

Warszawa, dnia 29 listopada 2016 r.

Poz. 1919

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 18 października 2016 r.

w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Jarft

Na podstawie art. 114 ust. 5 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, 1590, 1642 i 2295 oraz z 2016 r. poz. 352 i 1250) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rada Ministrów przyjmuje Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Jarft stanowiący aktualizację dotychczasowego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Jarft¹⁾.

2. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Jarft, o którym mowa w ust. 1, stanowi załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *B. Szydło*

---

¹⁾ M.P. z 2011 r. poz. 424.

Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów
z dnia 18 października 2016 r. (poz. 1919)

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Jarft

1. Wykaz skrótów określeń stosowanych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Jarft

- 1) aKPOŚK – aktualizacja krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych;
- 2) aPGW – aktualizacja planu gospodarowania wodami;
- 3) aPWŚK – aktualizacja programu wodno-środowiskowego kraju;
- 4) BZT₅ – pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu;
- 5) ChZT – chemiczne zapotrzebowanie tlenu;
- 6) GDOŚ – Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
- 7) GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska;
- 8) GUS – Główny Urząd Statystyczny;
- 9) GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych;
- 10) IMGW-PIB – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy;
- 11) IOŚ – Inspekcja Ochrony Środowiska;
- 12) JCW – jednolita część wód;
- 13) JCWP – jednolita część wód powierzchniowych;
- 14) JCWPd – jednolita część wód podziemnych;
- 15) KE – Komisja Europejska;
- 16) KPOŚK – Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych;
- 17) KZGW – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej;
- 18) NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- 19) OSN – obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych;
- 20) OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 21) OZE – odnawialne źródła energii;
- 22) OZW – obszary o znaczeniu dla Wspólnoty;
- 23) PGW – plan gospodarowania wodami;
- 24) PIG-PIB – Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy;
- 25) PIS – Państwowa Inspekcja Sanitarna;
- 26) PMŚ – państwowy monitoring środowiska;
- 27) PO – plan ochrony;
- 28) POLiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko;
- 29) ppk – punkt pomiarowo-kontrolny;
- 30) PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- 31) PSH – Państwowa Służba Hydrogeologiczna;
- 32) PWŚK – program wodno-środowiskowy kraju;
- 33) PZO – plany zadań ochronnych;
- 34) PZRP – plany zarządzania ryzykiem powodziowym;
- 35) rdoś – regionalny dyrektor ochrony środowiska;
- 36) RLM – równoważna liczba mieszkańców;
- 37) rzgw – regionalny zarząd gospodarki wodnej;
- 38) SCW – sztuczna część wód;
- 39) SHP – format plików grafiki wektorowej, stosowany dla danych geoprzestrzennych używanych w Systemach Informacji Geograficznej (ang. Shapefile);
- 40) SNQ – średnia z najmniejszych przepływów rocznych;
- 41) SSQ – średnia z przepływów średnich rocznych;
- 42) SZCW – silnie zmieniona część wód;
- 43) UE – Unia Europejska;
- 44) wfośigw – wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej;

- 45) wioś – wojewódzki inspektorat ochrony środowiska;
- 46) WJE – wskaźnik jakości ekologicznej;
- 47) WWA – wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne;

2. Wykaz skrótów tytułów aktów prawnych stosowanych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Jarft:

1) ustawy:

- a) ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 23) – zwana dalej „Kodeksem postępowania administracyjnego”;
- b) ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1412) – zwana dalej „ustawą o PIS”;
- c) ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 934, z późn. zm.) -zwana dalej „ustawą o obszarach morskich”;
- d) ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. 2013 r. poz. 686, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o IOŚ”;
- e) ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r. poz. 250) – zwana dalej „ustawą o czystości w gminach”;
- f) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o działach”;
- g) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 672, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą – POŚ”;
- h) ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2015 r. poz. 139, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o zaopatrzeniu w wodę”;
- i) ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą – Prawo wodne”;
- j) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą PIZP”;
- k) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o ochronie przyrody”;
- l) ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2015 r. poz. 625, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o nawozach i nawożeniu”;
- m) ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353) – zwana dalej „ustawą o informacji o środowisku”;
- n) ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 32, poz. 159, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o zmianie ustawy – Prawo wodne z 2011 r.”;
- o) ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o odpadach”;
- p) ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2015 r. poz. 547, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o środkach ochrony roślin”;

2) rozporządzenia, w tym rozporządzenia UE:

- a) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093) – zwane dalej „rozporządzeniem OSN”;
- b) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 4, poz. 44) – zwane dalej „rozporządzeniem o programach działań na OSN”;
- c) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. Nr 126, poz. 878 oraz z 2010 r. Nr 130, poz. 874) – zwane dalej „rozporządzeniem o obszarach dorzeczy”;
- d) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. z 2014 r. poz. 393) – zwane dalej „rozporządzeniem o nawozach”;
- e) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG (Dz. Urz. UE L 309 z 24.11.2009, str. 1, z późn. zm.) – zwane dalej „rozporządzeniem PE o środkach ochrony roślin”;
- f) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71) – zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko”;
- g) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. Nr 25, poz. 133, z późn. zm.) – zwane dalej „rozporządzeniem OSO”;
- h) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. Nr 86, poz. 478 oraz z 2015 r. poz. 1510) – zwane dalej „rozporządzeniem o nadzorze nad jakością wody w kąpielisku”;
- i) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 kwietnia 2011 r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpeli (Dz. U. Nr 91, poz. 527, z późn. zm.) – zwane dalej „rozporządzeniem o ewidencji kąpielisk”;
- j) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 258, poz. 1549) – zwane dalej „rozporządzeniem definicyjnym”;
- k) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 2013 r. w sprawie szczegółowego zakresu opracowania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (Dz. U. poz. 578) – zwane dalej „rozporządzeniem o PGW”;
- l) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 maja 2013 r. w sprawie sposobu postępowania przy stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin (Dz. U. z 2013 r. poz. 625) – zwane dalej „rozporządzeniem o stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin”;
- m) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. poz. 1800) – zwane dalej „rozporządzeniem ściekowym”;

- n) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. poz. 257) – zwane dalej „rozporządzeniem osadowym”;
- o) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 1989) – zwane dalej „rozporządzeniem o wodzie do spożycia”;
- p) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 85) – zwane dalej „rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych”;
- q) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać plany operacyjno-ratownicze (Dz. U. poz. 821) – zwane dalej „rozporządzeniem o planach operacyjno-ratowniczych”;
- r) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. poz. 1178) – zwane dalej „rozporządzeniem monitoringowym”;
- s) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 1187) – zwane dalej „rozporządzeniem klasyfikacyjnym”.

1. OGÓLNY OPIS CECH CHARAKTERYSTYCZNYCH OBSZARU DORZECZA

Obszar dorzecza Jarft na terenie Polski zajmuje 210 km², co stanowi poniżej 1% powierzchni kraju, znajduje się w północnej części kraju i zlokalizowany jest w obrębie dwóch makroregionów Pobrzeża Gdańskiego i Niziny Staropruskiej. Administracyjnie obszar dorzecza Jarft zlokalizowany jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim.

Graficzne odwzorowanie granic obszaru dorzecza przedstawione zostało na rysunku 1.

Obszar dorzecza Jarft na terenie Polski reprezentowany jest przez region wodny Jarft. Głównym ciekim regionu wodnego jest rzeka Banówka (ciek I rzędu), której długość wynosi około 39 km. Ciekami drugiego rzędu, mającymi podstawowe znaczenie w omawianym regionie wodnym, są rzeki Jarft oraz Omaza, będące prawymi dopływami Banówki. Całkowita długość sieci hydrograficznej regionu wodnego wynosi około 106,6 km.

W regionie wodnym Jarft występuje śnieżny reżim rzeczny. Średni odpływ miesiąca wiosennego wynosi 130-180% średniego odpływu rocznego. W regionie wodnym występuje równowaga zasilania podziemnego z powierzchniowym (podziemne 45-55%, powierzchniowe 45-55% odpływu całkowitego).

Na podstawie danych Corine Land Cover¹ można stwierdzić, iż w strukturze użytkowania gruntu, na obszarze dorzecza Jarft, największy udział mają użytki rolne zajmujące około 74% powierzchni, lasy i ekosystemy seminaturalne stanowią około 25%, lokalnie występują także strefy podmokłe około 0,5% powierzchni, oraz tereny zurbanizowane około 0,1%. Do największych miejscowości na obszarze dorzecza Jarft, należy zaliczyć Piotrowiec, Wyszkowo, Piele i Zagaje. Najwięcej przedsiębiorstw na tym terenie funkcjonuje w handlu oraz usługach, a także rolnictwie, leśnictwie oraz budownictwie.

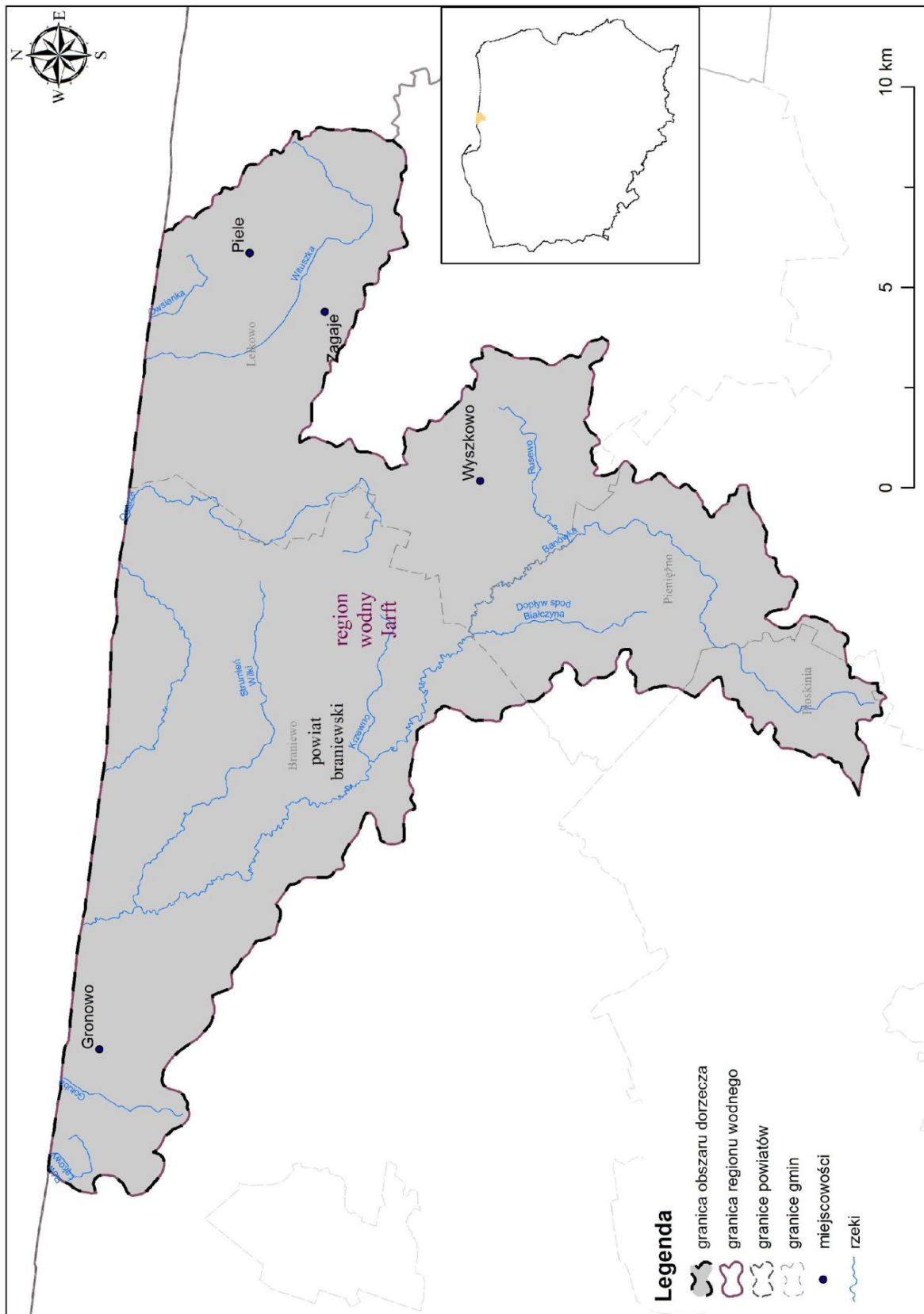
Istotnymi presjami mającymi wpływ na stan wód w regionie wodnym Jarft są punktowe zrzuty ścieków, głównie pochodzenia komunalnego, ścieki bytowe oraz przemysłowe. Niekorzystny wpływ na jakość wód mają również niekontrolowane zrzuty ścieków bytowo-gospodarczych, pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji. Pod względem obszarowych źródeł zanieczyszczeń największym zagrożeniem dla jakości wód są spływy powierzchniowe zanieczyszczone nawozami sztucznymi stosowanymi na użytkach rolnych. W regionie wodnym Jarft nie występują ujęcia wód powierzchniowych, dla których wydano pozwolenie wodnoprawne na pobór wód oraz nie występują ujęcia wód podziemnych. W tabeli 1 przedstawiono ogólny opis obszaru dorzecza Jarft.

Tabela 1. Ogólny opis obszaru dorzecza Jarft

Nazwa obszaru dorzecza	Obszar dorzecza Jarft
powierzchnia obszaru dorzecza	210 km ² (w granicach Polski)
długość głównego cieku	49 km (39 km na terytorium Polski)
długość cieków istotnych (ciek lub kilka cieków, dla którego wyznaczono JCWP)	106,6 km
główne dopływy	brak istotnych dopływów
regiony wodne	region wodny Jarft
liczba JCW	6 JCWP rzecznych 1 JCWPd
główne oddziaływania antropogeniczne	zrzuty ścieków bytowo-gospodarczych i przemysłowych zanieczyszczenia obszarowe, głównie z terenów rolniczych

¹ Właścicielem danych powstałych w ramach projektu Corine Land Cover 2012 jest UE. Jednostką odpowiedzialną za rozpowszechnianie danych krajowych jest GIOŚ.

Rysunek 1. Graficzne odwzorowanie granic obszaru dorzecza Jarft

KLIMAT

Z uwagi na dostępną skalę opracowań prognoz zmienności i zmian klimatu, modelowanych w odniesieniu do terytorium kraju, zdecydowano o przedstawieniu cech klimatu obszaru dorzecza na tle klimatu Polski. Zabieg ten umożliwi wyróżnienie swoistych cech klimatu obszaru dorzecza, w tym cech wspólnych z innymi regionami kraju. Jednocześnie ułatwiona jest percepcja analizy przestrzennej zmienności i zmian klimatu prognozowanych dla obszaru dorzecza w aspekcie presji wynikającej ze zróżnicowania warunków prognozowanych dla kraju.

Polska położona jest w strefie klimatu umiarkowanego o charakterze przejściowym, pomiędzy klimatem lądowym i morskim, co jest efektem ścierania się mas wilgotnego powietrza znad Atlantyku z suchym powietrzem z głębi kontynentu euroazjatyckiego. W konsekwencji klimat charakteryzuje się dużą zmiennością pogody i zróżnicowaniem przebiegu pór roku w następujących po sobie latach. Pogoda kształtowana jest przez stałe układy baryczne – niż islandzki i wyż azorski oraz sezonowo zmieniające się ciśnienia baryczne znad Azji – wyż wschodnioazjatycki (zima) i niż południowoazjatycki (lato). Dodatkowo, w granicach obszaru dorzecza Jarft wzmoczone jest oddziaływanie arktycznych mas powietrza z północy i północnego wschodu, a lokalnie – sąsiedztwo Morza Bałtyckiego. Ilościowym przejawem przejściowości klimatu jest zachmurzenie sięgające 60-70% dni w roku. Największe zachmurzenie notowane jest w listopadzie, najmniejsze w sierpniu i wrześniu. Średnia liczba dni pochmurnych (zachmurzenie powyżej 80%) wynosi 120-160 dni w roku, zaś dni pogodnych jest 30-50 w roku (zachmurzenie poniżej 20%).

Obszar dorzecza położony jest w strefie przeważających wiatrów wschodnich, zaś zimą, zwłaszcza w grudniu i styczniu ich przewaga się zmniejsza na rzecz wiatrów północnych i północno-wschodnich.

Średnia roczna temperatura powietrza w kraju waha się od 5°C (Zakopane) do 9°C (Kotlina Sandomierska, Nizina Śląska, Nizina Wielkopolska, Pojezierze Wielkopolskie oraz zachodnia część Pojezierza Pomorskiego i Pobrzeża). Najcieplejszym obszarem jest południowo-zachodnia część Polski, najchłodniejszym obszary górskie i północno-wschodnia część kraju, obejmująca swym zasięgiem wschodnią część obszaru dorzecza Jarft, ale w złagodzonej formie ze względu na korzystny wpływ Morza Bałtyckiego. Średnia roczna amplituda temperatury sięga na obszarze dorzecza nieco poniżej 20°C, liczba dni mroźnych (temp. maks. poniżej 0°C), wzrastająca na wschód (do 50 dni). Liczba dni z przymrozkami (temp. min. poniżej 0°C) na obszarze dorzecza wynosi do 110 – czyli niewiele mniej niż na obszarze dorzecza Niemna (ponad 120), przy czym maleje ku zachodowi dzięki łagodzącemu oddziaływaniu Bałtyku. Typowe dla przejściowości klimatu Polski jest zróżnicowanie przestrzenne średniej temperatury miesięcznej w wieloleciu.

Na podstawie analizy średniej wieloletniej temperatury powietrza na obszarze Polski, w II połowie XX wieku wyróżnia się wyraźne ocieplenie, począwszy od lat 80. Wskazują na to dane dla 28 wybranych stacji meteorologicznych. Warunki termiczne zmieniają się przestrzennie z różną intensywnością w poszczególnych częściach kraju względem pór roku, ale co istotne – roczne trendy wzrostu temperatury są istotne dla całego państwa. Przyrost temperatury powietrza intensywnie zaznacza się na obszarze dorzecza; jest intensywniejszy dla pory chłodnej, słabiej zaznacza się w porze letniej, ale nie przekracza 1°C. Ponadto, w tym samym okresie stwierdzono w skali kraju i w obrębie obszaru dorzecza przyrost częstości występowania ekstremalnych warunków termicznych, zarówno skrajnie wysokiej temperatury maksymalnej i minimalnej dobowej, skrajnie niskiej temperatury dobowej, występowanie dób tropikalnych. Obserwuje się nasilenie dynamiki zmian termicznych w kraju. Niekorzystne zjawiska termiczne ujawniające się od lat 90 XX wieku (uciążliwe dla ludności, środowiska i gospodarki) to: dotkliwe fale upałów (dni z maksymalną temperaturą dobową powietrza $\geq 30^{\circ}\text{C}$ utrzymującą się przez co najmniej 3 dni), dni upalne (z temperaturą maksymalną $\geq 30^{\circ}\text{C}$), z najdłuższymi ciągami dni upalnych trwającymi ≥ 17 dni. Na większości obszaru Polski obserwuje się tendencje spadkowe liczby dni mroźnych i bardzo mroźnych, ale długość trwania okresów mroźnych na przeważającym obszarze kraju wykazuje niewielką tendencję wzrostową. Najdłużej trwające okresy bardzo mroźne typowe są w północno-wschodniej i wschodniej Polsce (10-20 w ostatnim czterdziestoleciu) – w tym między innymi obszar dorzecza położony na wschód od obszaru dorzecza Jarft.

Współczesne rozchwianie klimatu, polegające na wzroście częstości występowania skrajnych wartości elementów pogody nawet w sąsiadujących latach i sezonach, potwierdzone jest wynikami badań instrumentalnych od początku lat 80 XX wieku. Prognozy krótkoterminowe, o horyzoncie czasowym 5-10 lat, zawierają z reguły 2 rodzaje wniosków: globalnie – następuje proces ocieplenia klimatu o zróżnicowanej intensywności zmian regionalnych, regionalnie – narasta rozchwianie klimatu przejawiające się wzrostem częstości występowania stanów ekstremalnych. Lokalnie, niejednokrotnie trudności sprawia rozdzielenie trendu zmiany klimatu, który jest maskowany jego narastającą zmiennością – rozchwianie klimatu.

W ramach prognozowanych w Polsce w ostatnich latach zmian klimatu za podstawę rozważań przyjęto trzy scenariusze rozwojowe: A1B, A2 i B1:

- 1) scenariusz A2: zakłada rozwój na podstawie kryteriów ekonomicznych, zwiększenie różnic między biednymi i bogatymi krajami, szybki wzrost ludności, szczególnie w krajach rozwijających się, brak

zaangażowania w kwestiach ekologicznych i postęp technologiczny najniższy w porównaniu do innych scenariuszy;

- 2) scenariusz B1: zakłada wysoki poziom świadomości ekologicznej i społecznej, odejście od postaw konsumpcyjnych, czysto ekonomicznych na rzecz zrównoważonego rozwoju; świadomie i intensywnie inwestuje się w technologie, efektywność, ekologię;
- 3) scenariusz A1B (wariant pośredni): zakłada bardzo szybki wzrost gospodarczy; populacja rośnie do roku 2050 a następnie zmniejsza się, szybko są wdrażane nowe i efektywne technologie, zwiększona współpraca gospodarcza i migracja ludności powodują wyrównywanie poziomu cywilizacyjnego i poziomu dochodów między regionami świata – wariant ten zakłada zrównoważony układ systemów energetycznych, powstały w wyniku równomiernego rozwoju wszystkich form wytwarzania energii.

Dla obszaru Polski prognozy krótkoterminowe modeli klimatycznych scenariusza A1B wskazują między innymi:

- 1) powolny przyrost średniej rocznej temperatury powietrza, ale zmiana ta nie będzie istotnie wyższa w stosunku do okresu referencyjnego;
- 2) wzrost liczby dni z temperaturą $>25^{\circ}\text{C}$;
- 3) spadek liczby dni z temperaturą $<0^{\circ}\text{C}$;
- 4) wydłużanie się czasu trwania okresu wegetacyjnego;
- 5) regionalnie i lokalnie wzrost czasu trwania ekstremalnie wysokiej temperatury $>25^{\circ}\text{C}$;
- 6) regionalnie i lokalnie wzrost czasu trwania ekstremalnie niskiej temperatury $<-10^{\circ}\text{C}$;
- 7) wzrost częstości występowania wiatru o dużych prędkościach (trąby powietrzne);
- 8) sumy roczne opadów nie będą się znacząco różniły w stosunku do warunków historycznych (przewidywany wzrost jest spodziewany poniżej 5% dotychczasowej średniej sumy rocznej);
- 9) przyrost letniej sumy opadów na niekorzyść opadów zimowych;
- 10) spadek liczby dni z opadami śniegu oraz czasu trwania pokrywy śnieżnej;
- 11) wzrost częstości występowania krótkotrwałych intensywnych opadów (opady konwekcyjne), skrócenie czasu trwania okresów mokrych (opad >10 mm/doba);
- 12) przyrost natężenia opadów;
- 13) wzrost częstości występowania suszy atmosferycznej;
- 14) wydłużanie czasu trwania suszy atmosferycznej;
- 15) wzrost częstości występowania oraz przyrost czasu trwania suszy glebowej (deficyt wody w glebie) i hydrologicznej (obniżanie zasobów wód podziemnych i powierzchniowych).

Modele zmienności i zmian klimatu o dużej rozdzielczości (czyli przybliżające zmienność przestrzenną parametrów klimatu dla powierzchni kilkusetkilometrowych, rozdzielczość $15' \times 15'$, rozdzielczość 25 km x 25 km) wskazują na znaczące zróżnicowanie przestrzenne wymienionych powyżej parametrów. Należy jednak pamiętać, iż w krótkim okresie gradient zmienności przestrzennej nie odbiega od współczesnej zmienności elementów klimatycznych. Istotą różnicy dla krótkiego okresu prognozy jest wzrost prawdopodobieństwa wystąpienia zjawisk i procesów wymienionych w tej krótkiej liście w najbliższej przyszłości.

Dane literaturowe zwracają uwagę na konieczne stosowanie w modelach regionalnych dużej rozdzielczości, co pozwala na znacząco lepszy opis parametrów podłoża (elementu sterującego lokalnymi parametrami pogodowymi), ale wciąż nie spełniają kryteriów oczekiwanych dokładnością lokalnej prognozy.

Obszar dorzecza Jarft charakteryzuje się małym zróżnicowaniem warunków przyrodniczych uczestniczących w kształtowaniu lokalnej zmienności i zmian klimatu. Z uwagi na położenie w północnej części kraju, obszar dorzecza eksponowany jest na napływ mas powietrza kontynentalnego oraz arktycznego, zaś cechy klimatu łagodzone przez wpływ Bałtyku.

Pobrzeża południowo-bałtyckie wraz z kompleksem pojeziernym środkowej i północno-wschodniej części kraju to obszar, dla którego prognozuje się największy wpływ ocieplenia klimatu na funkcjonowanie środowiska przyrodniczego. Pod względem warunków klimatycznych znajdują się w stresie lokalnego, ocieplającego oddziaływania Morza Bałtyckiego. Stwierdzono tu istotny statystycznie wzrost temperatury powietrza: średniej rocznej oraz poszczególnych pór roku. W regionie prognozowane jest zwiększenie liczby dni gorących przy zachowaniu dotychczasowych warunków występowania liczby dni zimnych. Wpływ Morza Bałtyckiego zaznacza się również w postaci wzrostu średniej rocznej sumy opadu w regionie, w porównaniu do obszarów południowych. Prognozy nie stwierdzają istotnych zmian w rozkładzie opadów w regionie: ani dla czasu trwania suszy atmosferycznej, ani długości trwania okresów mokrych.

Stwierdza się, że obszar pojezierny w stosunku do pozostałych regionów kraju jest najbardziej odporny (najmniej narażony) na przyrodnicze zdarzenia ekstremalne pod względem częstości i obszaru występowania. Region ten ma charakter konserwatywny: nie stwierdza się podatności na występowanie osuwisk, intensywnej erozji gleb, procesów erozji wodnej. Jako bardzo mało prawdopodobne określa się występowanie ekstremalnych wezbrań w rozumieniu definiowania błyskawicznych powodzi, równie niskie

prawdopodobieństwo ma wystąpienie głębokiej suszy hydrologicznej. Odporności środowiska sprzyjają jeziora, stabilizujące zasoby wód powierzchniowych i podziemnych.

Istotnym zagrożeniem dla gospodarki wodnej w dolnej części obszaru dorzecza jest stwierdzony oraz prognozowany znaczący przyrost średniej temperatury powietrza w regionie. Podąża za tym prognozowane znaczące wydłużenie okresu wegetacyjnego roślin. Już współczesny, niewielki przyrost temperatury skutkuje wzrostem parowania, wpływając na wielkoobszarowe obniżanie stanu wody jezior. Należy z dużym prawdopodobieństwem zakładać kontynuację tej tendencji w przyszłości. Skutkować to będzie regionalnym obniżaniem zasobów wód powierzchniowych.

Na zmniejszenie objętości zasobów wód powierzchniowych będzie również w przyszłości oddziaływać intensywnie zapotrzebowanie na wodę w rolnictwie: wydłużenie okresu wegetacyjnego będzie sprzyjało intensyfikacji działalności rolniczej, szczególnie, że sprzyjają temu dobre parametry glebowe. Oczywiście przemiany te mają charakter długookresowy.

Wzrost temperatury średniej rocznej będzie oddziaływał również na termikę wód powierzchniowych, co może w długim okresie skutkować zmianami flory i fauny rzeczno-jeziornej. Przy intensywnym wydłużaniu okresu wegetacji oraz obniżaniu zasobów wód powierzchniowych należy spodziewać się wzrostu stężenia substancji rozpuszczonych oraz zwiększenia procesu eutrofizacji, szczególnie w niewielkich, izolowanych akwenach wodnych.

Pomimo, iż prognozowana zmiana klimatu będzie postępować ewolucyjnie, prognozy krótkoterminowe na obszarze dorzecza Jarft (o charakterze pojeziernym) wskazują na intensywne narastanie zmienności klimatu. Najważniejsza tendencja w prognozach w rozpatrywanej skali dotyczy największego względnego przyrostu temperatury powietrza. Pociąga to za sobą wielorakie negatywne konsekwencje środowiskowe: przyrost intensywności parowania skutkujący obniżaniem się lustra wód jeziornych, wzrostem koncentracji roztworów w wodach powierzchniowych, wzrostem temperatury wód powierzchniowych, wzrost korzystnych warunków dla nasilenia eutrofizacji, inwazją nowych gatunków flory i fauny (nie tylko wodnej), wreszcie intensyfikacja działalności rolniczej w wyniku wydłużania się okresu wegetacyjnego. Dodatkowo prognozuje się znaczące skrócenie czasu trwania opadów, skrócenie czasu trwania pokrywy śnieżnej, wydłużanie suszy glebowej i hydrologicznej, tendencję do postępującego deficytu dobrej jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.

Weryfikacja klimatyczna wskazuje na obszarze tego dorzecza dwie grupy działań: odporne klimatycznie (ogółem 12 działań z zakresu gospodarki komunalnej oraz kontroli, głównie koncentrujących się na kontrolowaniu gospodarki ściekowej) oraz wyróżniających się wrażliwością klimatyczną (ogółem 14 działań z zakresu gospodarki komunalnej, koncentrujące się na budowie indywidualnych systemów oczyszczalni ścieków oraz budowa nowych i remont istniejących zbiorników bezodpływowych). Działania z grupy wrażliwych klimatycznie wymagają wdrożenia programu adaptacyjnego dedykowanego gospodarce komunalnej, ale powiązanego z dziedzinami pokrewnymi. Ważnymi kierunkami powiązаныmi z gospodarką komunalną w aspekcie zmian klimatu na obszarze dorzecza Jarft są:

- 1) gospodarka przestrzenna – uwzględnienie w planowaniu przestrzennym ryzyka wystąpienia w regionie tendencji do obniżania się horyzontu płytkich wód gruntowych i korygowania zasięgu stref ochronnych dla zbiorników wodnych, wdrażanie działań hydrotechnicznych zapobiegających intensyfikacji deficytu wód powierzchniowych;
- 2) gospodarka komunalna – weryfikacja warunków korzystania z wód powierzchniowych i podziemnych oraz zabezpieczenie dostępu do wody do celów komunalnych jako konsekwencja tendencji do występowania i wydłużania się okresów suszy glebowej i hydrologicznej, dodatkowo potęgowanej prognozowanym wzrostem zapotrzebowania na wodę do celów rolniczych;
- 3) gospodarka rolna i leśna – wdrażanie metod zwiększenia retencji powierzchniowej podziemnej w celu zapobiegania i niwelowania negatywnych skutków obniżania się lustra wody w jeziorach, suszy atmosferycznej oraz obniżania się zasobów wód powierzchniowych, wprowadzanie narzędzi ochrony gleb przed erozją.

Sukcesywne realizowanie działań odpornych klimatycznie z zakresu kontroli gospodarowania ściekami (systemy indywidualne oraz przemysłowe), wdrażanie programów adaptacyjnych dla działań wrażliwych klimatycznie tworzonego celowo dla poszczególnych inwestycji jednostkowych lub regionalnych, powinno skutkować złagodzeniem niekorzystnego oddziaływania zmienności klimatu na zasoby wodne w najbliższym horyzoncie planowania. Niemniej, zaleca się aby program adaptacyjny był przygotowywany stosownie do czasu trwania poszczególnych działań. W planowaniu działań należy uwzględnić fakt, że wrażliwość klimatyczna będzie miała charakter przyrastający wraz z narastaniem zmiany klimatu w stosunku do warunków aktualnych. Program adaptacji do zmienności i zmian klimatu powinien uwzględniać prognozy zmian klimatu w horyzoncie średnio- i długookresowym dla planowanych na obszarze dorzecza działań.

1.1. Wykaz JCWP wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych

Obowiązek przedstawiania w PGW wykazów JCWP wynika z przepisów ustawy – Prawo wodne. Informacje w tym zakresie przedstawione są w tabeli 2.

Tabela 2. Wykaz JCWP na obszarze dorzecza Jarft

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP
1	PLRW40001757121	Rów Łąkowy do granicy państwa
2	PLRW40001757231	Banówka do granicy państwa
3	PLRW40001757245	Omaza do granicy państwa
4	PLRW40001757261	Wituszka (Mędrzycka Struga) w granicach państwa
5	PLRW400017572641	Owsianka do granicy państwa
6	PLRW40001757281	Gołuba do granicy państwa

Na obszarze dorzecza Jarft wyznaczonych jest obecnie 6 JCW rzecznych. Wszystkie JCWP na obszarze dorzecza Jarft są naturalnymi częściami wód. Odzworowanie JCWP na obszarze dorzecza Jarft przedstawiono na rysunku 2.

Wydzielenie różnych typów wód powierzchniowych należy do obowiązków wynikających art. 5 ustawy – Prawo wodne. Opracowanie typologii jest podstawowym krokiem na drodze do ustalenia oceny i klasyfikacji stanu ekologicznego wód. Ze względu na różnorodność naturalnych warunków środowiskowych, które mają wpływ na występowanie organizmów wodnych, konieczne jest wydzielenie różnych typów wód, które w warunkach niezakłóconych działalnością człowieka charakteryzują się odrębnymi cechami biologicznymi i będą stanowić wzorzec do określenia stopnia odchylenia przy ocenie stanu ekologicznego wód. Warunki środowiskowe wynikają z takich czynników jak: położenie geograficzne, wysokość bezwzględna, geologia i morfologia terenu.

W zakresie prac związanych z ustalaniem typów części wód posługiwać się można systemem A lub systemem B. W Polsce typy wód powierzchniowych wyznaczano na podstawie systemu A uzupełnionego o wybrane parametry systemu B.

Obszar dorzecza Jarft leży w obrębie dwóch ekoregionów – Regionu Bałtyckiego oraz Równin Wschodnich. Odzworowanie położenia granic ekoregionów przedstawia rysunek 3.

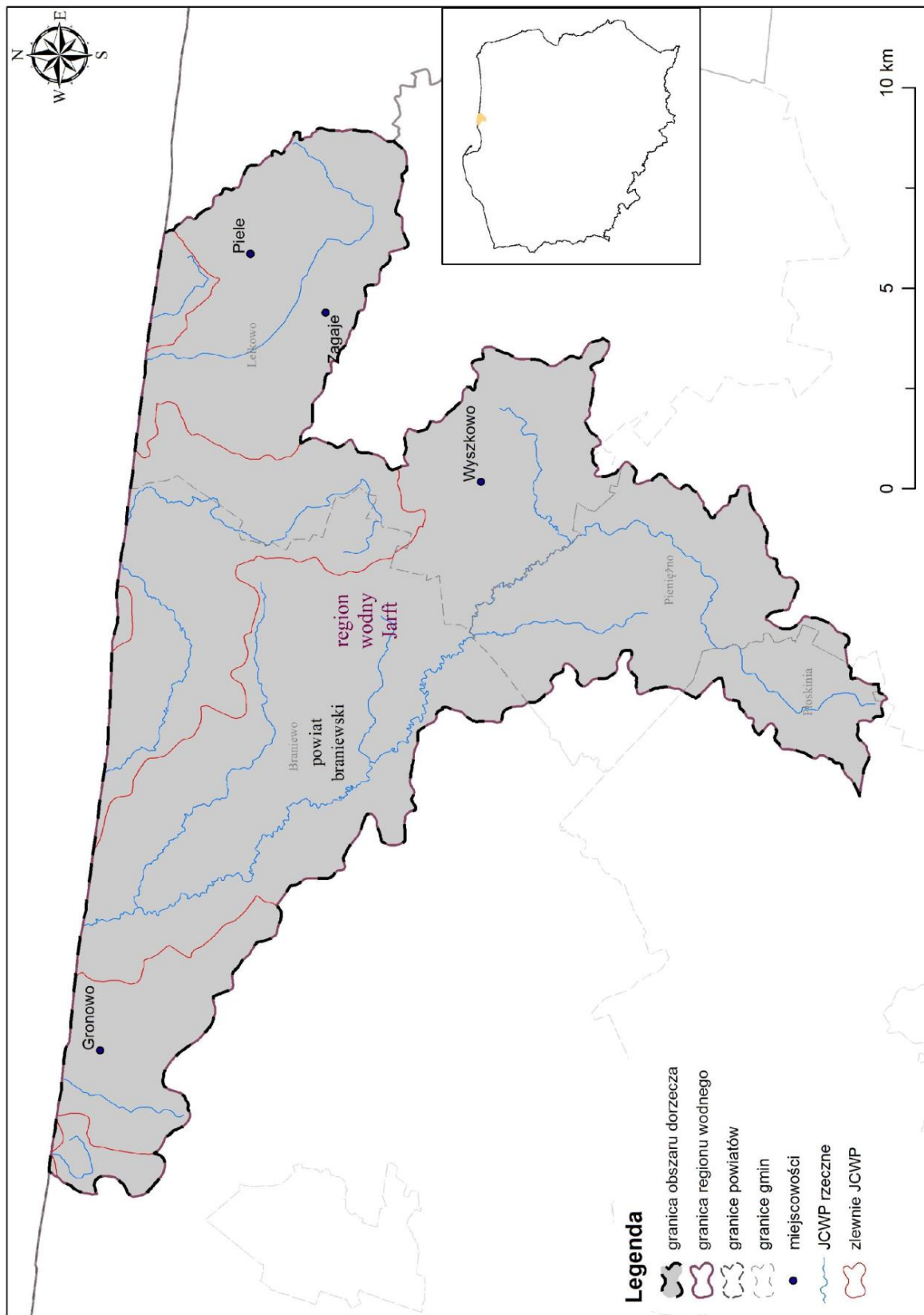
Typy JCWP rzecznych zostały ustalone przy zastosowaniu systemu A. Przy czym stosowanie systemu A zróżnicowano według właściwych ekoregionów. W zakresie ustalenia typologii rzek przeanalizowano następujące parametry: wielkość powierzchni zlewni cieków, wysokość nad poziomem morza oraz typ podłoża.

Wyniki wyznaczania typów dla rzek na obszarze dorzecza Jarft przedstawiono w tabeli 3, natomiast typologię na obszarze dorzecza Jarft przedstawia rysunek 4.

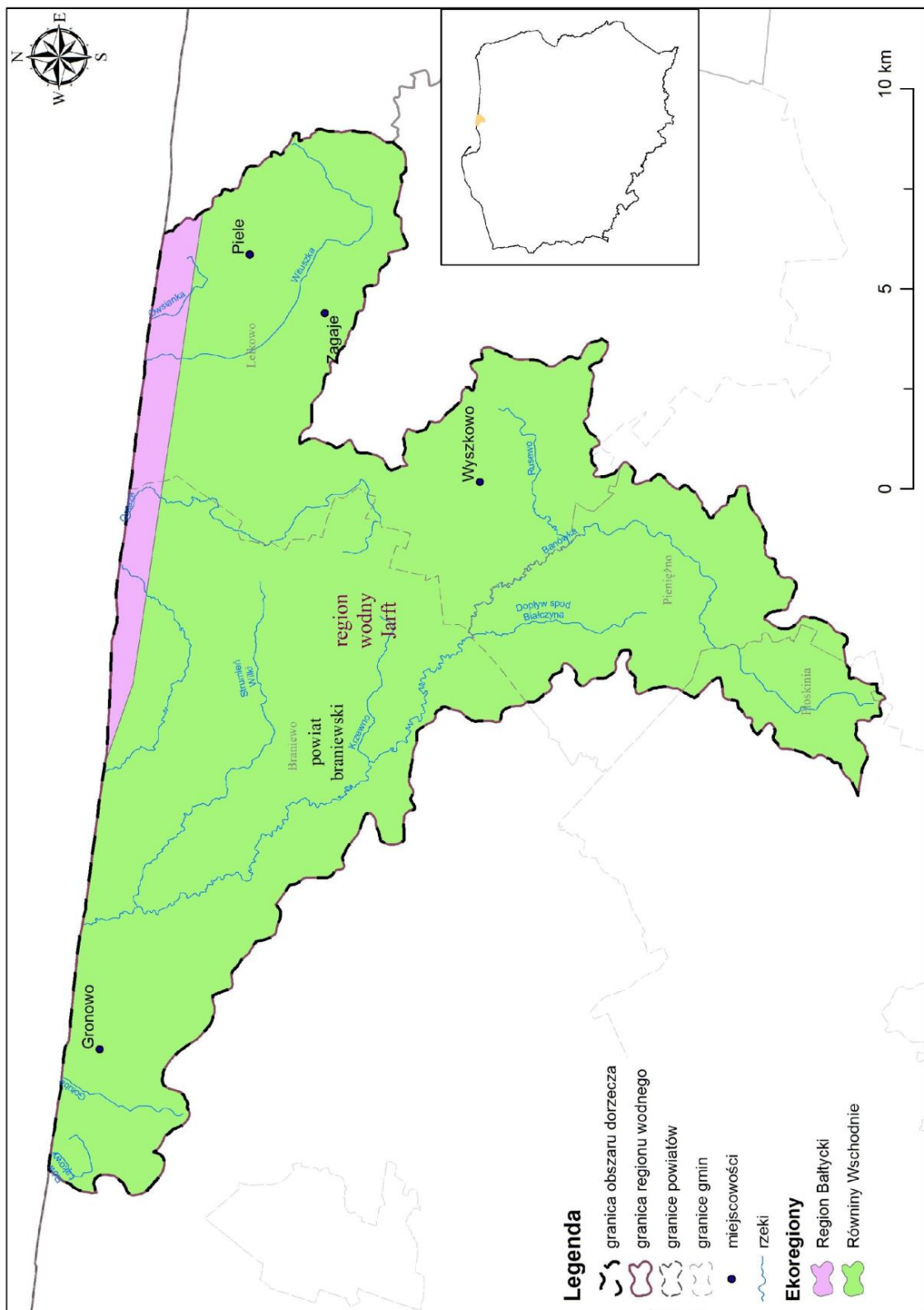
Tabela 3. Typy rzek na obszarze dorzecza Jarft

Typ	Opis	Wielkość zlewni [km ²]	Wysokość [m n.p.m.]	Liczba JCWP
17	potok nizinny piaszczysty	10-100	<200	6

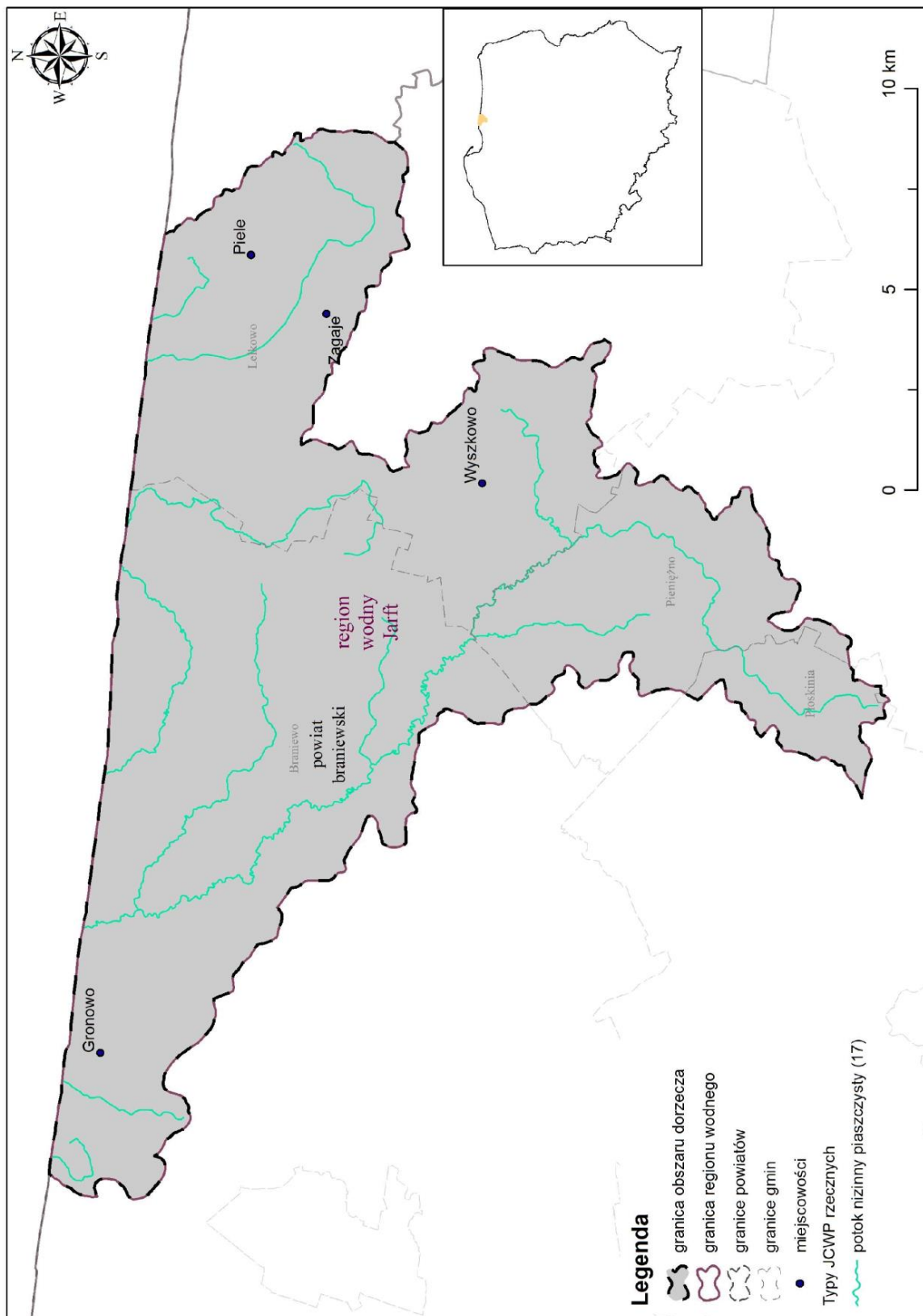
Rysunek 2. Odzworowanie JCWP na obszarze dorzecza Jarft

Rysunek 3. Ekoregiony na obszarze dorzecza Jarft

Rysunek 4. Typy JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft

Warunki referencyjne oznaczają stan obecny lub w przeszłości, odzwierciedlający warunki zbliżone do naturalnych oraz niewykazujący lub wykazujący jedynie minimalne zaburzenia na skutek działalności człowieka. Warunki referencyjne stanowią podstawę klasyfikacji stanu ekologicznego wód, będącego miarą odchylenia od stanu naturalnego (referencyjnego), gdzie brak lub bardzo niewielkie odchylenie od stanu naturalnego oznacza bardzo dobry stan ekologiczny. Warunki referencyjne reprezentowane są przez wartości poszczególnych biologicznych elementów jakości.

Dla poszczególnych kategorii wód ustalono:

WODY PŁYNĄCE

Warunki referencyjne dla JCWP rzecznych, zostały ustalone dla następujących biologicznych wskaźników oceny stanu ekologicznego wód:

- 1) fitoplankton (wskaźnik fitoplanktonowy IFPL): dzięki dotychczas przeprowadzonym badaniom wskaźnik fitoplanktonu IFPL został ustalony metodą statystyczną. Z uwagi na małą liczbę dotąd zbadanych rzek nie podzielono ich na typy. Po odrzuceniu wszystkich rzek o zlewni mniejszej niż 5 tys. km², zostało 17 rzek, w tym 5 rzek, które były wybrane do badań w 2011 r. jako rzeki o warunkach referencyjnych. Dla wybranych rzek policzono wartość 95 percentyla wskaźnika fitoplanktonu IFPL, celem ustalenia jego wartości referencyjnej. Określono we wskazany sposób wartość 0,812 dla JCWP rzecznych o typie 19,20,21 oraz 24;
- 2) fitobentos (multimetryczny indeks okrzemkowy IO): Multimetryczny indeks okrzemkowy IO dla rzek został opracowany pod koniec 2006 roku i wdrożony do Państwowego Monitoringu Wód Powierzchniowych w latach 2007-2009. Na podstawie uzyskanych wyników, metoda została zweryfikowana i udoskonalona. Multimetryczny indeks okrzemkowy IO dla rzek jest średnią arytmetyczną z trzech modułów: trofii, saprobii i gatunków referencyjnych. Na podstawie zbiorowiska fitobentosu, indeks IO pozwala ocenić poziom żyzności wód rzeki, jej zanieczyszczenie organiczne oraz stopień odchylenia od stanu referencyjnego (niezaburzonego). Wartości indeksu IO zmieniają się w przedziale od 1 do 0; wartość 1 oznacza stan ekologiczny najlepszy, a wartość 0 – stan najgorszy. Granice klas stanu ekologicznego wyznaczono dla czterech grup polskich cieków: potoków górskich, potoków i małych rzek wyżynnych, potoków nizinnych oraz rzek nizinnych. Wytypowano stanowiska referencyjne (zgodnie z zasadami określonymi w wytycznych KE) oraz stanowiska niereferencyjne reprezentujące każdą z pięciu klas stanu ekologicznego, aby zobrazować pełne spektrum zmienności cieków. Łącznie przygotowano dane z 480 stanowisk. W wyniku przeprowadzonego ćwiczenia interkalibracyjnego, wyznaczono następujące wartości referencyjne IO:
  - a) dla typów 17 i 18 wartość ta wynosi IO=0,76,
  - b) dla typów 4 i 5 wartość ta wynosi IO=0,867,
  - c) dla typów 19, 20, 24 i 25 o powierzchni zlewni 100-1000 km² oraz 1000-10000 km² wartość ta wynosi IO=0,67,
  - d) dla typów 6, 7 i 12 wartość ta wynosi IO=0,825;
- 3) makrofity (makrofitowy indeks rzeczny MIR): kryteria przyjęte jako warunki referencyjne przy ocenie stanu rzek na podstawie makrofitów dotyczyły szeregu parametrów takich jak: użytkowanie terenu, warunki hydrologiczne, koryto rzeki i siedlisko, warunki fizyczne i chemiczne, roślinność brzegowa i warunki biologiczne. Na podstawie przeprowadzonych analiz wyznaczono WJE. Za stan bardzo dobry uznano $WJE \geq 0,9$, co następnie zmodyfikowano dla typu interkalibracyjnego R-C3 na $WJE \geq 0,91$. Wyznaczono następujące wartości referencyjne dla Makrofitów:
  - a) dla typu 4 wartość ta wynosi 67,9,
  - b) dla typu 5 wartość ta wynosi 53,1,
  - c) dla typów 17 i 18 wartość ta wynosi 56,
  - d) dla typu 24 wartość ta wynosi 49,4;
- 4) makrobezkręgowce bentosowe (wskaźnik MMI): granice klas dla poszczególnych typów biocenotycznych wyznaczono następująco: na podstawie otrzymanych wartości ICMi (średnia ważona z wartości poszczególnych metryksów wchodzących w skład indeksu) obliczonych dla każdego badanego stanowiska z określonego typu biocenotycznego rzek, zostały wytypowane stanowiska referencyjne. Wstępnie, dla każdego typu biocenotycznego wyznaczono granice klas wykorzystując do obliczeń od 4 do 24 stanowisk referencyjnych. Na podstawie wartości ICMi dla stanowisk referencyjnych obliczono medianę wskaźnika ICMi (REF EQR) – wartości ICMi mogły wychodzić poza przedział 0-1, stąd też mediana wartości ICMi „najlepszych” stanowisk oscylowała wokół 1, kształtując się nieco poniżej lub powyżej jedności. Korzystając z mediany wskaźnika ICMi dla stanowisk referencyjnych (REF EQR) wyznaczono granice klas jakościowych dla rzek. Wyznaczono następujące wartości referencyjne dla makrobezkręgowców bentosowych:
  - a) typ abiotyczny 1, 2: wartość ta wynosi 0,819,
  - b) typ abiotyczny 3, 4, 5, 8, 10: wartość ta wynosi 0,890,

- c) typ abiotyczny 6, 7, 9 oraz 11, 12, 13, 14, 15: wartość ta wynosi 0,931,
  - d) typ abiotyczny 17: wartość ta wynosi 1,001,
  - e) typ abiotyczny 16, 18, 26, 19, 20, 21, 22: wartość ta wynosi 0,956,
  - f) typ abiotyczny 23, 24, 25: wartość ta wynosi 0,916;
- 5) ichtiofauna – wyznaczono warunki referencyjne dla poszczególnych typów rzek, a ich wartość jest tożsama z wartością graniczną dla bardzo dobrego stanu ekologicznego wód, i wynosi odpowiednio:
- a) wskaźnik EFI+_PL dla cieków naturalnych typu 1-20 oraz 22 z dominacją ryb łososiowatych: 0,911-1,000,
  - b) wskaźnik EFI+_PL dla cieków naturalnych typu 1-20 oraz 22 nadających się do brodenia z dominacją ryb karpiowatych: 0,939-1,000,
  - c) wskaźnik EFI+_PL dla cieków naturalnych typu 1-20 oraz 22 z dominacją ryb karpiowatych, wskaźnik przy wykonywaniu połowów z łodzi: 0,917-1,000,
  - d) wskaźnik IBI_PL dla cieków naturalnych typu 21, 23, 24, 25: 0,883-1,000.

1.2. Wykaz JCWPd

Zgodnie z PGW na obszarach dorzeczy przyjętymi w 2011 r. w Polsce obowiązywał podział na 161 JCWPd. Na potrzeby aPGW opracowano nowy podział na 172 JCWPd związany z przyjętą (według PIG-PIB) definicją modelu pojęciowego systemu hydrogeologicznego. W myśl tej definicji model pojęciowy opisuje strukturę systemu i wskazuje zależności istniejące w jego obrębie (oddziaływanie – proces) i zachodzące pomiędzy poszczególnymi składowymi systemu oraz interakcją systemu z otoczeniem. W tym ujęciu model pojęciowy zbudowany jest z następujących danych:

- 1) budowa geologiczna;
- 2) wykształcenie litologiczne, rozmieszczenie i rozprzestrzenienie oraz parametry hydrogeologiczne warstw wodonośnych;
- 3) elementy środowiskowe – presje antropogeniczne;
- 4) czynniki wpływające na przebieg poszczególnych procesów w obrębie systemu.

W nowym podziale przyjęto generalną zasadę ograniczenia liczby uwzględnionych w modelu poziomów wodonośnych (przez łączenie ich w kompleksy wodonośne) do maksymalnie trzech wydzielen. Jest to zgodne z przyjętą w Programie monitoringu JCWPd² na terenie Polski zasadą, że w monitoringu obserwowane są następujące poziomy lub kompleksy poziomów wodonośnych:

- 1) pierwszy od powierzchni terenu poziom wodonośny o zwierciadle swobodnym, najsilniej narażony na oddziaływanie presji z powierzchni terenu;
- 2) użytkowe poziomy wodonośny o zwierciadle napiętym, stanowiące główne źródło zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi;
- 3) głęboki poziom wód zwykłych, narażony na ascensję wód słonych.

Według podziału na 172 JCWPd, pierwszy kompleks wodonośny stanowią wody pierwszego poziomu wodonośnego, bądź w przypadku jego braku, głównego użytkowego poziomu wodonośnego. Są to przeważnie poziomy wodonośny o zwierciadle swobodnym, lokalnie napiętym. Ich główną cechą jest zwiększona podatność (duża wrażliwość) na oddziaływanie antropopresji na chemizm i stany wód podziemnych.

Drugi kompleks wodonośny tworzą głębsze poziomy wodonośne, posiadające zwierciadło naporowe. Są one izolowane od presji antropogenicznych warstwami słabo-, pół- i nieprzepuszczalnymi. W skali regionalnej mogą być powiązane hydrodynamicznie z pierwszym kompleksem wodonośnym.

Trzeci kompleks wodonośny to wody położonego najgłębiej w strukturze krążenia użytkowego poziomu wodonośnego. Zazwyczaj jest on zagrożony potencjalną ascensją zmineralizowanych wód głębszych.

Dodatkowo w celu nawiązania do granic zlewni wód powierzchniowych (zgodnie z Mapą Podziału Hydrograficznego Polski) weryfikowano przebieg poszczególnych JCWPd w celu unifikacji granic. Na obszarze dorzecza Jarft znajduje się fragment jednej JCWPd o kodzie 20. Wykaz JCWPd na obszarze dorzecza Jarft zawarto w tabeli 4, a odwzorowanie położenia granic JCWPd przedstawia rysunek 5.

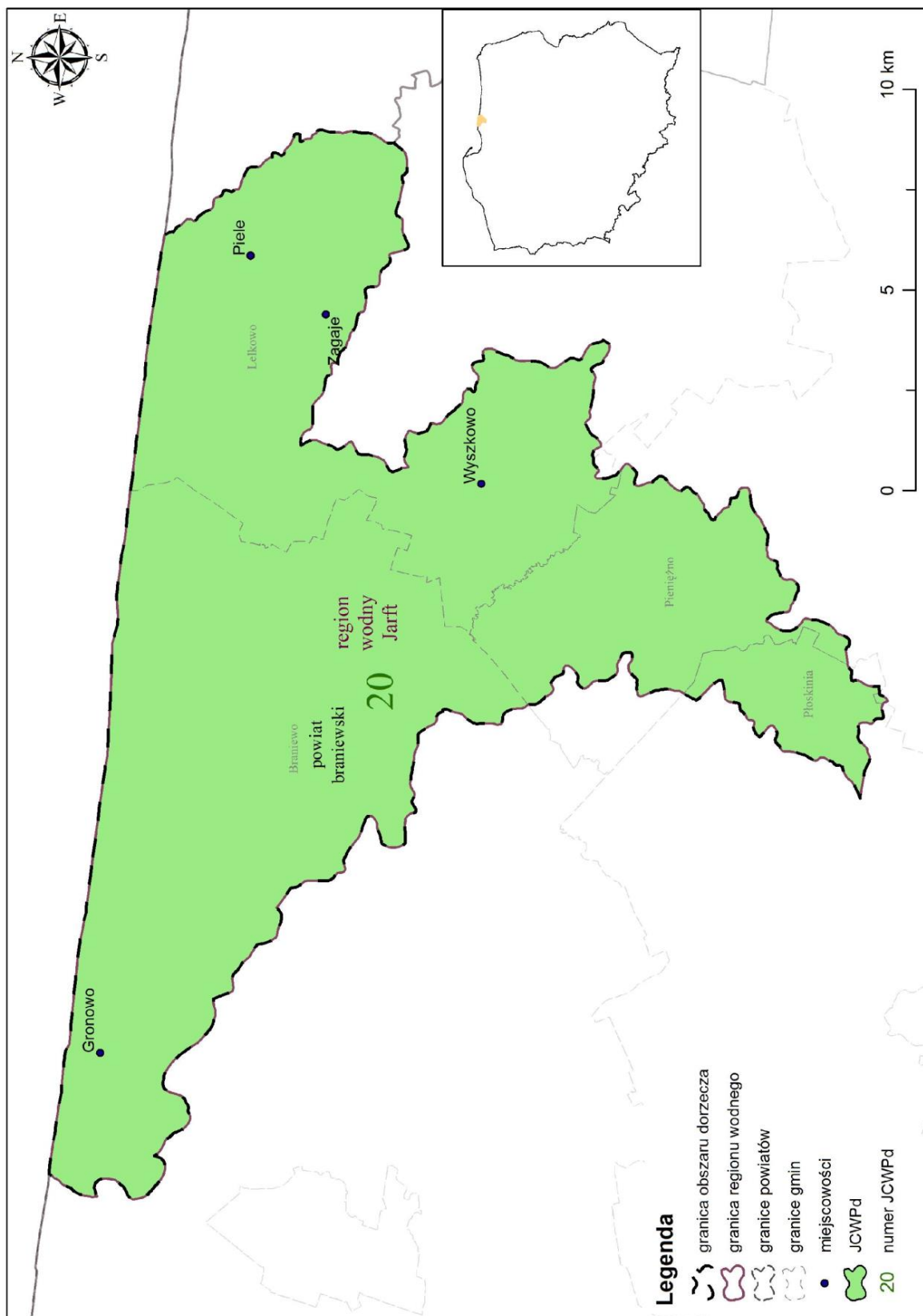
Na obszarze dorzecza Jarft nie występują GZWP.

Tabela 4. Wykaz JCWPd na obszarze dorzecza Jarft

Lp.	Kod JCWPd
1	PLGW700020

² Dane dostępne na stronie <http://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-wod>.

Rysunek 5. Odzworowanie JCWPd na obszarze dorzecza Jarft

2. PODSUMOWANIE IDENTYFIKACJI ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ ANTROPOGENICZNYCH I OCENY ICH WPŁYWU NA STAN WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

2.1. Podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych na stan wód powierzchniowych

W ramach identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych, mających wpływ na JCWP, przeanalizowano wszystkie presje i podzielono je na następujące kategorie:

- 1) punktowe źródła zanieczyszczeń;
- 2) rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń;
- 3) zmiany hydromorfologiczne.

W celu określenia lokalizacji źródeł zanieczyszczeń oraz określenia wielkości zrzutów ładunków zanieczyszczeń wykorzystano dane zgromadzone przez poszczególne rzgw, Bank Danych Lokalnych, GIOŚ oraz w ramach opracowań realizowanych w ostatnich latach.

Identyfikacja presji hydromorfologicznych została przeprowadzona na podstawie danych pochodzących z ankietyzacji administratorów wód oraz z danych zawartych w warstwach SHP zabudowy poprzecznej pochodzących z opracowań wykonanych w ostatnich latach.

2.1.1 Punktowe źródła zanieczyszczeń

Na obszarze dorzecza Jarft punktowe źródła zanieczyszczeń związane są głównie ze zrzutami ścieków bytowych pochodzących z gospodarki komunalnej (oczyszczalnie ścieków). Na obszarze dorzecza Jarft zidentyfikowano 1 punkt zrzutu ścieków komunalnych, który przedstawiono na rysunku 6. Wprowadzanie do wód substancji biogenych, zawartych w ściekach komunalnych, jest czynnikiem przyspieszającym eutrofizację wód. Na obszarach zurbanizowanych do wód odprowadzane są oczyszczone ścieki komunalne o zmniejszonym ładunku azotu i fosforu oraz zawiesiny ogólnej, które charakteryzują się mniejszym BZT₅ i ChZT.

Rysunek 6. Miejsca odprowadzania ścieków ze źródeł komunalnych na obszarze dorzecza Jarft

2.1.2 Rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń

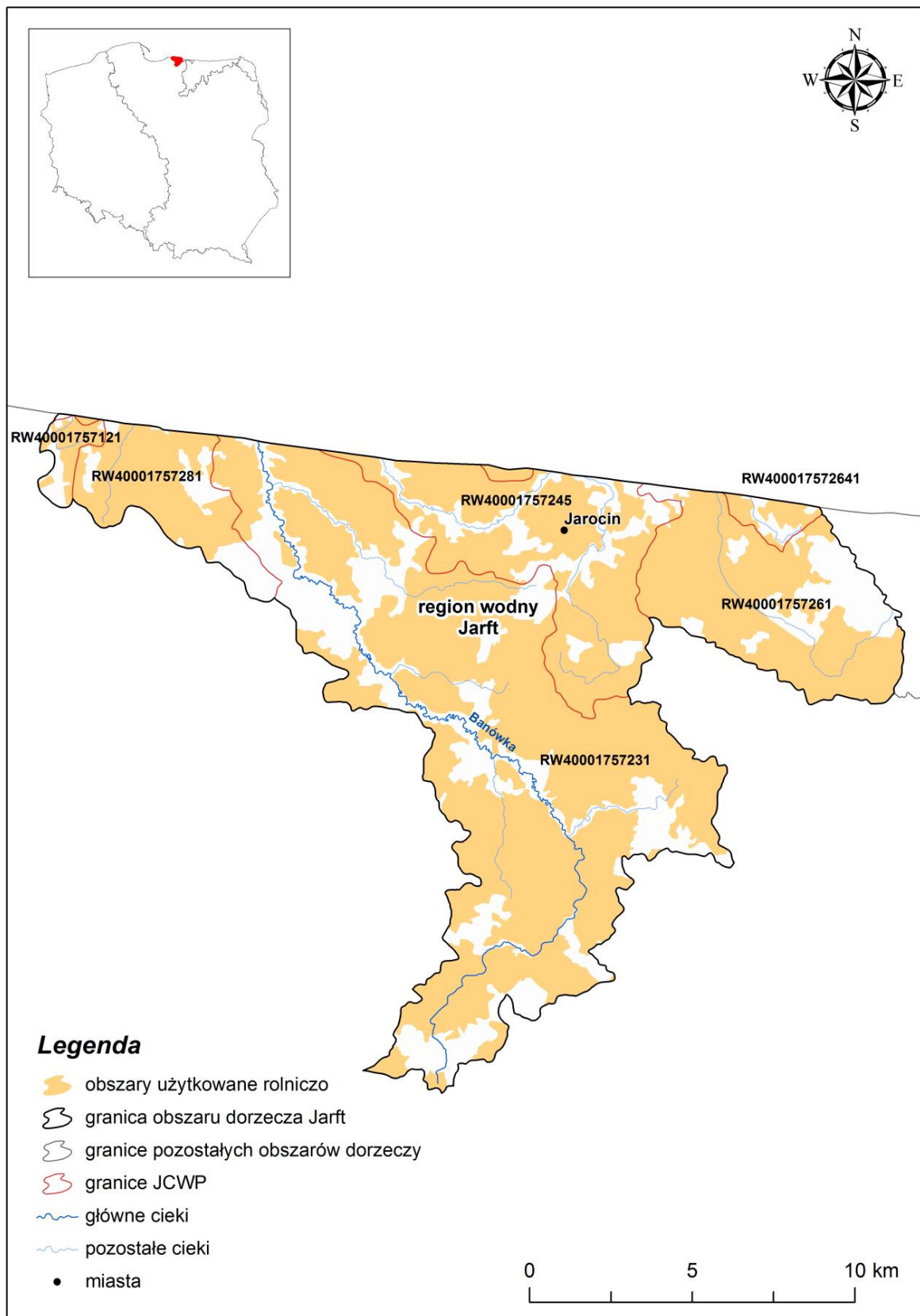
Czynnikami sprawczymi rozproszonych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń mogą być:

- 1) rolnictwo;
- 2) ścieki pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji sanitarnej;
- 3) depozycja atmosferyczna.

Powierzchnia obszarów rolnych stanowi 73,8% obszaru dorzecza, co przedstawiono na rysunku 7. Zanieczyszczenia pochodzące z powszechnie stosowanych nawozów (naturalnych i mineralnych) oraz hodowli zwierząt, które mogą dostawać się do wód powierzchniowych poprzez spływ powierzchniowy, erozję gleby, system melioracji szczegółowych i podstawowych oraz wymywanie, mogą być jedną z istotnych przyczyn eutrofizacji wód powierzchniowych.

Kolejnym źródłem zanieczyszczeń obszarowych i rozproszonych mogą być ścieki pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji zbiorczej. Dotyczy to głównie rozproszonej zabudowy wiejskiej oraz rekreacyjnej położonej w zlewni bezpośredniej JCWP, ładunki zanieczyszczeń pochodzące z tych źródeł mogą wpływać na wzrost eutrofizacji wód. Źródłem azotu i fosforu organicznego jest także depozycja atmosferyczna, prowadząca do zakwaszenia części wód powierzchniowych. Depozycja atmosferyczna jest też prawdopodobnie główną przyczyną zanieczyszczenia wód WWA pochodzącymi przede wszystkim z tak zwanej niskiej emisji. Oba te rodzaje presji występują na całym terytorium Polski.

Rysunek 7. Obszary użytkowane rolniczo na obszarze dorzecza Jarft

2.1.3 Zmiany hydromorfologiczne

Główną przyczyną zmian hydromorfologii JCWP jest działalność człowieka służąca między innymi:

- 1) ochronie przeciwpowodziowej;
- 2) retencjonowaniu wód;
- 3) żegludze;
- 4) małej i dużej energetyce wodnej;
- 5) rolnictwu;
- 6) turystyce i rekreacji;
- 7) poborom kruszywa;
- 8) zagospodarowaniu dolin cieków i brzegów zbiorników (zabudowa komunalna i gospodarcza).

Do głównych rodzajów zmian hydromorfologicznych należą:

- 1) zabudowa podłużna cieków polegająca głównie na zmianie profilu poprzecznego i podłużnego cieków;
- 2) obwałowania;
- 3) zabudowa poprzeczna, obejmująca wszelkie budowle przegradzające koryto;
- 4) sztuczne zbiorniki wodne;
- 5) melioracje.

Zabudowa podłużna cieków polegająca głównie na zmianie profilu poprzecznego i podłużnego rzeki, powoduje zmiany struktury dna i brzegów, reżimu hydrologicznego oraz warunków fizykochemicznych, co w rezultacie wywiera znaczący wpływ na stan wód płynących. Może spowodować przede wszystkim pogorszenie warunków życia organizmów wodnych, poprzez zmianę warunków siedliskowych.

Obwałowania wprowadzają na ogół nie ingerują bezpośrednio w koryto cieku, jednak powodują odcięcie części doliny cieku od naturalnych wezbrań i jednocześnie odcięcie zasilania cieku wodą z obszaru zlewni, mogą być przyczyną zmiany poziomu wód gruntowych obszarów zalewowych. Prowadzić to może do zaniku ekosystemów podmokłych, a co za tym idzie zmniejszenia stopnia bioróżnorodności.

Zabudowa poprzeczna, obejmująca wszelkie budowle przegradzające koryto cieku (także na wypływie z jezior przepływowych), zwłaszcza niewyposażone w urządzenia przepławki, stanowi poważną przeszkodę uniemożliwiającą migrację organizmów, w szczególności ryb. Powoduje też zmiany reżimu hydrologicznego oraz warunków fizykochemicznych, które przyczyniają się do modyfikacji siedlisk oraz pogorszenia warunków bytowania organizmów wodnych.

Sztuczne zbiorniki wodne na ciekach, oprócz negatywnego wpływu generowanego przez tworzące je budowle poprzeczne, redukują lub modyfikują naturalne wezbrania powodziowe, ograniczają naturalną zmienność przepływu poniżej zbiornika oraz trwale likwidują fragmenty doliny cieku wraz z istniejącymi ekosystemami.

Melioracje, związane z prowadzeniem intensywnej gospodarki rolnej, prowadzą głównie do zmiany poziomu wód gruntowych i zmiany retencji obszaru zlewni poprzez przyspieszone odprowadzenie wód opadowych. Zmiany te prowadzą do zaniku obszarów podmokłych oraz przyspieszają proces eutrofizacji, poprzez zwiększenie odpływu substancji biogennej do wód powierzchniowych. Należy jednak zauważyć, że funkcjonowanie systemów drenarskich może zmniejszać sploty powierzchniowe i ekstremalne przepływy powodziowe w rzekach, natomiast rowy, które odwadniają obniżenia terenowe lub niecki bezodpływowe mogą je okresowo zwiększać. Na obszarze dorzecza Jarft nie zinventaryzowano ujęć wód powierzchniowych. Na rysunku 8 przedstawiono lokalizację budowli poprzecznych na obszarze dorzecza Jarft.

WYZNACZANIE SZCW i SCW

SZCW oznacza JCWP, której charakter został znacznie zmieniony na skutek fizycznego oddziaływania człowieka zaś SCW oznacza JCW powstałą w wyniku działalności człowieka.

Zakwalifikowanie do SZCW lub SCW, zgodnie z art. 38h ust. 1 ustawy – Prawo wodne, jest możliwe jeżeli:

- 1) zmiany cech hydromorfologicznych tej części wód, konieczne dla osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego, mogłyby znacząco negatywnie oddziaływać na:
  - a) środowisko,
  - b) żeglugę i infrastrukturę portową lub korzystanie z wód w celach rekreacyjnych,
  - c) prowadzenie działalności, dla której jest dokonywane piętrzenie wody, w szczególności na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, wytwarzania energii elektrycznej lub nawadniania,
  - d) regulację stosunków wodnych, ochronę przed powodzią i melioracje odwadniające,
  - e) przedsięwzięcia inne niż wymienione w lit. b–d, stanowiące równorzędny interes publiczny istotny dla zrównoważonego rozwoju;

- 2) realizacja celów publicznych, którym służy wyznaczenie SCW lub SZCW, z przyczyn technicznych lub z uwagi na nieproporcjonalnie wysokie, w stosunku do spodziewanych korzyści, koszty ich realizacji, nie jest możliwa w inny sposób, mniej obciążający środowisko.

Powyższe postanowienia określają podstawowe kryteria wyznaczania SZCW i SCW i są podstawą przeprowadzenia testów prowadzących do ostatecznego ich wyznaczenia przez zbadanie możliwości zastosowania działań restytucyjnych (test działań restytucyjnych) oraz poprzez zbadanie możliwości uzyskania podobnych korzyści płynących z użytkowania zmienionych antropogenicznie części wód przy zastosowaniu innych sposobów (test alternatyw funkcjonalnych).

Wyznaczenie JCWP jako SCW lub SZCW wymaga szczegółowego uzasadnienia w PGW i podlega weryfikacji co 6 lat.

Po raz pierwszy SZCW i SCW zostały wyznaczone w Polsce w 2007 r. W I cyklu planistycznym na potrzeby wyznaczania SZCW i SCW rzek powstały 2 metodyki:

- 1) weryfikacja wskaźników dla przeprowadzenia oceny stanu ilościowego i hydromorfologicznego JCWP wraz ze zmianą ich wartości progowych dla uściślenia wstępnego wyznaczenia SZCW;
- 2) uszczegółowienie metodyki w zakresie ostatecznego wyznaczania SZCW i SCW w Polsce.

W wyniku przeprowadzonych prac, na obszarze dorzecza Jarft w I cyklu planistycznym, nie wyznaczono SCW i SZCW.

Na potrzeby aPGW na lata 2015-2021, w latach 2012-2013 dokonano weryfikacji wyznaczania SZCW i SCW. Nadal obowiązuje metodyka wyznaczania SZCW i SCW rzecznych, która powstała w I cyklu planistycznym. Weryfikacja wyznaczania SZCW i SCW w przypadku rzek polegała na aktualizacji informacji odnośnie hydromorfologii. Poniżej przedstawiono podejście przyjęte na potrzeby aPGW w celu weryfikacji SZCW i SCW.

Prace związane z wyznaczaniem SZCW i SCW przeprowadzono dwuetapowo. Pierwszy etap (wstępnego wyznaczania) SZCW i SCW polegał na zastosowaniu szeregu wskaźników obrazujących skalę zmian hydromorfologicznych części wód dla określenia zmian w morfologii i hydrologii mogących mieć wpływ na możliwości osiągnięcia przez te części wód dobrego stanu. Ponadto przy wstępnym wyznaczaniu SZCW konieczne było spełnienie poniższych kryteriów:

- 1) nieosiągnięcie dobrego stanu ekologicznego musi być spowodowane jedynie fizycznymi zmianami w hydromorfologii;
- 2) JCW musi być znacznie zmieniona w charakterze, zmiana ta musi być powszechna lub rozległa lub zupełna, trwała, skala zmian powinna być spójna ze skalą oddziaływań sposobów użytkowania;
- 3) znaczna zmiana charakteru JCW musi być wynikiem sposobów użytkowania wód wymienionych w art. 38h ust. 1 ustawy – Prawo wodne, bądź sposobów użytkowania, które są równie ważne dla zrównoważonego rozwoju społeczeństwa.

Powyższe wskazuje, że nie zawsze występowanie zmian w hydromorfologii, a zwłaszcza szeregu małych zmian na obszarze JCWP, jest podstawą do wyznaczenia ich jako SZCW. Występujące zmiany hydromorfologiczne powinny być przyczyną zmiany charakteru JCWP, aby można ją było uznać za SZCW.

Drugi etap wyznaczania (wyznaczenie ostateczne) miał na celu uzasadnienie wyznaczenia części wód jako SZCW bądź SCW na podstawie wykonania wspomnianych wyżej testów „działań restytucyjnych” i „alternatyw funkcjonalnych”. Test „działań restytucyjnych” polegał na określeniu potencjalnych działań pozwalających na osiągnięcie „stanu naturalnego” oraz określeniu czy działania te będą miały znaczący negatywny wpływ na sposoby użytkowania wód lub na środowisko. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych analiz został wykazany negatywny wpływ działań restytucyjnych na analizowane komponenty środowiska, należało przejść do kolejnego testu „alternatyw funkcjonalnych”. Test „alternatyw funkcjonalnych” polegał na identyfikacji „lepszyc rozwiązań” możliwych do wykonania ze względu na możliwości technologiczne, ekonomiczne i korzyści dla środowiska oraz akceptowalność kosztów. Jeżeli w wyniku analiz w zakresie oceny alternatyw funkcjonalnych zostało dowiedzione, że nie istnieją możliwe do wdrożenia działania alternatywne (pozwalające na osiąganie podobnych jak obecnie „korzyści” z użytkowania wód), z uwagi na brak odpowiednich technologii bądź nieproporcjonalnie wysokie koszty, to daną część wód należy zakwalifikować jako SZCW lub SCW.

Wyznaczanie SZCW i SCW rzecznych

Procedura wstępnego wyznaczania polegała na oszacowaniu skali zmian hydromorfologicznych w poszczególnych JCW przy pomocy obliczonych wskaźników zmian, przy czym:

- 1) wskaźniki hydrologiczne (i_1 , i_2 , i_3 , i_4) – obrazują zmiany ilościowe i obliczone zostały na podstawie informacji dotyczących SSQ i SNQ przepływów charakterystycznych oraz danych o poborach wód pochodzących z pozwoleń wodnoprawnych:
  - a) i_1 – sumaryczna pojemność czynna zbiorników retencyjnych odniesiona do średniego rocznego odpływu z wielolecia (1960-1980) w przekroju zamykającym zlewnię części wód,

- b) i_2 – łączna suma poborów bezzwrotnych wód powierzchniowych odniesiona do przepływu średniego niskiego z wielolecia „pseudonaturalnego” (1960-1980) w przekroju zamykającym zlewnię części wód,
- c) i_3 – wskaźnik zaburzenia reżimu hydrologicznego, wynikającego z istotnych zmian w zagospodarowaniu zlewni części wód, wyrażony bezwzględną wartością dopełnienia do 1 stosunku przepływu SSQ z ostatniego wielolecia (1981-2000) i przepływu SSQ z wielolecia „pseudonaturalnego” (1960-1980),
- d) i_4 – wskaźnik zachowania kryterium przepływu nienaruszalnego.

Wszystkie wskaźniki obliczone były dla scalonych części wód, dla których dostępne były niezbędne dane hydrologiczne.

- 2) wskaźniki hydromorfologiczne (m_1, m_2, m_3, m_4) – obrazują skalę wpływu zmian antropogenicznych na hydromorfologię cieków i obliczone zostały dla każdej JCW; do obliczeń wskaźników hydromorfologicznych przyjęto następujące parametry: długość obwałowania cieków istotnych, sumaryczną wysokość budowli piętrzących, sumaryczną długość cieków odciętych przez budowle poprzeczne oraz długość uregulowanych odcinków cieków:
  - a) m_1 – łączna długość obwałowania cieków istotnych w zlewni części wód odniesiona do sumarycznej długości brzegów cieków istotnych (podwójna długość rzeki),
  - b) m_2 – sumaryczna wysokość zinwentaryzowanych budowli piętrzących odniesiona do sumy spadów cieków istotnych w zlewni części wód,
  - c) m_3 – łączna długość części cieków odciętych przez budowle poprzeczne o spadzie $h > 0,7$ m (dla rzek górskich i wyżynnych) lub $h > 0,4$ m (dla rzek nizinnych) odniesiona do sumarycznej długości cieków istotnych,
  - d) m_4 – łączna długość odcinków rzek, na których prowadzone były prace regulacyjne (zabudowa podłużna oraz udokumentowana zmiana biegu rzeki) odniesiona do sumarycznej długości cieków istotnych.

Na podstawie obliczonych wskaźników dokonano wstępnej kwalifikacji jako SZCW. Należy tutaj podkreślić, iż przekroczenie wartości granicznej jednego wskaźnika nie było automatycznie podstawą do takiej kwalifikacji. Brano pod uwagę między innymi wielkość przekroczenia, liczbę przekroczonych wskaźników, a także wskaźniki nieprzekroczone, ale o wartościach bliskich granicy przekroczenia.

Po przeprowadzeniu oceny skali zmian hydromorfologicznych JCW i wstępnym wyznaczeniu kolejnym etapem była procedura ostatecznej kwalifikacji SZCW, która przeprowadzona była w dwóch etapach:

- 1) etap 1 – identyfikacja i test działań restytucyjnych;
- 2) etap 2 – identyfikacja i test alternatyw funkcjonalnych.

Działania restytucyjne

Pod pojęciem działania restytucyjne rozumie się wszelkie działania pozwalające na poprawę warunków w zakresie biologicznych elementów jakości poprzez zniwelowanie presji w zakresie hydromorfologii.

W pierwszym kroku zidentyfikowano działania restytucyjne pozwalające na przywrócenie „naturalności” części wód. Następnie na podstawie opracowanego „testu działań restytucyjnych”, oceniono wpływ zidentyfikowanych działań restytucyjnych na sposoby użytkowania wód, które są powodem dokonania przekształceń w zakresie hydromorfologii. W przeprowadzonym teście analizowano wpływ poszczególnych działań restytucyjnych na osiągnięte korzyści społeczno-gospodarcze oraz wpływ na „szeroko rozumiane środowisko”.

Alternatywy funkcjonalne

Test alternatyw funkcjonalnych polegał na analizie możliwości osiągnięcia innymi sposobami podobnych jak obecnie „korzyści” z użytkowania wód. Pierwszym krokiem była identyfikacja, dla każdej wstępnie wyznaczonej SZCW i SCW, wykonalnych technicznie alternatyw, czyli takich które pozwoliłyby na osiągnięcie podobnych jak obecnie „korzyści” i zastępowałyby w całości bądź w części obecne sposoby użytkowania. Następnie poddano ocenie, czy zidentyfikowane alternatywy były korzystniejsze z punktu widzenia środowiskowego oraz z uwagi na uwarunkowania prawne, społeczne i gospodarcze. Zidentyfikowane alternatywy funkcjonalne obejmowały między innymi całkowite zastąpienie obecnego sposobu użytkowania wód innym sposobem pozwalającym na osiągnięcie podobnych do istniejących „korzyści”.

Alternatywy oceniano pod kątem następujących aspektów:

- 1) realizacja zobowiązań wynikających z prawodawstwa unijnego i krajowego;
- 2) realizacja zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych;
- 3) możliwości technicznej realizacji;
- 4) wpływ na korzyści społeczno-gospodarcze;
- 5) koszty realizacji i funkcjonowania.

Przy wyznaczaniu silnie zmienionych i sztucznych jednolitych części wód, w poszczególnych rzgw brano pod uwagę wybrane aspekty.

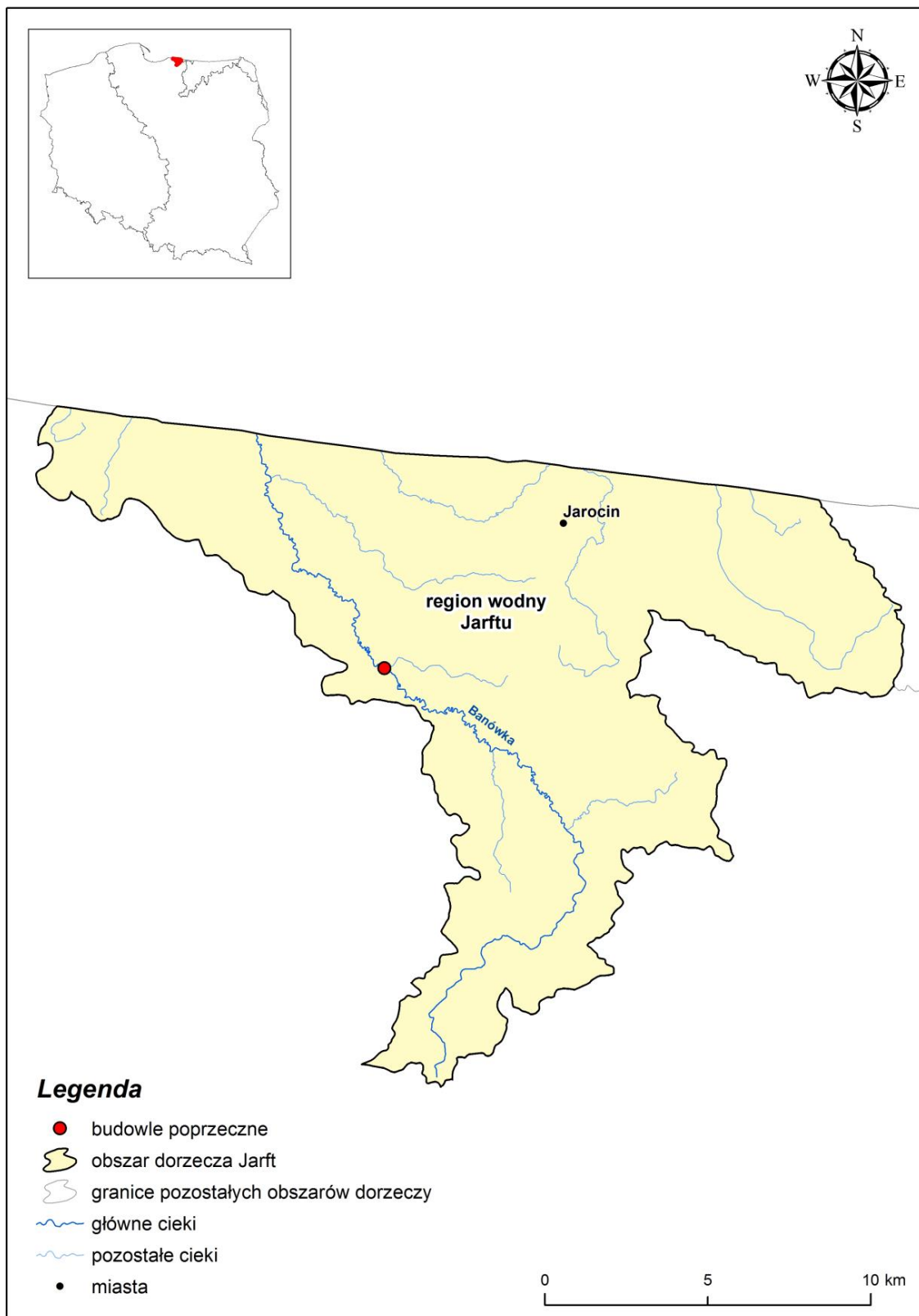
Ostatecznej kwalifikacji SZCW oraz SCW dokonano w przypadku, kiedy w teście działań restytucyjnych wykazano, że nie istnieją alternatywy, możliwe do wdrożenia z punktu widzenia technologii bądź kosztów środowiskowych.

W wyniku przeprowadzonych analiz na obszarze dorzecza Jarft nie wyznaczono SZCW oraz SCW. W tabeli 5 przedstawiono podział JCWP natomiast na rysunku 9 przedstawiono status JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft.

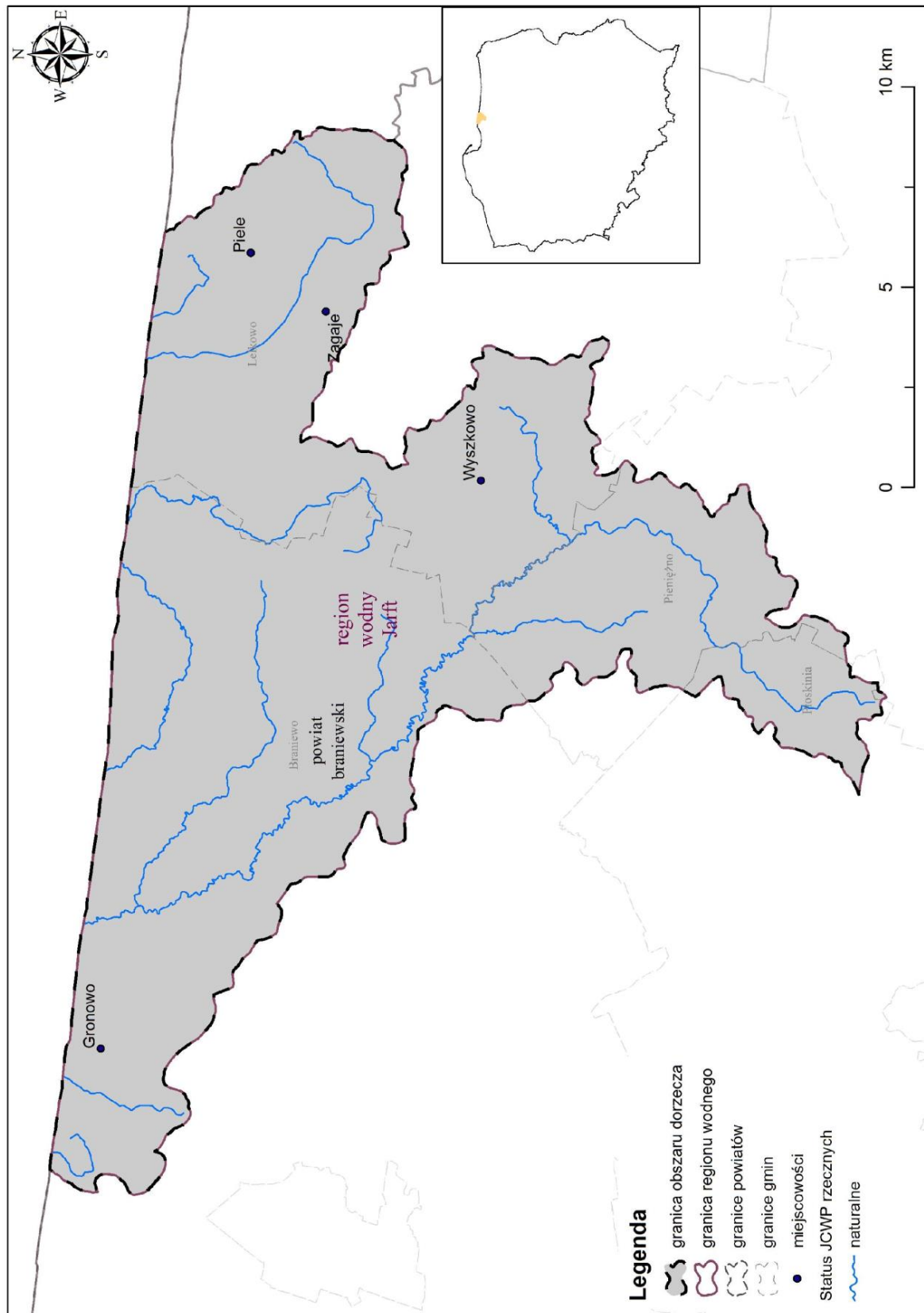
Tabela 5. Podział JCWP na obszarze dorzecza Jarft ze względu na ich status

Kategoria JCWP	Łączna liczba JCWP	W tym:		
		naturalne	SZCW	SCW
JCWP rzeczne	6	6	-	-

Rysunek 8. Lokalizacja budowli poprzecznych na obszarze dorzecza Jarft

Rysunek 9. Status JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft

2.2. Ocena wpływu na stan wód powierzchniowych

Ocena wpływu na stan wód powierzchniowych wiąże się z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, która miała na celu zidentyfikowanie tych JCWP, które z powodu występowania istotnych oddziaływań antropogenicznych mogą nie osiągnąć ustalonych dla nich celów środowiskowych. Zidentyfikowane JCWP rzeczne, w przypadku których ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych jest wysokie, wymagają wprowadzenia działań uzupełniających zorientowanych na ograniczenie lub całkowitą redukcję występujących w nich presji. W związku z tym, aby ocenić czy obecny poziom presji może skutkować nieosiągnięciem celów środowiskowych, należało określić stopień oddziaływania presji na wody. Podstawą oceny ryzyka była aktualna ocena stanu wód w okresie 2010-2012 wraz z danymi pochodzącymi z monitoringu wód powierzchniowych, na podstawie których została ona wykonana. Dodatkowo w trakcie oceny uwzględniono wyniki oceny stanu oraz dane monitoringowe z 2013 r. Z uwagi na fakt, że osiągnięcie celów środowiskowych przez JCWP powinno nastąpić w 2015 r., jako zagrożone zostały wyznaczone JCWP rzeczne w stanie poniżej dobrego, określonym na podstawie oceny stanu wód z lat 2010-2012, chyba że według danych monitoringowych z 2013 r. wyniki oceny wskazywały na osiągnięcie dobrego stanu wód w zakresie wskaźników lub grup wskaźników, które w latach 2010-2012 był podstawą określenia stanu JCWP jako złego. Analogicznie, w przypadku gdy na podstawie oceny stanu wód w latach 2010-2012 stan danej JCWP został określony jako dobry, a po przeprowadzeniu monitoringu wód w 2013 r. w zakresie wskaźników lub grup wskaźników, które nie były badane poprzednio, ocena stanu JCWP uległa pogorszeniu, została ona uznana za zagrożoną nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Identyfikacja znaczących presji dla JCWP rzecznych została przeprowadzona na podstawie analizy stopnia wiarygodności oceny stanu wód z lat 2010-2013, występujących przekroczeń wskaźników lub grup wskaźników, sposobów korzystania z wód zlewni i jej zagospodarowania, przewidywanych efektów realizacji działań podstawowych oraz przy zastosowaniu wyżej przedstawionych założeń dotyczących oceny ryzyka nieosiągnięcia przez JCWP celów środowiskowych.

Jak zobrazowano na rysunku 7 – 73,8 % powierzchni obszaru dorzecza to tereny rolnicze. Jednakże nie we wszystkich obszarach występowania rolnictwa wpływa ono na stan wód i możliwości osiągnięcia celów środowiskowych. Rolnictwo na obszarze dorzecza Jarft nie jest na tyle intensywne, by uznać je za istotnie oddziałujące na stan środowiska, w tym wód. Obszary, na których rolnictwo wpływa znacząco na stan wód zidentyfikowane zostały w związku z realizacją przepisów art. 47 ustawy – Prawo wodne dotyczących ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego. W wyniku szczegółowych analiz stanu wód oraz rolnictwa wyznaczone zostały zarówno wody wrażliwe na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego oraz OSN. Uznano więc, że rolnictwo stanowi dominującą presję w JCWP wskazanych w rozporządzeniach dyrektorów rzgw dotyczących określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych i tym samym wyznaczono te JCWP jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych z uwagi na presję rolniczą. Na obszarze dorzecza Jarft w związku z brakiem wyznaczenia OSN i wód wrażliwych nie wskazano JCWP zagrożonych ze względu na presję rolniczą.

Presja pochodząca ze źródeł komunalnych występuje na całym obszarze kraju. W związku z tym Polska została wyznaczona jako obszar zagrożony eutrofizacją ze źródeł komunalnych. Jednakże nie na wszystkie JCWP wpływ tej presji jest na tyle istotny, by był przyczyną zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych. Znacząca presja komunalna została wskazana w przypadku JCWP rzecznych, w których, na podstawie danych monitoringowych z lat 2010-2012 z uwzględnieniem oceny z 2013 r., stwierdzono przekroczenia w zakresie wskaźników chemicznych lub wskaźników fizykochemicznych (w tym substancji biogennej) oraz zidentyfikowano znaczące zrzuty ścieków komunalnych w zlewni JCWP. Z kolei, gdy w JCWP stwierdzono przekroczenia w zakresie biogenów, a brak było przesłanek do wskazania punktowego źródła zanieczyszczeń tymi substancjami na przykład w postaci znaczących zrzutów ścieków komunalnych, wskazywano presję z rozproszonych źródeł mogących spowodować zanieczyszczenie (w tym zbiorniki bezodpływowe, bezpośrednie odprowadzanie ścieków do wód i ziemi). W wyżej opisanych sytuacjach uznano JCWP za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych z uwagi na presję komunalną.

W przypadku JCWP rzecznych, w których zostały przekroczone wskaźniki chemiczne lub wskaźniki fizykochemiczne oraz w ich zlewni zidentyfikowano znaczące zrzuty ścieków z zakładów przemysłowych, wskazano zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych ze względu na znaczące oddziaływanie przemysłu. Na obszarze dorzecza Jarft nie zostały wskazane JCWP rzeczne, zagrożone ze względu na znaczącą presję przemysłową.

Znacząca presja spowodowana niską emisją została wskazana w przypadku JCWP, w których na podstawie danych monitoringowych, stwierdzono przekroczenia w zakresie substancji priorytetowych: benzo(g,h,i)perylenu oraz indeno(1,2,3-cd)pirenu. Obecność związków z grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w wodach związana jest z depozycją atmosferyczną zanieczyszczeń pochodzących z niskiej emisji, a ich najbardziej prawdopodobnym źródłem są procesy spalania w sektorze

komunalnym (na przykład ogrzewanie mieszkań przy użyciu niewłaściwej jakości paliwa lub odpadów). Na obszarze dorzecza Jarft nie zostały wskazane JCWP rzek, zagrożone ze względu na znaczące oddziaływanie niskiej emisji.

Nierozpoznana presja jako przyczyna zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych przez daną JCWP została wskazana w następujących przypadkach:

- 1) jeśli w JCWP monitorowanych w latach 2010-2012 stwierdzono przekroczenia wskaźników chemicznych lub fizykochemicznych i na podstawie wyników z 2013 r. (jeżeli był prowadzony) przekroczenia się potwierdziły oraz w JCWP niemonitorowanych w latach 2010-2012, dla których badania monitoringowe w 2013 r. wykazały przekroczenia wskaźników chemicznych; a na podstawie zgromadzonych danych nie rozpoznano źródła presji powodującej nieosiągnięcie dobrego stanu chemicznego (na przykład w postaci znaczących zrzutów ścieków z zakładów przemysłowych lub oczyszczalni komunalnych);
- 2) jeśli w JCWP stwierdzono stan zły z uwagi na stan lub potencjał ekologiczny na podstawie przeniesienia oceny z uwagi na brak możliwości oceny wpływu występujących w zlewni presji na stan wód.

W celu identyfikacji presji oraz jej ograniczenia w zlewniach JCWP opisanej w pierwszym przypadku, wskazano konieczność przeprowadzenia działań uzupełniających polegających na pogłębionej analizie presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód z uwagi na stan chemiczny lub fizykochemiczny, tak by możliwe było podjęcie nisko-kosztowych działań naprawczych jeszcze w tym samym cyklu wodnym.

Z kolei weryfikacja zagrożenia dla tych JCWP, w których określono zły stan ekologiczny na podstawie oceny z przeniesienia, a powodem złego stanu w JCWP, z której przeniesiono ocenę stanu, są wskaźniki poza grupą specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych, zostanie wykonana po przeprowadzeniu monitoringu badawczego w zakresie biogenów. W przypadku potwierdzenia złego stanu zostanie przeprowadzona pogłębiona analiza, która pozwoli na zidentyfikowanie oddziałujących na stan wód presji.

Z uwagi na powyższe JCWP mogły zostać uznane za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych z powodu występowania kilku presji w danej zlewni. W tabeli 6 przedstawiono informacje dotyczące liczby zagrożonych JCWP rzecznych, z uwzględnieniem przyczyny zagrożenia na obszarze dorzecza Jarft, w zakresie nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Tabela 6. Liczba zagrożonych JCWP rzecznych z uwzględnieniem przyczyny zagrożenia na obszarze dorzecza Jarft

Przyczyna zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych	Liczba JCWP
rolnictwo	0
gospodarka komunalna	1
przemysł	0
niska emisja	0
nierozpoznana presja	6

Przeprowadzona ocena stanu JCWP rzecznych w zakresie hydromorfologii wskazuje I lub II klasę we wszystkich JCWP.

Pomimo takiej oceny, w trakcie prac nad aPGW oraz nad programami działań, uznano, że presją hydromorfologiczną, mającą szczególny wpływ na stan wód rzecznych, w tym przede wszystkim na stan elementów biologicznych, jest zabudowa poprzeczna na ciekach. Na podstawie danych literaturowych określone zostały cieki szczególnie istotne i istotne, dla których ciągłość morfologiczna jest warunkiem osiągnięcia celów środowiskowych. Dla tych cieków niezbędne było uszczegółowienie celów środowiskowych w zakresie hydromorfologii o wskazanie konieczności umożliwienia migracji organizmów wodnych. W związku z powyższym jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych ze względu na presję hydromorfologiczną uznano JCWP istotne dla zachowania ciągłości morfologicznej, na których występuje zabudowa poprzeczna, uniemożliwiająca migrację organizmów wodnych. Jednak na obszarze dorzecza Jarft nie wskazano cieków, dla których ciągłość morfologiczna jest warunkiem osiągnięcia celów środowiskowych i wymagane byłoby dla nich uszczegółowienie celu środowiskowego.

Presja hydromorfologiczna, jako istotna, została też wskazana w przypadku JCWP niebędących SZCW, w których na podstawie danych monitoringowych z lat 2010-2013 zostało stwierdzone przekroczenie jedynie wskaźników biologicznych, a na etapie wstępnego wyznaczania JCWP zostały wyznaczone jako SZCW. Na obszarze dorzecza Jarft nie wskazano JCWP, które mogłyby zostać uznane za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych ze względu na presję hydromorfologiczną oddziałującą na stan elementów biologicznych. Z uwagi na powyższe na obszarze dorzecza Jarft nie wyznaczono JCWP zagrożonych ze względu na presję hydromorfologiczną.

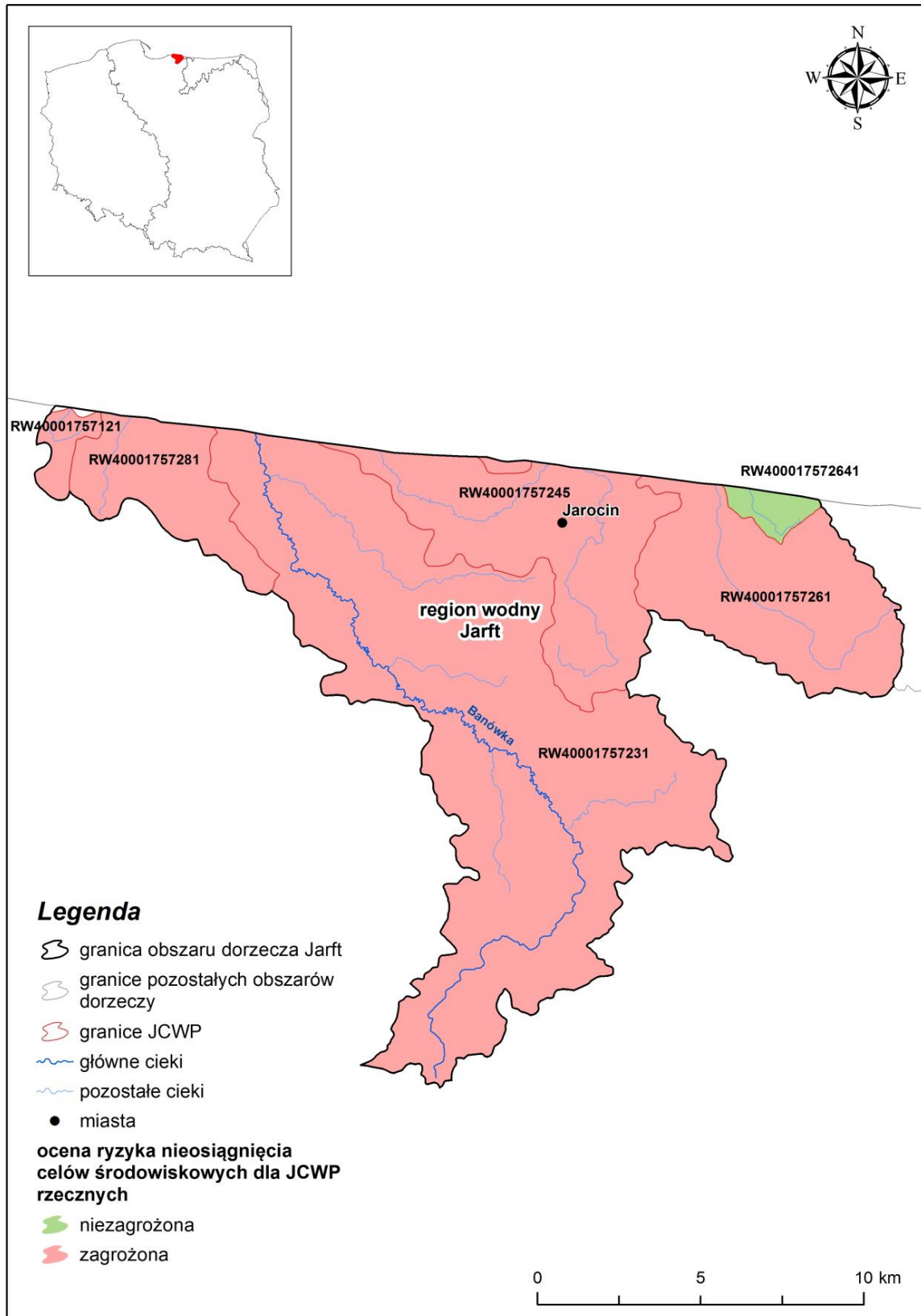
Łącznie, na obszarze dorzecza Jarft, wyznaczono 5 JCWP rzecznych zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Wyniki oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft przedstawiono na rysunku 10 i tabeli 7.

Tabela 7. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft

Lp.	Kod JCWP	Czy JCW jest monitorowana?	Status JCWP	Aktualny stan JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP
1	PLRW40001757121	niemonitorowana	naturalna	ZŁY	zagrożona
2	PLRW40001757231	monitorowana	naturalna	ZŁY	zagrożona
3	PLRW40001757245	niemonitorowana	naturalna	ZŁY	zagrożona
4	PLRW40001757261	niemonitorowana	naturalna	ZŁY	zagrożona
5	PLRW400017572641	niemonitorowana	naturalna	ZŁY	niezagrożona
6	PLRW40001757281	niemonitorowana	naturalna	ZŁY	zagrożona

Rysunek 10. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft

2.3. Podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych dla wód podziemnych

W ramach identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych, mających wpływ na stan JCWPd, przeanalizowano wszystkie presje i podzielono je na następujące kategorie, ze względu na czynniki sprawcze:

- 1) punktowe źródła zanieczyszczeń;
- 2) rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń;
- 3) pobory wód na różne cele.

Wszystkie presje wymienione powyżej oddziałują na wody podziemne w różnym stopniu, a ich oddziaływania mogą się kumulować i negatywnie wpływać na jakość wód oraz stan ekosystemów zależnych od wód. W trakcie analizy presji wzięto pod uwagę przede wszystkim ich wpływ na stan ilościowy i chemiczny w poszczególnych JCWPd.

2.3.1. Punktowe źródła zanieczyszczeń

Głównym czynnikiem sprawczym punktowych źródeł zanieczyszczeń jest gospodarka komunalna (zrzut ścieków bytowych).

Dane dotyczące lokalizacji i oddziaływania poszczególnych punktowych źródeł zanieczyszczeń zostały zaczerpnięte z takich materiałów jak mapa geosrodowiskowa Polski w skali 1:50 000, wyniki ankiet rozsyłanych do organów administracji samorządowej w ramach realizacji aPWŚK i aPGW, wyniki monitoringu PSH oraz dane na temat presji w regionach uzyskanych z rzgw.

Punktowe źródła zanieczyszczeń analizowano głównie pod kątem ich wpływu na stan chemiczny JCWPd. W większości przypadków ze względu na małą powierzchnię obiektów punktowych i związaną z nimi emisję zanieczyszczeń w stosunku do powierzchni JCWPd nie uznano ich za istotny czynnik sprawczy pogarszania się stanu chemicznego części wód podziemnych. Szczegółowo analizowano rozmieszczenie i potencjalne oddziaływanie punktowych ognisk zanieczyszczeń na obszarach, gdzie główny użytkowy poziom wodonośny posiada izolacje typu „a” (poziom wodonośny na głębokości od 0 do 15 m) oraz w strefach gdzie wykazano wrażliwość na zanieczyszczenia wysoką lub bardzo wysoką. Skutkiem zanieczyszczenia wód podziemnych, zwłaszcza w rejonach silnie zurbanizowanych i wykorzystywanych gospodarczo, może być ich słaby stan chemiczny objawiający się głównie niską wartością pH, obecnością lekkich węglowodorów, lokalnie występującymi podwyższonymi stężeniami metali ciężkich oraz zmianą typu chemicznego wód, która przejawia się podwyższonymi stężeniami jonów: sodowych, potasowych, chlorkowych, azotanowych i siarczanowych.

2.3.2. Rozproszone źródła zanieczyszczeń/presji

Czynnikami sprawczymi rozproszonych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń są między innymi:

- 1) rolnictwo (zwłaszcza zanieczyszczenia azotanami i fosforanami pochodzenia rolniczego);
- 2) depozycja zanieczyszczeń chemicznych z atmosfery;
- 3) ścieki pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji sanitarnej.

Rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń analizowano zarówno pod kątem ich wpływu na stan chemiczny jak i ilościowy w poszczególnych JCWPd. Na stan chemiczny negatywnie mogą wpływać zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego oraz zanieczyszczenia przedostające się do wód podziemnych z atmosfery wraz z opadami. Zwłaszcza na terenach intensywnie wykorzystywanych rolniczo można zaobserwować zanieczyszczenie wód podziemnych związkami azotu i fosforu.

2.3.3. Pobory wody

Obszar dorzecza Jarft jest terenem o bardzo słabo odczuwalnej presji związanej z poborem wód podziemnych. Wobec tego, że stanowi on niewielką część JCWPd nr 20 nie ma odrębnych danych, które pozwoliłyby określić stopień wykorzystania zasobów wodnych przez nieliczne ujęcia, ani rzetelnych danych dotyczących ilości eksploatowanej wody. Z dużym prawdopodobieństwem założyć można, że dostępne do zagospodarowania zasoby wód podziemnych (w skali całej JCWPd) są eksploatowane w ilości poniżej jednego procenta i prawdopodobnie kilku procent, gdyby odnieść ilość zasobów tylko do obszaru dorzecza. Całość poboru przeznaczana jest dla zaopatrzenia ludności w wodę. Nie prowadzi się żadnych odwodnień kopalnianych.

Z eksploatacją wód podziemnych związane jest występowanie niewielkich lejów depresji o zasięgu ograniczonym jedynie do bezpośredniego sąsiedztwa ujęć. Nie odnotowuje się tu żadnych lejów depresyjnych w skali regionalnej. Nie przewiduje się również znaczącego zwiększenia eksploatacji wód podziemnych i w związku z tym niewielka presja (praktycznie jej brak) związana z poborami utrzyma się na tym samym poziomie.

2.4. Ocena wpływu na stan wód podziemnych

Podczas oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych wzięto pod uwagę praktycznie wszystkie elementy mające znaczenie dla oceny stanu wód podziemnych zarówno ilościowego, jak i chemicznego.

Pierwszym krokiem było przeanalizowanie występujących presji antropogenicznych, ich identyfikacja i ocena wpływu na stan ilościowy i chemiczny JCWPd. Elementem decydującym o wielkości zagrożenia wód podziemnych zanieczyszczeniem był przede wszystkim sposób użytkowania terenu i rozmieszczenie źródeł zanieczyszczeń. W kolejnym etapie przeanalizowano warunki hydrogeologiczne w poszczególnych JCWPd ze względu na naturalną odporność systemu hydrogeologicznego na zanieczyszczenia. W tym przypadku zagrożenie wód podziemnych zanieczyszczeniami pochodzenia antropogenicznego zależy między innymi od głębokości występowania warstw wodonośnych, stopnia izolacji od powierzchni terenu (na przykład przez utwory słabo przepuszczalne). W następnym, ostatnim etapie oceny porównano wcześniej uzyskane dane z wynikami monitoringu wód podziemnych w JCWPd, które stanowiły wskaźnik wpływu presji na stan wód podziemnych. Na tym etapie wykorzystano zarówno wyniki monitoringu stanu ilościowego, jak i wyniki monitoringu stanu chemicznego.

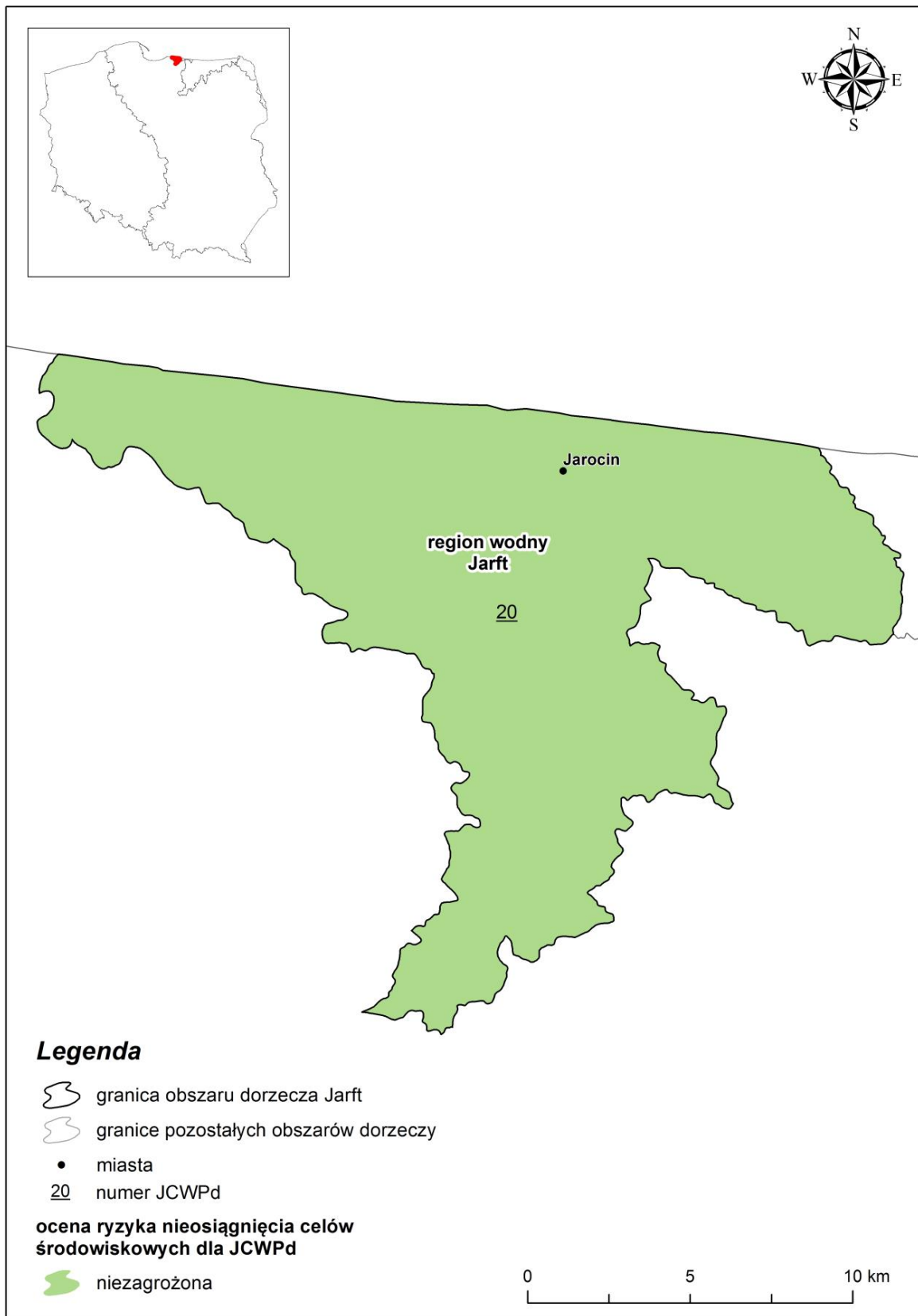
Na obszarze dorzecza Jarft stan ilościowy i chemiczny JCWPd został określony jako dobry. Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdzono, że na omawianym obszarze nie występują JCWPd zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Wyniki analizy ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Jarft zamieszczono w na rysunku 11 oraz w tabeli 8.

Tabela 8. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Jarft

Lp.	Kod JCWPd	Obszar dorzecza	Czy JCW jest monitorowana? M – monitorowana; NM – niemonitorowana	Stan ilościowy	Stan chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWPd
1	PLGW700020	Pregoła, Świeża, Jarft	M	dobry	dobry	niezagrożona

Rysunek 11. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Jarft

3. WYKAZ OBSZARÓW CHRONIONYCH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 113 UST. 4 USTAWY – PRAWO WODNE, WRAZ Z GRAFICZNYM PRZEDSTAWIENIEM PRZEBIEGU ICH GRANIC ORAZ OKREŚLENIEM PODSTAW PRAWNYCH ICH UTWORZENIA

Rejestr wykazów obszarów chronionych tworzony jest na podstawie art. 113 ustawy – Prawo wodne. Artykuł ten obliguje do utworzenia rejestru wykazów obszarów chronionych zawierających wykazy:

- 1) JCW, przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, o których mowa w art. 49b ust. 3 ustawy – Prawo wodne;
- 2) obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym;
- 3) JCW przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych;
- 4) obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych;
- 5) obszarów narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych;
- 6) obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionych w ustawie o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

W Polsce pierwszy rejestr wykazów obszarów chronionych został sporządzony w 2003 r. Od tego czasu jest on poddawany przeglądowi i uaktualniany. Jego ostatnia aktualizacja miała miejsce w 2013 r. Rodzaje obszarów chronionych zostały opisane poniżej.

OBSZARY PRZEZNACZONE DO OCHRONY SIEDLISK LUB GATUNKÓW, USTANOWIONYCH W USTAWIE O OCHRONIE PRZYRODY, DLA KTÓRYCH UTRZYMANIE LUB POPRAWA STANU WÓD JEST WAŻNYM CZYNNIKIEM W ICH OCHRONIE

Analizowany rejestr wykazów obszarów chronionych obejmuje wyłącznie obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków silnie związanych z wodami. Tereny te objęte są różną formą ochrony według ustawy o ochronie przyrody.

Spośród tych obszarów wyróżnia się należące do sieci Natura 2000: OSO oraz OZW, utworzone na mocy rozporządzenia OSO oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. z 2014 r. poz.1713)

Na obszarze dorzecza Jarft występuje jeden OSO: Ostoja Warmińska, która zajmuje ponad 80% powierzchni tego dorzecza. Natomiast nie występują OZW.

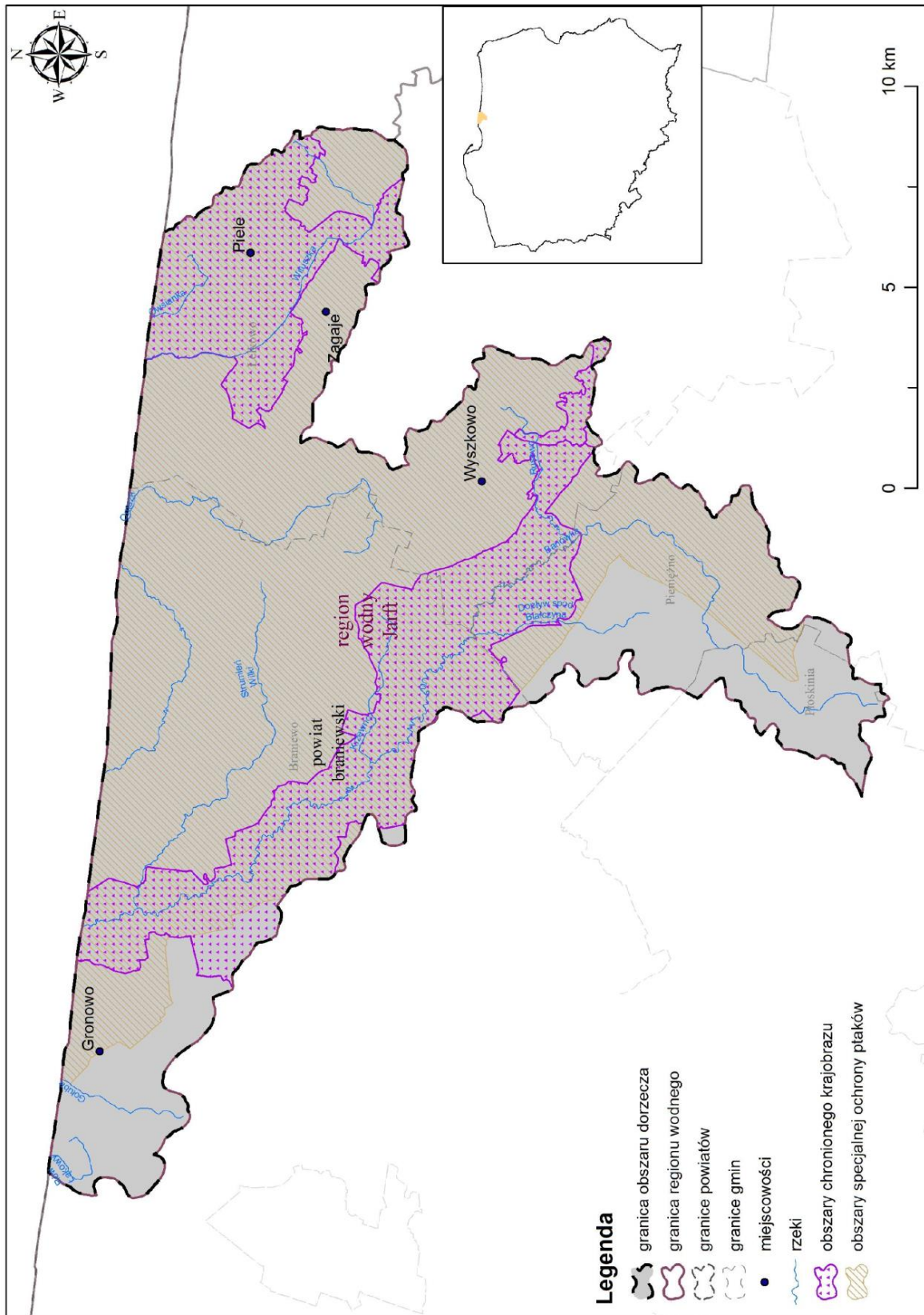
Oprócz obszarów należących do sieci Natura 2000 rejestr obejmuje obszary, których utworzenie reguluje ustawa o ochronie przyrody. Są to: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe oraz obszary chronionego krajobrazu. Na obszarze dorzecza Jarft znajdują się 3 obszary chronionego krajobrazu.

Graficzne przedstawienie przebiegu granic tych obszarów chronionych zamieszczono na rysunku 12, zaś ich zestawienie w tabeli 9. Informacje dotyczące podstaw prawnych utworzenia danego obszaru chronionego zostały przedstawione w załączniku nr 1 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1911)

Tabela 9. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie na obszarze dorzecza Jarft

Typ obszaru chronionego	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	rzgw	Kod JCWP	Powierzchnia obszaru chronionego [ha]	Przedmioty ochrony obszaru chronionego od wód zależne
OSO	PLB280015	Ostoja Warmińska	w Warszawie	PLRW40001757231 PLRW40001757245 PLRW40001757261 PLRW400017572641 PLRW40001757281	145342.0	Actitis hypoleucos (leg.), Alcedo atthis (leg.), Aquila pomarina (leg.), Bucephala clangula (leg.), Ciconia ciconia (leg.), Ciconia nigra (leg.), Circus aeruginosus (leg.), Circus pygargus (leg.), Crex crex (leg.), Cygnus cygnus (leg.), Cygnus cygnus (leg.), Cygnus olor (leg.), Grus grus (leg.), Haliaeetus albicilla (leg.), Mergus merganser (leg.), Pluvialis apricaria (przel.), Porzana parva (leg.), Tringa ochropus (leg.)
Obszar Chronionego Krajobrazu	OCHK280	Rzeki Banówki	w Warszawie	PLRW40001757231 PLRW40001757281	4607.4	kompleks ekosystemów w tym: małe zbiorniki wodne, ciek, siedliska przyrodnicze 3150, 3160, 7140, 91D0, 91E0 i in.
Obszar Chronionego Krajobrazu	OCHK285	Rzeki Walszy	w Warszawie	PLRW40001757231	9751.9	kompleks ekosystemów w tym: jeziora, małe zbiorniki wodne, ciek, siedliska przyrodnicze 3160, 6410, 7140, 7210, 91D0, 91E0, 91F0 i in.
Obszar Chronionego Krajobrazu	OCHK330	Wzniesień Górskich	w Warszawie	PLRW40001757261 PLRW400017572641	11067.9	kompleks ekosystemów w tym: jeziora, małe zbiorniki wodne, ciek, siedliska przyrodnicze 6410, 7110, 7140, 91E0, 91F0 i in.

Rysunek 12. Graficzne przedstawienie przebiegu granic obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie na obszarze dorzecza Jarft

JCW, PRZEZNACZONE DO POBORU WODY NA POTRZEBY ZAOPATRZENIA LUDNOŚCI W WODĘ PRZEZNACZONĄ DO SPOŻYCIA, O KTÓRYCH MOWA W ART. 49b UST. 3 USTAWY – PRAWO WODNE

Wody, które są wykorzystywane do zaopatrywania ludności w wodę do spożycia lub wody, które mogą być wykorzystywane w tym celu, muszą spełniać wymagania dotyczące jakości wody wyznaczone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U. Nr 204, poz. 1728) oraz określone w rozporządzeniu o wodzie do spożycia. Jako obszary przeznaczone do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia wyznaczane są obszary obejmujące JCWP i JCWPd. Wytypowane obszary objęte są ochroną w celu zapobieżenia pogarszaniu się jakości pobieranej wody i co za tym idzie zminimalizowania potrzeby jej uzdatniania. Do ochrony wyznaczane są JCW wykorzystywane do poboru wody przeznaczonej do spożycia, dostarczające średnio więcej niż 10m³ wody na dobę lub służące więcej niż 50 osobom, a także JCW, które są przewidywane do poboru w przyszłości. Sporządzenie wykazu tych obszarów leży w kompetencjach dyrektorów rzgw.

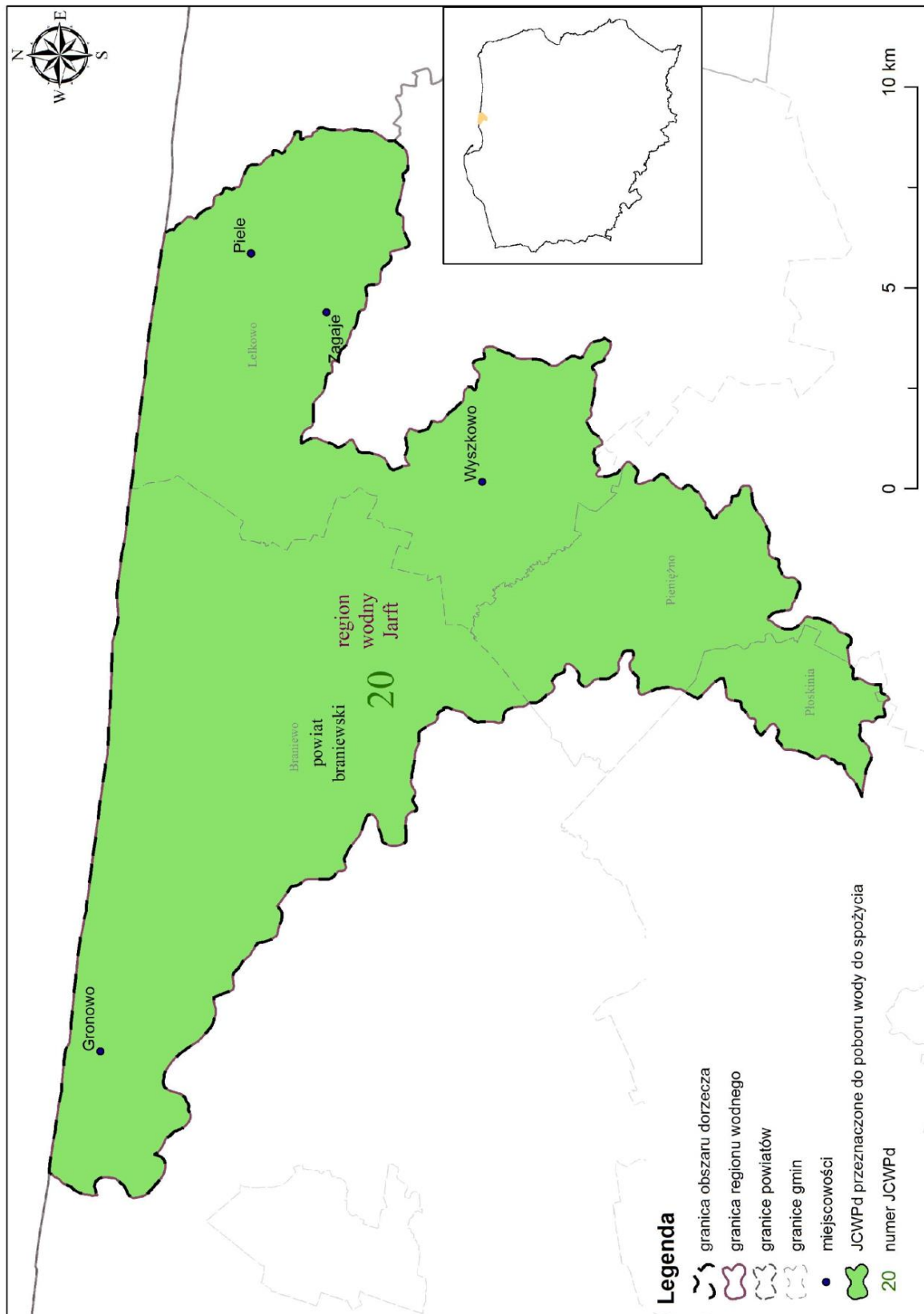
Na obszarze dorzecza Jarft wytypowano i umieszczono w rejestrze wykazów obszarów chronionych 1 JCWPd przeznaczoną do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Nie wyznaczono żadnej JCWP przeznaczonej do tego celu.

Graficzne przedstawienie wykazu JCWPd przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia zaprezentowano na rysunku 13, zaś ich zestawienie w tabeli 10.

Tabela 10. Wykaz JCWPd przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia na obszarze dorzecza Jarft

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Obszar dorzecza	Region wodny	Zlewnia bilansowa	Kod JCWPd	JCW dostarczająca średnio powyżej 100 m ³ wody na dobę (tak/nie)
Warszawa	Pregoła, Jarft, Świeża	Łyny i Węgorapy, Świeża, Jarft,	Zlewnia Łyny oraz zlewnie Jarft i Świeżej w granicach państwa	PLGW700020	tak

Rysunek 13. Graficzne przedstawienie JCWPd przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia na obszarze dorzecza Jarft

OBSZARY PRZEZNACZONE DO OCHRONY GATUNKÓW ZWIERZĄT WODNYCH O ZNACZENIU GOSPODARCZYM

W ramach rejestru wykazów obszarów chronionych zawierających wykazy, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne, w Polsce nie wyznaczono obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym. Brak jest szczegółowych regulacji w zakresie ustalania sposobu wyznaczania przedmiotowych obszarów.

JCW PRZEZNACZONE DO CELÓW REKREACYJNYCH, W TYM KĄPIELISKOWYCH

Zgodnie z ustawą – Prawo wodne, jako kąpielisko rozumie się wydzielony i oznakowany fragment wód powierzchniowych, wykorzystywany przez dużą liczbę osób kąpiących się. Kąpielisko musi być ujęte w uchwale rady gminy w sprawie wykazu kąpielisk. Ustawa – Prawo wodne wymienia również inną formę przeznaczoną do celów rekreacyjnych – miejsce wykorzystywane do kąpeli. W odróżnieniu od kąpieliska jest to wydzielony i oznakowany fragment wód wykorzystywany do kąpeli jednak niewyznaczony formalnie przez uchwałę rady gminy. Do rejestru wykazów obszarów chronionych włączane są wyłącznie kąpieliska.

Ewidencję kąpielisk oraz jej aktualizację prowadzi wójt, burmistrz lub prezydent miasta w zależności od jednostki rejestrującej kąpielisko.

Na obszarze dorzecza Jarft nie wyznaczono żadnych JCWP przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych.

OBSZARY WRAŻLIWE NA EUTROFIZACJĘ WYWOŁANĄ ZANIECZYSZCZENIAMI POCHODZĄCYMI ZE ŹRÓDEŁ KOMUNALNYCH

W związku z podpisaniem Traktatu między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką dotyczącego przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii, Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 236 z 23.09.2003, str. 17, z późn. zm.) konieczne było wyznaczenia na terytorium kraju obszarów wrażliwych na eutrofizację spowodowaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Ze względu na położenie w 99,7% w zlewisku Morza Bałtyckiego, terytorium całego kraju zostało uznane za obszar wrażliwy na eutrofizację.

Działania w zakresie gospodarki komunalnej wdrażane są za pomocą KPOŚK opracowanego w 2003 r. i jego kolejnych aktualizacjach:

- 1) KPOŚK zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r.;
- 2) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 7 czerwca 2005 r.;
- 3) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r. (obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie ogłoszenia krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych oraz jego dwóch aktualizacji (M.P. Nr 58, poz. 775));
- 4) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r. (obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (M.P. Nr 62, poz. 589));
- 5) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 21 kwietnia 2016 r.

KPOŚK służy realizacji i monitoringowi osiągnięcia celów ustalonych w zakresie gospodarki komunalnej. KPOŚK ma na celu identyfikację faktycznych potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregowanie ich realizacji w taki sposób, aby Polska wywiązała się ze zobowiązań traktatowych wynikających z wdrażania przepisów wspólnotowych dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.

W związku z tym, że zasięg obszarów wrażliwych na substancje biogenne pochodzenia komunalnego obejmuje terytorium całej Polski, mapa wykazu obszarów wrażliwych na substancje biogenne pochodzenia komunalnego nie została załączona.

OBSZARY NARAŻONE NA ZANIECZYSZCZENIA ZWIĄZKAMI AZOTU, POCHODZĄCYMI ZE ŹRÓDEŁ ROLNICZYCH

OSN stanowią obszary, z których mają miejsce spływy do wód powierzchniowych lub podziemnych uznanych za wody wrażliwe. Według rozporządzenia OSN za wody wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych uznaje się wody zagrożone zanieczyszczeniem (których zawartość azotanów wynosi od 40 do 50 mg/l i wykazuje tendencję wzrostową) oraz wody zanieczyszczone (zawierające lub mogące zawierać ponad 50 mg/l azotanów).

Przepisy dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego znajdują się w:

- 1) ustawie – Prawo wodne;
- 2) ustawie – POŚ;
- 3) ustawie o nawozach i nawożeniu;
- 4) rozporządzeniu OSN;
- 5) rozporządzeniu o programach działań na OSN;
- 6) rozporządzeniu o nawozach;
- 7) 9 rozporządzeniach dyrektorów rzgw dotyczących określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć;
- 8) 10 rozporządzeniach dyrektorów rzgw dotyczących wprowadzenia programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego.

W Polsce wyznaczono dla pierwszego okresu wdrażania prawa UE (2004-2007) 21 obszarów OSN, obejmujących 2% powierzchni kraju, a dla drugiego okresu (2008-2011) – 19 OSN obejmujących 1,49% powierzchni kraju.

Podstawą wyznaczenia OSN były:

- 1) ocena zanieczyszczenia wód azotanami, dokonana na podstawie wyników monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, realizowanego zgodnie z PMS;
- 2) ustalenia zakresu wpływu działalności rolniczej na jakość wód dokonane na podstawie rozpoznania i oszacowania wielkości i rodzaju produkcji rolniczej oraz na podstawie analizy warunków środowiskowych, obejmujących: klimat, warunki hydrogeologiczne, rodzaj i zasobność gleb w składniki pokarmowe (azot i fosfor), ukształtowanie terenu, uwarunkowania charakteryzujące zlewnię, z której spływają zanieczyszczenia do wód.

OSN umocowane zostały prawnie za pomocą 11 rozporządzeń dyrektorów poszczególnych rzgw, wydanych w większości w końcu 2003 r. i w I kwartale 2004 r., które w drugim okresie zastąpione zostały 12 rozporządzeniami, wydanymi na początku 2008 r. Rozporządzenia dyrektorów rzgw dotyczące określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do wód należy ograniczyć jako akty prawa miejscowego ogłoszone zostały w dziennikach urzędowych poszczególnych województw. Dla wszystkich OSN opracowane zostały programy działań, wprowadzone w życie również rozporządzeniami dyrektorów rzgw. Rozporządzenia opublikowane zostały w dziennikach urzędowych województw. Do najistotniejszych działań planowanych do realizacji w ramach programów, w okresie 4 lat, należą przede wszystkim: działania wynikające z zasad dobrej praktyki rolniczej oraz zadań inwestycyjnych (na przykład budowa zbiorników i płyt do gromadzenia i przechowywania nawozów naturalnych), edukacja rolników z zakresie obowiązywania prawa i zasad dobrej praktyki rolniczej, pomoc organizacyjna i techniczna w realizacji inwestycji ochrony wód w gospodarstwach, doradztwo rolne w tworzeniu planów nawozowych w gospodarstwach, kontrola realizacji zadań wynikających z programów działania, monitoring jakości wód powierzchniowych i podziemnych w obszarach szczególnie narażonych, w celu oceny efektów realizacji programów działań.

W okresie styczeń-czerwiec 2012 r. wszystkie rzgw dokonały kolejnej weryfikacji OSN, między innymi na podstawie sporządzonej oceny presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych. Konsekwencją weryfikacji było zwiększenie powierzchni OSN z 4 630,47 km² (1,48% powierzchni Polski) do 13 935,06 km² (4,46% powierzchni Polski). Na obszarze kraju ustanowionych zostało 48 obszarów OSN.

Następnie w latach 2015 – 2016 realizując zobowiązanie stopniowego zwiększania powierzchni OSN w Polsce, mając na uwadze konieczność uwzględnienia zasady przezorności w procesie wyznaczania wód wrażliwych i OSN, pierwotnie wyznaczone OSN zostały rozszerzone o dodatkowe obszary o zidentyfikowanej presji rolniczej.

Ostatecznie w okresie 2012-2016 w Polsce wyznaczono 94 OSN o łącznej powierzchni 21756,10 km² co stanowi 6,96% powierzchni kraju.

Na obszarze dorzecza Jarft nie wyznaczono OSN.

3.1. Wykazy, o których mowa w art. 113 ust. 3 pkt 1a ustawy – Prawo wodne

Substancje priorytetowe są to substancje, stanowiące szczególne zagrożenie dla środowiska wodnego. Wśród nich wyróżniono grupę substancji niebezpiecznych, czyli substancji, które powodują znaczne ryzyko ze względu na trwałość, toksyczność, bioakumulację, małą podatność na degradację i ryzyko dla zdrowia ludzi.

Jako jeden z celów środowiskowych dla wszystkich JCW wskazuje się dążenie przez wszystkie państwa członkowskie UE do stopniowego redukcji zanieczyszczenia substancjami priorytetowymi i zaprzestania lub stopniowego eliminowania emisji, zrzutów i strat niebezpiecznych substancji priorytetowych.

Zgodnie z art. 113 ust. 3 pkt 1a ustawy – Prawo wodne podczas opracowania dokumentacji planistycznej, uwzględnia się, sporządzane przez dyrektorów rzgw dla poszczególnych regionów wodnych, wykazy wielkości emisji i stężeń:

- 1) substancji priorytetowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 38l ust. 2 ustawy – Prawo wodne,
- 2) innych substancji, niż wskazane w pkt 1., powodujących zanieczyszczenie
- dla których zostały określone środowiskowe normy jakości.

Celem sporządzenia takich wykazów jest zidentyfikowanie przedmiotowych substancji, wskazanie źródeł ich emisji do środowiska oraz określenie obszarów, na których ich występowanie jest największe i gdzie mogą przyczynić się do wystąpienia zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Na obszarze dorzecza Jarft w latach 2010-2011 nie odnotowano występowania substancji priorytetowych oraz nie zidentyfikowano zakładów odprowadzających takie substancje do wód lub ziemi. W związku z powyższym nie opracowano wykazów wielkości emisji i stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości dla tego dorzecza.

4. MAPA SIECI MONITORINGU WRAZ Z PREZENTACJĄ PROGRAMÓW MONITORINGOWYCH

Polska jest zobligowana do utworzenia programów monitoringu, mających na celu ustalenie spójnego i całościowego przeglądu stanu wód na każdym obszarze dorzecza.

Monitoring stanu wód prowadzony jest zgodnie z następującymi formami:

- 1) monitoring diagnostyczny, który pozwala między innymi na zebranie informacji w celu: uzupełnienia i zatwierdzenia oceny wpływu oddziaływań antropogenicznych na stan wód, zaprojektowania przyszłych programów monitorowania, oceny długoterminowych zmian w warunkach naturalnych oraz zmian spowodowanych działalnością człowieka;
- 2) monitoring operacyjny, który ma na celu ustalenie stanu części wód zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, oraz ocenę zmian w zakresie stanu tej części wód w wyniku podjętych programów działań;
- 3) monitoring badawczy, który prowadzony jest w przypadkach wystąpienia przekroczeń norm parametrów jakości wody, dla których nie zidentyfikowano źródła zanieczyszczeń lub do określenia wielkości i oceny wpływu incydentalnych zanieczyszczeń oraz tam gdzie monitoring diagnostyczny wykazuje, że cele środowiskowe mogą nie zostać osiągnięte, a nie został ustanowiony tam monitoring operacyjny;
- 4) monitoring obszarów chronionych, który ma charakter uzupełniający do monitoringu stanu JCWP.

W przypadku wód podziemnych wyróżniamy następujące formy:

- 1) monitoring stanu chemicznego:
  - a) monitoring diagnostyczny stanu chemicznego,
  - b) monitoring operacyjny stanu chemicznego,
  - c) monitoring badawczy stanu chemicznego,
- 2) monitoring stanu ilościowego.

W ustawie – Prawo wodne i rozporządzeniach wykonawczych zawarto odpowiednie postanowienia dotyczące monitoringu i oceny stanu wód. Przedstawione w niniejszym rozdziale informacje dotyczące zasad projektowania monitoringu i wykonywania oceny stanu wód bazują na stanie prawnym obowiązującym na koniec cyklu planistycznego 2010–2015, wraz ze wskazaniem zmian prawnych w tym okresie. Dodatkowo w rozdziale zawarto syntetyczny opis sieci monitoringu na lata 2016–2021.

Monitoring wód jest częścią monitoringu środowiska, a zasady jego organizacji i funkcjonowania są zawarte w PMS opracowywanym przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanym przez Ministra Środowiska. Program ten jest wypełnieniem przepisu art. 23 ust. 3 pkt 1 ustawy o IOŚ, zgodnie z którym Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest odpowiedzialny za opracowanie wieloletnich programów PMS. Programy PMS były uchwalane od 1991 r. na okresy trzyletnie. Ostatni trzyletni program obejmował lata 2013–15. Aktualny Program PMS obowiązuje w latach 2016-2020. Za wdrażanie PMS odpowiedzialni są: Główny Inspektor Ochrony Środowiska oraz wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 155a ust. 2, 4, 4a i 5 ustawy – Prawo wodne, badania wód powierzchniowych w zakresie elementów hydrologicznych i morfologicznych wykonuje państwowa służba hydrologiczno-meteorologiczna i przekazuje wyniki tych badań właściwym wojewódzkim inspektorom ochrony środowiska. Każdy z wioś prowadzi obserwację elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu ekologicznego oraz wykonuje badania wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych. Badania i ocena stanu wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych i ilościowych wykonywane są przez PSH (PIG-PIB).

4.1. Wody powierzchniowe

Podstawowym celem prowadzenia monitoringu jest:

- 1) uzyskanie spójnego i kompletnego obrazu stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego na każdym obszarze dorzecza;
- 2) ocena stanu JCWP;
- 3) zakwalifikowanie JCWP do jednej z pięciu klas;
- 4) ilościowe ujęcie zmienności elementów jakości i parametrów wskaźnikowych w czasie i przestrzeni dla elementów biologicznych, hydromorfologicznych, fizykochemicznych i chemicznych.

Sieć ppk ustalana jest na podstawie aktualnego wykazu JCWP wraz z ich charakterystyką obejmującą status, typ, cele środowiskowe oraz zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych, a także rodzaj presji oddziałującej na JCWP. Przy projektowaniu sieci monitoringu wykorzystuje się także aktualne wykazy obszarów chronionych. Nową sieć monitoringu tworzy się poprzez weryfikację sieci istniejącej w poprzednim cyklu gospodarowania wodami.

Sieć ppk, na którą składają się reprezentatywne diagnostyczne i operacyjne ppk, stanowi podstawę oceny stanu JCW.

Na koniec pierwszego cyklu (w Polsce to lata 2007-2009) obowiązywały przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Zgodnie z nimi ocenie podlegał fitoplankton we wszystkich kategoriach wód powierzchniowych, przy czym ograniczała się ona do oceny stężenia chlorofilu a. Uwzględniały one również ocenę pozostałej flory, to jest fitobentosu i makrofitów w wodach śródlądowych. Ocenie nie podlegały natomiast takie elementy, jak makroglony i okrytozależkowe w wodach przejściowych i przybrzeżnych, oraz makrobezkręgowce bentosowe, jak również ryby, we wszystkich kategoriach wód.

W 2011 r. opublikowano rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. Nr 257, poz. 1545). Ujęto w nim multimetryczny wskaźnik oceny fitoplanktonu i rozszerzono stosowalność wskaźnika makrofitowego w rzekach. Następnie w miarę finalizowania wyników ćwiczeń interkalibracyjnych uwzględniano je w systemie oceny na mocy wytycznych GIOŚ, jeszcze przed uprawomocnieniem się decyzji Komisji z dnia 20 września 2013 r. 213/480/UE ustanawiającej, na podstawie dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, wartości liczbowe do celów klasyfikacji w systemach monitorowania państw członkowskich będące wynikiem ćwiczenia interkalibracyjnego, i uchylającej decyzję 2008/915/WE (Dz. Urz. UE L 266 z 08.10.2013, str. 1, z późn. zm.), zwanej dalej „decyzją interkalibracyjną”.

Oznacza to bądź wprowadzenie nowych wskaźników, jak multimetrycznego wskaźnika fitoplanktonowego w jeziorach, wskaźników ichtiologicznych i zoobentosowych we wszystkich kategoriach wód, bądź aktualizację już stosowanych wskaźników, jak wskaźniki fitobentosowe i makrofitowe. W miarę tych zmian dokonywano ponownej oceny stanu lub potencjału ekologicznego JCWP za minione lata cyklu 2010–2015, tak aby ostateczna ocena uwzględniała wszystkie aktualne wskaźniki.

Na koniec cyklu 2010–2015 i z początkiem cyklu 2016–2021 wszystkie elementy biologiczne są uwzględniane w ocenie stanu lub potencjału ekologicznego. Elementy te uwzględniono już w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1482) – zwanym dalej „rozporządzeniem klasyfikacyjnym z 2014 r.”, jednak w rozporządzeniu klasyfikacyjnym zmieniono zapisy w zakresie parametrów fizykochemicznych i substancji priorytetowych (dodanie 11 nowych oraz zaostrzenie wymagań dla części już badanych). Zmiany w zakresie substancji priorytetowych wprowadziło również rozporządzenie monitoringowe, w którym, w stosunku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. nr 258, poz. 1550) – zwanego dalej „rozporządzeniem monitoringowym z 2011 r.”, rozszerzono listę monitorowanych substancji priorytetowych. Wymienione powyżej rozporządzenia z 2016 r. stanowią będą podstawę do monitoringu i oceny stanu w cyklu 2016–2021

W zakresie elementów biologicznych jedynie wskaźnik makrobezkręgowców bentosowych w jeziorach, mimo monitorowania, nie jest jeszcze uwzględniany w ocenie, co będzie możliwe po potwierdzeniu jego statystycznej wiarygodności. Spośród wskaźników, które przeszły interkalibrację w skali europejskiej, prawie wszystkie stosowane obecnie w Polsce wskaźniki również przeszły ten proces. Pozostałe wskaźniki poddane zostaną procesowi samointerkalibracji – dotyczy to wskaźnika ichtiologicznego w rzekach. W niektórych szczególnych przypadkach możliwa jest jeszcze zmiana wartości wskaźników w bliskim czasie w związku z trwaniem procesu interkalibracji wskaźników oceny stanu lub potencjału ekologicznego bardzo dużych rzek, czy ichtiofauny jeziornej, czy poszczególnych JCW przejściowych i przybrzeżnych. Planowane jest również uzupełnienie brakujących wskaźników dla niektórych typów wód powierzchniowych, jak makrofity w jeziorach przybrzeżnych, jak również rezygnacja z niewiarygodnych wskaźników, jak makrofity w rzekach o dużej zmienności przepływu (bardzo dużych rzekach nizinnych i niektórych rzekach wyżynnych). Wprowadzono również wskaźniki oceny elementów hydromorfologicznych, w zakresie wspierania oceny elementów biologicznych.

Wszystkie obecnie stosowane metodyki monitoringu i oceny jakości elementów biologicznych i hydromorfologicznych wód powierzchniowych opracowano zgodnie z wytycznymi KE. Granice klas stanu bardzo dobrego i dobrego oraz dobrego i umiarkowanego są zgodne z decyzją interkalibracyjną.

Monitoring diagnostyczny JCWP prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu JCWP, tak aby:
  - a) uzupełnić informacje na temat rodzajów i wielkości znaczących oddziaływań antropogenicznych, na które narażone są JCWP na danym obszarze dorzecza,
  - b) potwierdzić ocenę wpływu znaczących oddziaływań, w tym antropogenicznych,
- 2) zaprojektowania przyszłych programów monitoringu;

- 3) dokonania oceny długoterminowych zmian stanu JCWP w warunkach naturalnych;
- 4) dokonania oceny długoterminowych zmian stanu JCWP z powodu szeroko rozumianych oddziaływań antropogenicznych;
- 5) określenia długoterminowych trendów zmian stężeń substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń ulegających bioakumulacji w osadach lub faunie i florze.

Rozporządzenie monitoringowe z 2011 r. określało kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu diagnostycznego. Monitoring ten prowadzono w JCWP, gdy spełnione było przynajmniej jedno z poniższych kryteriów:

- 1) w ciekach występuje znaczna zmienność przepływu wód;
- 2) powierzchnia zlewni, którą zamyka jednolita część wód powierzchniowych płynących, w tym wyznaczonych jako SZCW lub SCW, przekracza 2500 km²;
- 3) powierzchnia JCWP, takiej jak jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, w tym wyznaczone jako SZCW, przekracza 50 ha;
- 4) pojemność maksymalna JCWP, takiej jak sztuczny zbiornik wodny lub SZCW będąca zbiornikiem zaporowym, przekracza 10 mln m³;
- 5) dana JCWP przekracza granicę państwa lub jest zlokalizowana przy granicy państwa;
- 6) JCWP uznana jest za referencyjną;
- 7) JCWP występuje na obszarze chronionym, przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Monitoring operacyjny JCWP prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu JCWP, które uznano za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych;
- 2) dokonania oceny zmian stanu JCWP uznanych za zagrożone niespełnieniem celów środowiskowych, wynikających z działań realizowanych w ramach programów mających na celu poprawę jakości JCWP;
- 3) obserwacji zmian objętości i natężenia przepływu w zakresie odpowiednim dla stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

Wyżej wymienione rozporządzenie określało kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu operacyjnego. Monitoring ten prowadzono dla JCWP, gdy zostało spełnione przynajmniej jedno z poniższych kryteriów:

- 1) JCWP została uznana na podstawie oceny wpływu znaczących oddziaływań na stan wód powierzchniowych lub monitoringu diagnostycznego za zagrożoną niespełnieniem określonych dla niej celów środowiskowych;
- 2) JCWP jest zagrożona znaczącym oddziaływaniem ze strony źródła punktowego lub rozproszonego;
- 3) w JCWP występują zagrożenia wynikające ze zmian hydromorfologicznych;
- 4) do JCWP odprowadzane są substancje z listy substancji priorytetowych;
- 5) w JCWP występują źródła zanieczyszczeń pochodzących z odpadów i emisji przemysłowych;
- 6) JCWP jest zlokalizowana na obszarze narażonym na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych;
- 7) JCWP jest zlokalizowana na obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych;
- 8) JCWP powinna być objęta monitoringiem zgodnie z zaleceniami wynikającymi z PGW i PWŚK;
- 9) JCWP na podstawie oceny wpływu znaczących oddziaływań antropogenicznych na stan wód powierzchniowych i monitoringu diagnostycznego uznana jest za zagrożoną niespełnieniem celów środowiskowych, a występuje na obszarze chronionym przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Monitoring operacyjny realizowany był w odniesieniu do wszystkich JCWP, w przypadku których uznano, w wyniku przeglądu wpływu działalności człowieka lub na podstawie wyników monitoringu diagnostycznego, że istnieje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych. Ponadto monitoringiem operacyjnym objęto JCWP, dla których monitoring diagnostyczny wykazał przekroczenie środowiskowych norm jakości lub granic dobrego stanu dla substancji priorytetowych (grupa 4.1.) i dla substancji z grup 3.6 i 4.2.

Monitoring badawczy JCWP prowadzi się w celu:

- 1) wyjaśnienia przyczyn przekroczeń wskaźników jakości i nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla JCWP, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych monitoringu diagnostycznego i operacyjnego;
- 2) wyjaśnienia przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną JCWP, jeżeli z monitoringu diagnostycznego wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej JCWP nie zostaną osiągnięte, i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego dla tej JCWP;
- 3) określenia wielkości i wpływów przypadkowego zanieczyszczenia;

- 4) ustalenia przyczyn wyraźnych rozbieżności między wynikami oceny stanu ekologicznego na podstawie biologicznych i fizykochemicznych elementów jakości;
- 5) zebrania dodatkowych informacji o stanie wód w związku z uwarunkowaniami lokalnymi lub umowami międzynarodowymi.

Dodatkowo monitoring badawczy może być wykorzystywany do optymalizacji sieci monitoringu, weryfikacji presji oraz ich oddziaływania na JCWP, a także na potrzeby działań kontrolnych i inne potrzeby lokalne.

Wyniki monitoringu badawczego są wykorzystywane do opracowania programu działań naprawczych (PWŚK) oraz realizowania konkretnych przedsięwzięć koniecznych do usunięcia skutków przypadkowego zanieczyszczenia oraz do wypełnienia zobowiązań międzynarodowych. Monitoring badawczy nie służy ocenie stanu wód, jednak dane pochodzące z tego monitoringu mogą być wykorzystane w procedurze oceny, jeśli badawczy ppk zlokalizowany był w tym samym miejscu, co punkt reprezentatywny, a zakres badanych parametrów był zgodny z wymogami dla oceny.

Monitoring obszarów chronionych prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu JCWP występujących na obszarach chronionych;
- 2) ustalenia stopnia spełniania dodatkowych wymagań określonych dla obszarów chronionych w odrębnych przepisach;
- 3) oceny wielkości i wpływu odpowiednich znaczących oddziaływań na JCWP należące do obszarów chronionych bądź z nimi powiązane;
- 4) oceny zmian stanu JCWP występujących na obszarach chronionych, a uznanych za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, które to zmiany wynikają z działań realizowanych w ramach programów mających na celu poprawę jakości JCWP.

Rozporządzenie monitoringowe z 2011 r. określało kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu obszarów chronionych. Monitoring ten prowadzono dla JCWP, gdy:

- 1) JCWP przeznaczona jest do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, jeżeli dostarcza średnio powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia,
- 2) JCWP przeznaczona jest do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych;
- 3) JCWP zlokalizowana jest na obszarze przeznaczonym do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym;
- 4) JCWP zlokalizowana jest na obszarze narażonym na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych;
- 5) JCWP zlokalizowana jest na obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych i jest odbiornikiem zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych;
- 6) JCWP zlokalizowana jest na obszarze chronionym, przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków, dla którego utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w jego ochronie.

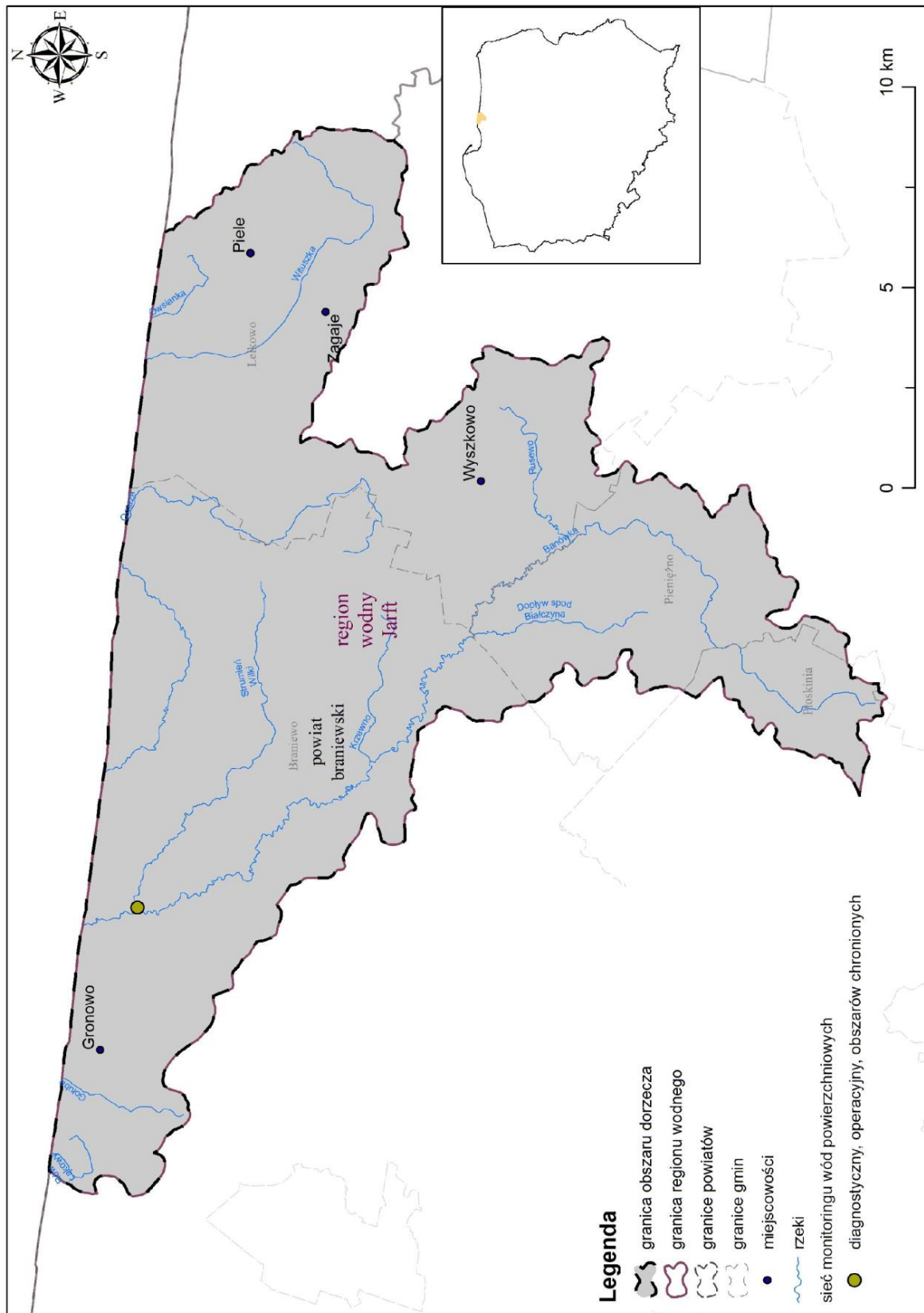
Obecnie nie wyznaczono w Polsce obszarów ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, więc monitoring takich obszarów nie był i nie jest prowadzony.

W cyklu badawczym 2010-2012 na obszarze dorzecza Jarft monitoring prowadzony był dla jednej JCWP rzecznej o nazwie Banówka do granicy państwa (PLRW40001757231).

W cyklu badawczym 2010-2012 liczba punktów monitoringowych zlokalizowanych na JCWP rzecznych, w których realizowane były poszczególne rodzaje monitoringu, kształtowała się następująco: monitoring diagnostyczny/operacyjny – 1.

Sieć monitoringu wód powierzchniowych w cyklu badawczym 2010-2012 na obszarze dorzecza Jarft przedstawiono na rysunku 14.

Rysunek 14. Sieć monitoringu wód powierzchniowych na obszarze dorzecza Jarft

OPIS SIECI MONITORINGU NA LATA 2016-2021

Monitorowanie jakości wód wynika z art. 155a ust. 2 ustawy – Prawo wodne. Programy monitoringu wód wchodzą w skład dokumentacji planistycznych dla planowania w gospodarowaniu wodami.

Częstotliwość wykonywania poszczególnych programów monitoringu jest zróżnicowana i regulowana przez rozporządzenie monitoringowe (uchwalone w 2016 r., a zatem wiążące dla cyklu planistycznego 2016–2021).

Monitoring jakości wód obejmuje następujące rodzaje monitoringu:

- 1) monitoring diagnostyczny (MD) prowadzony raz w sześcioletnim cyklu wodnym (co 6 lat), specjalnym rodzajem monitoringu diagnostycznego jest monitoring reperowy, stanowiący rozszerzenie zakresu monitoringu diagnostycznego o coroczne badanie wskaźników stanu lub potencjału ekologicznego;
- 2) monitoring operacyjny (MO) prowadzony dwa razy w sześcioletnim cyklu wodnym (co 3 lata), z wyjątkiem pomiarów zanieczyszczeń specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (co miesiąc w matrycy wodnej);
- 3) monitoring obszarów chronionych:
  - a) monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia (MOPI) – co roku w zakresie wybranych elementów chemicznych, fizykochemicznych i mikrobiologicznych oraz co 3 lata w zakresie stanu lub potencjału ekologicznego (MOPI_MAX),
  - b) monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych (MORE) – co 3 lata,
  - c) monitoring wód powierzchniowych występujących na obszarach narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych (MORO) – co 3 lata,
  - d) monitoring wód powierzchniowych występujących na obszarach wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych (MOEU) – co 3 lata,
- 4) monitoring wód powierzchniowych występujących na obszarach przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków o zakresie odpowiadającym monitoringowi diagnostycznemu MDna (prowadzony co 6 lat) i o zakresie odpowiadającym monitoringowi operacyjnemu MOna w JCWP uznanych za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, (prowadzony co trzy lata z wyjątkiem pomiarów służących określeniu stanu chemicznego prowadzonych co miesiąc w matrycy wodnej);
- 5) monitoring badawczy (MB) (prowadzony zgodnie z aktualnymi potrzebami badawczymi):
  - a) monitoring badawczy intensywny (MBIN),
  - b) monitoring badawczy graniczny (MBTR).

Różne rodzaje monitoringu zaplanowane do przeprowadzenia w jednej JCWP, mogą być prowadzone w tym samym lub w różnych ppk. Z tego powodu, w tabelach i zestawieniu danych, całkowita liczba zaplanowanych ppk nie jest tożsama z liczbą zaplanowanych do monitoringu JCWP. Podobnie jest z całkowitą liczbą monitorowanych JCWP w danym typie monitoringu. Różne rodzaje monitoringu nie wykluczają się, dlatego też suma wszystkich przewidzianych programów monitoringu przewyższa sumę ppk oraz całkowitą liczbę monitorowanych JCWP.

W przypadku jezior z reguły reprezentatywny ppk jest zarówno ppk monitoringu diagnostycznego lub operacyjnego i innych rodzajów monitoringu. W ten sposób na JCWP jeziornych z reguły wyznaczony jest tylko jeden ppk. Na każdej JCWP można wyznaczyć tylko jeden reprezentatywny ppk służący realizacji oceny stanu JCWP w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego. Ze względu na zróżnicowane metody badawcze, wynikające przede wszystkim z stosowanych w monitoringu wód badań biologicznych, każdemu ppk może być przypisana nieograniczona ilość stanowisk pomiarowych zlokalizowanych w określonych siedliskach lub, w przypadku silnego zróżnicowania JCWP, w różnych jej częściach.

Sieć punktów i typów monitoringu w wodach powierzchniowych została zaplanowana ze wskazaniem SCW i SZCW oraz JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz z informacją o przyczynach tego zagrożenia, obejmującym następujące kategorie wód:

- 1) jeziora;
- 2) rzeki (w tym zbiorniki zaporowe);
- 3) wody przejściowe;
- 4) wody przybrzeżne.

Podstawą do przygotowania projektu sieci punktów i programów monitoringu był wykaz, o którym mowa w art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy – Prawo wodne i dokumentacja planistyczna określająca identyfikację znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocenę ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych (art. 113 ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne), a także rejestr wykazów obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne.

W dalszej części aPGW znajduje się syntetyczny opis sieci z podziałem na obszary dorzeczy dla JCWP rzecznych³.

1. Program monitoringu rzek

W ramach sieci monitoringu na lata 2016–2021 zaplanowano 2564 ppk monitorujące 2329 spośród 4586 JCWP rzecznych, co oznacza, że 51% JCWP rzecznych powinno zostać objętych przynajmniej jednym rodzajem monitoringu.

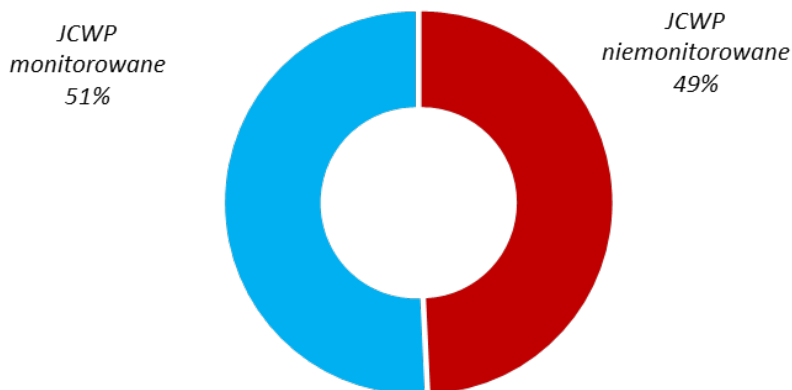
Spośród 2257 JCWP nieobjętych badaniami monitoringowymi, 700 zostało scharakteryzowanych jako niezagrożone ze względu na stan wód. Spośród tej grupy 56 JCWP zostało uznanych za zagrożone z powodu zmian hydromorfologicznych, zawężając przy tym liczbę niemonitorowanych i nie określonych jako zagrożone do 644. W przypadku JCWP dla których osiągnięcie celów środowiskowych nie jest zagrożone nie ma konieczności realizacji monitoringu operacyjnego.

Lista JCW określonych jako zagrożone lub posiadające obszary chronione została przeanalizowana przez pracowników wioś pod kątem zasadności wykonywania badań w tych JCW oraz możliwości technicznych. Informacje o JCWP rzecznych planowanych do monitoringu pośredniego i bezpośredniego przedstawione zostały w tabeli 11 oraz na rysunku 15.

Tabela 11. Liczba JCWP rzecznych planowanych do bezpośredniego monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP z uwzględnieniem podziału na dorzecza

Obszar dorzecza	Liczba JCWP	Liczba JCWP monitorowanych bezpośrednio
Wisły	2660	1354
Odry	1735	896
Pregoły	120	40
Dunaju	11	9
Niemna	39	20
Jarft	6	3
Łaby	8	4
Świeżej	4	2
Dniestru	3	1
razem	4586	2329

Rysunek 15. Udział procentowy JCWP rzecznych planowanych do pośredniego i bezpośredniego monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP rzecznych.

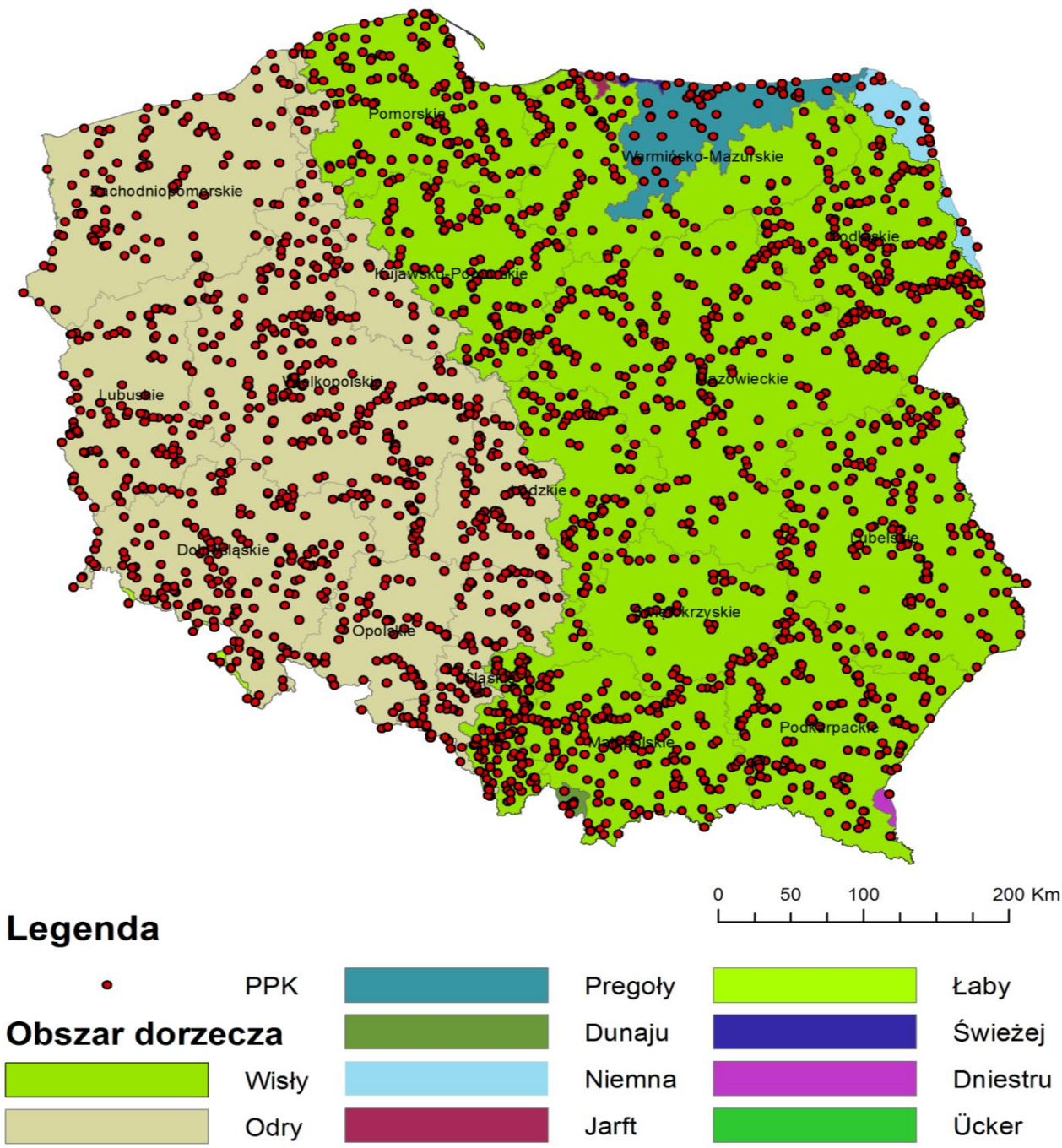
Łącznie monitoringiem diagnostycznym planuje się objąć 20% wszystkich JCW (941 JCWP), co zostało przedstawione w tabeli 12. Program monitoringu rzek na tle podziału na poszczególne obszary dorzeczy przedstawia rysunek 16.

³ Źródło danych na temat sieci monitoringu: GIOŚ, stan na lipiec 2015 r.

Tabela 12. Liczba JCWP rzecznych w których zaplanowano wykonanie poszczególnych typów monitoringu

Obszar dorzecza	Liczba JCWP	Liczba JCWP objętych jednym z typów monitoringu	JCWP w których zaplanowano wykonanie poszczególnych typów monitoringu										
			MD	MO	MOPI	MORE	MORO	MOEU	MDna	MOna	MBTR	MBIN	MB
Wisty	2660	1354	601	1291	89	29	15	1011	518	518	19	12	32
Odry	1735	896	287	897	33	16	10	608	288	288	19	9	74
Pregoły	120	40	24	34	-	-	1	29	17	17			3
Dunaju	11	8	2	8	1	-	-	7	1	1	1		1
Niemna	39	20	17	9		1	-	3	10	10	4		-
Jarft	6	3	3	3	-	-	-	3	3	3			-
Łaby	8	4	4	1	1	-	-	1	4	4			-
Świeżej	4	2	2	1	-	-	-	1	2	2			-
Dniestru	3	1	1	1	-	-	-	1	1	1			-
razem	4586	2329	941	2245	124	46	26	1664	844	844	43	21	110

Rysunek 16. Program monitoringu rzek na tle podziału na obszary dorzecza

Polska jest zobligowana do przeprowadzenia oceny stanu wód powierzchniowych. W ustawie – Prawo wodne zawarto odpowiednie przepisy dotyczące oceny stanu wód oraz upoważnienie do wydania przez Ministra Środowiska rozporządzeń wykonawczych (art. 38a ust. 2 i 3 ustawy) w tym zakresie. Na koniec cyklu 2010–2015 obowiązywały: rozporządzenie definicyjne oraz rozporządzenie klasyfikacyjne z 2014 r.

Stan lub potencjał ekologiczny JCWP klasyfikuje się na podstawie danych uzyskanych w wyniku realizacji badań monitoringowych w reprezentatywnym ppk.

Stan ekologiczny określa się dla naturalnych JCWP, natomiast potencjał ekologiczny określa się dla SCW i SZCW.

Przy ocenie stanu ekologicznego JCWP ocenie poddaje się następujące elementy jakości:

- 1) elementy biologiczne (skład, liczebność i biomasa fitoplanktonu, skład i obfitość flory wodnej, w tym makrofitów i fitobentosu, makroglonów, roślin okrytozależkowych, skład i liczebność makrobezkręgowców bentosowych, skład, liczebność i struktura wiekowa ichtiofauny);
- 2) elementy hydromorfologiczne (reżim hydrologiczny, warunki hydromorfologiczne i inne);
- 3) elementy fizykochemiczne (warunki ogólne oraz substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, czyli specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne).

Szczegółowy zakres ocenianych elementów jakości dla klasyfikacji stanu ekologicznego różni się w zależności od kategorii JCWP.

Podstawę oceny każdej JCW stanowią zawsze elementy biologiczne, zaś elementy fizykochemiczne i hydromorfologiczne pełnią jedynie rolę wspomagającą.

Na podstawie oceny wyżej wymienionych elementów jakości badanej JCWP zalicza się do jednej z pięciu klas jakości, odpowiadających konkretnemu stanowi ekologicznemu. Wartości graniczne wskaźników jakości wód dla poszczególnych klas oraz procedurę prowadzenia oceny (tak stanu, jak i potencjału), której wyniki zaprezentowano w niniejszym rozdziale, określało rozporządzenie klasyfikacyjne z 2014 r. Sposób klasyfikacji stanu ekologicznego JCWP przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13. Klasyfikacja stanu ekologicznego JCWP według klas jakości wód

Klasa jakości wody	Stan ekologiczny
I	bardzo dobry
II	dobry
III	umiarkowany
IV	słaby
V	zły

Potencjał ekologiczny klasyfikuje się na podstawie elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych, stosowanych w klasyfikacji stanu ekologicznego tej kategorii naturalnych wód powierzchniowych, która najbardziej przypomina odpowiednią SZCW lub SCW.

Na podstawie oceny elementów biologicznych jakości wód badanej SZCW lub SCW przypisuje się jedną z pięciu klas potencjału ekologicznego. Elementy fizykochemiczne i hydromorfologiczne pełnią jedynie rolę wspomagającą w trakcie oceny.

Prezentując wyniki klasyfikacji potencjału ekologicznego przyjmuje się następujące określenia: maksymalny, dobry, umiarkowany, słaby i zły potencjał ekologiczny. Sposób klasyfikacji potencjału ekologicznego przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Klasyfikacja potencjału ekologicznego JCWP według klas potencjału ekologicznego

Klasa potencjału ekologicznego	Potencjał ekologiczny
I	maksymalny
II	dobry
III	umiarkowany
IV	słaby
V	zły

Stan chemiczny JCWP oceniany jest na podstawie stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości. Ocena stanu chemicznego JCWP dokonywana jest zgodnie z wymogami rozporządzenia definicyjnego. Oceny stanu chemicznego JCW dokonuje się na podstawie porównania wyników pomiarów badań wskaźników jakości wód ze środowiskowymi normami jakości dla substancji priorytetowych oraz dla innych zanieczyszczeń określonych dla poszczególnych kategorii wód powierzchniowych.

Do grupy wskaźników chemicznych charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego należą:

- 1) substancje priorytetowe (alachlor, antracen, atrazyna, benzen, bromowany difenyleter, kadm i jego związki, C₁₀₋₁₃-chloroalkany, chlorfenwinfos, chloropiryfos, 1,2-dichloroetan, dichlorometan, ftalan di (2-etyloheksyl), diuron, endosulfan, fluoranten, heksachlorobenzen, heksachlorobutadien, heksachlorocykloheksan, izoproturon, ołów i jego związki, rtęć i jej związki, naftalen, nikiel i jego związki, nonylofenol, oktylofenol, pentachlorobenzen, pentachlorofenol, WWA, symazyna, związki tributylocyny, trichlorobenzen, trichlorometan, trifluralina);
- 2) inne substancje zanieczyszczające: tetrachlorometan, aldryna, dieldryna, endryna, izodryna, DDT–izomer para-para, DDT całkowity, trichloroetylen, tetra chloroetylen.

Od 2016 r. w badaniach monitoringowych uwzględnia się dodatkowo 7 nowych substancji monitorowanych w wodzie (chinoksyfen, aklonifen, bifenoks, cybutryna, cypermetryna, dichlorfos, terbutryna) oraz 5 nowych substancji monitorowanych w organizmach żywych (dikofol, PFOS, dioksyny, heksabromocyklododekan, heptachlor). Ponadto badaniami w organizmach żywych zostały objęte niektóre substancje badane dotychczas tylko w wodzie.

Klasyfikacji stanu chemicznego JCWP dokonuje się na podstawie nie mniej niż 12 wyników pomiarów substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń.

Zgodnie z rozporządzeniem klasyfikacyjnym z 2014 r. przyjęto, że JCW jest w dobrym stanie chemicznym, jeżeli dla każdego ppk wartości średnioroczne pomierzonych stężeń wskaźników wyrażone jako średnia arytmetyczna oraz stężenia maksymalne wyrażone jako 90 percentyl z pomierzonych wartości stężeń (wartość stężenia, poniżej której jest 90% wyników) nie przekroczyły dopuszczalnych wartości odpowiednio średniorocznych i dopuszczalnych stężeń maksymalnych określonych dla poszczególnych kategorii wód. W przeciwnym razie stan chemiczny takiej JCW określano jako poniżej dobrego.

W celu uwzględnienia w ocenie stanu chemicznego jak największej puli wyników monitoringu substancji chemicznych w latach 2010-2012 dopuszczono uwzględnienie w ocenie wskaźników, dla których seria wyników była mniejsza od 12, jednak nie mniejsza niż 4.

Zgodnie z wytycznymi GIOŚ przy ocenie stanu chemicznego:

- 1) wskaźnikom, dla których ocenę wykonano na podstawie 12 lub więcej wyników przypisano wysoki poziom ufności;
- 2) wskaźnikom, dla których ocenę wykonano na podstawie 11 lub 10 wyników przypisano średni poziom ufności;
- 3) wskaźnikom, dla których ocenę wykonano na podstawie mniej niż 10, ale przynajmniej 4 wyników przypisano niski poziom ufności;
- 4) nie brano pod uwagę wskaźników badanych mniej niż 4 razy w roku, jako wskaźników o niewystarczającym poziomie ufności.

Ocena ogólnego stanu JCWP dokonywana jest na podstawie analizy wyników oceny stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego danej JCWP. Ocena ogólnego stanu JCWP jako dobry możliwa jest jedynie w przypadku dobrego stanu chemicznego i dobrego lub jednocześnie co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego danej JCWP. Sposób oceny stanu ogólnego JCWP przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15. Sposób oceny stanu ogólnego JCWP

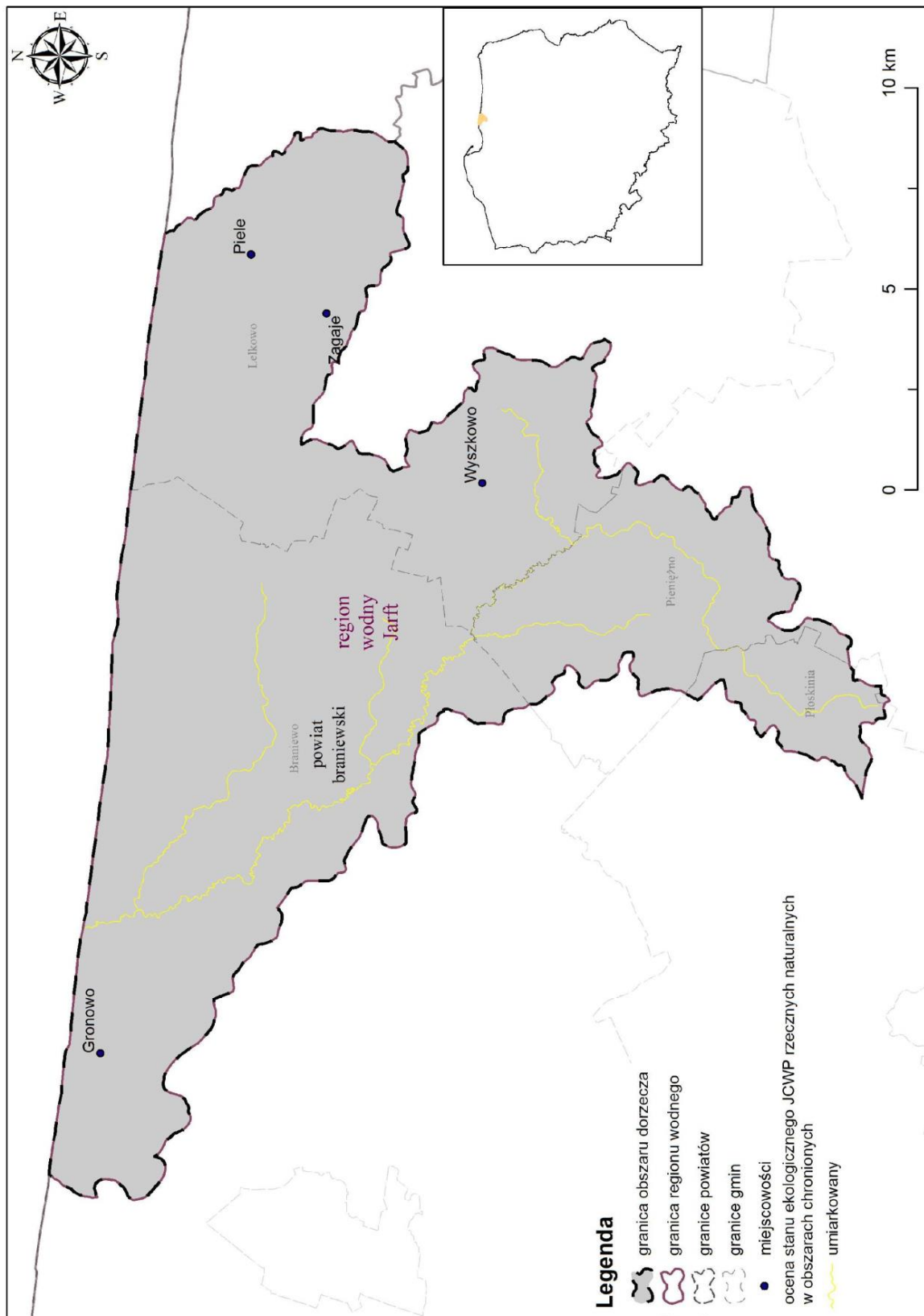
		Stan chemiczny	
		dobry	poniżej dobrego
Stan lub potencjał ekologiczny	bardzo dobry stan ekologiczny lub maksymalny potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	dobry stan ekologiczny lub dobry potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	umiarkowany stan ekologiczny lub umiarkowany potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	słaby stan ekologiczny lub słaby potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	zły stan ekologiczny lub zły potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód

JCWP występujące na obszarach chronionych ocenia się przez porównanie wyników opisanej powyżej oceny stanu JCWP z oceną spełnienia wymagań dodatkowych, wykonaną na podstawie danych uzyskanych z ppk monitoringu obszarów chronionych.

Przyjmuje się, że dana JCWP występująca na obszarze chronionym jest w stanie dobrym, gdy wyniki oceny jej stanu, wykonanej na podstawie danych z reprezentatywnego ppk, wskazują na stan dobry i gdy jednocześnie spełnione są wymagania określone dla tego obszaru. Jeżeli w JCWP ustanowiono więcej niż jeden ppk monitoringu obszarów chronionych, ocenę spełnienia wymagań dodatkowych wykonuje się osobno dla każdego takiego punktu. W przypadku, gdy JCWP występuje na kilku obszarach chronionych, przyjmuje się że jest ona w dobrym stanie, jeżeli spełnione są jednocześnie wszystkie warunki określone dla tych obszarów chronionych.

Graficzne przedstawienie oceny stanu ekologicznego JCWP rzecznych w obszarach chronionych przedstawiono na rysunku 17.

Rysunek 17. Ocena stanu ekologicznego JCWP rzecznych w obszarach chronionych na obszarze dorzecza Jarft

Przy ocenie stanu JCWP monitorowanych w danym cyklu badawczym stosuje się procedurę dziedziczenia oceny. Wartości wskaźników wrażliwych na presję, badanych w ramach monitoringu operacyjnego, mogą być dziedziczone maksymalnie przez okres 3 lat, podczas gdy wyniki pozostałych wskaźników, badanych w ramach monitoringu diagnostycznego – przez okres 6 lat.

Metoda dziedziczenia została po raz pierwszy wykorzystana przy ocenie JCWP wykonanej w 2013 r. dla JCWP badanych w okresie 2010–2012. Polega ona na uzupełnianiu oceny wykonywanej na podstawie wskaźników jakości badanych w danym roku o oceny wskaźników badanych w latach poprzednich danego cyklu badawczego, zgodnie z zakresem określonym w rozporządzeniu monitoringowym z 2011 r.

Ze względu na dużą liczbę JCW w Polsce objęcie ich wszystkich monitoringiem jest niemożliwe. Dla JCW, dla których nie ustanowiono żadnego ppk, dokonuje się oceny stanu na podstawie wyników badań uzyskanych w ramach PMŚ zgodnie z procedurą przenoszenia wyników ocen stanu wód z opomiarowanych JCWP na nieopomiarowane JCWP na podstawie obligatoryjnych i fakultatywnych cech podobieństwa.

Przy porównaniu dwóch JCWP (monitorowanej i niemonitorowanej) i przeniesieniu oceny, kategoria, typ oraz status JCWP muszą być zgodne (cechy obligatoryjne). W przypadku cech fakultatywnych, określających wpływ presji antropogenicznych, bierze się pod uwagę stopień zagrożenia presjami antropogenicznymi, rodzaj zagospodarowania powierzchni oraz powierzchnię JCWP.

Ze względu na niski poziom ufności oceny nadanej z przeniesienia, tak ocenionej JCW niemonitorowanej nadaje się jedną z dwóch klas: stan lub potencjał ekologiczny co najmniej dobry lub poniżej dobrego.

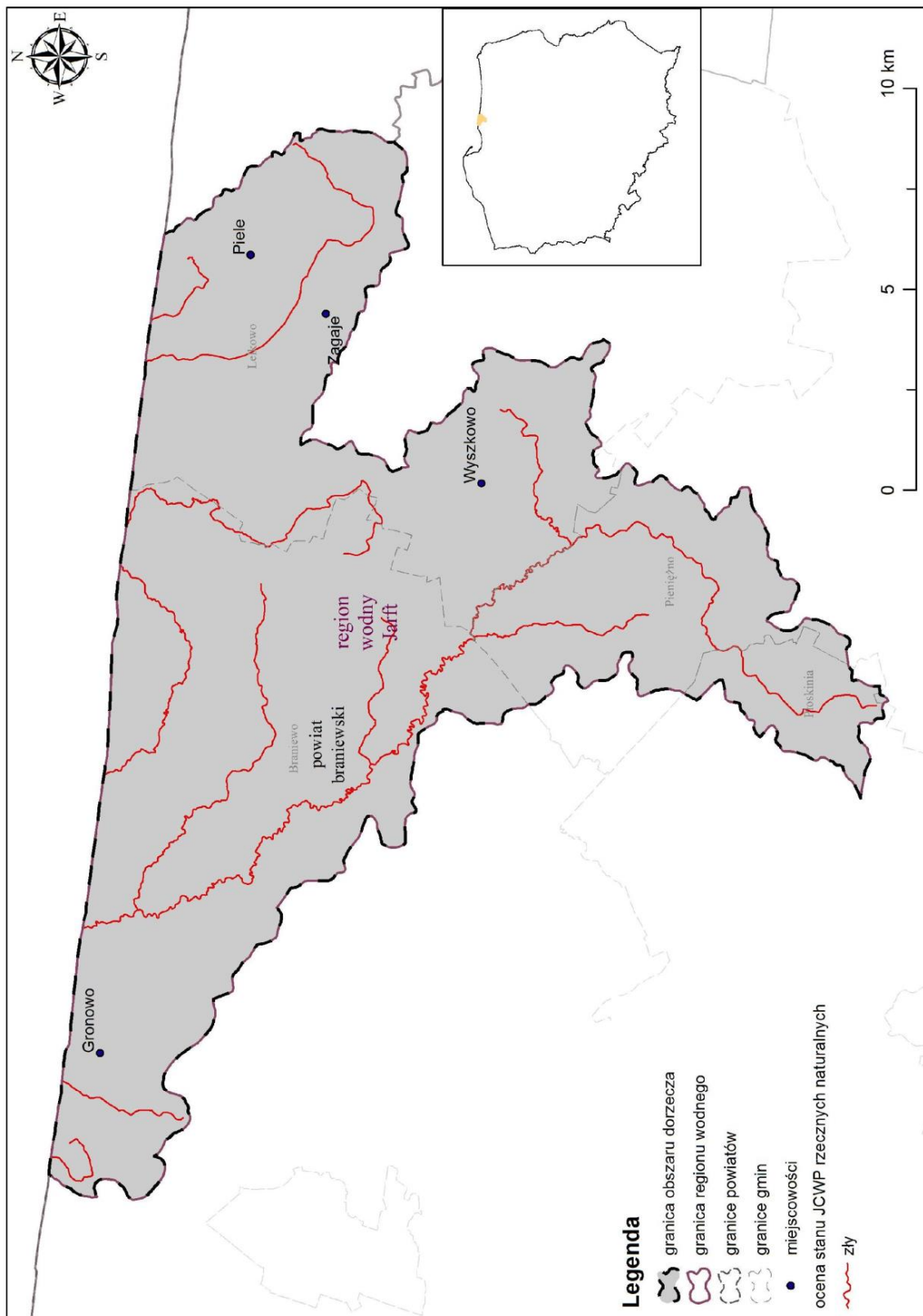
Podsumowanie oceny stanu JCWP na obszarze dorzecza Jarft w latach 2010-2012 - dla wszystkich 6 JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft stan ekologiczny oceniono jako poniżej dobrego, stan chemiczny jako poniżej dobrego i stan ogólny JCWP jako zły (w tym 5 ocen z przeniesienia).

Przy ocenie stanu JCWP monitorowanej Banówka do granicy państwa (PLRW40001757231) uwzględniono wyniki z roku 2012, a więc nie stosowano procedury dziedziczenia oceny. Ocena stanu chemicznego dla tej JCWP dokonana została z wysokim poziomem ufności dla wskaźników badanych 12 razy w roku i niskim poziomem ufności dla 4 wskaźników badanych 4 razy w roku.

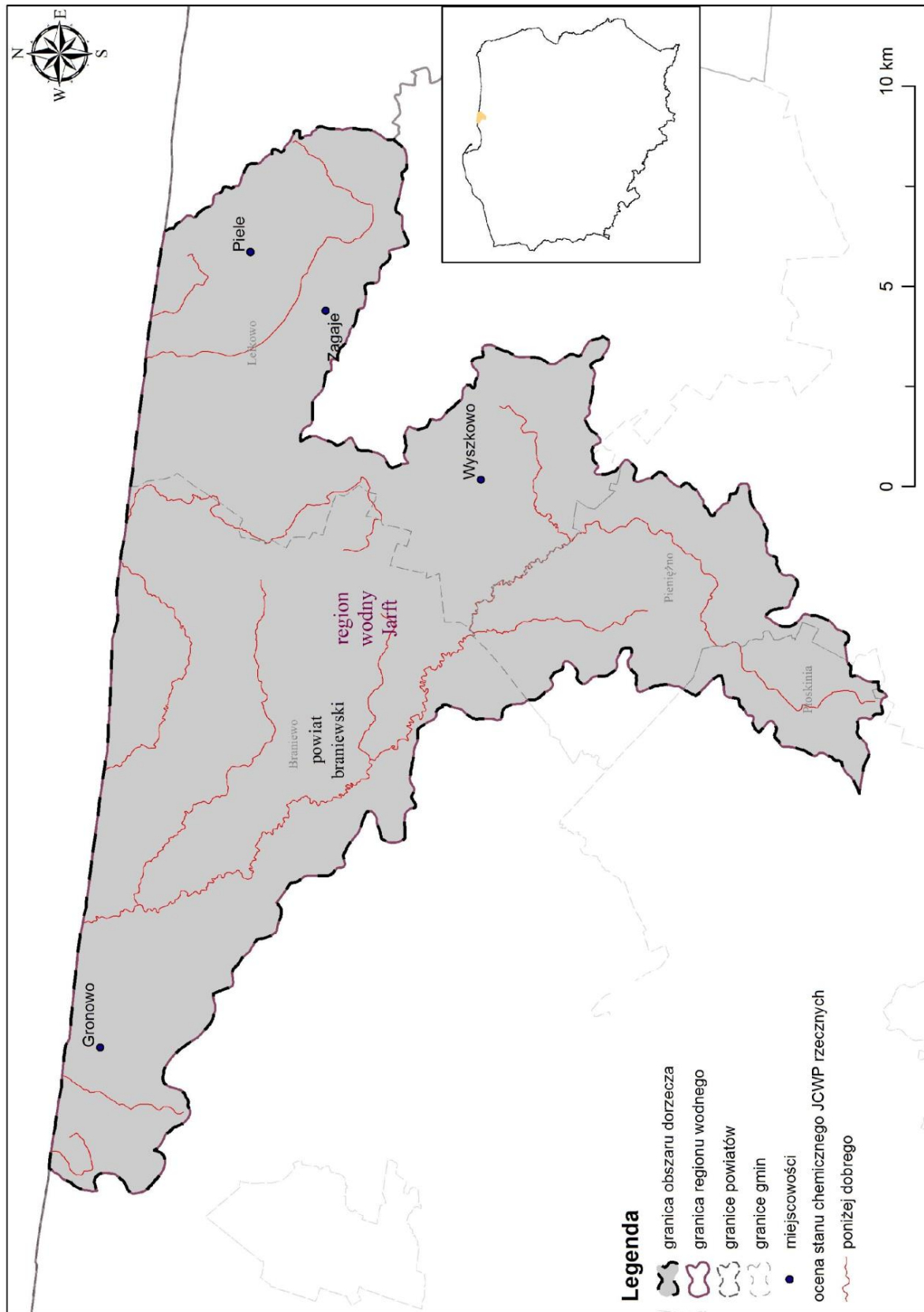
Ocenę stanu JCWP na obszarze dorzecza Jarft przedstawiono na rysunkach 18, 19 i 20.

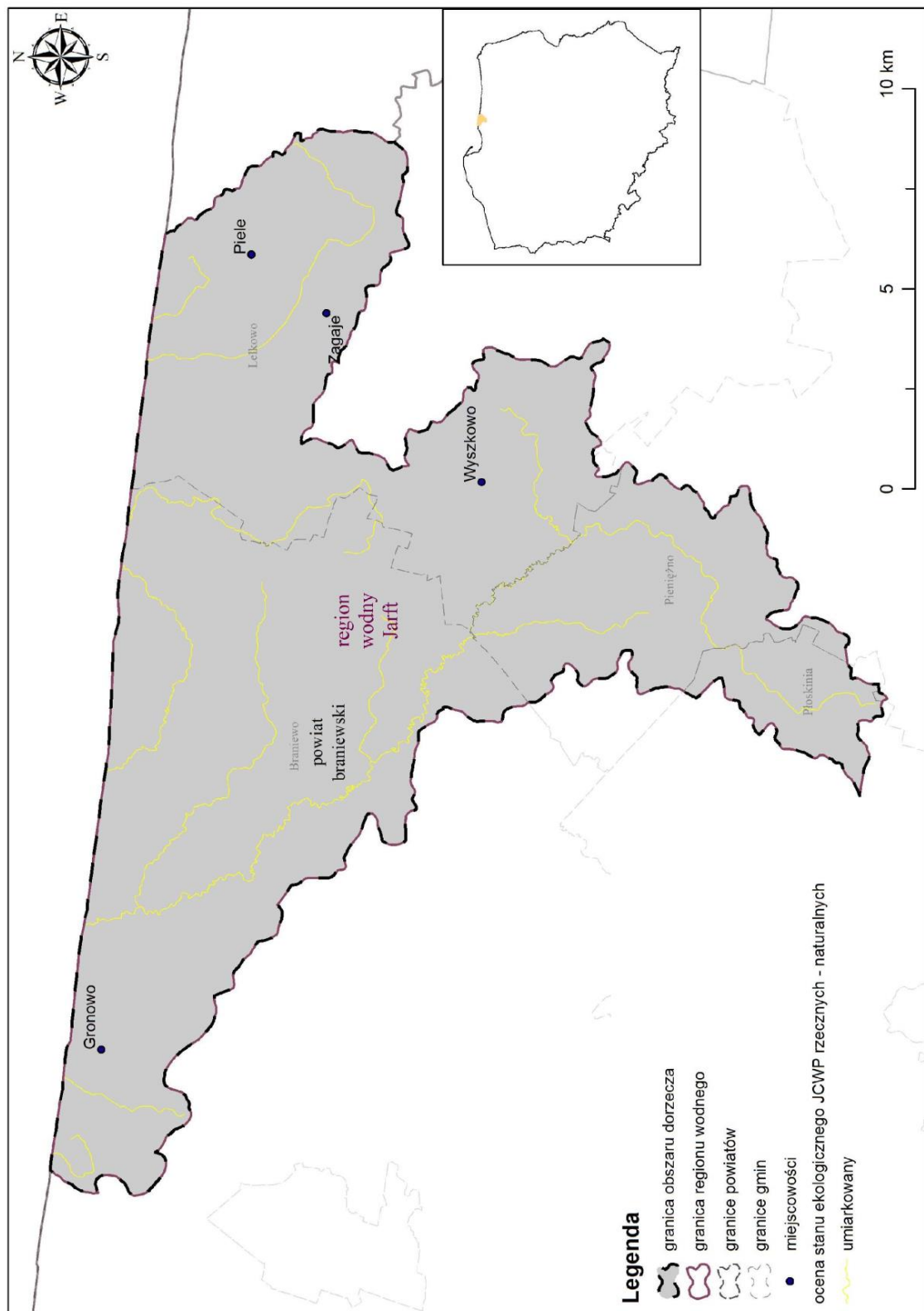
Rysunek 18. Ocena stanu JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft

Rysunek 19. Ocena stanu chemicznego JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft

Rysunek 20. Ocena stanu ekologicznego JCWP na obszarze dorzecza Jarft

Badania i pomiary w ramach monitoringu JCWP i JCWPd prowadzone były zgodnie z wymogami jakości zawartymi w rozporządzeniu monitoringowym z 2011 r.. Wyżej wymienione rozporządzenie określa następujące warunki zapewnienia jakości pomiarów i badań:

- 1) dwustopniowy system zapewnienia jakości badań obejmujący:
  - a) wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań,
  - b) zewnętrzną kontrolę jakości wyników badań,
- 2) zapewnienie jakości i porównywalności wyników analiz zgodnie z międzynarodowymi praktykami systemu zarządzania jakością;
- 3) objęcie systemem jakości i porównywalności wyników analiz wszystkich etapów prowadzenia pomiarów i badań, a w szczególności: poboru, utrwalania, transportu próbek, przechowywania próbek przed oddaniem ich do laboratorium, wykonywania oznaczeń fizykochemicznych lub taksonomicznych;
- 4) stosowanie do badań i pomiarów, realizowanych w ramach monitoringu JCW, metodyk referencyjnych zawartych w rozporządzeniu monitoringowym oraz zapewnienie walidacji i dokumentowania wszystkich metod analizy stosowanych w programach monitorowania stanu wód;
- 5) oparcie minimalnych kryteriów w zakresie wyników na niepewności pomiaru równej lub mniejszej 50%, szacowanej na poziomie odpowiednich norm jakości środowiska oraz zapewnienie granicy oznaczalności nieprzekraczającej 30% odpowiednich norm jakości środowiska dla wszystkich stosowanych metod analizy parametrów fizykochemicznych i chemicznych;
- 6) dopuszczenie przekroczenia wartości granicy oznaczalności równej 30% odpowiednich norm jakości środowiska w sytuacji, gdy najlepsze dostępne techniki badawcze nie zapewniają spełnienia wymogów zawartych w punkcie 5 z zastrzeżeniem, aby nie była ona wyższa niż najbardziej rygorystyczna norma jakości środowiska określona dla danego parametru;
- 7) dla parametru, dla którego nie istnieje odpowiednia norma jakości środowiska lub metoda analizy spełniająca minimalne kryteria w zakresie poziomu niepewności pomiaru i granicy oznaczalności, prowadzenie monitorowania przy wykorzystaniu najlepszych dostępnych technik badawczych, zwalidowanych i opisanych w procedurach badawczych oraz spełniających wymóg wyników badań biegłości lub porównań międzylaboratoryjnych, jako potwierdzenie, że stosowana technika i procedura badawcza spełniają wymagania w zakresie jakości wyników oraz kompetencji laboratorium do ich stosowania;
- 8) podawanie, wraz z wynikami badań, poziomów niepewności pomiaru dla elementów fizykochemicznych i chemicznych oraz szacowanych poziomów ufności i dokładności wyników dla elementów biologicznych.

W monitoringu wód powierzchniowych stosowano metodyki referencyjne pomiarów i badań zawarte w załączniku nr 5 do rozporządzenia monitoringowego z 2011 r.

4.2. Wody podziemne

Zgodnie z rozporządzeniem monitoringowym z 2011 r. monitoring JCWPd prowadzono w sposób umożliwiający:

- 1) ocenę stanu JCWPd, w tym określenie zasobów dostępnych;
- 2) wykrycie znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężeń zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi;
- 3) ustalenie wpływu stanu JCWPd na obszary chronione bezpośrednio zależne od wód podziemnych.

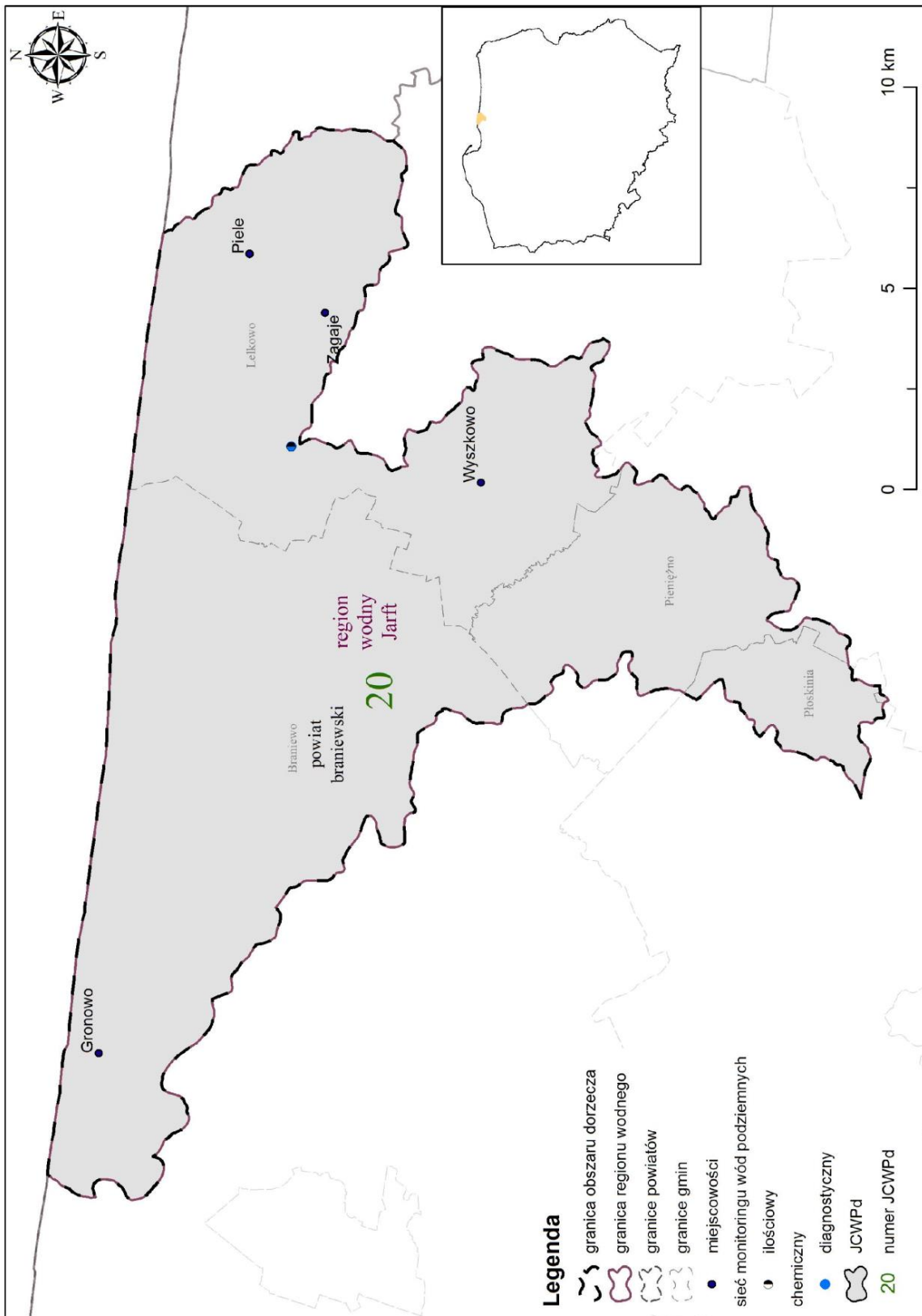
Metodyka oceny stanu wód podziemnych obejmuje ocenę stanu chemicznego i ilościowego. Ostateczna ocena stanu JCWPd przyjmuje gorszy wynik z tych dwóch ocen. W ramach oceny wykonuje się 5 testów klasyfikacyjnych określających stan chemiczny wód podziemnych i 4 testy określające stan ilościowy. Testy przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich JCWPd i powinny być wykonane niezależnie od siebie, a jako wartość końcową mogą przyjąć wynik „dobry” lub „słaby”. Ocena stanu JCWPd wykonywana jest na podstawie wyników monitoringu wód podziemnych i przeprowadzana jest z uwzględnieniem budowy geologicznej, warunków krążenia wód podziemnych i siły oddziaływania presji.

Wyżej wymienione rozporządzenie określało:

- 1) rodzaje monitoringu i cele ich ustanowienia;
- 2) kryteria wyboru JCW do monitorowania;
- 3) kryteria wyznaczania punktów pomiarowych;
- 4) zakres i częstotliwość monitoringu;
- 5) metodyki referencyjne oraz warunki zapewnienia jakości monitoringu.

Sieć monitoringu wód podziemnych na obszarze dorzecza Jarft przedstawiono na rysunku 21.

Rysunek 21. Sieć monitoringu wód podziemnych na obszarze dorzecza Jarft

Monitoring diagnostyczny stanu chemicznego JCWPd prowadzi się w celu:

- 1) uzupełnienia i sprawdzenia procedury oceny wpływu oddziaływań wynikających z warunków naturalnych oraz wpływu oddziaływań antropogenicznych;
- 2) dokonania oceny znaczących i utrzymujących się trendów wynikających zarówno z warunków naturalnych, jak i oddziaływań antropogenicznych.

Monitoring ten prowadzi się dla JCWPd, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia.

Obowiązkowy zakres diagnostycznego monitoringu stanu chemicznego podany był w załączniku 4 do rozporządzenia monitoringowego z 2011 r. i obejmował 33 parametry fizykochemiczne, wskazane spośród 55 parametrów, dla których określono wartości progowe dobrego stanu chemicznego. Badania wykonuje się co najmniej raz na 3 lata dla wód o zwierciadle swobodnym i co najmniej raz na 6 lat dla wód o zwierciadle napiętym.

Istnieje także możliwość uzupełnienia zakresu monitoringu o inne elementy fizykochemiczne charakteryzujące rodzaj oddziaływań antropogenicznych mających wpływ na badane wody podziemne

Monitoring operacyjny stanu chemicznego JCWPd prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu chemicznego wszystkich JCWPd uznanych za zagrożone niespełnieniem celów środowiskowych;
- 2) stwierdzenia znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężenia wszelkich zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi.

Monitoring ten prowadzi się dla JCWPd, które na podstawie monitoringu diagnostycznego oraz oceny wpływu oddziaływań uznane są za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych.

Zakres monitoringu operacyjnego jest ustalany dla poszczególnych JCWPd w zależności od rodzaju zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych mających wpływ na badane wody podziemne oraz uwzględnia te elementy fizykochemiczne, których wartości stwierdzone na podstawie monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego JCWPd są wyższe od wartości progowych stanu dobrego. W ramach monitoringu operacyjnego pomiary wykonuje się co najmniej 2 razy w roku z wyłączeniem roku, gdy jest prowadzony monitoring diagnostyczny, w którym to przypadku monitoring operacyjny wykonywany jest raz w roku.

Monitoring badawczy stanu chemicznego JCWPd może być ustanowiony w odniesieniu do danej JCWPd lub jej fragmentów. Monitoring ten prowadzi się w celu:

- 1) wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych przez JCWPd, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie monitoringu diagnostycznego i operacyjnego stanu chemicznego JCWPd;
- 2) wyjaśnienia przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną JCWPd, jeżeli z monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej JCWPd nie zostaną osiągnięte, i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego stanu chemicznego dla tej JCWPd;
- 3) określenia zasięgu i stężenia zanieczyszczeń, jeżeli wystąpiło przypadkowe zanieczyszczenie JCWPd.

Zakres i częstotliwość monitoringu badawczego uzależnione są od lokalnych przyczyn prowadzenia monitoringu badawczego.

Monitoring stanu ilościowego JCWPd prowadzi się w celu oceny wpływu poboru wód podziemnych między innymi na:

- 1) położenie zwierciadła wód podziemnych;
- 2) skład chemiczny wód podziemnych;
- 3) stan ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych.

Monitoring stanu ilościowego prowadzi się dla JCWPd, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia.

W monitoringu stanu ilościowego wyżej wymienione rozporządzenie określa dwa mierzone elementy:

- 1) pomiary położenia zwierciadła wody;
- 2) ustalenie wielkości zasobów dostępnych i pobory rzeczywiste.

Częstotliwość pomiarów dla wód o zwierciadle swobodnym wynosi – jeden raz w tygodniu; dla wód o zwierciadle naporowym – raz w miesiącu. Zasoby określa się raz w roku.

Europejskie regulacje prawne podają definicje i kryteria, jakie muszą być spełnione, aby stan JCWPd można było uznać za dobry. Wartości progowe wskaźników oceny dobrego stanu chemicznego oraz metodykę oceny stanu JCWPd każdy kraj może ustalić indywidualnie. Podobną swobodę pozostawiono krajom członkowskim w odniesieniu do oceny stanu ilościowego JCWPd.

W ramach oceny wykonuje się łącznie 9 testów klasyfikacyjnych, które przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich JCWPd, niezależnie od wyników pozostałych testów klasyfikacyjnych. W ramach oceny wykonuje się 5 testów klasyfikacyjnych określających stan chemiczny wód podziemnych i 4 testy określające stan ilościowy. Oprócz testów klasyfikacyjnych wykonuje się również dwie analizy wspierające. Obydwie

analizy włączane są w obręb testów klasyfikacyjnych, wykonuje się je więc na początku procedury oceny stanu chemicznego i ilościowego. Wyniki tych analiz wspierają pozostałe testy ilościowe i chemiczne, zwłaszcza końcową ocenę stanu JCWPd. Ważnym elementem procedury oceny stanu JCWPd jest ekspercka analiza wyników, przeprowadzona we wszystkich testach klasyfikacyjnych.

Klasyfikacji elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych, która obejmuje pięć klas jakości wód podziemnych, dokonuje się na podstawie wartości granicznych następujących elementów fizykochemicznych:

- 1) elementy ogólne: odczyn, ogólny węgiel organiczny, przewodność elektrolityczna, temperatura, tlen rozpuszczony;
- 2) elementy nieorganiczne: jon amonowy, azotany, azotyny, chlorki, fluorki, fosforany, magnez, ołów, rtęć, wodorowęglany;
- 3) elementy organiczne: benzen, fenole (indeks fenolowy), substancje ropopochodne, pestycydy, WWA.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz.U. nr 143 poz. 896) – zwane dalej „rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych z 2008 r.”, określało następujące definicje klasyfikacji stanu chemicznego wód podziemnych:

- 1) dobry stan chemiczny wód podziemnych (dla I, II i III klasy jakości wód podziemnych);
- 2) słaby stan chemiczny wód podziemnych (dla IV i V klasy jakości wód podziemnych).

Stan chemiczny wód podziemnych w JCWPd uznaje się za dobry także w przypadku, gdy przekroczenia wartości progowych dla dobrego stanu chemicznego występują, ale są one związane z naturalnie podwyższonym tłem niektórych jonów lub ich wskaźników lub nie stanowią ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Klasyfikacji elementów ilościowych stanu wód podziemnych dokonuje się porównując wielkość dostępnych do zagospodarowania zasobów wód podziemnych ze średnim wieloletnim poborem rzeczywistym z ujęć wód podziemnych w danej JCWPd.

Stan ilościowy określa się jako dobry, gdy dostępne do zagospodarowania zasoby są wyższe niż średni wieloletni pobór rzeczywisty z ujęć wód podziemnych oraz zwierciadło wód podziemnych nie podlega wahaniom wynikającym z działalności człowieka, które powodowałyby: niespełnienie celów środowiskowych określonych dla wód powierzchniowych związanych z JCWPd, wystąpienie znacznych szkód w ekosystemach lądowych bezpośrednio od nich zależnych lub znaczne obniżenie zwierciadła wód podziemnych.

Stan ilościowy określany jest jako słaby, kiedy dostępne do zagospodarowania zasoby są niższe niż średni wieloletni pobór rzeczywisty z ujęć wód podziemnych lub gdy wystąpią negatywne skutki wahań zwierciadła wód podziemnych.

Zarówno ocena stanu chemicznego, jak i ilościowego JCWPd jest tak samo ważna, a za ostateczny stan JCWPd przyjmuje się gorszą z tych dwóch ocen.

Zgodnie z rozporządzeniem o PGW w planach należy zamieścić także dane o wartościach progowych elementów fizykochemicznych dla oceny stanu chemicznego JCWPd i ich zmianach. W przypadku ocen prezentowanych poniżej wartości progowe elementów fizykochemicznych ustalono zgodnie z rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych z 2008 r., wydanym na podstawie art. 38a ust. 1 ustawy – Prawo wodne.

Przyjęta do oceny stanu JCWPd w 2012 r. metodyka zakłada wykonanie 9 testów klasyfikacyjnych pozwalających ocenić stan ilościowy i chemiczny, a ostatecznie stan JCWPd, dla każdej JCWPd. Dodatkowo, na początku procedury oceny stanu wykonuje się 2 analizy wspomagające – analizę tendencji zmian wartości wskaźników fizykochemicznych oraz analizę położenia zwierciadła wody w punktach monitoringu ilościowego.

Celem analizy tendencji stężeń i wartości pomiarów wskaźników fizykochemicznych jest identyfikacja znaczących i utrzymujących się trendów wzrostowych stężeń zanieczyszczeń. Punktem początkowym inicjowania działań mających odwrócić znaczące i utrzymujące się trendy wzrostowe jest stan, gdy stężenie zanieczyszczenia osiąga 75% wartości parametrów norm jakości wód podziemnych i wartości progowych określonych w rozporządzeniu o ocenie wód podziemnych z 2008 r. Jako znaczące trendy wzrostowe uznano istotne statystycznie trendy rosnące, dla których stwierdzono przekroczenie 75% wartości progowej dobrego stanu chemicznego.

Analizę trendów wykrytych zanieczyszczeń prowadzi się na obszarze JCWPd, w obrębie których znajdują się punktowe źródła zanieczyszczeń lub skażenia powierzchni terenu, stanowiące zagrożenia dla osiągnięcia celów środowiskowych. Analiza prowadzona jest w celu ustalenia, że zanieczyszczenia ze skażonych miejsc:

- 1) nie rozprzestrzeniają się;
- 2) nie powodują pogarszania stanu chemicznego dla JCWPd lub grupy takich części;
- 3) nie stanowią zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska.

Konieczność wykonania analizy wynika z przepisów rozporządzenia o PGW.

Analiza położenia zwierciadła wody jest opisem sytuacji hydrogeologicznej w punktach monitoringu stanu ilościowego i traktuje się ją jako analizę wstępną, wspierającą pozostałe testy klasyfikacyjne oceny stanu ilościowego wód podziemnych. Polega ona na ustaleniu czy w wyniku działań antropogenicznych nie doszło do niekorzystnych zmian położenia zwierciadła lub do zmian kierunków przepływu wód podziemnych,

prowadzących do ich zanieczyszczenia lub pogorszenia warunków bytowania powiązanych z wodami podziemnymi ekosystemów. Podstawą przeprowadzenia analizy powinny być długoletnie nieprzerwane ciągi obserwacyjne, kilkunastoletnie, a najlepiej ponad trzydziestoletnie. Pozwoli to odróżnić ewentualne trendy zmian położenia zwierciadła wody od jego cyklicznych sezonowych lub wieloletnich zmian cyklicznych.

Do przeprowadzenia analizy trendów wartości wskaźników fizykochemicznych w punktach wykorzystano wyniki 11 868 analiz oznaczeń składu fizykochemicznego próbek wód podziemnych, pobranych z 1505 punktów pomiarowych monitoringu stanu chemicznego, zgromadzonych w bazie danych Monitoring Wód Podziemnych PIG-PIB.

Analizę trendów przeprowadzono dla wszystkich punktów pomiarowych i wszystkich wskaźników, dla których były dostępne wyniki. Dla wszystkich punktów i wskaźników sporządzono wykresy zmian wartości wskaźników fizykochemicznych w latach 2005-2012 wraz z naniesioną linią regresji i ekstrapolacją funkcji trendu wartości stężeń do końca 2021 r.

W skali całego kraju spośród łącznie 75 250 pojedynczych przypadków szeregów czasowych, jedynie w 15003 przypadkach dane zbiory spełniały przyjęte kryteria i możliwe było przeprowadzenie analizy tendencji. Ostatecznie ocena tendencji wartości wskaźników fizykochemicznych była możliwa w 1 532 przypadkach.

Łącznie zidentyfikowano 175 znaczących trendów rosnących dla wskaźników fizykochemicznych. Ponadto w 590 przypadkach trendy określono jako rosnące, ale na podstawie ekstrapolacji funkcji trendu, do końca 2021 r. nie przewiduje się w tych przypadkach przekroczenia 75% wartości parametrów norm jakości wód podziemnych. W 767 przypadkach trendy określono jako malejące.

Znaczące trendy rosnące zidentyfikowano łącznie w 103 punktach pomiarowych. W poszczególnych punktach stwierdzono występowanie od 1 do 7 znaczących trendów rosnących.

Spośród 172 JCWPd analizie poddano 122 JCWPd, z których dla 12 stwierdzono, że istnieją przesłanki dla stanu ilościowego słabego, ale jedynie dla 5 z dostateczną wiarygodnością. Natomiast w przypadku pozostałych 7 z tych JCWPd ocena została dokonana na podstawie rozpoznania o niskiej wiarygodności. W 110 JCWPd stwierdzono przesłanki dla dobrego ich stanu ilościowego, w tym w 76 JCWPd wiarygodność tej oceny uznano za dostateczną, co przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16. Wyniki analizy położenia zwierciadła wody w podziale na 172 JCWPd

Wskaźniki do oceny stanu ilościowego JCWPd według analizy położenia zwierciadła wody	Wiarygodność oceny	Liczba JCWPd	Uwagi
wskazanie dla stanu dobrego	dostateczna – DW	76	-
	niska – NW	34	-
wskazanie dla stanu słabego	dostateczna – DW	5	JCWPd nr 39, 47, 88, 101, 125
	niska – NW	7	JCWPd nr 95, 130, 134, 150, 151, 160, 161
brak danych	brak danych	50	-

Wyniki tego testu wspierającego ocenę nie stanowiły w przypadku żadnej z JCWPd samodzielnej podstawy dla oceny stanu. Były traktowane jako dane dodatkowe, które ewentualnie pomagały rozstrzygać problemy interpretacyjne w pozostałych testach.

WYNIKI OCENY STANU DLA JCWPd WEDŁUG PODZIAŁU NA 172 JCWPd NA OBSZARZE DORZECZA JARFT

Wyniki poszczególnych testów klasyfikacyjnych oceny stanu chemicznego dla JCWPd na obszarze dorzecza Jarft:

- 1) test C.1.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych; informacje w tym zakresie przedstawiono w tabeli 17.

Tabela 17. Ocena stanu chemicznego JCWPd według testu C.1 na obszarze dorzecza Jarft w podziale na 172 JCWPd

Obszar dorzecza		Numer JCWPd w granicach obszaru dorzecza	Ocena stanu chemicznego JCWPd według testu C.1		
Numer	Nazwa powierzchni [km ²]		Liczba JCWPd % powierzchni obszaru dorzecza		
			stan dobry	stan słaby	brak danych
PL-05	Jarft 210,07	20	1 100%	0 0%	0 0%

- 2) test C.2./I.2.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych;

- 3) test C.3.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych;
- 4) test C.4.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych;
- 5) test C.5.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych.

Wyniki poszczególnych testów klasyfikacyjnych oceny stanu ilościowego dla JCWPd na obszarze dorzecza Jarft:

- 1) test I.1.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu ilościowego wód podziemnych;
- 2) test I.3.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu ilościowego wód podziemnych;
- 3) test I.4.: testu nie wykonano ze względu na brak danych dotyczących przepływów nienaruszalnych dla rzek, które są niezbędne do wykonania testu.

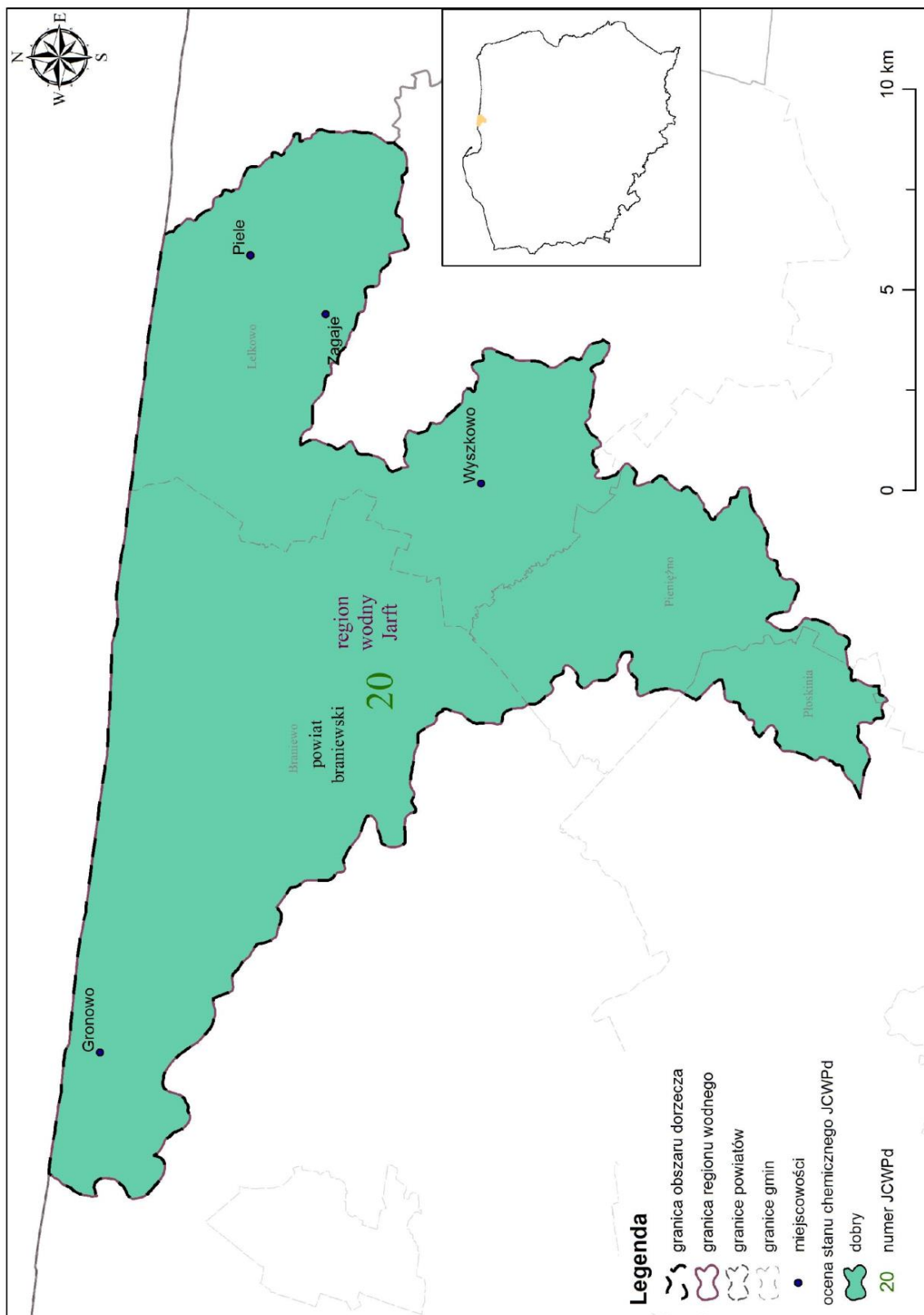
Na obszarze dorzecza Jarft znajduje się fragment jednej JCWPd o numerze 20. Jednostka ta położona jest na terenie trzech obszarów dorzeczy. Przeważająca większość – 93,9% powierzchni JCWPd nr 20 znajduje się w granicach obszaru dorzecza Pregoty, 2,65% powierzchni – w granicach obszaru dorzecza Świeżej, natomiast 3,45% powierzchni – w granicach obszaru dorzecza Jarft.

Ocenę stanu chemicznego JCWPd nr 20 przeprowadzono w 2012 na podstawie 13 punktów pomiarowych, z czego na terenie obszaru dorzecza Jarft zlokalizowany był jeden punkt pomiarowy. Stan chemiczny JCWPd nr 20 określono jako dobry. Stan ilościowy JCWPd nr 20 określono jako dobry.

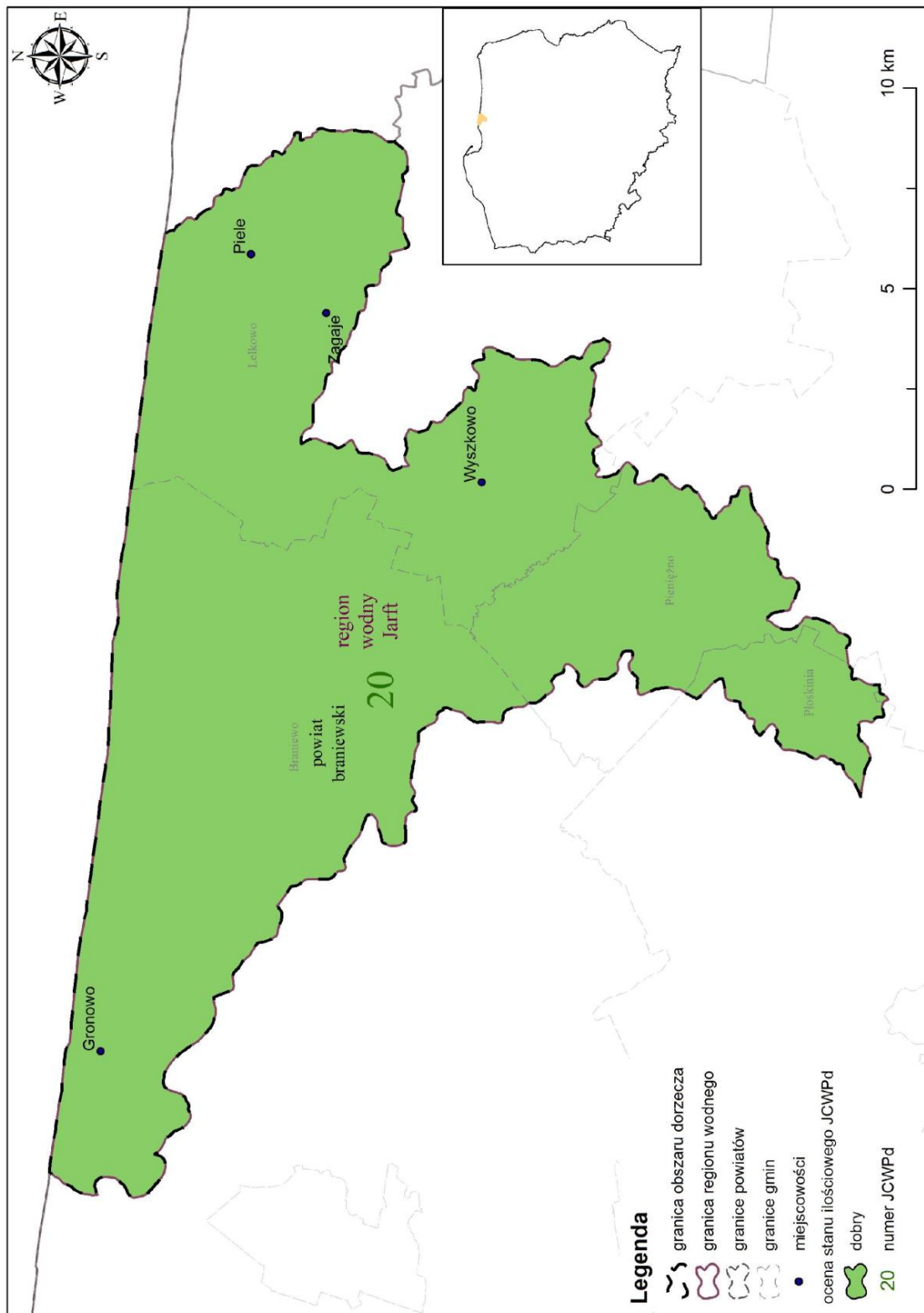
Wyniki oceny stanu JCWPd na obszarze dorzecza Jarft przedstawiono na rysunkach 22 i 23.

Monitoring i ocena stanu w cyklu 2016-2020 będą prowadzone na podstawie nowych rozporządzeń, to jest rozporządzenia monitoringowego oraz rozporządzenia o ocenie wód podziemnych.

Rysunek 22. Ocena stanu chemicznego JCWPd na obszarze dorzecza Jarft

Rysunek 23. Ocena stanu ilościowego JCWPd na obszarze dorzecza Jarft

5. USTALENIE CELÓW ŚRODOWISKOWYCH DLA JCW I OBSZARÓW CHRONIONYCH

5.1. Cele środowiskowe dla JCWP

Przy wyznaczaniu celów środowiskowych zastosowano zweryfikowane, w ramach pan-europejskiego ćwiczenia interkalibracyjnego, wartości metryksów biologicznych. W zakresie wspierających elementów fizykochemicznych przyjęto zweryfikowane wartości, opracowane w roku 2012 przez GIOŚ (uwzględnione w rozporządzeniu klasyfikacyjnym). W zakresie charakterystyk JCWP uwzględniono wyniki przeglądu wyznaczania SZCW i SCW, realizowanego przez rzgwn na potrzeby aPGW. W wyniku nowego wyznaczenia statusu niektórych JCW uległ zmianie. Wszystkim JCWP wyznaczonym jako SZCW lub SCW, przypisano parametry charakteryzujące dobry lub maksymalny potencjał, natomiast naturalnym JCWP przyporządkowano parametry dobrego lub bardzo dobrego stanu. Uwzględniono również zweryfikowane na potrzeby aPGW przypisanie typów do JCWP w zakresie jezior i rzek o typie 0 (zmiany dotyczą wybranych przypadków). Wyznaczając cele środowiskowe dla poszczególnych JCWP brano ponadto pod uwagę ocenę stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego dokonaną na podstawie dostępnych danych monitoringowych z lat 2010-2012 (w przypadku rzek) lub 2010-2013 (w przypadku jezior).

Dla JCWP rzecznych ustalono cele w odniesieniu do następujących elementów biologicznych:

- 1) fitoplankton – Wskaźnik Fitoplanktonu IFPL (wskazany dla JCWP, dla których wskaźnik ten został zbadany oraz dla wszystkich JCWP o typie 21);
- 2) fitobentos – Multimetryczny Indeks Okrzemkowy IO;
- 3) makrofity – Makrofitowy Indeks Rzeczny MIR;
- 4) makrobezkręgowce bentosowe – Wskaźnik Multimetryczny MMI_PL;
- 5) ichtiofauna – Wskaźnik EFI+ oraz IBI.

W przypadku zbiorników zaporowych cele środowiskowe dotyczą makrobezkręgowców bentosowych – wskaźniki makrozoobentosu (MZB) oraz flory, którą opisują dwa wskaźniki: wskaźnik fitoplanktonowy IFPL oraz multimetryczny indeks okrzemkowy IO.

Przypisując cele środowiskowe w zakresie elementów fizykochemicznych stosowano następujący schemat:

- 1) jeżeli ocena stanu ekologicznego w zakresie elementów biologicznych danej JCWP wskazywała na stan dobry lub poniżej dobrego – wtedy wszystkim elementom fizykochemicznym przypisane zostały wartości graniczne dla stanu dobrego;
- 2) jeżeli ocena stanu ekologicznego w zakresie elementów biologicznych danej JCWP wskazywała na stan bardzo dobry – wtedy elementom fizykochemicznym będącym w stanie bardzo dobrym, zostały przypisane wartości graniczne dla stanu bardzo dobrego. Wszystkim pozostałym elementom fizykochemicznym, jako parametry charakteryzujące cel środowiskowy, zostały przypisane wartości graniczne dla stanu dobrego.

Wartości parametrów przyjęto zgodnie z rozporządzeniem klasyfikacyjnym. Wskaźniki stanu dobrego przyjęto zgodnie z rozporządzeniem klasyfikacyjnym.

Celem środowiskowym dla JCWP rzecznych w zakresie elementów hydromorfologicznych jest dobry stan tych elementów (II klasa). W przypadku JCW monitorowanych, które zgodnie z wynikami oceny stanu przeprowadzonej przez GIOŚ osiągają bardzo dobry stan ekologiczny, celem środowiskowym jest utrzymanie hydromorfologicznych parametrów oceny na poziomie I klasy.

Ponadto, dla osiągnięcia celów środowiskowych istotne jest umożliwienie swobodnej migracji organizmów wodnych poprzez zachowanie lub przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków. Plan udrażniania korytarzy rzecznych powinien skupiać się na gatunkach kluczowych, wodach priorytetowych i etapach udrożnień. Na podstawie literatury określono JCWP istotne z punktu widzenia migracji ryb dwuśrodowiskowych, na których konieczne jest zachowanie ciągłości hydromorfologicznej. Dla tych JCWP został wskazany uszczegółowiony cel środowiskowy, jakim jest dobry stan lub potencjał ekologiczny oraz możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieków istotnego.

Podstawą ustalenia celu środowiskowego dla SZCW oraz SCW rzecznych w zakresie elementów biologicznych były przepisy rozporządzenia klasyfikacyjnego.

Biologicznym parametrem charakteryzującym cel środowiskowy jakim jest dobry potencjał wód, zostały przypisane wartości graniczne wskaźników jakości wód, odnoszące się do JCWP takich jak kanał, struga, strumień, potok oraz rzeka, wyznaczonych jako SCW lub SZCW.

Przy ustalaniu parametrów charakteryzujących cel środowiskowy w zakresie elementów fizykochemicznych, dla SZCW i SCW rzecznych, opierano się na wskaźnikach określonych w rozporządzeniu klasyfikacyjnym. Zweryfikowane w 2012 r. wartości graniczne uwzględnione w rozporządzeniu nie obejmują

typu 0, dlatego SCW i SZCW o tym typie nie przypisano parametrów charakteryzujących cel środowiskowy w zakresie elementów fizykochemicznych.

Cele środowiskowe dla JCWP rzecznych zamieszczono w tabeli 18. W poszczególnych kategoriach JCWP celem środowiskowym jest głównie dobry stan lub potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny.

Tabela 18. Cele środowiskowe dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft

Lp.	Kod JCWP	Cel środowiskowy	
		stan lub potencjał ekologiczny	stan chemiczny
1	PLRW40001757121	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
2	PLRW40001757231	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
3	PLRW40001757245	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
4	PLRW40001757261	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
5	PLRW400017572641	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
6	PLRW40001757281	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny

5.2. Cele środowiskowe dla JCWPd

Zgodnie z art. 38e ust. 1 ustawy – Prawo wodne celem środowiskowym dla JCWPd jest:

- 1) zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- 2) zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- 3) ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Celem środowiskowym dla JCWPd jest dobry stan ilościowy i chemiczny, charakteryzowany wartościami wskaźników zgodnie z rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych. Stan ilościowy obrazuje wpływ poboru wody na części wód podziemnych. Natomiast stan chemiczny odnosi się do parametrów fizykochemicznych wód podziemnych (zarówno traktowanych jako zanieczyszczenia, jak i skażenie).

Określenie celów środowiskowych dla wód podziemnych zostało wykonane na podstawie corocznych wyników oceny stanu obejmujących stan chemiczny i ilościowy opracowany w ramach PMŚ.

W tabeli 19 przedstawiono zbiorcze zestawienie liczby JCWPd z wyszczególnieniem celów środowiskowych dla stanu jakościowego jak i stanu ilościowego.

Tabela 19. Cele środowiskowe dla JCWPd na obszarze dorzecza Jarft

Lp.	Kod JCWPd	Obszar dorzecza	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Cel środowiskowy – stan chemiczny	Cel środowiskowy – stan ilościowy	Cel dodatkowy
1	PLGW700020	Pregola, Świeża, Jarft	w Warszawie	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu

5.3. Cele środowiskowe dla obszarów chronionych

Artykuł 38f ust. 1 ustawy – Prawo wodne określa, iż celem środowiskowym dla obszarów chronionych wskazanych w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne, jest osiągnięcie norm i celów wynikających z przepisów szczególnych, na postawie których zostały utworzone.

Poniżej scharakteryzowano ogólne cele dla poszczególnych rodzajów obszarów chronionych. Szczegółowe cele dla obszarów chronionych ze wskazaniem JCW zawarte są w załączniku nr 1 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Jarft: Cele środowiskowe dla obszarów chronionych, zgodnie z przepisami art. 38f ustawy – Prawo wodne.

Na obszarze dorzecza Jarft brak jest JCWP przeznaczonych dla poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia.

Dla JCWPd ujmowanych na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, przypisano dodatkowy cel środowiskowy, którym jest utrzymanie stałych wartości wskaźników fizykochemicznych wód przeznaczonych do spożycia, aby zapobiec konieczności modyfikacji procesów uzdatniania wód lub konieczności wprowadzenia uzdatniania wód podziemnych na ujęciach wód podziemnych. Wody zagrożone pogorszeniem stanu, należy chronić przez ustanowienie strefy ochronnej ujęcia na podstawie aktu prawa miejscowego. Z uwagi na brak takich obszarów nie wyznaczono elementów, dla których cele środowiskowe mogłyby być zastosowane.

Na obszarze dorzecza Jarft nie wyznaczono JCWP przeznaczonych do celów rekreacyjnych.

Osiągnięcie dobrego stanu JCW zapewnia dotrzymanie wymagań dla tych obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, w związku z czym nie został wskazany dodatkowy cel.

Na obszarze dorzecza Jarft nie wyznaczono OSN.

Normy i cele w przypadku obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony dla gatunków i siedlisk wskazują cele, które określone są w akcie tworzącym daną formę ochrony przyrody lub logicznie wynikające z takiego aktu w świetle przepisów ogólnych i wiedzy merytorycznej. Dla parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych, cele określone są na podstawie wyżej wymienionej ustawy, aktu prawnego tworzącego daną formę ochrony przyrody, zaś w przypadku obszarów Natura 2000 cel wynika z ustawy i prawa UE. Cele mogą być uszczegółowione w procesie planowania ochrony danego obszaru.

Dla obszarów Natura 2000 celem jest właściwy stan ochrony poszczególnych siedlisk i gatunków przyrodniczych. Oznacza to zachowanie warunków wodnych, które są niezbędne do osiągnięcia lub utrzymania na obszarze Natura 2000 właściwego stanu ochrony dla siedlisk występujących na obszarze siedliskowym oraz ptaków na obszarze ptasim. Dla parku narodowego celem jest zachowanie różnorodności biologicznej, właściwego stanu zasobów i składników przyrody, odtworzenie zniekształconych siedlisk przyrodniczych,

siedlisk roślin i zwierząt oraz grzybów. W parku krajobrazowym istotne jest zachowanie wartości przyrodniczych w warunkach zrównoważonego rozwoju. Dla rezerwatu przyrody i obszaru chronionego krajobrazu cel określony jest indywidualnie w akcie tworzącym dany obszar.

Cele dla gatunków i siedlisk, dla których ważnym czynnikiem w ich ochronie jest dobry stan wód znajdują się w aktualnych PZO. Jest to dokument planistyczny, który sporządza się i realizuje dla obszaru Natura 2000. Sporządza się go w terminie 6 lat od ustanowienia OSO lub zatwierdzenia przez KE OZW. Można sporządzać go także dla obszaru zaproponowanego KE jako OZW, lecz jeszcze niezatwierdzonego. Nie sporządza się tylko dla:

- 1) terenu dla którego ustanowiono PO obszaru Natura 2000 lub uwzględniający zakres obszaru Natura 2000;
- 2) obszarów morskich.

Projekt planu sporządza sprawujący nadzór nad obszarem (zwykle rdoś, niekiedy dyrektor parku narodowego). W procesie sporządzenia planu musi być zapewniony udział osób i podmiotów prowadzących działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, a także możliwość wnoszenia uwag i wniosków ze strony ogółu społeczeństwa.

Plan ustanawia rdoś na okres 10 lat, w drodze aktu prawa miejscowego - zarządzenia, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. PZO może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony tych siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.

PZO dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących: ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk; monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów; uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, PO dla części lub całości obszaru.

Szczegółowy tryb sporządzania i zakres prac określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186, z późn. zm.)

5.4. Przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego i cel mniej rygorystyczny

Cele środowiskowe powinny zostać osiągnięte w możliwie najkrótszym terminie. Jednakże przewiduje się możliwość wprowadzenia odstępstwa od założonych celów środowiskowych, jeżeli ich osiągnięcie nie będzie możliwe z określonych przyczyn. Integralną częścią celów środowiskowych są tak zwane wyłączenia obejmujące:

- 1) przedłużenie terminu – dobry stan musi zostać osiągnięty najpóźniej do 2021 lub 2027 r., albo w najkrótszym terminie po 2027 r., na jaki pozwalają warunki naturalne;
- 2) osiągnięcie mniej rygorystycznych celów;
- 3) tymczasowe pogorszenie się stanu z przyczyn naturalnych lub w wyniku działania siły wyższej;
- 4) nowe zmiany charakterystyki fizycznej części wód powierzchniowych lub zmiany poziomu części wód podziemnych, lub też niezapobieżenie pogorszeniu się stanu części wód powierzchniowych (z bardzo dobrego do dobrego) w wyniku nowych form zrównoważonej działalności gospodarczej człowieka.

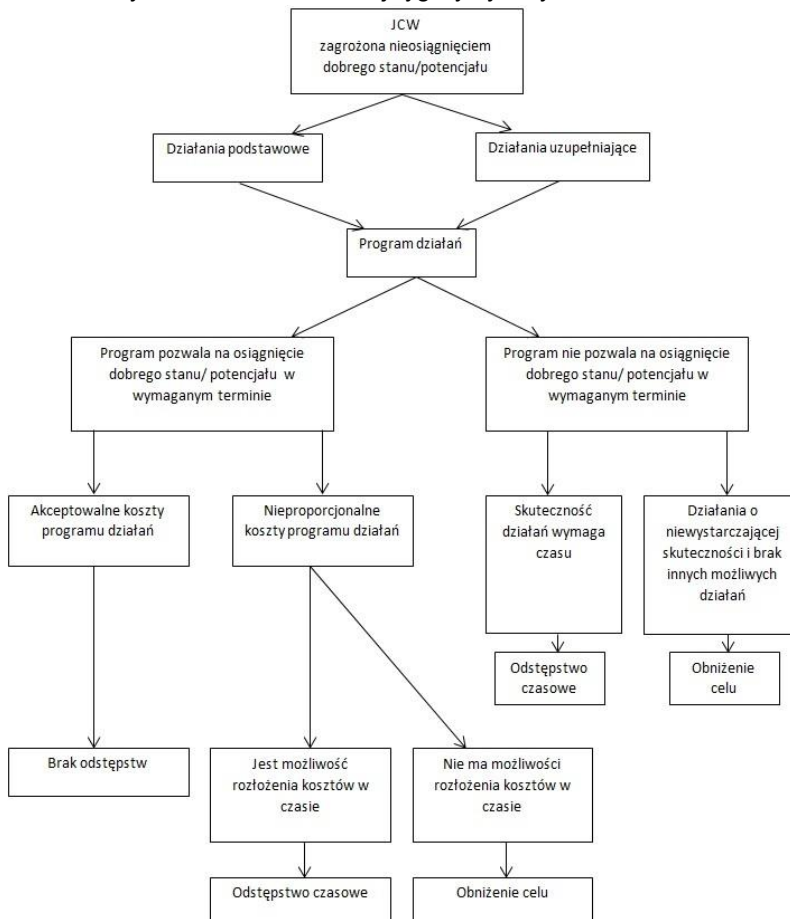
Przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego do 2021 lub 2027 r., czy też ustanowienie mniej rygorystycznego celu możliwe jest w sytuacji, gdy działania niezbędne do osiągnięcia stanu dobrego są nierealne z technicznego punktu widzenia lub nieproporcjonalnie kosztowne, a także gdy wszystkie działania naprawcze mają być wdrożone do roku 2015, ale efekty tych działań nie są oczekiwane do tego czasu ze

względu na warunki naturalne. Wskazane jest tutaj w pierwszej kolejności rozpatrzenie możliwości osiągnięcia celu w późniejszym terminie i dopiero, gdy szczegółowe analizy wykażą, iż jest to niemożliwie – wskazanie mniej rygorystycznego celu.

Identyfikacja i uzasadnienie takiego odstępstwa wymaga indywidualnego podejścia do każdej JCWP.

Algorytm postępowania podczas identyfikacji JCW w przypadku możliwości przedłużenia osiągnięcia celów środowiskowych lub ustalenia mniej rygorystycznych celów, przedstawia rysunek 24.

Rysunek 24. Algorytm postępowania podczas identyfikacji JCW w przypadku możliwości przedłużenia osiągnięcia celów środowiskowych lub ustalenia mniej rygorystycznych celów

Analiza konieczności oraz możliwości zastosowania wyłączeń od osiągnięcia celów środowiskowych zostało przeprowadzone na podstawie:

- 1) aktualnej oceny stanu poszczególnych JCW;
- 2) zagrożenia nieosiągnięciem przez te części wód celów środowiskowych;
- 3) zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych, będących przyczyną tego zagrożenia;
- 4) programów działań zidentyfikowanych dla części wód.

Te JCWP rzeczne, których stan w latach 2010-2012 został oceniony jako dobry nie będą podlegać możliwości przedłużenia terminu osiągnięcia celów środowiskowych lub ustaleniu mniej rygorystycznych celów środowiskowych. Mając na uwadze, że najważniejszym celem w zakresie ochrony wód jest osiągnięcie lub nie pogarszanie dobrego stanu, tak więc wbrew podstawowej zasadzie byłoby przyjęcie, iż JCWP w stanie dobrym nie osiągnie celów środowiskowych. Sytuacja ta dotyczy również JCWP, dla których w pierwszym cyklu planistycznym ustanowiono odstępstwo, a wyniki monitoringu wskazują, że ich stan się poprawił i obecnie nie ma takiej konieczności stosowania odstępstwa. Jedynym wyjątkiem od tej sytuacji były JCWP, których stan oceniono wprawdzie jako dobry, jednak został dla nich ustanowiony uszczegółowiony cel środowiskowy, z uwagi na ich szczególne znaczenie dla migracji ichtiofauny. Dla tych JCWP wprowadzono odstępstwo wynikające z czasu niezbędnego na przeprowadzenie analiz dotyczących wyboru optymalnych rozwiązań w zakresie udrożnienia, a następnie ich realizacji.

Konieczność zastosowania odstępstw nie była również analizowana dla JCWP rzecznych, które w ramach oceny ryzyka zostały ocenione jako niezagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. W tych

przypadkach przyjęto, iż dobry stan najprawdopodobniej zostanie osiągnięty w wymaganym terminie, tak więc stosowanie jakiegokolwiek odstępstwa byłoby tutaj niezasadne.

Zgodnie z powyższym zasadność zastosowania odstępstwa przeanalizowana została dla JCWP, których stan został oceniony poniżej dobrego, a jednocześnie na podstawie zidentyfikowanych presji i możliwych do wdrożenia działań zidentyfikowano zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych. Co istotne, sam fakt zagrożenia nie był powodem zastosowania odstępstwa, gdyż jest ono możliwe jedynie w przypadku spełnienia określonych warunków.

Odstępstwo polegające na obniżeniu celu środowiskowego wskazano jedynie dla kilku indywidualnych przypadków, gdzie analizy wykazały brak możliwości wdrożenia działań naprawczych. Dotyczy to JCWP będących odbiornikami zasolonych wód z odwodnienia kopalń. Z uwagi na znaczenia przemysłu wydobywczego dla gospodarki kraju oraz brak możliwości do zastosowania na taką skalę technologii ograniczających to oddziaływanie, konieczne jest tu ustalenie mniej rygorystycznych celów w zakresie wskaźników charakteryzujących zasolenie.

Dla JCWP, których stan chemiczny został oceniony poniżej dobrego rozważono zastosowanie odstępstwa związanego z przedłużeniem terminu osiągnięcia celu, ale jedynie w przypadkach, gdy ocena ta jest wynikiem badań monitoringowych. Dla tych JCWP wskazano działania mające na celu szczegółowe rozpoznanie presji będących przyczyną obniżenia stanu, które docelowo pozwoli na wdrożenie właściwych działań naprawczych. Odstępstwo jest tutaj niezbędne z uwagi na czas niezbędny dla wdrożenia wyżej wymienionych działań.

W przypadku JCWP, dla których ocena stanu wykazała przekroczenia parametrów mających wpływ na ocenę stanu ekologicznego, rozpatrywane odstępstwo zależne było od zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych będących przyczyną tych przekroczeń i zaplanowanych do wdrożenia działań. W przypadku, gdy nie zostały zidentyfikowane możliwe przyczyny obniżenia stanu, wprowadzono odstępstwo czasowe z uwagi na konieczność ich rozpoznania przed wdrożeniem odpowiednich działań naprawczych. Z kolei gdy przyczyna zagrożenia JCWP powiązana jest ze zidentyfikowanymi presjami, zaplanowano działania ukierunkowane na ich redukcję, jednak z uwagi na to, że zostaną one wdrożone dopiero po roku 2015, konieczne jest zapewnienie czasu na ich wdrożenie.

Ostatnią grupą JCWP rzecznych, dla których przeanalizowano zasadność zastosowania odstępstwa były części wód, których stan ekologiczny został oceniony poniżej dobrego na podstawie przeniesienia oceny. W takich przypadkach brak jest danych na temat korelacji zidentyfikowanych oddziaływań oraz aktualnego stanu i determinujących go parametrów, tak więc wdrożenie działań naprawczych mogłoby generować znaczne, nieuzasadnione koszty. Dlatego też dla takich części wód zaplanowano działania mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu i zagrożenia, co następnie pozwoli na wdrożenie adekwatnych działań naprawczych. W takich przypadkach również konieczne jest zastosowanie odstępstwa polegającego na przedłużeniu terminu osiągnięcia celu z uwagi na czas niezbędny dla wdrożenia wskazanych działań.

Zgodnie z opisanym powyżej podejściem na obszarze dorzecza Jarft przeanalizowano 1 JCWP rzeczną, dla której prowadzone były badania monitoringowe oraz 5, dla których wykonano ocenę z przeniesienia. Spośród wyżej wymienionych JCWP dla 5 wskazano odstępstwo polegające na przedłużeniu terminu osiągnięcia celu.

Listę odstępstw w zakresie przedłużenia terminu osiągnięcia celu lub celu mniej rygorystycznego dla JCWP na obszarze dorzecza Jarft przedstawiono w tabeli 20.

W ramach aktualizacji PGW konieczna była analiza odstępstw dla JCWPd. Odstępstwa proponowane były dla JCWPd w poprzednim podziale na 161 jednostek, o czym należało pamiętać rozpatrując je w podziale na 172 jednostki.

Metodyka identyfikacji odstępstw od celów środowiskowych ma charakter planowania cyklicznego, który polega na takim zaplanowaniu działań by osiągnąć dobry stan wód w skali JCWPd w czasie możliwie jak najkrótszym (do 2021 lub w trakcie kolejnych cykli obowiązywania PGW). W uzasadnionym przypadku, jeżeli nie istnieje możliwość osiągnięcia stanu dobrego w wyniku zaproponowanych działań, zalecane jest rozpatrzenie ustalenia celów mniej rygorystycznych.

Zgodnie z przyjętymi założeniami (PIG-PIB 2013 r.) na obszarze całego kraju analizą objęto 39 JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, jednak żaden z tych przypadków nie dotyczył obszaru dorzecza Jarft.

Odstępstwa w zakresie przedłużenia terminu osiągnięcia celu lub celu mniej rygorystycznego dla JCWPd na obszarze dorzecza Jarft przedstawiono w tabeli 21.

Tabela 20. Odstępstwa w zakresie przedłużenia terminu osiągnięcia celu lub celu mniej rygorystycznego dla JCWP na obszarze dorzecza Jarft

Lp.	Kod JCWP	Odstępstwo	Typ odstępstwa	Termin osiągnięcia dobrego stanu	Uzasadnienie odstępstwa
1	PLRW40001757121	tak	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych - dysproporcjonalne koszty	2021	Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.
2	PLRW40001757231	tak	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych	2021	Brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP występuje presja komunalna. W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować tą presję w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2021.
3	PLRW40001757245	tak	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych - dysproporcjonalne koszty	2021	Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.
4	PLRW40001757261	tak	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych - dysproporcjonalne koszty	2021	Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.
5	PLRW400017572641	nie	nie dotyczy	2015	nie dotyczy
6	PLRW40001757281	tak	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych - dysproporcjonalne koszty	2021	Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.

Tabela 21. Odstępstwa w zakresie przedłużenia terminu osiągnięcia celu lub celu mniej rygorystycznego dla JCWPd na obszarze dorzecza Jarft

Kod JCWPd	Ocena stanu	Presje i zagrożenia antropogeniczne	Odstępstwo	Termin osiągnięcia dobrego stanu
PLGW700020	dobry	-	nie	2015

5.5. Cele środowiskowe a czasowe pogorszenie stanu JCW w wyniku zjawisk o charakterze naturalnym lub na skutek siły wyższej lub w przypadku realizacji inwestycji

Ustawa - Prawo wodne mówi o pogorszeniu stanu w wyniku zjawisk nieprzewidzianych i wskazuje szereg uwarunkowań, które należy spełnić, aby w takiej sytuacji zastosować odstępstwo. Zgodnie z wytycznymi KE przyjmuje się, iż czasowe pogorszenie stanu wód nie jest wykorzystywane do określenia celów alternatywnych w czasie procesu planowania poprawy stanu, a raczej jest stosowany po fakcie jako „argument obrony”, mający uzasadniać, dlaczego nie został osiągnięty cel określony w PGW na obszarze dorzecza. Takie uzasadnienie należy podać w następnym (uaktualnionym) PGW na obszarze dorzecza. W związku z powyższym, a także biorąc pod uwagę, iż odstępstwo takie wiąże się ze zjawiskami nieprzewidzianymi, brak jest możliwości wcześniejszego ustalenia metodyki postępowania przed wystąpieniem sytuacji wymagającej zastosowania tego odstępstwa. Możliwe jest jednak wstępne wskazanie zjawisk, mogących być przyczyną czasowego pogorszenia stanu wód. Najważniejszymi zjawiskami pozwalającymi na zastosowanie tego odstępstwa są „ekstremalne zjawiska powodziowe” i „długotrwała susza”. W Polsce najczęstszym z tych czynników jest wystąpienie nawalnych deszczów oraz będąca często ich następstwem powódź. Zjawisko to, w zależności od skali, może powodować spływ zanieczyszczeń z powierzchni terenów zurbanizowanych do wód, a także w przypadku zalania obiektów przemysłowych lub na przykład oczyszczalni ścieków – poważne skażenie bakteriologiczne bądź substancjami niebezpiecznymi. W celu zapobiegania skutkom zjawiska, niezbędne jest przede wszystkim prawidłowe zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Z kolei w przypadku długotrwałej suszy pogorszenie stanu wód może wynikać na przykład z konieczności poboru wody, w celu zapewnienia ludności wody do spożycia. Skutkować to będzie zmniejszeniem przepływu w cieku znacznie poniżej przepływu środowiskowego lub też dalszym obniżaniem zwierciadła wód podziemnych.

W okresie planistycznym 2009 - 2015 nie wystąpiły sytuacje wymagające zastosowania przedmiotowego odstępstwa.

Artykuł 38j ustawy – Prawo wodne dopuszcza nieosiągnięcie dobrego stanu ekologicznego oraz niezapobieżenie pogorszeniu stanu ekologicznego oraz dobrego potencjału ekologicznego w wyniku realizacji nowych inwestycji, pod warunkiem spełnienia wskazanych w nim przesłanek.

Po szczegółowej analizie, na obszarze dorzecza Jarft nie wskazano JCW dla których czasowe pogorszenie stanu JCW, jest wynikiem zjawisk o charakterze naturalnym lub skutkiem siły wyższej, nadzwyczajnych lub niemożliwych do przewidzenia oraz nie zaplanowano inwestycji mogącej spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych.

6. PODSUMOWANIE WYNIKÓW ANALIZY EKONOMICZNEJ ZWIĄZANEJ Z KORZYSTANIEM Z WÓD

Jednym z celów analizy ekonomicznej korzystania z wód jest określenie stopnia zwrotu kosztów za usługi wodne. Zasady zwrotu kosztów za usługi wodne muszą uwzględniać nie tylko koszty finansowe, ale również koszty środowiskowe i zasobowe. Kształtowanie instrumentów ekonomicznych w gospodarowaniu wodami powinno być oparte na zasadzie „zanieczyszczający płaci”. Zasada ta oznacza, że całkowite koszty działań mających na celu usunięcie skutków zanieczyszczenia powinien ponosić jego sprawca. Zasada „zanieczyszczający płaci” znajduje swoje odzwierciedlenie w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. z 2014 r. poz. 1789, z późn. zm.).

Przedstawione podsumowanie analizy ekonomicznej korzystania z wód zostało sporządzone na podstawie analiz przeprowadzonych na potrzeby aPGW.

6.1. Charakterystyka ekonomiczna obszaru dorzecza Jarft

W granicach kraju obszar dorzecza Jarft zajmuje powierzchnię 210 km² i zamieszkiwany jest przez 5400 mieszkańców (0,01% ludności Polski) (dane z 2010 r.). Stopa bezrobocia wynosi 5,6%, a przeciętne wynagrodzenie brutto około 2494 zł (dane za 2012 r.).

6.2. Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym

Gospodarka komunalna w ujęciu gospodarowania wodami dotyczy dostarczania wody oraz odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. Są to dwie główne kategorie, które określone są jako usługi wodne w sektorze komunalnym. Analizę ekonomiczną dla sektora komunalnego opracowano z uwzględnieniem tego podziału. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz.U. z 2016 r. poz. 573, z późn. zm.), gospodarka komunalna może być prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego, w szczególności w formach samorządowego zakładu budżetowego lub spółek prawa handlowego.

6.2.1 Zakres przeprowadzonych analiz

Za podstawowy cel analizy postawiono określenie stopnia zwrotu kosztów usług dotyczących dostarczania wody oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Analizę przeprowadzono również pod kątem:

- 1) związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wielkością produkcji;
- 2) roli dotacji w stopie zwrotu kosztów;
- 3) powiązania wysokości opłat za korzystanie ze środowiska z jednostkowym kosztem dostarczania wody;
- 4) zależności pomiędzy formą prawną operatora a kosztami świadczonych usług;
- 5) finansowania skrośnego;
- 6) wpływu odpisów amortyzacyjnych, podatku od nieruchomości i opłat za dzierżawę na koszty.

W innych opracowaniach wykonywanych w cyklu planistycznym przeprowadzono analizę ekonomicznej stopy zwrotu kosztów usług w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odbioru i oczyszczania ścieków.

6.2.2 Zwrot kosztów w sektorze komunalnym – zaopatrzenie w wodę

Rynkowa wartość usług w zakresie zaopatrzenia w wodę na terytorium Polski w 2010 r. sięgała 4868,8 mln zł.

Obliczenie finansowej stopy zwrotu kosztów polega na porównaniu kosztów i przychodów ze świadczenia usług zaopatrzenia w wodę. Finansowa stopa zwrotu kosztów dla całego kraju wynosi 103,3%, co oznacza pełny zwrot kosztów w tym sektorze. Wartości te wskazują, że większość operatorów ma wyższe przychody z działalności polegającej na dostarczaniu wody, niż koszty jakie ponosi na tę działalność. Należy wziąć pod uwagę, że wynik ten jest zawyżony przez kilku największych operatorów, a finansowa stopa zwrotu małych operatorów jest znacznie niższa.

Dodatkowo należy uwzględnić wpływ dopłat bezpośrednich na finansową stopę zwrotu kosztu. W analizie wpływu dotacji wzięto pod uwagę próbę 194 operatorów, którzy otrzymują dotacje od gminy na cele operacyjne. Otrzymane dotacje w 71 przeanalizowanych przypadkach pozwoliły na pełne zrównoważenie lub nadwyżkę przychodów nad kosztami. Po przeprowadzeniu analizy bez ich uwzględniania finansowa stopa zwrotu spadła o 1,6 punktów procentowych – do 101,7%. Po obliczeniu tego wskaźnika tylko dla operatorów otrzymujących dotację okazało się, że wynosi on 100,9%.

Przeprowadzona analiza nie wykazała związku między kosztem produkcji wody a wielkością sprzedaży.

Analiza związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością opłat za korzystanie ze środowiska została przeprowadzona stopniowo – najpierw sprawdzono, jak opłaty za korzystanie ze środowiska wpływają na koszt (co jest bardziej miarodajnym wskaźnikiem), a następnie jak wpływają na cenę (wpływ ten jest trudny do oceny ze względu na zniekształcenie ceny przez dopłaty gmin). Opłaty pobierane za korzystanie ze środowiska powodują wzrost kosztów dostawy wody o około 2,5%. Istotny statystycznie związek pomiędzy jednostkowym kosztem produkcji, a jednostkowymi płatnościami za pobór wód nie został wykazany.

Porównanie operatorów jest trudne ze względu na różnice w skali działania poszczególnych jednostek. W wyniku przeprowadzonych analiz wykazano duże podobieństwo cen między grupami odbiorców. Większe zróżnicowanie wykazują ceny operatorów mających różne formy prawne. Rozbieżności są jednak na tyle duże, że trudno mówić o jakichś prawidłowościach.

Analizę związku jednostkowego kosztu usług z wysokością odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę infrastruktury oraz podatku od nieruchomości przeprowadzono łącznie dla odpisów amortyzacyjnych i opłat za dzierżawę lub użyczenie infrastruktury. Stwierdzono, że udział amortyzacji i opłat za dzierżawę w całkowitych kosztach wynosi około 18%.

Analiza zróżnicowania cen według poszczególnych grup taryfowych – subwencje krzyżowe (skrośne) miała na celu wykazanie, czy operatorzy ustalają różne ceny dla poszczególnych grup odbiorców na poziomie odbiegającym od uzasadnionych kosztów realizacji dostaw do poszczególnych grup. Badanie nie wykazało istnienia zjawiska subsydiowania skrośnego jako zjawiska masowego w tym sektorze.

6.2.3 Zwrot kosztów w sektorze komunalnym – odbiór i oczyszczanie ścieków

Rynkowa wartość usług w zakresie odbioru i oczyszczania ścieków na terytorium Polski w 2010 r. sięgała około 5681,1 mln zł.

Obliczenie finansowej stopy zwrotu kosztów polega na porównaniu kosztów i przychodów odbioru i oczyszczania ścieków. Finansowa stopa zwrotu kosztów dla Polski wynosi 105,9%, co oznacza pełny zwrot kosztów w tym sektorze. Analiza ta uwzględnia wpływy dotacji gmin, a wartości wskaźników są zawyżone przez największych operatorów, podobnie jak w przypadku zaopatrzenia w wodę.

Jak wspomniano wyżej pogłębionym elementem analizy zwrotu kosztów na poziomie finansowym była eliminacja dopłat bezpośrednich, udzielanych przez gminy. W analizie wpływu dotacji wzięto pod uwagę próbie 194 operatorów, którzy otrzymują dotacje od gmin na cele operacyjne. Otrzymane dotacje w 71 przeanalizowanych przypadkach pozwoliły na pełne zrównoważenie lub nadwyżkę przychodów nad kosztami. Analiza nieuwzględniająca wpływu dopłat bezpośrednich wskazała finansową stopę zwrotu kosztu niższą o 0,4 punktu procentowego – 104,5%.

Przeprowadzona analiza związku jednostkowego kosztu odbioru i oczyszczania ścieków w zależności od wielkości produkcji nie wykazała związku między kosztem rocznej wielkości odbieranych lub oczyszczanych ścieków a kosztem jednostkowym tych działań.

Wynik przeprowadzonej analizy związku jednostkowego kosztu odbioru i oczyszczania ścieków z wysokością opłat za korzystanie ze środowiska jest analogiczny do wyników analizy dla poboru wód. Opłaty za korzystanie ze środowiska dla odprowadzania ścieków oczyszczonych nie mają znaczącego wpływu na jednostkowy koszt odbioru i oczyszczania ścieków (stanowią około 2% ceny).

W przypadku usług tego typu zróżnicowanie cen dla grup odbiorców jest większe – sięga nawet 45%. Porównanie operatorów jest trudne ze względu na różną skalę ich działań.

Analizę związku jednostkowego kosztu usług z wysokością odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę infrastruktury oraz podatku od nieruchomości, przeprowadzono łącznie dla odpisów amortyzacyjnych i opłat za dzierżawę lub użyczenie infrastruktury. Stwierdzono, że udział amortyzacji i opłat za dzierżawę w całkowitych kosztach wynosi około 30%.

Analiza zróżnicowania cen według poszczególnych grup taryfowych – subwencje krzyżowe (skrośne) miała na celu wykazanie, czy operatorzy ustalają różne ceny dla poszczególnych grup odbiorców na poziomie odbiegającym od uzasadnionych kosztów realizacji dostaw do poszczególnych grup. Wykazano, że skala zjawiska jest umiarkowana, a jedyną subsydiowaną grupą odbiorców są gospodarstwa domowe.

6.3. Zwrot kosztów usług wodnych w przemyśle

Podmioty prowadzące działalność w przemyśle, posiadające własne ujęcia wód i oczyszczalnie ścieków korzystają z dóbr i usług związanych z zasobami wodnymi na własny koszt. Obecnie nie występują zwolnienia z opłat za korzystanie ze środowiska dla przemysłu, jak również nieudzielane są dopłaty do działalności operacyjnej związanej z poborem wody oraz odbiorem ścieków w przemyśle. Można więc uznać, że zwrot kosztów finansowych usług wodnych w tym sektorze wynosi 100%.

Koszty korzystania ze środowiska przez przemysł są częściowo zwracane poprzez opłaty za korzystanie ze środowiska, jednak internalizacja ta nie jest pełna. Obliczona ekonomiczna stopa zwrotu jest na poziomie około 92%.

6.4. Zwrot kosztów usług wodnych w rolnictwie i leśnictwie

W sferze poboru wody powierzchniowej do nawodnień rolniczych i leśnych oraz przeznaczonych do hodowli ryb obowiązuje w Polsce zwolnienie z opłat. Usługi wodne występujące w sektorze rolnictwa i leśnictwa to między innymi nawadnianie oraz odwadnianie, a także pobór wody na potrzeby hodowli ryb. Funkcjonujący w Polsce system nawodnień wodami powierzchniowymi (przede wszystkim nawodnień podsiągowych lub grawitacyjnych), przyczynia się do realizacji celów środowiskowych oraz zwiększa efektywność użytkowania zasobów wodnych. Rolnicy wykonując nawodnienia (np. podsiąkowe, z regulowanym odpływem) z użyciem wód powierzchniowych wnoszą wkład w retencjonowanie wody, ochronę ekosystemów zależnych od wód oraz przyczyniają się do wymiernych korzyści dla środowiska przyrodniczego. Natomiast pobór wód na potrzeby zaopatrzenia stawów rybnych może mieć wpływ na ograniczenie wielkości fal wezbraniowych poprzez jej retencję, a także na zachowanie na tych terenach bioróżnorodności.

W sektorze związanym z rolnictwem korzystanie z wód dotyczy: poboru wody (zarówno na cele zaopatrzenia ludności w wodę, jak i na cele nawodnień rolniczych i w celach prowadzenia szeroko pojętej gospodarki rybackiej) oraz zrzutu ładunków zanieczyszczeń. Pobory wód odbywają się na kilka sposobów:

- 1) przez sieci wodociągowe – pobór ten jest uwzględniony w obliczeniach dotyczących sektora komunalnego;
- 2) w sposób indywidualny - w ramach zwykłego lub powszechnego korzystania z wód;
- 3) w sposób indywidualny - w ramach szczególnego korzystania z wód – wymagane jest pozwolenie wodnoprawne.

Pobór wody do nawodnień rolniczych oraz na cele hodowli ryb wymaga pozwoleń wodnoprawnych (o ile wykracza poza korzystanie zwykłe lub powszechne), ale w przypadku poboru wód powierzchniowych jest zwolniony z opłat. Zrzut ładunków zanieczyszczeń do sieci komunalnych oraz w ramach szczególnego korzystania z wód jest rejestrowany. W pozostałych przypadkach praktycznie nie jest możliwe określenie wielkości zarówno poborów jak i zrzutów, a co za tym idzie, kosztów.

6.5. Oszacowanie kosztów zasobowych i środowiskowych

Ocena kosztów środowiskowych i zasobowych jest niezbędnym elementem dla przeprowadzenia pełnej analizy ekonomicznej korzystania z wód. Analiza ta przeprowadzona została w pierwszym cyklu planistycznym, zaś na potrzeby aPGW została uaktualniona.

Koszty zasobowe – koszt alternatywny – koszt utraconych korzyści. Koszty te występują wtedy, gdy istnieje alternatywny sposób (sposoby) wykorzystania danego dobra, wykluczający się z innymi. Koszt utraconych korzyści równy jest korzyściom z najlepszego alternatywnego wykorzystania danego zasobu.

Koszty zasobowe można podzielić na zinternalizowane, to jest te, za które wniesiono opłaty za pobór wód oraz niezinternalizowane. Dane na temat kosztów zinternalizowanych pochodzą bezpośrednio z bazy dotyczącej opłat za korzystanie ze środowiska, natomiast koszty niezinternalizowane (koszty utraconych korzyści) przyjęto w sposób bardzo przybliżony z uwagi na brak w Polsce mechanizmu rejestrującego niezaspokojony popyt na wodę w sektorze przemysłowym i rolniczym oraz brak systemowo gromadzonych informacji o faktycznych deficytach zasobów wodnych.

Koszt środowiskowy – pieniężna wartość strat spowodowanych w środowisku (wodnym) przez użytkowników. Straty te związane są ze spadkiem wszystkich rodzajów użyteczności środowiska wodnego na skutek obniżenia jego jakości. Z uwagi na wiele użyteczności środowiska wodnego (na przykład: surowiec, miejsce rekreacji, środek transportu, podtrzymanie ekosystemów) straty mogą mieć charakter rynkowy (posiadać ceny) lub nierynkowy.

Koszty środowiskowe, podobnie jak zasobowe, można podzielić na zinternalizowane (obciążające ich sprawcę) oraz niezinternalizowane. Koszty zinternalizowane uwzględnione są bezpośrednio w opłatach za korzystanie ze środowiska, natomiast niezinternalizowane oceniane są przy wykorzystaniu danych na temat tak zwanej skłonności do płacenia oraz dochodu rozporządzalnego na osobę.

6.5.1 Oszacowanie kosztów środowiskowych

Oszacowanie kosztów środowiskowych nastąpiło na podstawie aktualizacji kosztów oszacowanych w 2003 r. do 2010 r. i objęło następujące dane bazowe:

- 1) skłonność do poniesienia opłaty (WTP ang. Willingness to Pay) za poprawę jakości wody pitnej i wód powierzchniowych, wartość średnia dla Polski – 130,92 zł na rok (w 2003 r.),
- 2) dochód rozporządzalny – 680,5 zł na osobę miesięcznie (w 2003 r.).

Zależność, która nie podlegała aktualizacji to: wzrost dochodu o 1 zł na osobę miesięcznie skutkuje wzrostem gotowości do płacenia o 5 gr na osobę miesięcznie czyli o 0,6 zł na osobę rocznie.

Metoda WTP polega na uzyskaniu odpowiedzi na pytanie, ile użytkownicy byłiby gotowi zapłacić za określone dobro lub dany poziom usług dostarczanych przez środowisko. Metoda ta znajduje zastosowanie w wycenie całkowitej wartości ekonomicznej, a przede wszystkim wartości nieużytkowej, która jest trudno uchwytana w wypadku zasobów środowiska przyrodniczego.

Mając powyższe na uwadze, oszacowanie kosztów środowiskowych dla analizowanego obszaru wykonano w następujących po sobie kolejno krokach:

- 1) na bazie dostępnych danych GUS oszacowano dochód rozporządzalny na osobę zamieszkującą analizowany obszar dorzecza, który dla obszaru całej Polski wyniósł w 2010 r. 1192,8 zł miesięcznie na osobę,
- 2) obliczono realny przyrost dochodu i towarzyszący mu przyrost skłonności do ponoszenia wydatków (WTP) pomiędzy rokiem 2003 a 2010, który dla obszaru Polski wyniósł:
  - a) przyrost dochodu wyniósł 360,4 zł miesięcznie na osobę,
  - b) przyrost WTP wyniósł 18,0 zł miesięcznie na osobę,
- 3) następnie skorygowano wartość WTP związaną z poprawą jakości wód na podstawie stopnia zaawansowania KPOŚK, w wyniku czego dla obszaru Polski otrzymano 86,9 zł/os/r.

Biorąc pod uwagę powyższe niezinternalizowane koszty środowiskowe za 2010 rok dla całego obszaru Polski oszacowano na poziomie 3423,7 mln zł. Dla podstawowych sektorów działalności koszty te dzielą się następująco: sektor komunalny: 2296,8 mln zł, przemysł: 266,2 mln zł, rolnictwo: 860,7 mln zł.

Zinternalizowane koszty środowiskowe w 2010 r., których sprawozdawczość opiera się na bazach danych gromadzonych przez urzędy marszałkowskie dla obszaru Polski wyniosły 252,08 mln zł. Koszty takie występują równolegle do kosztów niezinternalizowanych. Ich sprawozdawczość opiera się na bazach danych gromadzonych przez urzędy marszałkowskie, które to instytucje są odpowiedzialne za gromadzenie opłat za gospodarce korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian.

6.5.2 Oszacowanie kosztów zasobowych

Metodyka szacowania kosztów zasobowych różni się w zależności od rodzajów tych kosztów: zinternalizowanych (koszty, za które wniesiono opłaty – uściślając opłaty za pobór wód) oraz niezinternalizowanych. Metodyka agregacji opłat bazuje na przeliczeniu informacji uzyskanych z urzędów marszałkowskich zajmujących się gromadzeniem wpłat od poszczególnych podmiotów pobierających wodę. Poszczególne rzgwy gromadzą te dane dla obszarów przez siebie administrowanych. Zupełnie inna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do niezinternalizowanych kosztów zasobowych – kosztów utraconych korzyści na skutek niezaspokojenia popytu na wodę. Jak dotąd ich wiarygodne oszacowanie jest stosunkowo utrudnione z uwagi na to, że:

- 1) brak jest mechanizmu rejestrującego niezaspokojony popyt na wodę w przemyśle;
- 2) brak jest systemowo gromadzonych informacji o faktycznych deficytach zasobów wodnych, rozumianych jako odmowa lub ograniczenie pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód;
- 3) wszystkie potrzeby związane z wykorzystaniem wód jako surowca są zaspokajane, niekiedy kosztem jakości wód powierzchniowych (przez obniżenie przepływu poniżej przepływu nienaruszalnego) lub kosztem przyszłych pokoleń (trwałe zmniejszenie zasobów wód podziemnych);
- 4) straty związane z obniżeniem przepływów poniżej poziomu nienaruszalnego zostały wycenione w kosztach środowiskowych;
- 5) istnieją poważne problemy metodologiczne z wyceną strat dla przyszłych pokoleń (obecnie przyjęto wartość równą 0);
- 6) przyjęcie założenia zaspokajania wszystkich bieżących potrzeb prowadzi do braku alternatywnych kosztów wykorzystania wód traktowanych jako surowiec;
- 7) alternatywne wykorzystanie wód w innych celach (na przykład do rekreacji) ujęte zostało w szacunku kosztów środowiskowych.

Niezinternalizowane koszty zasobowe były weryfikowane na obszarach administrowanych przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.

W przypadku szacowania zinternalizowanych kosztów zasobowych, z uwagi na fakt, że szczególne korzystanie z wód objęte jest opłatami za pobór – można mówić o istniejących, zinternalizowanych kosztach zasobowych widocznych w formie uiszczonych opłat za pobór wód.

7. PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ ZAWARTYCH W APWŚK, Z UWZGLĘDNIENIEM SPOSOBÓW OSIĄGANIA USTANAWIANYCH CELÓW ŚRODOWISKOWYCH

7.1. Charakterystyka aktualizacji aPWŚK

Program działań zawarty w aPWŚK dla JCWP oraz dla JCWPd obejmuje, zgodnie z art. 113b ustawy – Prawo wodne, działania podstawowe i uzupełniające.

Działania podstawowe wskazane są do realizacji we wszystkich JCW niezależnie od ich aktualnego stanu i wyników oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych. Działania te stanowią minimalne wymogi, jakie należy podjąć w celu utrzymania wpływu presji na tym samym poziomie i niepogarszania stanu JCW, a obowiązek ich realizacji wynika z innych postanowień UE oraz przepisów prawa krajowego.

Realizacja działań podstawowych zgodnie z przepisami art. 113b ustawy – Prawo wodne nie powinna powodować wzrostu zanieczyszczenia wód morskich oraz nie powinna przyczyniać się bezpośrednio ani pośrednio do wzrostu zanieczyszczenia śródlądowych wód powierzchniowych, chyba że byłoby to z korzyścią dla środowiska jako całości.

Biorąc pod uwagę charakter części działań podstawowych wskazujący na ogólnokrajowy zakres ich realizacji, wyodrębniono grupę działań realizowanych na poziomie krajowym, co przedstawiono w tabeli 22.

Tabela 22. Katalog działań krajowych zgodnie z aPWŚK

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
Działania powiązane z przepisami unijnymi				
1	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko	art. 59 ust. 1 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku oraz rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko	inwestor	działanie ciągłe
2	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zależnie od postanowienia organu właściwego do wydania decyzji środowiskowej	art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o informacji o środowisku oraz rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko	inwestor	działanie ciągłe
3	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 dla przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000	art. 59 ust. 2 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku	inwestor	działanie ciągłe
4	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 dla przedsięwzięcia wskazanego przez organ	art. 59 ust. 2 pkt 2 ustawy o informacji o środowisku	inwestor	działanie ciągłe
5	Obowiązek przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć, dla których stwierdzono możliwość znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko	art. 104 ust. 1 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku	inwestor	działanie ciągłe
6	Obowiązek uzyskania zatwierdzenia substancji czynnej środka ochrony roślin,	art. 4 ust. 1, art. 25 ust. 1 rozporządzenia PE o	producenci środków	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	sejfnerów i synergetyków	środkach ochrony roślin, art. 3 i art. 4 ustawy o środkach ochrony roślin	ochrony roślin	
7	Obowiązek uzyskania zezwolenia na wprowadzenie do obrotu środka ochrony roślin	art. 28 ust. 1 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 3 i art. 4 ustawy o środkach ochrony roślin	podmiot zamierzający wprowadzić do obrotu środek ochrony roślin	działanie ciągłe
8	Udostępnianie do publicznej wiadomości wykazu środków ochrony roślin posiadających zezwolenie oraz wycofanych z obrotu	art. 57 ust. 1 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 16 ustawy o środkach ochrony roślin	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	działanie ciągłe
9	Odpowiednie stosowanie środków ochrony roślin dla zapewnienia ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem	art. 35 ustawy o środkach ochrony roślin, rozporządzenie PE o środkach ochrony roślin, §3-6 rozporządzenia o stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin, rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie warunków stosowania środków ochrony roślin (Dz. U. poz. 516), rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie rozwiązań technicznych, jakie powinny być zastosowane podczas wykonywania zabiegów z zastosowaniem środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu agrolotniczego (Dz. U. poz. 504)	podmiot stosujący środki ochrony roślin	działanie ciągłe
10	Obowiązek czyszczenia sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, przygotowywania ich do zastosowania oraz przechowywania środków ochrony roślin z zachowaniem stref buforowych od ujęć wód, zbiorników wodnych, cieków	§ 3-6 rozporządzenia o stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin	podmiot stosujący środki ochrony roślin	działanie ciągłe
11	Przegląd „Krajowego planu działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin”	art. 47 ust. 6 pkt 2 ustawy o środkach ochrony roślin	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	działanie ciągłe
12	Udostępnianie informacji dotyczących środków ograniczających ryzyko związane ze stosowaniem środków ochrony roślin dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska na stronie internetowej	art. 57 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 74 ustawy o środkach ochrony roślin	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
13	Prowadzenie urzędowych kontroli w celu zapewnienia zgodności z przepisami rozporządzenia	art. 68 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 80 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2016 r. poz. 17, z późn. zm.)	Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa	działanie ciągłe
14	Obowiązek uzyskania zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie komunalnych osadów ściekowych	art. 41 w związku z art. 45 ust. 1 pkt 3 i art. 96 ust. 1 ustawy o odpadach	podmiot władający powierzchnią ziemi, na której stosowane są komunalne osady ściekowe do celów innych niż rolnictwo i uprawa roślin	działanie ciągłe
15	Obowiązek ewidencjonowania wytworzonych komunalnych osadów ściekowych i raportowania do marszałka województwa	art. 66, art. 75 i art. 76 ustawy o odpadach	podmiot wytwarzający osady ściekowe	działanie ciągłe
16	Obowiązek stosowania komunalnych osadów ściekowych zgodnie z wytycznymi, obejmującymi obowiązek zapewnienia by były one ustabilizowane oraz przygotowane odpowiednio do celu i sposobu stosowania, spełniały określone wymogi fizyczne, chemiczne i biologiczne oraz nie były stosowane na terenach i gruntach o wskazanym przeznaczeniu, położeniu i właściwościach	art. 96 ust. 1, 4 i 12 ustawy o odpadach, rozporządzenie osadowe	podmiot stosujący komunalne osady ściekowe lub ich wytwórca (przy osadach stosowanych w rolnictwie i uprawie roślin)	działanie ciągłe
17	Obowiązek badania komunalnych osadów ściekowych przeznaczonych do rolniczego wykorzystania lub przetworzenia oraz gruntów, na których będą stosowane	art. 96 ust. 6 ustawy o odpadach, rozporządzenie osadowe	podmiot wytwarzający osady ściekowe	działanie ciągłe
18	Obowiązek zgłoszenia zakładu o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej	art. 250 ustawy – POŚ	prowadzący zakład	działanie ciągłe
19	Sporządzanie i wdrażanie dokumentów precyzujących polityki przeciwdziałania poważnym awariom	art. 251 i art. 252 ustawy – POŚ	prowadzący zakład	działanie ciągłe
20	Zapobieganie efektowi domina	art. 264d ustawy – POŚ	komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej (na podstawie informacji podanych przez prowadzących zakłady w zgłoszeniu)	działanie ciągłe
21	Składanie sprawozdań o bezpieczeństwie	art. 253, art. 254 i art. 256 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 23 lutego 2016 r. w sprawie raportu o	prowadzący zakład	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
		bezpieczeństwie zakładu o dużym ryzyku (Dz. U. poz. 287)		
22	Sporządzanie wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych	art. 260 i art. 261 ustawy POŚ, rozporządzenie o planach operacyjno-ratowniczych	prowadzący zakład	działanie ciągłe
23	Sporządzanie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych	art. 260 i art. 265 ustawy POŚ, rozporządzenie o planach operacyjno-ratowniczych	komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej (na podstawie informacji przedstawionych przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku)	działanie ciągłe
24	Obowiązki informacyjne względem społeczeństwa	art. 267 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji wymaganych do podania do publicznej wiadomości przez właściwe organy Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. poz. 2145)	właściwe organy Państwowej Straży Pożarnej	działanie ciągłe
25	Obowiązki kontrolno-rozpoznawcze	art. 269 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. poz. 138)	komendant powiatowy lub wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej	działanie ciągłe
26	Obowiązki informacyjne w razie wystąpienia awarii	art. 264 pkt 2 i 3 ustawy – POŚ	prowadzący zakład	działanie ciągłe
27	Uwzględnienie problematyki awarii przemysłowych w planowaniu przestrzennym	art. 11 pkt 6 lit. I, art. 17 pkt 6 lit. a ustawy PIZP	wójt, burmistrz lub prezydent miasta	działanie ciągłe
28	Obowiązek uzyskania pozwoleń zintegrowanych dla instalacji	art. 201-204 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie	prowadzący instalację	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
		poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. poz. 1169)		
29	aKPOŚK	art. 43 ust. 3 i 4c ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
30	Kontrola przestrzegania warunków wprowadzania ścieków komunalnych do wód lub do ziemi	art. 45 ust. 1 pkt 1, 3 i 4 w związku z art. 156 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne, art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ, rozporządzenie ściekowe	IOŚ	działanie ciągłe
31	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków przemysłowych do systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych	art. 122 ust. 1 pkt 11 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, których wprowadzanie w ściekach przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego (Dz. U. poz. 1988, z późn. zm.)	użytkownik wód	działanie ciągłe
32	Kontrola dopuszczalnych mas substancji w odprowadzanych ściekach przemysłowych	art. 45 ust. 2 w związku z art. 156 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne, art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych mas substancji, które mogą być odprowadzane w ściekach przemysłowych (Dz. U. poz. 1867, z późn. zm.)	IOŚ	działanie ciągłe
33	Zakaz zrzutu ścieków ze statków do wód powierzchniowych	art. 48 ust. 1 ustawy – Prawo wodne	kapitan lub armator	działanie ciągłe
34	Kontrola jakości wody pitnej	art. 12 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia	PIS	działanie ciągłe
35	Informowanie o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	art. 12 ust. 5 ustawy o zaopatrzeniu w wodę	wójt, burmistrz lub prezydent miasta	działanie ciągłe
36	Nadzór nad materiałami i wyrobami stosowanymi w procesach uzdatniania i dystrybucji wody oraz laboratoriami	art. 12 ust. 2 – 4 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS,	PIS	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	wykonującymi badania	rozporządzenie o wodzie do spożycia		
37	Obowiązek uchwalenia wykazu kąpielisk w gminie	art. 34a ust. 1 ustawy – Prawo wodne	rada gminy	działanie ciągłe
38	Obowiązek prowadzenia ewidencji kąpielisk i jej aktualizacji	art. 34b ust. 1 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ewidencji kąpielisk	wójt, burmistrz lub prezydent miasta	działanie ciągłe
39	Obowiązek sporządzania profilu wody w kąpielisku	art. 38 ust. 4a pkt 1 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie profilu wody w kąpielisku (Dz. U. poz. 191)	organizator kąpieliska	działanie ciągłe
40	Obowiązek oznakowania kąpieliska	art. 34c ust. 1 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ewidencji kąpielisk	organizator kąpieliska	działanie ciągłe
41	Obowiązek badania jakości wody w kąpielisku	art. 34d ust. 1 ustawy – Prawo wodne	organizator kąpieliska	działanie ciągłe
42	Obowiązek oceny stanu wody w kąpielisku	art. 34d ust. 5 ustawy – Prawo wodne	państwowy powiatowy inspektor sanitarny	działanie ciągłe
43	Zakaz wprowadzania ścieków do ziemi w odległości do 1 km od granic kąpieliska	art. 39 ust. 1 pkt 3 lit. e ustawy – Prawo wodne	użytkownik wód	działanie ciągłe
44	Obowiązki związane z informowaniem ludności	art. 163c ust. 3 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ewidencji kąpielisk	PIS	działanie ciągłe
45	Obowiązek kontroli korzystania z wód wykorzystywanych do kąpeli	art. 156 ust. 1 pkt 8 w związku z art. 163 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o nadzorze nad jakością wody w kąpielisku	państwowy powiatowy inspektor sanitarny	działanie ciągłe
46	Zakaz wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych w obrębie kąpielisk oraz w odległości mniejszej niż 1 kilometr od ich granic	art. 39 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy – Prawo wodne	użytkownik wód	działanie ciągłe
47	Wyznaczanie specjalnych obszarów ochrony siedlisk	art. 27a ustawy o ochronie przyrody	Minister Środowiska	działanie ciągłe
48	Opracowanie projektu PZO dla obszaru Natura 2000	art. 28 ustawy o ochronie przyrody	sprawujący nadzór nad obszarem	działanie ciągłe
49	Opracowanie projektu PO dla obszaru Natura 2000	art. 29 ustawy o ochronie przyrody	sprawujący nadzór nad obszarem	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
50	Opracowanie projektu listy obszarów Natura 2000, zgodnie z przepisami prawa UE wraz z szacunkiem finansowania przez Wspólnotę	art. 27 ustawy o ochronie przyrody	GDOŚ	działanie ciągłe
51	Kontrola przestrzegania wymogów systemu ścisłej ochrony gatunkowej	art. 123 w związku z art. 48 i art. 49 ustawy o ochronie przyrody, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 1348), rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. poz. 1409)	rdoś	działanie ciągłe
52	Regulacja możliwości realizacji planów i przedsięwzięć mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natury 2000 przez zobowiązanie do wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000	art. 34 ustawy o ochronie przyrody	rdoś, dyrektor urzędu morskiego	działanie ciągłe
53	Ocena skutków planów i programów mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natury 2000 przy uwzględnieniu obowiązku kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000	art. 46 pkt 3 ustawy o informacji o środowisku, art. 34 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody	organ opracowujący projekt dokumentu	działanie ciągłe
54	Regulacja wprowadzania do środowiska przyrodniczego gatunków obcych (wydawanie zezwoleń)	art. 120 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody	GDOŚ, rdoś	działanie ciągłe
55	Wyznaczenie OSO	art. 27a ustawy o ochronie przyrody, rozporządzenie OSO	Minister Środowiska	działanie ciągłe
56	Określenie wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do wód wrażliwych należy ograniczyć	art. 47 ust. 3 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o programach działań na OSN	dyrektor rzgw	co 4 lata
57	Weryfikacja wyznaczonych wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych i obszarów szczególnie narażonych co 4 lata	art. 47 ust. 4 ustawy – Prawo wodne	dyrektor rzgw	co 4 lata
58	Opracowanie programu działań dla każdego wyznaczonego obszaru	art. 47 ust. 4 i 7 ustawy – Prawo wodne,	dyrektor rzgw	co 4 lata

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych	rozporządzenie o programach działań na OSN		
59	Opracowanie zbioru zasad dobrej praktyki rolniczej (z uwzględnieniem zmian zachodzących w sektorze rolniczym)	art. 47 ust. 2 ustawy – Prawo wodne	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Środowiska	działanie ciągłe
60	Ocena stopnia eutrofizacji wód	art. 47 ust. 6 ustawy – Prawo wodne	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska	co 4 lata
61	Kontrola stężeń azotanów w wodach wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych	art. 156 ust. 1 pkt 10 i ust. 2 ustawy – Prawo wodne	IOŚ, PIS, Prezes KZGW, dyrektorzy rzgw	działanie ciągłe
62	Zakaz stosowania nawozów w określonej odległości od jezior, zbiorników wodnych o wskazanej powierzchni, cieków wodnych, rowów, kanałów, stref ochronnych ujęć wody oraz obszarów morskiego pasa nadbrzeżnego	§ 3 ust. 4 – 4b rozporządzenia o nawozach	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
63	Zakaz stosowania nawozów naturalnych w okresie od 1 grudnia do końca lutego	§ 2 ust. 4 rozporządzenia o nawozach	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
64	Wyposażenie gospodarstw w szczelne zbiorniki do przechowywania nawozów naturalnych płynnych	art. 25 ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
65	Ograniczenie dawki nawozu naturalnego zastosowanej w ciągu roku – nie może ona zawierać więcej niż 170 kg N w czystym składniku na ha użytków rolnych	art. 17 ust. 3 ustawy o nawozach i nawożeniu	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
66	Zakazy stosowania nawozów: na glebach zalanych wodą, przykrytych śniegiem, zamrzniętych do głębokości 30 cm oraz podczas opadów deszczu; nawozów naturalnych w postaci płynnej oraz azotowych – na glebach bez okrywy roślinnej, położonych na stokach o nachyleniu większym niż 10 %; nawozów w postaci płynnej – podczas wegetacji roślin przeznaczonych do bezpośredniego spożycia przez ludzi. Zakaz używania sprzętu agrolotniczego we wskazanych warunkach klimatycznych oraz w odległości 500 m od cieków i zbiorników wodnych	art. 19 i art. 20 ustawy o nawozach i nawożeniu	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
67	Wdrożenie i stosowanie ustalonych w bezpośrednio w dyrektywie lub na podstawie jej zapisów norm jakości wód podziemnych oraz wartości progowych stężenia zanieczyszczeń, grup zanieczyszczeń i wskaźników zanieczyszczeń	art. 38a ust. 1, 5 i 5b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ocenie wód podziemnych	IOŚ, PSH-PIG-PIB	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
68	Wdrożenie i stosowanie procedury oceny stanu chemicznego JCWPd (lub grupy JCWPd)	art. 38a ust. 1, 5 i 5b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ocenie wód podziemnych	Minister Środowiska IOŚ, PSH-PIG-PIB	działanie ciągłe
69	Publikacja wyników oceny stanu chemicznego JCWPd w PGW na obszarach dorzeczy	art. 114 ust. 4 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o PGW	Prezes KZGW	działanie ciągłe
70	Ustanowienie zasad monitoringu wód podziemnych	art. 155a i art. 155b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie monitoringowe	Minister Środowiska, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska	działanie ciągłe
71	Prowadzenie monitoringu JCWPd i analiza jego wyników	art. 105 i art. 155a ust. 5 ustawy – Prawo wodne	PSH-PIG-PIB	działanie ciągłe
72	Obowiązek właściwego projektowania pomiarów monitoringowych i prowadzenia sprawozdawczości	art. 105 i art. 155b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie monitoringowe	PSH-PIG-PIB, Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe
73	Zapewnienie środków zapobiegania lub ograniczania wprowadzaniu zanieczyszczeń do wód podziemnych	art. 38e ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
Działania służące wdrożeniu zasady zwrotu kosztów usług wodnych, uwzględniającej wkład wniesiony przez użytkowników wód oraz koszty środowiskowe i koszty zasobowe				
74	Ustalanie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków z uwzględnieniem: - kosztów związanych ze świadczeniem usług - zmian warunków ekonomicznych oraz wielkości usług i warunków ich świadczenia - kosztów wynikających z planowanych wydatków inwestycyjnych	art. 20 ust. 1-3 ustawy o zaopatrzeniu w wodę	przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	działanie ciągłe
75	Uwzględnienie zasady zwrotu kosztów w stosunku do administrowanych rzek i obiektów	art. 1 ust. 5 ustawy – Prawo wodne	administrator cieku	działanie ciągłe
Działania służące propagowaniu skutecznego i zrównoważonego korzystania z wody w celu niedopuszczenia do zagrożenia realizacji celów środowiskowych				
76	Obowiązek opracowania i weryfikacji warunków korzystania z wód regionu, jako aktu prawa miejscowego wspomagającego osiągnięcie celów środowiskowych	art. 92 ust. 3 pkt 2 i art. 120 ust. 1 ustawy – Prawo wodne	dyrektor rzgw	do końca IV kw. 2016 r.
77	Uwzględnienie problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w podstawach programowych kształcenia ogólnego dla wszystkich typów szkół oraz kursów prowadzących do uzyskania	art. 77 ustawy – POŚ	Minister Edukacji Narodowej, organizatorzy kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	kwalfikacji zawodowych		zawodowych	
78	Obowiązek kształtowania pozytywnego stosunku społeczeństwa do ochrony środowiska oraz popularyzowania zasad tej ochrony	art. 78 ustawy – POŚ	środki masowego przekazu	działanie ciągłe
79	Obowiązek prowadzenia działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody	art. 4 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody	organy administracji publicznej, instytucje naukowe i oświatowe, publiczne środki masowego przekazu	działanie ciągłe
80	Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania wody	art. 113b ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	Minister Środowiska, Prezes KZGW	działanie ciągłe
81	Kampania edukacyjna dotycząca gospodarowania wodami	art. 113b ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
82	Obowiązek uwzględniania w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymagań ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych	art. 1 ust. 2 pkt 3 ustawy PIZP	organy administracji rządowej i samorządowej	działanie ciągłe
83	Promowanie rozwiązań mających na celu oszczędne gospodarowanie zasobami wodnymi	art. 113b ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Rozwoju, Minister Infrastruktury i Budownictwa, Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Minister Energii, Minister Skarbu Państwa, Prezes KZGW	działanie ciągłe
Działania służące zaspokajaniu obecnych i przyszłych potrzeb wodnych w zakresie zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w rozumieniu ustawy o zaopatrzeniu w wodę				
84	Zakaz odprowadzania ścieków do wód i do ziemi w granicach stref ochronnych ujęć wód, jeżeli byłoby to sprzeczne z warunkami ochrony	art. 39 ust. 1 pkt 2 lit. a i pkt 3 lit. a ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
85	Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód	art. 51 – 58 ustawy – Prawo wodne	właściciel ujęcia, dyrektor rzgw, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
Kontrola poboru powierzchniowych i podziemnych wód słodkich i piętrzenia słodkich wód powierzchniowych, w tym prowadzenie rejestru lub rejestrów poboru wody i obowiązek uprzedniego uzyskania zezwolenia na pobór lub piętrzenie wód. Kontrole te są systematycznie poddawane przeglądowi i w miarę potrzeby uaktualniane. Możliwe jest zwolnienie z tych kontroli dla poboru lub piętrzenia, które nie mają znaczącego wpływu na stan wód				
86	Prowadzenie kontroli gospodarowania wodami	art. 156 – 162 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
87	Kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska	art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ, art. 156 ust. 1 pkt 4 ustawy – Prawo wodne	IOŚ, dyrektor rzgw	działanie ciągłe
88	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w ramach szczególnego korzystania z wód	art. 37 pkt 1 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot prowadzący pobór wody	działanie ciągłe
89	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wód	art. 37 pkt 4 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot prowadzący piętrzenie wody	działanie ciągłe
90	Przegląd ustaleń pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody oraz realizacji tych pozwoleń, co najmniej raz na 4 lata	art. 136 ust. 2 ustawy – Prawo wodne	organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
Kontrole, obejmujące wymóg uzyskania uprzedniego zezwolenia na sztuczne zasilanie lub uzupełnienie części wód podziemnych. Woda może być pobrana z każdego źródła powierzchniowego lub podziemnego, pod warunkiem, że wykorzystanie tego źródła nie naraża osiągnięcia celów środowiskowych, ustalonych dla tego źródła lub zasilanej lub uzupełnianej części wód podziemnych. Kontrole te są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
91	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na sztuczne zasilanie wód podziemnych	art. 37 pkt 3 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot prowadzący sztuczne zasilanie wód podziemnych	działanie ciągłe
Wymóg uzyskania uprzedniej regulacji, takiej jak zakaz wprowadzania zanieczyszczeń do wody dla zrzutów ze źródeł punktowych mogących spowodować zanieczyszczenie lub uprzedniego zezwolenia lub rejestracji opartej na ogólnie wiążących zasadach, ustanawiającego kontrole emisji dla danych zanieczyszczeń. Kontrole te są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
92	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków w ramach szczególnego korzystania z wód	art. 37 pkt 2 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
93	Obowiązek zapewnienia, iż nie są przekroczone wartości dopuszczalne zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód i do ziemi	rozporządzenie ściekowe	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
94	Kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska oraz przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska	art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ	IOŚ	działanie ciągłe
95	Przegląd ustaleń pozwoleń wodnoprawnych na odprowadzanie ścieków oraz realizacji tych pozwoleń co najmniej raz na 4 lata	art. 136 ust. 2 ustawy – Prawo wodne	organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
96	Zakaz wprowadzania ścieków do jezior i ich dopływów jeżeli czas dopływu ścieków do jeziora byłby krótszy niż 24 godziny	art. 39 ust. 1 pkt 2 lit. d ustawy – Prawo wodne	podmiot wprowadzający ścieki, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
Środki zapobiegające lub kontrolujące wprowadzenie zanieczyszczeń, dla rozproszonych źródeł mogących spowodować zanieczyszczenie. Kontrole mogą przyjmować formę wymogu uzyskania uprzedniej regulacji, takiej jak zakaz wprowadzania zanieczyszczeń do wody, uprzedniego zezwolenia lub rejestracji opartej na ogólnie wiążących zasadach, gdzie taki wymóg nie jest inaczej przewidziany przez prawodawstwo wspólnotowe. Kontrole te są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
97	Ewidencja zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej	art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
98	Ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej	art. 3 ust. 3 pkt 2 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
99	Ewidencja umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w celu kontroli wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy	art. 3 ust. 3 pkt 3 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
100	Obowiązek przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych	art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o czystości w gminach	właściciel nieruchomości	działanie ciągłe
101	Obowiązek zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy	art. 6c ust. 1 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
102	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na rolnicze wykorzystanie ścieków	art. 122 ust. 1 pkt 6 ustawy – Prawo wodne	właściciel lub użytkownik gruntu	działanie ciągłe
Środki dla każdego z innych szkodliwych wpływów na stan wód określonych, w szczególności dla zapewnienia, że warunki hydromorfologiczne części wód są zgodne z osiągnięciem wymaganego stanu ekologicznego czy dobrego potencjału ekologicznego dla części wód określonych jako SCW lub SZCW. Kontrole w tym celu mogą przyjąć formę wymogu uzyskania uprzedniego zezwolenia lub rejestracji opartej na ogólnie wiążących zasadach gdzie taki wymóg nie jest w inny sposób przewidziany przez prawodawstwo wspólnotowe. Kontrole takie są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
103	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie oraz retencjonowanie wód	art. 37 pkt 4 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe
104	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na korzystanie z wód do celów energetycznych	art. 37 pkt 5 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
105	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na regulację wód	art. 122 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe
106	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie urządzeń wodnych	art. 122 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe
107	Utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych wód z uwzględnieniem cieków lub odcinków cieków szczególnie cennych przyrodniczo	art. 154 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe
108	Przeprowadzenie pogłębionej analizy oddziaływań antropogenicznych pod kątem zmian hydromorfologicznych	Art. 90 ust. 1 pkt 1a i art. 113 ust. 3 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
Zakaz bezpośrednich zrzutów zanieczyszczeń do wód podziemnych				
109	Zakaz odprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych	art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
Środki dla wyeliminowania zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez substancje określone w wykazie substancji priorytetowych oraz dla stopniowego ograniczania zanieczyszczenia przez inne substancje, które w innym przypadku mogłyby uniemożliwiać osiągnięcie celów środowiskowych				
110	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków	art. 37 pkt 2 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
111	Obowiązek zapewnienia, iż nie są przekroczone wartości dopuszczalne zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód i do ziemi	rozporządzenie ściekowe	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
112	Zakaz produkcji i stosowania substancji: aldryna, chlordan, chlordekon, dieldryna, endryna, endosulfan, heptachlor, heksachlorobenzen, mireks, toksafen, heksabromobifenyl, heksabromocyklododekan oraz DDT	art. 3 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 850/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. dotyczącego trwałych zanieczyszczeń organicznych i zmieniającego dyrektywę 79/117/EWG (Dz. Urz. UE L 158 z 30.04.2004, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 8, str. 465)	podmioty wytwarzające, wprowadzające do obrotu i stosujące substancje	działanie ciągłe
Wszelkie inne środki dla zapobiegania znacznym stratom zanieczyszczeń z instalacji technicznych oraz dla zapobiegania lub zredukowania wpływu przypadkowych zanieczyszczeń, na przykład na skutek powodzi, w tym bezpośrednich systemów wykrywania i wczesnego ostrzegania o takich przypadkach, włączając wszystkie właściwe działania redukujące ryzyko dla ekosystemów wodnych w przypadkach awarii, których nie można było przewidzieć				
113	Zakaz lokalizowania na obszarach	art. 40 ust. 1 pkt 3 ustawy –	inwestor, właściciel lub	działanie ciągłe

L.p.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	szczególnego zagrożenia powodzią nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania	Prawo wodne	użytkownik gruntu, gmina	
Działania mające na celu zapewnienie koordynacji osiągnięcia celów środowiskowych w całym obszarze międzynarodowego dorzecza				
114	W przypadku obszarów dorzeczy znajdujących się częściowo poza terytorium Polski, koordynowanie działań z właściwymi władzami państw członkowskich Unii Europejskiej oraz z właściwymi władzami państw leżących poza granicami Unii Europejskiej.	art. 3 ust. 5 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe

Działania uzupełniające obejmują pozostałe środki, które powinny zostać wdrożone dla osiągnięcia przez JCW celów środowiskowych. Nie są one obowiązkowe dla wszystkich części wód. Jeżeli jednak działanie to zostanie wpisane do programu działań, staje się ono obowiązkowe do realizacji dla tej części wód, dla której zostało ustanowione. Działania uzupełniające są opracowywane i wdrażane w uzupełnieniu do działań podstawowych i wskazane dla JCW, w których istnieje zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych. Są one odpowiedzią na presję będącą przyczyną wystąpienia zagrożenia. Podstawę przy ocenie ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych stanowiła ocena stanu wód w latach 2010–2012 zweryfikowana dodatkowo o ocenę stanu i wyniki monitoringu wód z 2013 r. Szczegółowy opis oceny ryzyka znajduje się w rozdziale 4. Skuteczność niektórych działań uzupełniających wymaga wprowadzenia ich na terenie całego kraju, dlatego zostały one wpisane w katalog działań krajowych. Działania krajowe mające charakter działań uzupełniających w rozumieniu art. 113b ust. 5 ustawy – Prawo wodne to w szczególności:

- 1) uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi lub roztopowymi, przygotowanie opracowania dotyczącego zaostrzenia warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do jezior i zbiorników retencyjnych wód opadowych lub roztopowych w zakresie oczyszczania z substancji biogenych, celem przedłożenia Ministrowi Środowiska na potrzeby zmiany rozporządzenia ściekowego;
- 2) monitoring zgodności z przedstawionym operatem prac zarybieniowych w ramach racjonalnej gospodarki rybackiej;
- 3) opracowanie kodeksu dobrej praktyki wędkarskiej regulujących m.in. stosowanie zanęt;
- 4) wymóg każdorazowej analizy przez organ wydający pozwolenie wodnoprawne, w odniesieniu do wszystkich przypadków, w których korzystanie z wód objęte pozwoleniem wodnoprawnym wiąże się z problematyką zrzutu wody ze stawów hodowlanych, konieczności nałożenia obowiązku realizacji niezbędnych przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko;
- 5) przygotowanie dobrych praktyk dotyczących ochrony środowiska wodnego przy zrzucie wody ze stawów hodowlanych w celu wsparcia merytorycznego dla inwestorów oraz organów wydających decyzje administracyjne;
- 6) opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania;
- 7) opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych;
- 8) weryfikacja sposobu oceny potencjału ekologicznego dla SZCW i SCW;
- 9) wapnowanie gleb w celu ograniczenia odpływu biogenów z terenów rolniczych (źródło finansowania: wfośigw).

W aPWŚK wskazano także działania dla obszarów chronionych, wynikające z PZO i PO, przewidziane do wdrożenia w odniesieniu do siedlisk i gatunków zależnych od wód, których realizacja wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów środowiskowych zarówno w zakresie celów dla obszarów chronionych jak i w JCW, w obrębie których zlokalizowane są te obszary. W dokumencie aPWŚK uwzględniono wszystkie plany działań

ochronnych, PO (dla parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu) oraz PZO (dla obszarów Natura 2000), które zostały zatwierdzone do lipca 2015 r.

W celu wskazania odpowiedniego programu działań, dla JCW przeanalizowano różne warianty zestawów działań. Przeprowadzona analiza skuteczności i realności wskazanych działań, a następnie przeprowadzenie analizy ekonomicznej, doprowadziło do wyboru optymalnego zestawu działań. W aPWŚK dla wszystkich działań w programie zostały wskazane jednostki odpowiedzialne za ich wdrażanie, harmonogram realizacji, koszty, wskaźniki stopnia realizacji oraz potencjalne źródła finansowania.

W aPWŚK przedstawiono także propozycje kierunków zmian umożliwiającą finansowanie oraz powszechną realizację części działań. Przykładem takich zmian jest propozycja stworzenia mechanizmu pozwalającego na stworzenie programu porządkowania gospodarki ściekami na obszarach pozaaglomeracyjnych.

Poza programem działań, w aPWŚK opisano także dobre praktyki wspomagające osiągnięcie dobrego stanu wód w zakresie naturalnej i małej retencji, gospodarowania wodami na obszarach rolniczych, utrzymania cieków, ograniczenia wpływu skutków zmian klimatu na zasoby wodne oraz dobre praktyki na szczeblu lokalnym, mówiące o oszczędnym gospodarowaniu wodą oraz lokalnym retencionowaniu wód opadowych. Rekomendowane w aPWŚK dobre praktyki mają charakter nieobligatoryjny i wspomagający wskazane w programie działania obowiązkowe.

Zakłada się, że wszystkie działania, które są już wskazane w obowiązujących przepisach są i będą realizowane przez jednostki zobligowane do tego ustawowo. Kluczowe dla skuteczności programu jest bowiem wdrożenie wszystkich działań, w szczególności tych, które powinny być realizowane w sposób ciągły.

SPRAWOZDANIE Z PODJĘTYCH KROKÓW I ŚRODKÓW W CELU ZASTOSOWANIA ZASADY ZWROTU KOSZTÓW UŻYTKOWANIA WÓD

Użytkownicy wód w Polsce zobowiązani są do ponoszenia kosztów korzystania z zasobów wodnych poprzez uiszczanie opłat za pobór wód i zrzut ładunków zanieczyszczeń, na podstawie ustalanych corocznie przez Radę Ministrów stawek opłat. W rolnictwie dodatkowo członkowie spółek wodnych oraz użytkownicy gruntów odnoszących korzyści z urzędzeń spółek wodnych uiszczają składki na rzecz spółek wodnych. Spółki wodne przeznaczają te składki na wykonywanie zadań statutowych, to jest utrzymywania melioracji wodnych szczegółowych.

Należy jednak mieć na uwadze, iż w polskim systemie prawnym funkcjonuje również system zwolnień z opłat, wynikający z ustawy - POŚ. Zwolnienia dotyczą pewnej części sektora rolnictwa (zwolnienie z opłat wody pobieranej do nawodnień i napełniania stawów rybnych, przy czym wykorzystanie do celów rolniczych wody z sieci komunalnych podlega normalnym płatnościom zgodnie z zasadą pełnego zwrotu kosztów) oraz przemysłu (hydroenergetyka – zwolnienie dotyczy wyłącznie zwrotnych poborów wody; pobory bezzwrotne są objęte opłatami we wszystkich obszarach działalności przemysłowej, dotyczy to również wód chłodniczych; zrzut ładunków zanieczyszczeń - tutaj przyrost temperatury - jest również objęty opłatami).

Dla środków pochodzących z budżetu Wieloletnich Ram Finansowych UE 2014-2020 dla:

1) polityki spójności;

2) Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

– zostały określone warunki udzielenia wsparcia (tak zwane warunki ex-ante). Spełnienie tych warunków umożliwi korzystanie ze środków budżetu UE w perspektywie finansowej 2014-2020. Niezbędne jest zapewnienie przez państwo członkowskie UE istnienia polityki w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych, a także zapewnienie odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w PGW oraz aPGW. Brzmienie warunku jest powiązane z pełnym wdrożeniem wymagań wspólnotowych, które wymagają stosowania polityki w zakresie cen wody, zapewniającej odpowiedni wkład różnych użytkowników w zwrocie kosztów usług wodnych (z wyodrębnieniem poszczególnych sektorów: przynajmniej komunalnego, rolnictwa i przemysłu) oraz przewidującej odpowiednie zachęty dla wszystkich użytkowników w celu efektywnego korzystania z wód. W związku z powyższym w treści przyjętego przez KE POLiŚ 2014-2020 jako kryterium spełnienia wyżej wymienionego warunku zapisano między innymi przyjęcie nowej ustawy Prawo wodne, mającej na celu zapewnienie komplementarności polityce opłat za wodę, z uwzględnieniem zwrotu kosztów za usługi wodne.

Zgodnie z informacją zawartą w POLiŚ 2014-2020 w odniesieniu do inwestycji z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, zwrot kosztów za usługi wodne w sektorze komunalnym jest na odpowiednim poziomie, określonym w zatwierdzonych PGW. Ten sam poziom zwrotu kosztów za usługi wodne w tym sektorze został zachowany w aPGW.

PODSUMOWANIE ŚRODKÓW PODJĘTYCH W ZAKRESIE WÓD PRZEZNACZONYCH DO SPOŻYCIA.

W każdym obszarze dorzecza wyznaczono wszystkie części wód wykorzystywane do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, dostarczające średnio więcej niż 10 m³ na dobę lub służące więcej niż 50 osobom oraz części wód, które przewidywane są do takich celów w przyszłości.

Monitorowane są te części wód, które dostarczają średnio powyżej 100 m³ wody do spożycia na dobę. Dla każdej części wód przeznaczonych do spożycia poza osiągnięciem celów środowiskowych i spełnienia norm jakości, Polska jako państwo członkowskie UE zapewnia, że uzdatnione wody będą spełniały określone wymogi, zapewnia także konieczną ochronę części wód wyznaczonych w celu uniknięcia pogorszenia ich jakości. Dla tych części wód, które służą do poboru wody przeznaczonych do spożycia ustalono strefy ochronne. W programie działań dla JCW znajdują się działania ciągłe:

- 1) kontrola jakości wody pitnej, której podstawą prawną jest art. 12 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia, a za jego realizację odpowiedzialna jest PIS;
- 2) informowanie o jakości wody przeznaczonych do spożycia przez ludzi, którego podstawą prawną jest art. 12 ust. 5 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, a odpowiedzialni za jego realizację są wójt, burmistrz lub prezydent miasta;
- 3) nadzór nad materiałami i wyrobami stosowanymi w procesach uzdatniania i dystrybucji wody oraz laboratoriami wykonującymi badania, którego podstawą prawną jest art. 12 ust. 2-4 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia, a jednostką odpowiedzialną za realizację jest PIS.

Ponadto zaplanowane są działania w zakresie:

- 1) zakazu odprowadzania ścieków do wód i do ziemi w granicach stref ochronnych ujęć wód, jeżeli byłoby to sprzeczne z warunkami ochrony;
- 2) ustanawiania stref ochronnych ujęć wód.

Podsumowując działania w celu zabezpieczenia wody przeznaczonych do spożycia przed zanieczyszczeniami podejmowane są w trybie ciągłym na poziomie krajowym.

PODSUMOWANIE KONTROLI POBORÓW I MAGAZYNOWANIA WÓD

Kolejną kwestią są pobory powierzchniowych i podziemnych wód słodkich i piętrzenia słodkich wód powierzchniowych. W zakresie tych wód prowadzone są kontrole oraz prowadzony jest rejestr poboru wody, a ich użytkownicy mają obowiązek uprzedniego uzyskania zezwolenia na pobór lub piętrzenie wód. Realizacja działań wyznaczonych dla części wód podziemnych w znacznej mierze spoczywa na podmiotach indywidualnych – właścicielach obiektów, gruntów, koncesji, w tym koncesji górniczych, systemy odwodnieniowego oraz na użytkownikach obiektów, jednostkach odpowiedzialnych za utrzymanie kopalń wyłączonych z eksploatacji. Związane jest to przede wszystkim z faktem, że są to podmioty, które w wyniku prowadzonej działalności przyczyniają się do powstawania określonej presji. Działania te zostały zaliczone zarówno do działań podstawowych jak i uzupełniających, wyznaczonych do realizacji w JCWPd. Działania te obejmują między innymi ograniczenie poboru wód podziemnych w obszarach o możliwej ascenzji i ingresji wód o podwyższonym zasoleniu do poziomu umożliwiającego utrzymanie składu chemicznego określonego dla wód pitnych, realizację zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami, coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela lub użytkownika ujęcia, przekazywanie raz w roku przez zarządzających obiektami prowadzącymi odwodnienia w skali regionalnej i lokalnej (kopalnie wgłębne i odkrywkowe) danych dotyczących wielkości odwodnienia i zasięgu leja depresji, przekazywanie raz w roku przez zarządcę zakładu górniczego danych o stanie wyrobiska, w którym zaprzestano eksploatacji (prowadzone odwodnienia, stan rekultywacji, prowadzenie monitoringu), analizę wykorzystania wód z odwodnień i wód powierzchniowych, racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia i rekultywację odkrywek w sposób ograniczający zagrożenie dla jakości wód podziemnych. Ich realizacja jest możliwa na podstawie przepisów między innymi ustawy - Prawo wodne, ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2015 r. poz. 196, z późn. zm.), rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz.U. poz. 523). W katalogu działań krajowych znajdują się działania ciągłe:

- 1) prowadzenie kontroli gospodarowania wodami;
- 2) kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska;
- 3) obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w ramach szczególnego korzystania z wód;
- 4) obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wód;
- 5) przegląd ustaleń pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody oraz realizacji tych pozwoleń co najmniej raz na 4 lata.

PODSUMOWANIE KONTROLI PRZYJĘTYCH DLA ZRZUTÓW ZE ŹRÓDEŁ PUNKTOWYCH I INNYCH DZIAŁAŃ WPŁYWAJĄCYCH NA STAN WÓD

Działania związane z kontrolą zrzutów ze źródeł punktowych i innych działań wpływających na stan wód są ujęte wśród działań krajowych o charakterze ciągłym. Przypisanie działań do jednostek odpowiedzialnych takich jak instytucje, służby czy właściciele lub użytkownicy obiektów również wynika z obowiązujących przepisów prawnych. Do działań ukierunkowanych na kontrole zalicza się grupy działań związanych z przeglądem obowiązujących i wydawaniem nowych pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków,

identyfikacją występowania przyczyn pojedynczych stwierdzonych zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego (konieczność reagowania na pojawiające się przypadki na bieżąco). Działania ciągle przewidziane do realizacji w skali całego kraju stanowią około 47% wszystkich działań.

W zakresie wód podziemnych są to następujące działania:

- 1) weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, zwłaszcza na terenach o znacznym rozdysponowaniu wód podziemnych;
- 2) monitoring dla potencjalnych ognisk zanieczyszczeń (zakładów przemysłowych, ferm chowu i hodowli zwierząt) oraz terenów zamkniętych, zdegradowanych i pogórnicznych;
- 3) określenie dodatkowych punktów monitoringu jakości oraz ilości wód podziemnych (nowe bądź adaptacja istniejących, na przykład przemysłowych);
- 4) składanie rocznych sprawozdań odnośnie do pomiarów ilości i jakości wód pobieranych, zrzucanych, włączanych i odwadnianych, wraz z zasięgiem leja depresyjnego na terenach górniczych, jako warunek w pozwoleniach wodnoprawnych wydawanych na użytkowanie wód.

OKREŚLENIE PRZYPADKÓW, W KTÓRYCH UDZIELONO ZEZWOLENIA NA BEZPOŚREDNIE ZRZUTY DO WÓD PODZIEMNYCH

W zakresie bezpośrednich zrzutów ścieków do wód podziemnych w katalogu działań krajowych znajduje się działanie ciągle polegające na zakazie odprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych. Działanie to realizowane jest na bieżąco a za jego realizację odpowiadają podmioty korzystające z wód i organy wydające pozwolenia wodnoprawne.

PODSUMOWANIE ŚRODKÓW PODJĘTYCH W ODNIESIENIU DO SUBSTANCJI PRIORYTETOWYCH

Podstawowe działania w tym zakresie dotyczą wykonania przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków w zakresie substancji, dla których stwierdzono przekroczenia. Ponadto zaplanowano działania polegające na przeprowadzeniu pogłębionej analizy presji, dla tych JCWP, dla których zidentyfikowanie przyczyny przekroczeń na podstawie obecnie dostępnych danych było niemożliwe. Szczególną grupą działań ograniczającą wpływ substancji priorytetowych jest weryfikacja programu ochrony środowiska dla gmin w zakresie wprowadzania do atmosfery substancji z grupy WWA. Ponadto w zakresie działań związanych z substancjami priorytetowymi jednym z istotnych działań jest przeprowadzenie weryfikacji istniejącej sieci ppk i ewentualne uzupełnienie jej o nowe ppk do końca cyklu planistycznego. Stwierdzono potrzebę weryfikacji reprezentatywności dotychczasowej sieci ppk.

PODSUMOWANIE ŚRODKÓW PODJĘTYCH DLA ZAPOBIEŻENIA LUB ZMNIEJSZENIA WPŁYWU PRZYPADKOWYCH ZANIECZYSZCZEŃ.

Działania związane z zapobieganiem przypadkowym zanieczyszczeniom lub zmniejszeniem przypadkowych zanieczyszczeń są wskazane w katalogu działań krajowych. Są to między innymi działania związane z zapobieganiem awariom:

- 1) obowiązek zgłoszenia zakładu o zwiększonym ryzyku lub zakładu o dużym ryzyku właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej;
- 2) sporządzanie i wdrażanie dokumentów precyzujących polityki przeciwdziałania poważnym awariom;
- 3) zapobieganie efektowi domina;
- 4) składanie sprawozdań o bezpieczeństwie;
- 5) sporządzanie wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych;
- 6) sporządzanie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych;
- 7) obowiązki informacyjne względem społeczeństwa;
- 8) obowiązki kontrolno-rozpoznawcze;
- 9) obowiązki informacyjne w razie wystąpienia awarii przemysłowej;
- 10) uwzględnienie problematyki awarii przemysłowych w planowaniu przestrzennym,

a także działania związane ze stosowaniem i przechowywaniem na przykład środków ochrony roślin, komunalnych osadów ściekowych:

- 1) odpowiednie stosowanie środków ochrony roślin dla zapewnienia ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem;
- 2) obowiązek czyszczenia sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, przygotowywania ich do zastosowania oraz przechowywania środków ochrony roślin z zachowaniem stref buforowych od ujęć wód, zbiorników wodnych, cieków;
- 3) przegląd "krajowego planu działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin" (obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2013 r. sprawie krajowego planu działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin (M.P., poz. 536));
- 4) obowiązek uzyskania zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie komunalnych osadów ściekowych;

- 5) obowiązek ewidencjonowania wytworzonych komunalnych osadów ściekowych i składania rocznych sprawozdań w tym zakresie marszałkowi województwa;
- 6) obowiązek stosowania komunalnych osadów ściekowych zgodnie z wytycznymi, obejmującymi obowiązek zapewnienia, by były one ustabilizowane oraz przygotowane odpowiednio do celu i sposobu stosowania, spełniały określone wymogi fizyczne, chemiczne i biologiczne oraz nie były stosowane na terenach i gruntach o wskazanym przeznaczeniu, położeniu i właściwościach;
- 7) obowiązek badania komunalnych osadów ściekowych przeznaczonych do rolniczego wykorzystania lub przetworzenia oraz gruntów, na których będą stosowane.

DANE SZCZEGÓŁOWE DOTYCZĄCE DODATKOWYCH ŚRODKÓW UZNANYCH ZA KONIECZNE DLA SPEŁNIENIA USTALONYCH CELÓW ŚRODOWISKOWYCH

W zakresie danych szczegółowych dotyczących dodatkowych środków uznanych za konieczne dla spełnienia ustalonych celów środowiskowych w programie działań zaproponowano działania uzupełniające, które stanowią pozostałe środki, które mogą zostać przyjęte w celu osiągnięcia przez JCW celów środowiskowych. Działania wskazane dla danej JCW są obowiązkowe do wdrożenia. Wśród tych działań znajdują się między innymi:

- 1) instrumenty prawne;
- 2) instrumenty administracyjne;
- 3) kontrole emisji;
- 4) projekty konstrukcji;
- 5) projekty rehabilitacyjne;
- 6) projekty badawcze, rozwojowe i pokazowe;
- 7) inne właściwe środki.

Każda z kategorii JCW posiada dodatkowo specyficzne działania, ukierunkowane na zmniejszenie presji oddziałujących na te części wód, wynikających z ich cech charakterystycznych, na przykład działania rekultywacyjne dla JCW jeziornych.

Z uwagi na charakter działań podstawowych, które są obowiązujące na terytorium Polski, działania te podzielono na działania podstawowe na poziomie krajowym oraz na działania podstawowe skierowane do konkretnych JCW.

Te ostatnie łącznie z działaniami uzupełniającymi stanowią zestaw działań, z którego dokonywano wyboru na potrzeby budowy programów działań w poszczególnych JCW w ramach aPWŚK. Ponadto wskazano także rekomendacje w zakresie dobrych praktyk dotyczących gospodarowania wodami między innymi w zakresie ponownego wykorzystania wody, zwiększania naturalnej retencji, racjonalnej gospodarki rolnej. Wyżej wymienione rekomendacje mają charakter dobrowolnie podejmowanych przez jednostki praktyk.

DZIAŁANIA UKIERUNKOWANE NA POPRAWĘ STANU WÓD MORSKICH

Obszar całego kraju został uznany za wrażliwy na eutrofizację pochodzącą ze źródeł komunalnych, ze względu na konieczność ochrony wód Bałtyku. Zaproponowany program działań, który wynika z aPWŚK obejmuje również działania, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na poprawę stanu wód morskich. Wśród działań wpływających na poprawę stanu wód morskich należy wymienić przede wszystkim działania z zakresu uporządkowania gospodarki komunalnej w tym realizację KPOŚK. Sam program działań dla wód morskich zostanie zawarty w krajowym programie ochrony wód morskich (KPOWM). Prognoza oddziaływania na środowisko do aPGW wykazała, że żadne z działań dla JCWP nie wpływają negatywnie na stan wód morskich.

W celu oceny stopnia realizacji działań wynikających z KPOŚK, wnikliwej analizie poddano stan realizacji działań zawartych w tym dokumencie w okresie wdrażania PWŚK. Dokonano tego na podstawie kolejnych aktualizacji KPOŚK oraz corocznych sprawozdań, dotyczących stopnia wykonania założeń programu, przedkładanych przez marszałków województw Prezesowi KZGW. Dane przekazywane przez marszałków obejmowały wyznaczone aglomeracje, stąd też niezbędne było przypisanie otrzymanych informacji do odpowiednich JCW. Aktualizacja PWŚK obejmuje również niektóre inwestycje wynikające z Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji zbiorczej. Według danych ze sprawozdania z realizacji KPOŚK z lat 2010-2011, w ramach KPOŚK 2010, aglomeracje posiadały 104 457,2 km wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej. Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu przypadającym na lata 2012-2013 długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2013 r. wyniosła 123 199,2 km. Powyższe dane ze sprawozdań wskazują, iż długość zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej w poszczególnych latach wynosiła: w 2010 r. – 440,06 km, w 2011 r. – 426,3 km, w 2012 r. – 424 km, zaś w 2013 r. – 357 km.

W ramach KPOŚK w latach 2010-2013 zrealizowano również 170 inwestycji polegających na budowie nowych oczyszczalni ścieków, 199 inwestycji dotyczących modernizacji oczyszczalni oraz 124 inwestycje, które

obejmowały modernizację tylko części osadowej. W okresie tym rozbudowano również 44 oczyszczalnie ścieków, a 287 poddano równocześnie rozbudowie i modernizacji.

Reasumując, w okresie obowiązywania PWŚK na terenach aglomeracji wybudowano 18 742 km nowej sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej, zaś modernizacji poddano 1 646,36 km. W tym czasie zrealizowano 824 inwestycji mających na celu budowę nowych oraz rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków komunalnych.

Ponadto na podstawie danych z aKPOŚK 2009 oraz sprawozdań z realizacji KPOŚK z lat 2009-2013, zweryfikowano stopień wykonania założeń z PWŚK dotyczących planów inwestycyjnych oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych. W programie działań dla KPOŚK inwestycje dotyczące oczyszczalni ścieków podzielono na siedem grup:

- 1) budowa nowej oczyszczalni ścieków;
- 2) modernizacja oczyszczalni ścieków (w skład tej grupy wchodzi modernizacja oczyszczalni ścieków oraz modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków);
- 3) rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków;
- 4) remont i modernizacja oczyszczalni ścieków;
- 5) remont oczyszczalni ścieków;
- 6) rozbudowa oczyszczalni ścieków;
- 7) inne inwestycje oczyszczalni ścieków.

Specyficzną grupę stanowiły inne inwestycje oczyszczalni ścieków, w skład których wchodziły również działania niemające wpływu na osiągnięcie wymaganego stanu JCWP. Z kolei dla części działań nie było wystarczających danych pozwalających określić stan ich wykonania. W tabeli 23 przedstawiono działania ukierunkowane pośrednio na poprawę stanu wód morskich.

Tabela 23. Działania ukierunkowane pośrednio na poprawę stanu wód morskich

Kategoria działań	Grupa działań	Nazwa działania
DZIAŁANIA KONTROLNE	kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata
		kontrola postępowania w zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością raz na 3 lata
		kontrola rolniczego gospodarowania przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku
	badanie i monitorowanie środowiska wodnego	identyfikacja występowania przyczyn stwierdzonych pojedynczych zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego
DZIAŁANIA ORGANIZACYJNO-PRAWNE I EDUKACYJNE	analiza stanu zlewni	przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód
		przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu zaplanowania działań ukierunkowanych na redukcję fosforu
	dostęp do informacji	objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody
		opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia
	indywidualne ustalenie celu środowiskowego	ustalenie wartości obniżonych celów środowiskowych
	weryfikacja Programu ochrony środowiska	weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy
	administracyjne	rewizja wieloletniego programu ochrony brzegów morskich
		opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)
opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)		
wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia		

Kategoria działań	Grupa działań	Nazwa działania
		obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)
	analiza stanu	przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn słabego stanu wód
GOSPODARKA KOMUNALNA	działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej	budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków
		budowa nowej oczyszczalni ścieków
		budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących
		budowa sieci kanalizacyjnej
		modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków
		modernizacja oczyszczalni ścieków
		regularny wywóz nieczystości płynnych
		rozbudowa oczyszczalni ścieków
		ewidencja zbiorników bezodpływowych
		opracowanie wykazu stacji zlewnych
		opracowanie sprawozdań kwartalnych o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru gminy wraz ze wskazaniem stacji zlewniej
	realizacja KPOŚK	budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej w aglomeracji
		budowa nowej oczyszczalni ścieków
		budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji
		modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków
		modernizacja oczyszczalni ścieków
		modernizacja sieci kanalizacyjnej w aglomeracji
rozbudowa oczyszczalni ścieków		
likwidacja oczyszczalni ścieków		
GOSPODARKA KOMUNALNA/ PRZEMYSŁ	Realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarki odpadami	realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami
KSZTAŁTOWANIE NATURALNYCH WARUNKÓW HYDRODYNAMICZNYCH	kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	renaturyzacja brzegu i dna morskiego
	kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	kontrola terenu
	kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	renaturyzacja brzegu i dna morskiego
KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH ORAZ OCHRONA EKOSYSTEMÓW OD WÓD ZALEŻNYCH (W TYM MORFOLOGIA I ZACHOWANIE CIĄGŁOŚCI BIOLOGICZNEJ CIEKÓW)	zapewnienie ciągłości rzek i potoków przez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb	budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek przywrócenie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej
	ograniczenie wpływu presji morfologicznej	opracowanie sposobu renaturalizacji JCWP
MONITORING	monitoring wód	monitoring badawczy wód
PROJEKT BADAWCZY	badanie i monitorowanie środowiska morskiego	analiza i weryfikacja reprezentatywności sieci ppk z uwzględnieniem liczby stacji i ich lokalizacji
PRZEMYSŁ	optymalizacja zużycia wody	analiza wykorzystania wód z odwodnień i wód powierzchniowych

Kategoria działań	Grupa działań	Nazwa działania
		racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia
	ograniczenia rozprzestrzeniania zanieczyszczeń	rekultywacja odkrywek w sposób ograniczający zagrożenie dla jakości wód podziemnych
REKULTYWACJA	działania rekultywacyjne	działania specyficzne do potrzeb
		kontynuacja działań prowadzonych w latach 2004-2013
ROLNICTWO	ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych	realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia dyrektora rzgw dotyczącego wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych objęcie OSN ustanowionego rozporządzeniem dyrektora rzgw programem działań mającym na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych
	kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	kontrola rolniczego gospodarowania przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku
	realizacja wieloletniego programu zarybiania	kontrola wielkości zarybiania

7.2. Podsumowanie programu działań dla JCW na obszarze dorzecza Jarft

Działania zalecane do wdrożenia na obszarze dorzecza Jarft, przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd przedstawiają tabele 24 i 25.

Tabela 24. Działania podstawowe dla JCW na obszarze dorzecza Jarft

Typ JCW	Kod JCW	Administracyjne	Badanie i monitorowanie środowiska wodnego	Dostęp do informacji	Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej	Kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	Kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	Kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych	Ograniczenie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń	Optymalizacja zużycia wody	Realizacja KPOSK	Realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami	Sprawozdawczość z zakresu korzystania z wód	Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych
JCWP rzeczne	PLRW40001757121	o	o	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW40001757231	o	o	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW40001757245	o	o	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW40001757261	o	o	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW400017572641	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW40001757281	o	o	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
JCWPd	PLGW700020	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o

Wyjaśnienie symboli: o – działanie nie wskazane dla danej JCW w programie działań, x – działanie wskazane dla danej JCW w programie działań

Tabela 25. Działania uzupełniające dla JCW na obszarze dorzecza Jarft

Typ JCW	Kod JCW	Administracyjne	Analiza stanu	Analiza stanu zlewni	Badanie i monitorowanie środowiska morskiego	Badanie i monitorowanie środowiska wodnego	Dostęp do informacji	Działania rekultywacyjne	Indywidualne ustalenie celu środowiskowego	Kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	Monitoring wód	Ograniczenie wpływu presji morfologicznej	Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni	Optymalizacja zużycia wody	Przeгляд pozwoleń wodnoprawnych	Realizacja KPOSK	Realizacja wieloletniego programu zarybiania	Sprawozdawczość z zakresu korzystania z wód	Weryfikacja Programu ochrony środowiska	Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udroźnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb
JCWP rzeczne	PLRW40001757121	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW40001757231	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW40001757245	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW40001757261	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW400017572641	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW40001757281	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
JCWpd	PLGW700020	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o

Wyjaśnienie symboli: o – działanie nie wskazane dla danej JCW w programie działań, x – działanie wskazane dla danej JCW w programie działań

Katalog działań wskazany dla JCWP rzecznych zlokalizowanych na obszarze dorzecza Jarft obejmuje następujące kategorie działań:

- 1) działania kontrolne;
- 2) monitoring;
- 3) gospodarka komunalna;
- 4) działania organizacyjno-prawne i edukacyjne.

Dla JCWP rzecznych znajdujących się na obszarze dorzecza Jarft najczęściej wskazano działania z kategorii gospodarka komunalna (6 JCWP). Działania kontrolne przypisano dla 5 JCWP. Tylko dla 1 JCWP wskazane zostały działania organizacyjno-prawne i edukacyjne, co zostało przedstawione w tabeli 26. W tabeli 27 ujęto podsumowanie kosztów działań.

Tabela 26. Podsumowanie programu działań dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft

Obszar dorzecza Jarft		region wodny Jarft
region wodny		region wodny Jarft
liczba JCWP rzecznych		6
liczba zagrożonych JCWP rzecznych		5
liczba działań podstawowych ogółem		24
liczba działań uzupełniających ogółem		5
liczba JCWP rzecznych, dla których wskazano działania kategorii	monitoring	4
	działania kontrolne	5
	gospodarka komunalna	6
	działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	1
źródła finansowania działań podstawowych		budżet jednostki odpowiedzialnej za realizację, budżet państwa, NFOŚiGW, wfośigw, Regionalny Program Operacyjny, POLiŚ, środki własne właścicieli nieruchomości zobowiązanych do wdrożenia działań
źródła finansowania działań uzupełniających		budżet państwa, NFOŚiGW, wfośigw, projekty międzydziedzinowe

Tabela 27. Podsumowanie kosztów wdrożenia kategorii działań dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Jarft

Koszty działań [tys. PLN]	Region wodny Jarft	
	podstawowe	uzupełniające
Kategorie działań		
monitoring	-	28.4
działania kontrolne	-	-
gospodarka komunalna	5112.13	-
działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	-	100
SUMA	5112.13	128.4

Katalog działań dla jednej JCWPd, która znajduje się na obszarze dorzecza Jarft obejmuje kategorię działań z zakresu gospodarki komunalnej/przemysłu, co przedstawiono w tabeli 28. W tabeli 29 ujęto podsumowanie kosztów działań.

Tabela 28. Podsumowanie programu działań dla JCWPd na obszarze dorzecza Jarft

Obszar dorzecza Jarft		region wodny Jarft
region wodny		region wodny Jarft
liczba JCWPd		1
liczba zagrożonych JCWPd		0
liczba działań podstawowych ogółem		1
ilość JCWPd dla których wskazano działania z kategorii	gospodarka komunalna/ przemysł	1
źródła finansowania działań podstawowych		NFOŚiGW, środki własne właścicieli nieruchomości zobowiązanych do wdrożenia działań
źródła finansowania działań uzupełniających		-

Tabela 29. Podsumowanie kosztów kategorii działań dla JCWPd na obszarze dorzecza Jarft

Koszty działań [tys. PLN]	Region wodny Jarft	
	podstawowe	
Kategorie działań		
gospodarka komunalna/przemysł		52.8
SUMA		52.8

7.3. Działania zawarte w aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju w kontekście przeprowadzonego sprawdzianu klimatycznego

Procedurze weryfikacji klimatycznej poddano katalog działań aPWŚK dla JCWP oraz JCWPd. Działania obowiązujące na szczeblu krajowym są realizowane w sposób ciągły i wynikają z obowiązujących przepisów prawa, dlatego nie zostały uwzględnione w przedmiotowej analizie.

Weryfikacja klimatyczna została przeprowadzona dla wskazanych dla dorzecza kategorii działań, ogółem 24, zasadniczo należących do dwóch kategorii: działania kontrolne oraz gospodarka komunalna. Wskazano działania, które nie są wrażliwe na zmiany klimatu (12 działań z zakresu kontroli gospodarowania ściekami) oraz te działania, na które prognozowane zmiany klimatu mogą mieć znaczący wpływ (12 działań z zakresu gospodarki komunalnej dotyczące budowy systemu oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych).

Działania wrażliwe na zmianę klimatu należą do jednej wspólnej kategorii działań – gospodarka komunalna. Szczególnie wrażliwe na zmiany klimatyczne są działania w zakresie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, budowy grupowych i indywidualnych oczyszczalni ścieków, ich rozbudowy lub modernizacji oraz budowy i rozbudowy zbiorników bezodpływowych. Działania te są silnie sprzężone z warunkami pogodowymi i ich zmiennością w czasie. Są między innymi wrażliwe na intensywne opady nawalne, powodzie błyskawiczne, intensywny transport rumowiska, szybki przybór wody w urządzeniach wodno-kanalizacyjnych, intensywne parowanie w okresach gorących i występowanie okresów skrajnie chłodnych, wpływających na procesy technologiczne.

Działania odporne na zmienność (zmiany stanów średnich i zwiększenie ekstremów temperatury w skali roku) i zmiany (sukcesywny przyrost temperatury) klimatu należą do kategorii: działania kontrolne oraz gospodarka komunalna lub przemysł w zakresie kontroli i wywozu nieczystości komunalnych. Efekty tych działań przyniosą jednak w horyzoncie średnio- i długookresowym poprawę jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, prowadząc do wzmocnienia odporności dorzecza na prognozowane zmiany klimatu.

8. WYKAZ INNYCH SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMÓW I PLANÓW GOSPODAROWANIA DLA OBSZARU DORZECZA DOTYCZĄCYCH ZLEWNI, SEKTORÓW GOSPODARKI, PROBLEMÓW LUB TYPÓW WÓD, WRAZ Z OMÓWIENIEM ZAWARTOŚCI TYCH PROGRAMÓW I PLANÓW

8.1. Krajowe dokumenty o charakterze planistycznym i rozwojowym

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020 (M.P. poz. 882)

2. Realizacja postanowień

2012-2020

3. Tematyka

Średniookresowa strategia rozwoju kraju wraz z dziewięcioma zintegrowanymi strategiami o charakterze horyzontalnym: Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.), Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r., Sprawne Państwo 2020, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, aby wzmocnić procesy rozwojowe (wraz z szacunkowymi wielkościami potrzebnych środków finansowych). Długookresową strategię rozwoju kraju, Strategię rozwoju kraju oraz 9 strategii zintegrowanych łączy spójna hierarchia celów i kierunków interwencji. W strategiach zintegrowanych nastąpiło odejście od wąskiego sektorowego podejścia na rzecz integracji obszarów oraz przenikania się różnych zjawisk i procesów. Jest to postępowanie, które wpisuje się w założenia zrównoważonego podejścia do gospodarki wodnej i zakłada działania we wszystkich sektorach korzystających z zasobów wodnych.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem głównym strategii staje się wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Wzmocnione zostaną działania chroniące wody podziemne i powierzchniowe przez ograniczenie zanieczyszczenia ze źródeł punktowych i obszarowych, które wpisują się w cel PGW, to jest zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji i energii mogących negatywnie oddziaływać na wody.

STRATEGIA ROZWOJU SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ 2022

1. Zatwierdzenie:

Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” (M.P. poz. 377)

2. Tematyka

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP zawiera podstawowe cele kraju w zakresie bezpieczeństwa narodowego.

3. Działania przewidziane do realizacji

Nadrzędnym celem Rzeczypospolitej Polskiej opisanym w dokumencie jest zapewnienie korzystnych i bezpiecznych warunków realizacji interesów narodowych przez eliminację zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń, redukcję ryzyka oraz odpowiednie oszacowanie podejmowanych wyzwań i umiejętne wykorzystywanie pojawiających się szans. Jednym z podstawowych interesów narodowych wskazanych w strategii jest ochrona środowiska naturalnego w warunkach zrównoważonego rozwoju. Wśród celów strategicznych wymieniono między innymi ochronę środowiska naturalnego i ochronę przed skutkami klęsk żywiołowych, a także katastrof spowodowanych przez działalność człowieka. Dokument zawiera także zapisy związane z bezpieczeństwem ekologicznym kraju.

Strategia wskazuje, że osiągnięcie celów w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego uwarunkowane jest pełnym wdrożeniem standardów europejskich w odniesieniu do prawa krajowego, monitoringu i kontroli, edukacji oraz projektów realizowanych w celu poprawienia stanu środowiska. Konieczność wypełnienia wymogów prawnych UE dotyczy także pełnej implementacji przepisów wspólnotowych, w tym opracowania i aPGW.

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020

1. Zatwierdzenie
2. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą w dniu 13 lipca 2010 r. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (M.P. z 2011 r. Nr 36, poz. 423).

3. Realizacja postanowień
2010-2020

4. Tematyka

Dokument określający cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

5. Działania przewidziane do realizacji

Celem strategicznym polityki regionalnej do 2020 r. jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. W Strategii wskazano między innymi konieczność zastosowania nowoczesnych zasad gospodarowania wodą oraz zarządzania ryzykiem powodziowym. Podkreślono potrzebę rozwoju śródlądowego transportu wodnego, racjonalizacji wykorzystania wody. W ramach przeciwdziałania i zapobiegania zagrożeniom i katastrofom naturalnym, głównie w celu przeciwdziałania suszom i powodziom oraz ograniczania ich skutków, wskazano między innymi renaturyzację cieków wodnych, rozwój systemów małej retencji oraz budowanie innych niezbędnych obiektów gospodarki wodnej, likwidowanie skutków zjawisk ekstremalnych oraz przeciwdziałanie erozji gleb.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M. P. z 2012 r. poz. 252)

2. Realizacja postanowień

2011-2030

3. Tematyka

W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny. Wizja zagospodarowania przestrzennego opiera się na głównych cechach przestrzeni: różnorodności biologicznej, bezpieczeństwie i ładzie przestrzennym, spójności wewnętrznej oraz konkurencyjności i innowacyjności.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie czasu, realizacja wyżej wymienionego celu nastąpi przez osiągnięcie celów cząstkowych:

- 1) kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. W ramach tego celu wskazano między innymi następujące kierunki działań: zapewnienie racjonalnego powiązania rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną zasobów wodnych i ich dostępnością, podjęcie działań ograniczających ryzyko powodziowe. Wskazano działania umożliwiające osiągnięcie celu w sektorze gospodarowania wodami:
  - a) racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludzi i rozwoju gospodarczego,
  - b) wdrożenie działań mających na celu osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów – celem tych działań jest ochrona jakości i ilości wody,
  - c) zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby;
- 2) zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;
- 3) przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

W koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wskazano, iż instrumentami planistycznymi w zakresie gospodarki wodnej umożliwiającymi realizację powyższych celów są: PGW, plany zarządzania

ryzykiem powodziowym, plany przeciwdziałania skutkom suszy oraz warunki korzystania z wód regionu wodnego i zlewni.

POLITYKA ENERGETYCZNA PAŃSTWA DO 2030 R.

1. Zatwierdzenie

Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r. (M. P. z 2010 r. Nr 2, poz. 11)

2. Realizacja postanowień

Do 2030 r.

3. Tematyka

Dokument wyznacza podstawowe kierunki polityki energetycznej Polski oraz narzędzia do jej realizacji.

4. Działania przewidziane do realizacji

Bezpieczeństwo energetyczne stanowi jeden z głównych czynników poprawnego funkcjonowania kraju. Przez bezpieczeństwo energetyczne państwa, w myśl art. 3 pkt 16 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 1059, z późn. zm.) rozumie się stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska.

Zgodnie z zapisami dokumentu, główne cele polityki energetycznej w zakresie rozwoju wykorzystania OZE to:

- 1) wzrost udziału OZE w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 r. oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych;
- 2) osiągnięcie w 2020 r. 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych, oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji;
- 3) ochronę lasów przed nadmiernym eksploataowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną;
- 4) wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa;
- 5) zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach.

STRATEGIA BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE I ŚRODOWISKO – PERSPEKTYWA DO 2020 R.

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” (M. P. poz. 469)

2. Realizacja postanowień

Do 2020 r.

3. Tematyka

Celem Strategii jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków rozwoju zrównoważonego (niskoemisyjnego) sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. W dokumencie zawarto między innymi reformy i działania niezbędne do podjęcia w obszarze energii i środowiska. Jako priorytet wskazano reformę systemu gospodarki wodnej oraz ograniczenie zanieczyszczeń powietrza.

4. Działania przewidziane do realizacji

Przewidziane w strategii cele i działania obejmują między innymi:

- 1) zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska – między innymi racjonalne i efektywne gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody, zachowanie różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, odpowiednie gospodarowanie przestrzenią, w tym ochronę przed powodzią;
- 2) zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię – między innymi lepsze wykorzystanie zasobów energii, wzrost znaczenia rozproszonych OZE, w tym wykorzystanie energii wody przez uproszczenie procedur administracyjnych dotyczących inwestycji;
- 3) poprawa stanu środowiska – w tym dostęp do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki.

Strategia wskazuje kluczowe zmiany w zakresie podejścia do ochrony środowiska, w tym także do gospodarki wodnej. Główne założenia obejmują nowy system zarządzania zasobami wód, realizację inwestycji wodnościekowych, inwestycje w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

STRATEGIA ROZWOJU ENERGETYKI ODNAWIALNEJ

1. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Sejm w dniu 23 sierpnia 2001 r.

2. Realizacja postanowień

2001-2020

3. Tematyka

Strategia przedstawia ogólne działania organizacyjne, formalno-prawne, wspierające rozwój naukowy oraz edukacyjny, ale jednocześnie zakłada zwiększenie udziału OZE w bilansie paliwowo-energetycznym w perspektywie do 2020 r.

4. Działania przewidziane do realizacji

- 1) stworzenie systemu wspierania OZE w tym wspieranie wykorzystania małych elektrowni wodnych lub energii geotermalnej;
- 2) wspieranie programów badawczych i demonstracyjnych;
- 3) kreowanie polityki dotyczącej OZE;
- 4) przygotowanie programów rozwoju poszczególnych rodzajów OZE wraz z przeprowadzeniem analiz ekonomicznych.

PROGRAM OCHRONY I ZRÓWNOWAŻONEGO UŻYTKOWANIA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ WRAZ Z PLANEM DZIAŁAŃ na lata 2015-2020

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 213 Rady Ministrów z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie zatwierdzenia „Programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020” (M. P. poz. 1207)

2. Realizacja postanowień

2014-2020

3. Tematyka

Przedmiotem programu jest różnorodność biologiczna oraz jej ochrona. Stanowi kontynuację Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programu działań na lata 2007-2013, jak również analogicznego dokumentu, obejmującego lata 2003-2006.

4. Działania przewidziane do realizacji

Nadrzędnym celem programu jest poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju, będzie on realizowany przez osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych wskazanych w programie

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2014 - 2020

1. Zatwierdzenie

Komunikat Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. o podjęciu przez Komisję Europejską decyzji zatwierdzającej Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020 (M. P. poz. 305)

2. Realizacja postanowień

2014 - 2020

3. Tematyka

Wyznacza główne kierunki wsparcia z Funduszy Europejskich w latach 2014-2020, zakłada realizację krajowego programu operacyjnego dotyczącego gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska, przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, transportu i bezpieczeństwa energetycznego.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem głównym Programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Wynika on z jednego z trzech priorytetów Strategii Europa 2020, jakim jest wzrost zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w której cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące osie priorytetowe:

- 1) zmniejszenie emisyjności gospodarki (w tym między innymi wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych);
- 2) ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu (w tym między innymi wspieranie inwestycji zmniejszających zagrożenie wystąpienia klęsk żywiołowych, inwestowanie w sektor gospodarki wodnej w celu wypełnienia zobowiązań określonych w prawodawstwie UE w zakresie środowiska oraz zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie);
- 3) rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska w skali europejskiej (w tym między innymi rozwój i usprawnienie niskoemisyjnych systemów transportu, także śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów);
- 4) zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej;
- 5) poprawa bezpieczeństwa energetycznego (konieczność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych).

Wiele z działań związanych z poprawą stanu i rozbudową infrastruktury będzie, bezpośrednio lub pośrednio wpływało na poprawę stanu środowiska, również wodnego.

PROGRAM OPERACYJNY INTELIGENTNY ROZWÓJ

1. Zatwierdzenie

Komunikat Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 27 marca 2015 r. o podjęciu przez Komisję Europejską decyzji zatwierdzającej Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 – 2020 (M. P. poz. 350).

2. Realizacja postanowień

2014-2020

3. Tematyka

Program będzie wspierał prowadzenie badań naukowych, rozwój nowych, innowacyjnych technologii oraz działania na rzecz podnoszenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. Jego głównym celem będzie pobudzenie innowacyjności polskiej gospodarki, przez zwiększenie nakładów prywatnych na B+R oraz kreowanie popytu przedsiębiorstw na innowacje i prace badawczo-rozwojowe.

4. Działania przewidziane do realizacji

Szczególny nacisk położony zostanie na współpracę w ramach konsorcjów naukowych oraz jednostek naukowych i przedsiębiorstw. Istotne znaczenie będzie miało wspieranie obszarów określonych jako inteligentne specjalizacje (krajowe i regionalne). W Programie priorytetowo traktowane są ekoinnowacje – innowacyjne technologie w dziedzinie ochrony środowiska, w tym w zakresie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, zanieczyszczeń powietrza i wody oraz adaptacji do zmian klimatu. Program przewiduje rozwiązania horyzontalne preferujące wsparcie badań naukowych i prac rozwojowych prowadzących do innowacji w zakresie technologii środowiskowych, niskoemisyjnych oraz umożliwiających efektywne (oszczędne) gospodarowanie zasobami.

PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

1. Zatwierdzenie

Komunikat Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 maja 2015 r. o zatwierdzeniu przez Komisję Europejską Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 oraz adresie strony internetowej, na której został on zamieszczony (M. P. poz. 541)

2. Realizacja postanowień

Realizacja zapisów PROW 2014-2020 nastąpi w latach 2015 -2023.

3. Tematyka

Zgodnie z przepisami UE PROW jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności przez mechanizm umowy partnerstwa. Opisuje on działania, które mają służyć rozwojowi obszarów wiejskich.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem głównym PROW na lata 2014 - 2020 będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

PROW 2014 - 2020 będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020:

- 1) uproszczenie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- 2) poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych;
- 3) poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
- 4) odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa;
- 5) wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym;
- 6) zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Jednym ze wskazanych w PROW działań jest działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, ukierunkowane na zrównoważone gospodarowanie nawozami, działania zapobiegające erozji gleb a także przyczyniające się do ochrony gleb i wód. Ponadto PROW zawiera działania ukierunkowane na zachowanie i ochronę cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, ochronę zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych, a także ochronę różnorodności krajobrazu. Realizacja wyżej wymienionego działania przyczyni się do realizacji priorytetów 4 i 5, wskazanych powyżej.

AKTUALIZACJA KRAJOWEGO PROGRAMU OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH Z 2010 R.

1. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r., ogłoszony jako załącznik do obwieszczenia Ministra Środowiska z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (M.P. Nr 62, poz. 589)

2. Realizacja postanowień

2011-2015

3. Tematyka

KPOŚK jest programem, którego realizacja ma na celu redukcję zanieczyszczeń biodegradowalnych oraz redukcję związków azotu i fosforu z oczyszczalni ścieków w aglomeracjach >2 000 RLM. Dla potrzeb wypełnienia wyżej wymienionych wymagań opracowano również dodatkowe dokumenty:

- 1) Program wyposażenia w oczyszczalnię ścieków aglomeracji <2 000 RLM, posiadających systemy kanalizacji sanitarnej;
- 2) Program wyposażenia zakładów przemysłu rolno-spożywczego o wielkości 4000 RLM, odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód, w urządzenia zapewniające wymagane przez polskie prawo standardy ochrony wód.

4. Działania przewidziane do realizacji w aKPOŚK

Celem trzeciej aKPOŚK było ustalenie realnych terminów zakończenia inwestycji w aglomeracjach, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie zrealizują zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Sytuacja ta dotyczy 120 aglomeracji powyżej 15 000 RLM oraz 1 aglomeracji poniżej 15 000 RLM z aKPOŚK 2009, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie zrealizują zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Dlatego też, aKPOŚK 2010 swoim zakresem objęło wyłącznie zmiany dotyczące terminów realizacji inwestycji.

aKPOŚK ma na celu ochronę środowiska wodnego, przez ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków.

5. Dalsze działania

W kwietniu 2016 r. Rada Ministrów zatwierdziła kolejną piątą już aKPOŚK (2015), która zawiera plany inwestycyjne aglomeracji w zakresie sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków do 2021 r.

POLITYKA TRANSPORTOWA PAŃSTWA NA LATA 2006 - 2025

1. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 29 czerwca 2005 r.

2. Realizacja postanowień

2006-2025

3. Tematyka

Polityka określa cele rozwoju i wskazuje sposoby ich osiągnięcia, zarówno w układzie zintegrowanym, jak i dla poszczególnych gałęzi transportu. Uwzględnia także związki transportu z innymi sektorami gospodarki we wszystkich skalach – międzynarodowej, krajowej, regionalnej i lokalnej.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem Polityki Transportowej Państwa jest spełnienie racjonalnych oczekiwań społeczeństwa wywołanych wzrostem mobilności, co oznacza wzrost zapotrzebowania na dostępność transportową.

STRATEGIA ROZWOJU TRANSPORTU DO 2020 R. (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 R.)

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 6 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.) (M. P. poz. 75)

2. Realizacja postanowień

2013 - 2020 z perspektywą do 2030 r.

3. Tematyka

Podstawowym celem Strategii jest poszerzenie dostępności terytorialnej, poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie zrównoważonego, spójnego, i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym.

4. Działania przewidziane do realizacji

Poprawa dostępności terytorialnej w Polsce wymaga zintegrowania głównych gałęzi transportu (kolejowego, drogowego, morskiego, lotniczego i wodnego – śródlądowego), rozumianych jako integralny system transportowy. Zasadniczym zadaniem takiego systemu jest przezwyciężenie barier geograficznych, aby możliwa była interakcja między obywatelami, przedsiębiorcami, a także między całymi gospodarkami. Jest to również krok w kierunku lepszego wykorzystania potencjału gospodarczego regionów.

KRAJOWY PROGRAM ZWIĘKSZANIA LESISTOŚCI

1. Zatwierdzenie

23 czerwca 1995 r.

2. Realizacja postanowień

Do 2020 r.

3. Tematyka

Zwiększanie lesistości kraju jest jednym z ważniejszych elementów Polityki Leśnej Państwa (1997). Konsekwentna realizacja celów tej polityki powinna zapewnić zwiększenie lesistości kraju do 30% w roku 2020 i 33% po roku 2050. Lesistość Polski jest niższa od średniej europejskiej wynoszącej 31,1%. Jednocześnie prawie wszystkie kraje graniczące z Polską (z wyjątkiem Ukrainy) mają większą, bądź nawet zdecydowanie większą lesistość (Białoruś – 38,8%, Czechy – 34,0%, Litwa – 31,6%, Niemcy – 31,0%, Słowacja – 41,9%). Badania i prace studialne wskazują, że racjonalna lesistość Polski z punktu widzenia struktury użytkowania ziemi i kształtowania środowiska na obecnym etapie rozwoju cywilizacyjnego powinna wynosić 33-34%. Globalne i lokalne przemiany środowiska są jednym z istotnych powodów konieczności rozwinięcia szerokiego programu zalesień w Polsce. Przeprowadzone ostatnio satelitarne oceny transformacji różnych ekosystemów kuli ziemskiej wykazały, że 75% zamieszkałych obszarów lądowych uległo przemianom pod wpływem działalności ludzkiej. W Europie według tych ocen nieprzekształcone środowiska stanowią 15,6%.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem programu jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 30%, ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych. Działania przewidziane do realizacji związane są ze zwiększaniem powierzchni leśnych na obszarach poszczególnych jednostek administracyjnych. W całym okresie 2001 - 2020 można spodziewać się zalesienia blisko 184 tys. ha gruntów. Krajowy program zwiększania lesistości realizuje pośrednio cele jakie przyświecają gospodarce wodnej w zakresie osiągnięcia celów środowiskowych. Zwiększenie lesistości ma bezpośredni wpływ na zwiększenie naturalnej retencji, ograniczenie spływu powierzchniowego, redukcję spływu biogenów oraz ochronę wód podziemnych.

PROGRAM POLSKIEJ ENERGETYKI JĄDROWEJ

1. Zatwierdzenie

Uchwała Rady Ministrów Nr 15/2014 z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie programu wieloletniego pod nazwą „Program polskiej energetyki jądrowej” (M.P. poz. 502).

2. Realizacja postanowień

Do 2030 r.

3. Tematyka

Dokument określa kierunek zmian w strukturze wytwarzania energii elektrycznej, polegający na stopniowym odchodzeniu od źródeł o wysokiej emisji CO₂ na rzecz źródeł zeroemisyjnych i niskoemisyjnych.

4. Działania przewidziane do realizacji

Dla zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa energetycznego Polski, konieczne jest wdrożenie programu na rzecz dywersyfikacji produkcji energii po racjonalnych kosztach, z uwzględnieniem wymagań środowiskowych. Osiągnięcie tego celu umożliwi zastosowanie nowoczesnych technologii jądrowych.

Program ma na celu:

- 1) spowolnienie, a w dalszej perspektywie zahamowanie tempa wzrostu cen energii oraz utrzymanie ich na stabilnym poziomie;
- 2) zapewnienie bezpieczeństwa i ciągłości dostaw paliwa.

Priorytety polskiej polityki energetycznej, w odniesieniu do energetyki jądrowej, zostały podkreślone również w dokumencie pn.: Polityka energetyczna Polski do 2030 r.⁴ w punkcie 4 – Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej przez wprowadzenie energetyki jądrowej. W odniesieniu do działań na rzecz ochrony środowiska, rozwój krajowej energetyki jądrowej, która oprócz braku emisji CO₂, pyłów (PM), dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x) i innych zanieczyszczeń pyłowo-gazowych, gwarantuje stabilne dostawy energii elektrycznej.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WSI, ROLNICTWA I RYBACTWA NA LATA 2012-2020

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa” na lata 2012-2020 (M.P. poz. 839).

2. Realizacja postanowień

2012-2020

3. Tematyka

Długookresowy cel główny działań służących rozwojowi obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa zdefiniowano w strategii jako poprawę jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju.

4. Działania przewidziane do realizacji

Dążenie do osiągnięcia celu głównego jest realizowane przez działania przypisane do pięciu celów szczegółowych:

⁴ Dokument dostępny na stronie <http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf>.

Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich;

Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej;

Cel 3. Bezpieczeństwo żywnościowe;

Cel 4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego;

Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

W Strategii wskazano między innymi konieczność ochrony jakości wód, w tym racjonalną gospodarkę nawozami

i środkami ochrony roślin oraz racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększenie retencji wodnej.

8.2. Regionalne dokumenty o charakterze planistycznym i rozwojowym

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Strategia rozwoju dla województwa warmińsko-mazurskiego została opracowana z perspektywą do 2025 r. i zatwierdzona przez Sejmik Województwa uchwałą Nr XXVIII/553/13 Sejmiku Województwa Warmińsko - Mazurskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 r. Strategie rozwoju dla województw określają przede wszystkim najważniejsze kierunki do wdrożenia działań decydujących o konkurencyjności województwa, kładąc nacisk na pobudzenie aktywności gospodarczej oraz racjonalne gospodarowanie przestrzenią i środowiskiem.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Wojewódzki program ochrony środowiska dla województwa warmińsko-mazurskiego został opracowany z perspektywą na lata 2015-2018 i przyjęty uchwałą Nr XVI/301/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018. Program realizuje cele i zadania wynikające z polityki ekologicznej województwa i wskazuje kierunki działań proekologicznych określonych celów wraz ze wskazaniem instrumentów ich realizacji. Przykładowe działania przewidziane do realizacji:

- 1) zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska z uwzględnieniem poprawy jakości powietrza atmosferycznego, wód i gleby oraz działań w gospodarce odpadami;
- 2) zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych w tym racjonalne gospodarowanie wodą, zmniejszenie energochłonności gospodarki, ekologiczne formy działalności w rolnictwie;
- 3) poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego oraz podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej;
- 4) utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych;
- 5) współpraca przygraniczna w zakresie ochrony środowiska;
- 6) udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska (edukacja ekologiczna).

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Regionalny program operacyjny dla województwa warmińsko-mazurskiego został opracowany na lata 2014-2020 i przyjęty uchwałą Nr 16/150/15/V Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 marca 2015 r. w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 o treści zatwierdzonej przez Komisję Europejską (Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. z 2016 r. poz. 679). Jego celem jest realizacja polityki spójności w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020 poprzez wspieranie rozwoju gospodarczego, poprawę jakości życia mieszkańców oraz ochronę i poprawę stanu środowiska.

PROGRAM OCHRONY JEZIOR POLSKI PÓŁNOCNEJ

Program Ochrony Jezior Polski Północnej został ustanowiony porozumieniem wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z dnia 5 września 2012 r. i aneksowany w dniach 9 października 2012 r. oraz 8 października 2013 r. Pod porozumieniem podpisali się marszałkowie następujących województw objętych programem: podlaskiego, mazowieckiego, warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego, pomorskiego, wielkopolskiego. Realizacja Programu planowana jest na lata 2013 - 2025.

Ochrona jezior i ekosystemów od nich zależnych, poprawa jakości wód na obszarach zurbanizowanych i na terenach cennych przyrodniczo poprzez zróżnicowane i zintegrowane działania obejmujące ochronę przyrody ożywionej i nieożywionej oraz ograniczenie skutków działalności człowieka w zlewni jezior.

Program Ochrony Jezior Polski Północnej obejmuje realizację działań w ramach 3 celów.

- 1) poprawa stanu ekosystemów wodnych;
- 2) ochrona i poprawa środowiska wodnego;
- 3) zrównoważone korzystanie z wód.

PLAN GOSPODAROWANIA ODPADAMI DLA WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego przyjęty został uchwałą Nr XVIII/333/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 czerwca 2012 r. w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016. Uchwalony jest na lata 2011-2016 z uwzględnieniem perspektywy do 2023.

Plany gospodarki odpadami opracowuje się dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa i wdrażania hierarchii postępowania z odpadami.

W dokumentach tych przedstawiono szereg działań mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko, w tym na wody poprzez uporządkowanie gospodarki odpadami.

PROGRAM BIOLOGICZNEGO UDROŹNIENIA RZEK W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM

Wojewódzki program biologicznego udrażniania rzek został przyjęty uchwałą Nr 66/378/07/III Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 11 grudnia 2007 r. w sprawie zatwierdzenia „Programu biologicznego udrażniania rzek w województwie warmińsko-mazurskim. Celem tego programu jest między innymi wytypowanie do udrażnienia cieków, których biologiczna ciągłość jest obecnie zakłócona w wyniku przegrodzenia lub zmiany stosunków wodnych. Program ten zawiera kierunki działań, jakie należy podjąć, aby osiągnąć zakładany cel, jakim jest udrażnienie rzek województwa warmińsko - mazurskiego dla umożliwienia migracji ryb.

PLAN OCHRONY DLA OBSZARÓW NATURA 2000

PO dla obszaru Natura 2000 ustanawia minister właściwy do spraw środowiska, w drodze rozporządzenia. PO dla obszaru Natura 2000 sporządza się na okres 20 lat. Zawiera on nakreślenie sposobów identyfikacji i eliminacji wystąpienia możliwych zagrożeń, wskazanie obszarów oraz określenie działań ochronnych, a także działań zmierzających do przywrócenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków, określa zakres monitoringu przyrodniczego, opis przebiegu granic obszaru.

Działania przewidziane do realizacji w ramach Planu obejmują ochronę: OSO, specjalnych obszarów ochrony siedlisk, OZW oraz część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 i 6-9 ustawy o ochronie przyrody.

PLAN ZADAŃ OCHRONNYCH OBSZARÓW NATURA 2000

Projekt PZO sporządzany jest przez sprawującego nadzór nad obszarem (zwykle rdoś). PZO dla obszaru Natura 2000 ustanawiany jest w drodze aktu prawa miejscowego - zarządzenia na okres 10 lat. Dokument powstaje w trakcie 6 lat od czasu ustanowienia danego obszaru. W przypadku, gdy dla obszaru ustanowiono PO, PZO nie sporządza się.

PZO obszaru Natura 2000 w swej treści określa konkretne zadania ochronne, w tym w szczególności działania dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk, monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony. Określa również obszary ich wdrażania, wraz ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie zadań.

8.3. Krajowe i regionalne plany, działania oraz inicjatywy o charakterze rozwojowym

PLANY PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM SUSZY

W zakresie przeciwdziałania zjawisku suszy, głównymi dokumentami planistycznymi w Polsce, zgodnie z ustawą – Prawo wodne, są Plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz na obszarach dorzeczy. Zgodnie z art. 88s ustawy – Prawo wodne za ich przygotowanie odpowiadają dyrektorzy rzgw oraz Prezes KZGW. W poszczególnych rzgw opracowywane są obecnie plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych. Planowany termin ich opracowania wskazano na koniec 2017 r. W latach 2016-2020 KZGW zamierza opracować Plany przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy, w których zawarte będą między innymi analizy możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy, rozbudowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmiany naturalnej i sztucznej retencji oraz katalog działań służących ograniczeniu skutków suszy. Zgodnie z art. 88s ust. 1 ustawy – Prawo wodne Plany przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy opracowywane są w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej oraz ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi. Plany te będą uwzględniać Plany przygotowywane przez dyrektorów rzgw, a także PZRP oraz aPGW.

MAŁA RETENCJA W LASACH

Mała retencja na terenach leśnych obejmuje ogół działań mających na celu poprawę stosunków wodnych w zlewni, zatrzymanie lub spowolnienie odpływu wód, przy jednoczesnym zapewnieniu zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Podstawowym celem działań związanych z małą retencją w lasach jest przede wszystkim zapobieganie suszy poprzez retencję wód opadowych i roztopowych, a w rezultacie docelowe wykluczenie negatywnych

skutków wynikających z pogarszania naturalnych stosunków wodnych, które spowodowały lub powodują zmiany w reżimie hydrologicznym całej zlewni.

Działania tego typu prowadzone są od wielu lat w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe, przede wszystkim w ramach dwóch projektów realizowanych w ramach III osi priorytetowej POIŚ 2007-2014:

- 1) Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych;
- 2) Przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększenie retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie.

Budowane w ramach wyżej wymienionych projektów obiekty to w większości małe budowle hydrotechniczne o prostej konstrukcji, oddziałujące przede wszystkim przez skumulowany efekt ilości obiektów w poszczególnych zlewniach, a nie przez duże parametry jednego urządzenia. Obiekty te mają być odporne na działanie czynników zewnętrznych (w tym płynącej wody). Są to obiekty, w trakcie realizacji których do minimum ograniczono potencjalne niekorzystne oddziaływania na przyrodę, na stan wód oraz ekosystemy od wód zależne. Oprócz inwestycji technicznych związanych z budową zastawek, małych zbiorników wodnych, progów, jazów, bystrotoków, kompleksowe projekty małej retencji obejmują również działania, których celem jest czynna ochrona i kształtowanie mokradeł, renaturyzacja lub zwiększenie ich bioróżnorodności. Takie kompleksowe podejście do zagadnień małej retencji daje doskonałe efekty przyrodnicze.

W perspektywie finansowej 2014-2020 Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe planują kontynuować projekt małej retencji pod nazwą "Kompleksowego projektu adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych" oraz „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich”. Przedsięwzięcia te będą realizowane w ramach II osi priorytetowej POIŚ (działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska).

REWITALIZACJA KRAJOBRAZÓW WODNYCH

Ochrona wód wiąże się nie tylko z zachowaniem wartości przyrodniczych, ale również walorów krajobrazowych wynikających z uwarunkowań historycznych. Zabudowa cieków prowadzona była od setek lat i trwale wpisała się w krajobraz, często umożliwiając kształtowanie się nowych, cennych ekosystemów. Innym ważnym aspektem jest wartość historyczna wielu istniejących obiektów hydrotechnicznych. Dlatego też gospodarowanie wodami powinno równolegle z ochroną środowiska wodnego zapewniać ochronę i odtwarzanie dziedzictwa kulturowego związanego z wodami.

W tym celu wskazana jest realizacja kompleksowych działań rewitalizacyjnych związanych ze wzmocnieniem lub przywróceniem wielofunkcyjnego gospodarowania wodą oraz z ochroną krajobrazów wodnych. Działania takie powinny być realizowane w zakresie ochrony stanu wód i obejmować mogą w szczególności:

- 1) rozwijanie szlaków turystyki wodnej i budowę inwestycji towarzyszących, zgodnych z przyrodniczymi uwarunkowaniami, podnoszących atrakcyjność obszaru i prowadzących do wzrostu potencjału ekonomicznego i zrównoważonego rozwoju obszarów nadrzecznych;
- 2) odbudowę niszczących budowli hydrotechnicznych, w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji (muzealnej, kulturowej, turystycznej, hotelowej lub ekspozycyjnej);
- 3) tworzenie warunków do odtwarzania starych lub podejmowania nowych niewielkich inwestycji hydroenergetycznych, zasilających w energię najbliższy obszar i sprzyjających powstawaniu małych przedsiębiorstw towarzyszących, wzmacniających lokalny rynek pracy;
- 4) tworzenie sprzyjającego klimatu do zawierania partnerskich umów i współpracy między przedstawicielami lokalnych stowarzyszeń, samorządami a małym biznesem dla działań służących rewitalizacji krajobrazów nadrzecznych, przy jednoczesnym ożywieniu gospodarczym okolicy na bazie hydroenergetyki, turystyki, sportu i rekreacji;
- 5) odbudowę tożsamości lokalnych społeczności na podstawie zasobów przestrzeni nadrzecznej z wykorzystaniem mechanizmów ekonomicznych;
- 6) rozwój działań edukacyjnych – budowa ścieżek edukacyjno-krajoznawczych, szlaków kajakowych, tablic dydaktycznych, rozwój zainteresowań racjonalnym gospodarowaniem wodą i szeroko rozumianej ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego oraz produkcji czystszej energii.

8.4. Podsumowanie w zakresie współpracy z sąsiednimi państwami

Polska została zobligowana do określenia pojedynczych dorzeczy leżących na jej terytorium oraz przydzielenia ich do określonych obszarów dorzeczy, zapewniając przy tym odpowiednie uzgodnienia administracyjne i określenie właściwej władzy. Na podstawie art. 3 ust. 3 ustawy – Prawo wodne, zostało wydane rozporządzenie o obszarach dorzeczy.

Postanowienia odnoszą się również do problematyki współpracy międzynarodowej, obejmującej stosowanie przepisów wspólnotowych do międzynarodowych obszarów dorzeczy, dotyczącej przede wszystkim koordynacji działań ukierunkowanych na osiągnięcie celów środowiskowych. Państwa członkowskie mogą w tym celu wykorzystać istniejące struktury wynikające z umów międzynarodowych. W przypadku, gdy obszar dorzecza wykracza poza terytorium UE państwa członkowskie zostały również zobligowane do podjęcia starań na rzecz ustalenia właściwej koordynacji z odpowiednimi państwami trzecimi dla osiągnięcia celów środowiskowych na obszarze dorzecza, a same zapewniają stosowanie zasad gospodarki wodnej na swoim terytorium. Każde państwo członkowskie zapewnia też odpowiednie uzgodnienia administracyjne, w tym określenie właściwej władzy do wdrożenia celów środowiskowych.

Na obszarze dorzecza Jarft współpraca z Federacją Rosyjską w dziedzinie gospodarki wodnej prowadzona jest na podstawie porozumienia między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o gospodarce wodnej na wodach granicznych sporządzonego w Warszawie dnia 17 lipca 1964 r. (Dz.U. z 1965 r. Nr 12 poz. 78) (obowiązującym na zasadzie sukcesji). Aktualny stan współpracy w zakresie zawarcia nowej umowy nie jest zadowalający. Negocjacje zawieszono ze względu na brak zgody strony rosyjskiej na objęcie nią morskich wód granicznych.

W celu ochrony środowiska morskiego przed wszelkiego rodzaju zanieczyszczeniami prowadzona jest współpraca międzynarodowa w ramach konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego sporządzonej w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz.U. z 2000 r. Nr 28, poz. 346) ratyfikowanej przez Polskę w dniu 8 października 1999 r., która weszła w życie 17 stycznia 2000 r. Stronami Konwencji są państwa nadbałtyckie, czyli Królestwo Danii, Republika Estonii, Republika Finlandii, Republika Litewska, Republika Łotewska, Republika Federalna Niemiec, Rzeczpospolita Polska, Federacja Rosyjska, Królestwo Szwecji, oraz Unia Europejska. Zgodnie z jej postanowieniami podejmowane są działania, które dotyczą nie tylko wód morskich i wód wewnętrznych, ale także całego obszaru zlewiska Morza Bałtyckiego.

Za wdrożenie celów Konwencji odpowiada jej organ wykonawczy, czyli Komisja ochrony środowiska morskiego Morza Bałtyckiego (Komisja Helsińska, HELCOM), która koordynuje też prace pięciu stałych międzynarodowych grup roboczych:

- 1) grupy roboczej do spraw wdrażania podejścia ekosystemowego (Gear);
- 2) grupy roboczej do spraw morskich (Maritime);
- 3) grupy roboczej do spraw ograniczenia zanieczyszczeń ze zlewiska Morza Bałtyckiego (Pressure);
- 4) grupy roboczej do spraw reagowania (Response);
- 5) grupy roboczej do spraw ochrony środowiska naturalnego (State and Conservation);

oraz grup czasowych:

- 1) grupy do spraw zrównoważonego rolnictwa (AGRI);
- 2) grupy do spraw zrównoważonego rybołówstwa (Fish);
- 3) wspólnej grupy roboczej HELCOM-VASAB do spraw Planowania Przestrzennego na Morzu (HELCOM-VASAB MSP WG).

Taka struktura grup roboczych, których zadaniem jest między innymi wdrażanie polityk i strategii na rzecz ochrony środowiska morskiego i zrównoważonego rozwoju oraz przedstawianie problemów, które powinny zostać omówione na spotkaniach przewodniczących delegacji państw – stron Konwencji, funkcjonuje od września 2014 r. Na rzecz wdrożenia Konwencji działa też szereg podgrup eksperckich, w ramach grup stałych, pracujących nad szczegółowymi zagadnieniami związanymi między innymi z monitoringiem, oceną stanu, jak również ładunkami odprowadzanymi do Morza Bałtyckiego.

Główne działania państw – stron Konwencji Helsińskiej skupiają się obecnie na realizacji Bałtyckiego Planu Działań, przyjętego na Konferencji Ministerialnej HELCOM dnia 15 listopada 2007 r. w Krakowie, który zakłada osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego Bałtyku do 2021 r. W październiku 2013 r. Komisja Helsińska podczas narady ministerialnej uchwaliła aktualizację Bałtyckiego Planu Działań. W Polsce cele tego planu mają zostać zrealizowane poprzez działania zawarte w Krajowym Programie Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań, jak również w Krajowym programie ochrony wód morskich. Współpraca, zarówno na poziomie międzynarodowym, jak i krajowym koordynowana jest przez Sekretariat do spraw Morza Bałtyckiego (SMB), który od dnia 1 kwietnia 2015 r. znajduje się w KZGW.

8.5. PGW a planowanie przestrzenne

Stosownie do art. 118 ustawy – Prawo wodne ustalenia między innymi PGW na obszarze dorzecza uwzględnia się w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planach zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Analizy ustaleń PGW, należy dokonać na podstawie art. 114 ust. 1 pkt 1-11 ustawy – Prawo wodne, określającego zawartość PGW oraz przepisów ustawy PIZP.

PGW powinien zawierać:

- 1) ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza, w tym wykaz JCWP wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych oraz wykaz JCWPd;
- 2) podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych;
- 3) wykazy obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne wraz z graficznym przedstawieniem przebiegu ich granic oraz określeniem podstaw prawnych ich utworzenia;
- 4) wykazy, o których mowa w art. 113 ust. 3 pkt 1a ustawy – Prawo wodne, wraz z ich graficznym przedstawieniem, o ile jest dostępne;
- 5) mapę sieci monitoringu, wraz z prezentacją programów monitoringowych,
- 6) ustalenie celów środowiskowych dla JCW i obszarów chronionych;
- 7) podsumowanie wyników analizy ekonomicznej związanej z korzystaniem z wód;
- 8) podsumowanie działań zawartych w PWŚK, z uwzględnieniem sposobów osiągnięcia ustanawianych celów środowiskowych;
- 9) wykaz innych szczegółowych programów i planów gospodarowania dla obszaru dorzecza dotyczących zlewni, sektorów gospodarki, problemów lub typów wód, wraz z omówieniem zawartości tych programów i planów;
- 10) podsumowanie działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa i konsultacji publicznych, opis wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie;
- 11) wykaz organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza,
- 12) informację o sposobach i procedurach pozyskiwania informacji i dokumentacji źródłowej wykorzystanej do sporządzenia planu oraz informacji o spodziewanych wynikach realizacji planu.

Mając na uwadze powyższą regulację należy stwierdzić, iż część informacji zawartych w PGW może zostać wykorzystana w dokumentach planistycznych sporządzanych na podstawie ustawy PIZP. W dokumentach tych powinno się uwzględniać wykaz JCWP i wykaz JCWPd (lit. a powyżej), wykazy obszarów chronionych oraz wykazy wielkości emisji i stężeń dla substancji priorytetowych i innych, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości, w zakresie zgodnym z przepisami art. 10 ust. 1 i 2; art. 15, ust. 2 i ust 3, art. 39 i art. 47 ustawy PIZP.

W koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju określa się między innymi uwarunkowania w zakresie rozmieszczenia obiektów infrastruktury technicznej i transportowej oraz strategicznych zasobów wodnych i obiektów gospodarki wodnej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym (art. 47 ust. 2 pkt 4 ustawy PIZP).

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa określa się w szczególności system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 39 ust. 3 pkt 2 ustawy PIZP).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3, 9, 11 i 13 ustawy PIZP w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia się uwarunkowania:

- 1) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego (pkt 3);
- 2) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych (pkt 9);
- 3) występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla (pkt 11);
- 4) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami (pkt 13).

W studium określa się także obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk (art. 10 ust. 2 pkt 3 ustawy PIZP).

Natomiast w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego określa się granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów (art. 15 ust. 2 pkt 7 ustawy PIZP).

9. PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ ZASTOSOWANYCH W CELU INFORMOWANIA SPOŁECZEŃSTWA I KONSULTACJI PUBLICZNYCH, OPIS WYNIKÓW I DOKONANYCH NA TEJ PODSTAWIE ZMIAN W PLANIE

Udział społeczeństwa jest niezwykle istotnym elementem procesu planowania w gospodarce wodnej. Przede wszystkim jest on pomocny w celu rozpoznania rzeczywistych potrzeb i oczekiwań, a także uzyskaniu akceptacji społecznej dla podejmowanych decyzji. W związku z tym powinien on być procesem ciągłym i nie ograniczać się jedynie do wybranych etapów cyklu planistycznego.

Ramy konsultacji społecznych w tym zakresie reguluje art. 119 ust. 7 – 9 ustawy – Prawo wodne. Artykuł ten obowiązuje do zapewnienia aktywnego udziału wszystkich zainteresowanych w osiągnięciu celów środowiskowych, w szczególności w opracowywaniu, przeglądzie i uaktualnianiu PGW na obszarze dorzecza. Konsultacje społeczne muszą dotyczyć:

- 1) harmonogramu i programu prac związanych ze sporządzaniem planu, w tym zestawienie działań, które należy wprowadzić w drodze konsultacji, co najmniej na 3 lata przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy plan;
- 2) przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej określonych dla danego obszaru dorzecza, co najmniej na 2 lata przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy plan.

W tym zakresie działania te zostały przeprowadzone przed przystąpieniem do opracowania aPGW.

Ponadto art. 119 ust. 7 pkt 3 ustawy – Prawo wodne nakłada obowiązek przedłożenia do konsultacji społecznych kopii projektu PGW, co najmniej na rok przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy plan.

Zgodnie z art. 119 ust. 9 ustawy – Prawo wodne w terminie 6 miesięcy od dnia podania do publicznej wiadomości informacji o poddaniu konsultacjom społecznym projektu PGW zainteresowane strony mogą zgłaszać uwagi do ustaleń zawartych w tych dokumentach.

Do konsultacji społecznych, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o informacji o środowisku, przedkłada się także materiały źródłowe wykorzystanych do opracowania projektu PGW.

Powyższe jest zgodne z prawem wspólnotowym i wymaganiami stawianymi przez KE w zakresie konsultacji społecznych.

Cały proces konsultacji społecznych miał na celu włączenie wszystkich zainteresowanych stron w proces aPGW tak, aby stanowił on podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Konsultacje społeczne oraz kampania informacyjna skierowane były do organów odpowiedzialnych za gospodarowanie wodami, a także do ogółu społeczeństwa.

Najważniejszym celem przeprowadzonych konsultacji było:

- 1) poinformowanie społeczeństwa o aPGW na obszarze dorzecza Jarft;
- 2) zachęcenie społeczeństwa do dialogu z grupami ekspertów oraz z władzami w celu uwzględnienia w aPGW społecznych potrzeb i oczekiwań;
- 3) zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej problematyki wody oraz gospodarki wodnej w Polsce przez dotarcie do różnych grup docelowych;
- 4) spełnienie wymogów KE, co do zakresu PGW oraz przejrzystości informowania, udostępniania i zaangażowania w ich opracowywanie.

Działania i komunikacja skierowane zostały do szeroko pojętego społeczeństwa, jednak w celu ułatwienia porozumienia i komunikacji ukierunkowane były na poszczególne grupy docelowe:

- 1) administracja rządowa – urzędy oraz inne podmioty publiczne powołane do wykonywania zadań z zakresu administracji publicznej;
- 2) administracja samorządowa – podmiotem są samorządowe jednostki organizacyjne gminne, powiatowe, wojewódzkie, których zwierzchnikami są wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta lub marszałek województwa;
- 3) użytkownicy wód – są to gospodarstwa domowe, ludność, instytucje publiczne oraz podmioty prowadzące działalność przemysłową lub gospodarczą wykorzystującą zasoby wodne;
- 4) organizacje (w tym pozarządowe, reprezentujące różne interesy, w tym środowiska ekologiczne oraz mieszkańcy i właściciele nieruchomości oraz obiektów) – są to podmioty niezależne od administracji publicznej, zgodnie z regulacją zawartą w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239, z późn. zm.);
- 5) kompetentne władze sąsiednich krajów znajdujących się w zlewniach transgranicznych – władze państw, na których terytorium realizacja dokumentu może oddziaływać na środowisko (jeżeli taki fakt wystąpi są powiadamiane przez GDOŚ).

W trakcie trwania konsultacji aPGW realizowano zarówno działania informacyjne, jak i zachęcające społeczeństwo i ekspertów do wyrażania opinii.

Przeprowadzone działania konsultacyjne:

- 1) ankieta uniwersalna w dwóch wersjach cyfrowej i analogowej – jest podstawową formą badania opinii wybranych dużych grup interesariuszy i mieszkańców obszaru dorzeczy; ankieta przygotowana została w sposób przejrzysty i umieszczona na stronie internetowej poświęconej aPGW;
- 2) organizacja spotkań konsultacyjnych, których celem było przeprowadzenie dyskusji z ekspertami oraz zebranie wypełnionych ankiet i formularzy uwag (od 22 grudnia 2014 r. do 22 czerwca 2015 r.);
- 3) organizacja konferencji w miastach będących siedzibami rzgw, mających na celu włączenie zainteresowanych stron do prac nad sporządzeniem planów;
- 4) organizacja Krajowego Forum Wodnego w dniach 09 i 10 czerwca 2015 r., w którym wzięły udział osoby zainteresowane planowaniem w gospodarce wodnej, do udziału w Krajowym Forum Wodnym zaproszeni zostali reprezentanci administracji rządowej, organizacji zrzeszających przedstawicieli przemysłu i usług, organizacji zajmujących się ochroną środowiska, przedstawiciele rzgw, środowisk eksperckich, administracji samorządowej, rolnictwa.

Przeprowadzone działania informacyjne:

- 1) utworzono strony internetowe zawierające aktualne treści i materiały dotyczące aPGW;
- 2) kampania informacyjna skierowana do wszystkich grup docelowych obejmująca:
  - a) ogłoszenia prasowe w prasie ogólnopolskiej,
  - b) kampanię radiową w ogólnopolskiej stacji radiowej w dniach od 25 listopada do 8 grudnia 2014 r.,
  - c) kampanię internetową, która polegała na umieszczeniu banneru na jednym z najczęściej odwiedzanych portali w Polsce (termin realizacji kampanii od dnia 25 listopada do dnia 8 grudnia 2014 r.),
  - d) portal dostarczający dziennikarzom aktualnych informacji na temat aPGW i spotkań konsultacyjnych,
  - e) przygotowanie 4 interaktywnych gier dla dzieci i młodzieży, które zostały umieszczone na portalu poświęconym aPGW; za pośrednictwem gier zostały przybliżone zagadnienia związane z gospodarką wodną, ochroną środowiska naturalnego oraz zasady prawidłowego postępowania w celu ochrony środowiska naturalnego,
  - f) umieszczenie na stronie aPGW bajek dla dzieci, które pokazywały jak ważne jest utrzymanie czystości wód,
  - g) zorganizowanie konkursu komiksowego z nagrodami pt. „Jak chronić wodę w przyrodzie przed zanieczyszczeniami” – dzieci w wieku szkolnym nadesłały prace, na których przedstawione zostały m.in. dobre praktyki związane z użytkowaniem wody na co dzień,
  - h) zamieszczenie plakatów aPGW w urzędach powiatowych w celu zainteresowania lokalnej społeczności konsultacjami społecznymi;
- 3) publikacja artykułów dotyczących aPGW w pismach branżowych;
- 4) współpraca z mediami ogólnopolskimi;
- 5) newsletter wysyłany comiesięcznie do interesariuszy, który zawierał informacje o bieżących wydarzeniach oraz aktualnościach związanych z planami gospodarowania wodami (także w języku angielskim);
- 6) nakręcenie filmu reklamowego o aPGW; film był odtwarzany podczas konferencji regionalnych oraz na spotkaniach konsultacyjnych dla poszczególnych obszarów dorzeczy; został też umieszczony na stronie internetowej aPGW;
- 7) opracowanie broszury informacyjnej zawierającej podstawowe informacje o aPGW dla 10 obszarów dorzeczy (zdjęcia, mapy, formularz zgłaszania uwag oraz wersję angielską broszury).

Trwające 6 miesięcy konsultacje społeczne aPGW pozwoliły wielu grupom interesariuszy wypowiedzieć się na temat aktualizowanych dokumentów. Dzięki ogólnokrajowej kampanii prasowej, radiowej i internetowej oraz dodatkowym działaniom komunikacyjnym aktywny udział w spotkaniach konsultacyjnych oraz konferencjach regionalnych wzięło ponad 1600 osób, natomiast w ankiecie ogólnej wypowiedziało się ponad 4300 respondentów. Wyprodukowany specjalnie do tego projektu film informacyjno-reklamowy, przybliżający tematykę poprawy stanu wód w Polsce i przykładów działań, obejrzało prawie 850 internautów. W ciągu ponad 6 miesięcy zgromadzono ponad 3000 uwag zgłaszanych bezpośrednio lub pośrednio do dokumentów, które przeanalizowano, a w uzasadnionych przypadkach zmiany wprowadzono w treści aPGW. Obszar dorzecza Jarft był obok obszaru dorzecza Ücker tym regionem, dla którego nie organizowano dodatkowych spotkań konsultacyjnych. Zainteresowani mogli jednak zadawać pytania na spotkaniach organizowanych dla obszaru dorzecza Wisły i na konferencji regionalnej dla Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Istotnym zagadnieniem jest także fakt, że przed opracowaniem dokumentu aPGW na obszarze dorzecza Jarft opracowane zostały projekty dokumentów „wstępnych” zgodnie z art. 119 ustawy – Prawo wodne: „Harmonogram i program prac związanych z aPGW dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy wprowadzić w drodze konsultacji” oraz „Przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej dla

obszarów dorzeczy”. Projekty wymienionych dokumentów zostały poddane konsultacjom, które trwały przez 6 miesięcy (od dnia 1 września 2011 r. do dnia 29 lutego 2012 r.) i były prowadzone zarówno na szczeblu krajowym (przez KZGW) jak i regionalnym (poszczególne rzgw). W ramach szerokich konsultacji społecznych Harmonogramu, prowadzonych w 6-miesięcznym okresie (od dnia 1 września 2011 r. do dnia 29 lutego 2012 r.) zebrano szereg uwag, wniosków, informacji i problemów także od innych podmiotów niż organy administracji, posiadające interes prawny w uzgadnianiu treści Harmonogramu.

W wyniku tych konsultacji społecznych wskazano także najistotniejsze problemy gospodarki wodnej, wśród których należy wskazać:

- 1) zanieczyszczenie wód powierzchniowych;
- 2) brak wody;
- 3) stany powodziowe, zwiększony spływ powierzchniowy;
- 4) złą jakość wody na cele użytkowe;
- 5) rozproszenie odpowiedzialności za kwestie zarządzania wodą pomiędzy różne jednostki administracyjne;
- 6) niedostateczny poziom edukacji ekologicznej;
- 7) niewykorzystany potencjał żeglugowy, turystyczny i hydroenergetyczny polskich rzek;
- 8) konieczność zwiększenia poziomu retencji.

Podczas całego procesu konsultacji społecznych aPGW zebrano łącznie 3 085 uwag, które przeanalizowano i w uzasadnionych przypadkach uwzględniono w ostatecznych wersjach aktualizowanych dokumentów. W okresie od grudnia 2014 r. do czerwca 2015 r., to jest w czasie bezpośrednich konsultacji aPGW, zebrano 490 uwag, 220 uwag było błędnie zgłoszonych. W przypadku formularza elektronicznego, za pomocą którego zgłaszano uwagi, tylko 6 uwag zgłoszono błędnie. Najwięcej uwag wpłynęło dla dorzeczy Wisły i Odry, przy czym osoby i instytucje zgłaszające je chętniej korzystały z tradycyjnych kanałów przekazywania, takich jak pisma, i przekazywały je za pomocą poczty tradycyjnej i elektronicznej. Pełne zestawienie uwag z podziałem na dorzecza (wraz z informacją o uwzględnieniu bądź też uzasadnieniem odrzucenia) jest dostępne na stronie internetowej aPGW i KZGW oraz będzie dostępne w kolejnych latach dla wszystkich zainteresowanych.

10. WYKAZ ORGANÓW WŁAŚCIWYCH W SPRAWACH GOSPODAROWANIA WODAMI DLA OBSZARU DORZECZA

Jak wynika z art. 4 ustawy – Prawo wodne, organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są: minister właściwy do spraw gospodarki wodnej oraz Prezes KZGW. Ponadto wyżej wymieniona ustawa wskazuje na szereg zadań Ministra Właściwego do spraw gospodarki morskiej. Zadania te pełni obecnie Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej. W tabeli 30 zestawiono organy właściwe w sprawach gospodarowania wodami, natomiast w tabeli 31 akty prawne, na mocy których powołuje się właściwe władze.

Tabela 30. Zestawienie organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami

Organ	Adres	Strona www
Minister Środowiska	ul. Wawelska 52/54 00-922 Warszawa tel. +48 22 57 92 900	www.mos.gov.pl
Prezes KZGW	ul. Grzybowska 80/82 00-844 Warszawa tel. +48 22 37 20 210	www.kzgw.gov.pl
Minister Rozwoju	plac Trzech Krzyży 3/5, 00-535 Warszawa tel. +48 22 273 70 00	www.mr.gov.pl
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	ul. Nowy Świat 6/12, 00-400 Warszawa tel. +48 22 630 16 39	www.mgm.gov.pl
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa tel. +48 22 623 10 00	www.minrol.gov.pl

Tabela 31. Zestawienie aktów prawnych powołujących właściwe władze oraz określające ich zakres działania

Organ	Prawna podstawa działania
Minister Środowiska	Zarządzenie Nr 66 Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 maja 2016 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Środowiska (M.P. poz. 476)
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. poz. 1904 i 2096)
	Ustawa o działach
	Ustawa – Prawo wodne
Prezes KZGW	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie nadania statutu Krajowemu Zarządowi Gospodarki Wodnej (Dz. U. Nr 108, poz. 744, z późn. zm.)
	Ustawa – Prawo wodne
Minister Rozwoju	Ustawa o obszarach morskich
	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2015 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Rozwoju oraz zniesienia Ministerstwa Gospodarki (Dz. U. poz. 2076)
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rozwoju (Dz. U. poz. 1895)
	Ustawa o działach
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	Ustawa o obszarach morskich
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (Dz. U. poz. 1909, z późn. zm.)
	Ustawa o działach
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Zarządzenie Nr 144 Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi (M.P. poz. 1146)
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz. 1906)
	Ustawa o działach
	Ustawa – Prawo wodne

Minister Środowiska

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy – Prawo wodne minister właściwy do spraw gospodarki wodnej składa Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej co dwa lata, nie później niż do dnia 30 czerwca, informację o gospodarowaniu wodami dotyczącą:

- 1) stanu zasobów wodnych państwa;
- 2) stanu wykorzystywania zasobów wodnych;
- 3) realizowania PGW na obszarach dorzeczy;
- 4) współpracy międzynarodowej na wodach granicznych i realizacji umów w tym zakresie;

- 5) utrzymywania wód powierzchniowych oraz urządzeń wodnych;
- 6) prowadzonych inwestycji;
- 7) stanu ochrony ludności i mienia przed powodzią lub suszą.

Ponadto zgodnie z art. 89 ust. 4 ustawy – Prawo wodne minister właściwy do spraw gospodarki wodnej sprawuje nadzór nad działalnością Prezesa KZGW polegający w szczególności na:

- 1) zatwierdzaniu programów realizacji zadań związanych z utrzymywaniem wód lub urządzeń wodnych oraz inwestycji w gospodarce wodnej;
- 2) zatwierdzaniu corocznego sprawozdania, o którym mowa w art. 91 ustawy – Prawo wodne;
- 3) zatwierdzaniu planu kontroli gospodarowania wodami wykonywanej przez Prezesa KZGW;
- 4) polecaniu przeprowadzenia kontroli nieujętych w planie kontroli.

Prezes KZGW

Zgodnie z art. 89 oraz art. 90 ustawy – Prawo wodne Prezes KZGW jest centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach gospodarowania wodami, a w szczególności w sprawach zarządzania wodami oraz korzystania z wód i wykonuje zadania określone wyżej wymienioną ustawą.

Prezes KZGW pełni funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do marszałków województw i dyrektorów rzgw, w sprawach określonych ustawą (art. 4 ust. 3 ustawy – Prawo wodne).

Prezes KZGW wykonuje także prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, w stosunku do wód istotnych dla kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wód podziemnych oraz śródlądowych wód powierzchniowych (art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo wodne).

Zgodnie z art. 90 ust. 3 ustawy – Prawo wodne działania w zakresie gospodarowania wodami morskimi wód wewnętrznymi i wodami morza terytorialnego Prezes KZGW wykonuje we współpracy z właściwymi organami administracji morskiej. Prezes KZGW prowadzi kataster wodny dla obszaru państwa z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy i regiony wodne (art. 154 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo wodne).

Kontrolę gospodarowania wodami wykonuje Prezes KZGW oraz dyrektorzy rzgw zgodnie z art. 156 ust. 2 ustawy – Prawo wodne. Organem opiniodawczo-doradczym Prezesa KZGW jest Krajowa Rada Gospodarki Wodnej (art. 96 ust. 1 ustawy – Prawo wodne). Tworzy się także rady gospodarki wodnej regionów wodnych jako organy opiniodawczo-doradcze dyrektorów rzgw (art. 100 ust. 1 ustawy – Prawo wodne). Rada gospodarki wodnej regionów wodnych składa się z 30 członków zgłoszonych przez organy samorządu terytorialnego, organizacje gospodarcze, rolnicze, rybackie oraz społeczne związane z gospodarką wodną, a także przez zakłady korzystające z wód oraz właścicieli wód nienależących do Skarbu Państwa (art. 100 ust. 3 ustawy – Prawo wodne). Członków rady gospodarki wodnej regionów wodnych powołuje Prezes KZGW na wniosek dyrektora rzgw na okres 4 lat.

Organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie gospodarowania wodami zestawiono w tabeli 32.

Tabela 32. Organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie gospodarowania wodami

Nazwa właściwych władz	Nazwa organów współpracujących
Prezes KZGW	Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Rozwoju, Minister Zdrowia, Główny Inspektor Sanitarny, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, GDOŚ, wioś, wojewódzki inspektor sanitarny, wojewoda, marszałek województwa

Dyrektorzy rzgw

Prezesowi KZGW podlegają dyrektorzy rzgw (art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne).

Akty prawne regulujące działalność rzgw:

- 1) ustawa – Prawo wodne;
- 2) rozporządzenie o obszarach dorzeczy.

Zadania dyrektora rzgw zostały wskazane w art. 92 ust. 3 ustawy – Prawo wodne.

W tabelach 33 i 34 przedstawiono podległość dyrektorów rzgw oraz akty prawne ustanawiające statuty rzgw.

Tabela 33. Podległość dyrektora rzgw odpowiedniego dla obszaru dorzecza Jarft, siedziba oraz strona www

Nazwa organu	Nazwa organu podległego	Dane kontaktowe i strona www instytucji podległej
Prezes KZGW	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie	ul. Zarzecze 13 B 03-194 Warszawa www.warszawa.rzgw.gov.pl

Tabela 34. Akt prawny ustanawiający statut rzgw oraz przynależne regiony wodne

Nazwa rzgw	Nadanie statutu	Przynależne regiony wodne
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie	Zarządzenie Nr 45 Ministra Środowiska z dnia 30 lipca 2013 r. w sprawie nadania statutu Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Warszawie (Dz. Urz. Min. Środ. poz. 55)	region wodny Środkowej Wisły region wodny Jarft, region wodny Niemna, region wodny Łyny i Węgorapy, region wodny Świeżej

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest centralnym organem administracji rządowej, powołanym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania stanu środowiska, nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw środowiska. Zadania IOŚ zostały wskazane w art. 2 ustawy o IOŚ.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska

Zgodnie z art. 131 ust. 1 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku rdoś jest zobowiązany realizować zadania między innymi z zakresu zarządzania ochroną przyrody, przekazywania informacji o środowisku, kontroli procesu inwestycyjnego (w tym zgodnie z art. 81 ust. 3 wyżej wymienionej ustawy, rdoś może odmówić zgody na realizację przedsięwzięcia jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika, że przedsięwzięcie może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w PGW na obszarze dorzecza o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 38j ustawy – Prawo wodne).

Ponadto zgodnie z art. 63 ustawy o informacji o środowisku, w którym mowa o obowiązku przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko dla planowanych przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, w drodze postanowienia, organy właściwe do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (w tym rdoś) muszą uwzględnić uwarunkowanie wskazane w art. 63 ust. 1 pkt 2 lit. k wyżej wymienionej ustawy (przepis wejdzie w życie dnia 1.01.2017 r.), czyli wpływ przedsięwzięcia na „wody i obowiązujące dla nich cele środowiskowe”.

Wojewodowie

Przepis art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy – Prawo wodne wskazuje wojewodów wśród organów właściwych w sprawie gospodarowania wodami. Do kompetencji tych organów należy między innymi: uzgadnianie rozstrzygnięć marszałka województwa w przedmiocie kosztów wykonywania urządzeń melioracji wodnych (art. 74b ust. 1 ustawy – Prawo wodne), opiniowanie projektu wstępnej oceny ryzyka powodziowego (art. 88c ust. 3 ustawy – Prawo wodne), uzgadnianie decyzji nakazujących zakładowi piętrzącemu wodę obniżenie piętrzenia wody lub opróżnienie zbiornika, bez odszkodowania (art. 88p ust. 3 ustawy – Prawo wodne).

Organy jednostek samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo wodne organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są organy jednostek samorządu terytorialnego.

Organami powiatu są rada powiatu i zarząd powiatu ze starostą jako przewodniczącym. Należy zaznaczyć, iż organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do starostów w odniesieniu do zadań z zakresu administracji rządowej oraz kompetencji organu właściwego do wydania pozwolenia wodnoprawnego, jest właściwy dyrektor rzgw (art. 4 ust. 4 ustawy – Prawo wodne).

Marszałkowie województw są przewodniczącymi organu wykonawczego samorządu województwa. Ich zadania określone są w art. 140 ust. 2 ustawy – Prawo wodne. Organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do marszałków województw jest Prezes KZGW, zgodnie z przepisami art. 4 ust. 3 ustawy – Prawo wodne.

Dyrektorzy wojewódzkich zarządów melioracji i urządzeń wodnych

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych działają na podstawie niżej wymienionych aktów prawnych:

- 1) ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 486, z późn. zm.);
- 2) ustawy – Prawo wodne;
- 3) ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.).

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych realizują, w imieniu marszałka województwa, zadania wynikające z wykonywania przez marszałka województwa praw właścicielskich w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa oraz w stosunku do pozostałych wód niepodlegających zarządzaniu przez Prezesa KZGW lub dyrektorów parków narodowych.

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej jest ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej. Dział gospodarki morskiej obejmuje sprawy wskazane w art. 10 ust. 1 ustawy o działach, do których należą w szczególności sprawy:

- 1) transportu morskiego i żeglugi morskiej;
- 2) obszarów morskich;
- 3) portów i przystani morskich;
- 4) ochrony środowiska morskiego.

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej jest organem nadrzędnym w stosunku do dyrektorów urzędów morskich oraz dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej.

Kompetencje i terytorialny zakres działania organów administracji morskiej określa art. 42 ust. 1 i 2 ustawy o obszarach morskich.

Dyrektorzy urzędów żeglugi śródlądowej

Urzędy żeglugi śródlądowej działają na podstawie niżej wymienionych aktów prawnych, które nadają im uprawnienia oraz regulują zasady żeglugi na wodach śródlądowych. Są nimi:

- 1) ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 1458, z późn. zm.);
- 2) rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie określenia siedzib i terytorialnego zakresu działania dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej (Dz.U. Nr 77 poz. 831, z późn. zm.);
- 3) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przepisów żeglugowych na śródlądowych drogach wodnych (Dz.U. Nr 212, poz. 2072).

W tabeli 35 zestawiono podległość dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej.

Tabela 35. Podległość dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej, ich siedziby oraz strony www

Nazwa organu	Nazwa organu podległego	Dane kontaktowe instytucji podległej
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	Dyrektor Urzędu Żeglugi Śródlądowej w Giżycku	ul. Łuczańska 5 11-500 Giżycko www.giz.uzs.gov.pl

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Zgodnie z art. 78 ust. 3 ustawy – Prawo wodne minister właściwy do spraw rozwoju wsi określa w drodze rozporządzenia sposób:

- 1) prowadzenia ewidencji: śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części, stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, urządzeń melioracji wodnych, oraz zmeliorowanych gruntów;
- 2) ustalania obszaru, na który wywierają korzystny wpływ urządzenia melioracji wodnych szczegółowych.

Współpraca międzynarodowa

Zarówno organy właściwe do spraw gospodarki wodnej, jak i inne reprezentujące polski rząd prowadzą współpracę międzynarodową zarówno z państwami należącymi do UE, jak również spoza niej. Współpraca odbywa się na podstawie umów międzynarodowych pomiędzy państwami, których dotyczy.

W tabelach 36 i 37 zestawiono umowy dwustronne oraz wielostronne

Tabela 36. Umowy dwustronne

Państwo	Nazwa umowy	Data podpisania
Federacja Rosyjska	Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o gospodarce wodnej na wodach granicznych sporządzone w Warszawie dnia 17 lipca 1964 r.	17.07.1964 (Dz.U. z 1965 r. Nr 12, poz. 78)

Tabela 37. Umowy wielostronne

Umowa	Data podpisania	Data ratyfikacji lub wejścia w życie dla Polski
Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r.	06.01.1977 r.	22.03.1978 r. (Dz.U. z 1978 r. Nr 7, poz. 24, z późn. zm.)
Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r.	18.03.1992	17.02.2000 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 78 poz. 702, z późn. zm.)

11. INFORMACJE O SPOSOBACH I PROCEDURACH POZYSKIWANIA INFORMACJI I DOKUMENTACJI ŹRÓDŁOWEJ WYKORZYSTANEJ DO SPORZĄDZANIA PLANU ORAZ INFORMACJI O SPODZIEWANYCH WYNIKACH REALIZACJI PLANU

11.1. Punkty kontaktowe pozyskiwania informacji o spodziewanych wynikach realizacji planu

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu PGW, w szczególności działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń, łącznie z wymogiem uprzedniego uzyskania zezwolenia na sztuczne zasilanie lub uzupełnienie części wód podziemnych oraz działań związanych z ochroną wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł punktowych jest Prezes KZGW wraz z instytucjami wspierającymi KZGW – dyrektorami rzgw, właściwymi na obszarze dorzecza. Dane adresowe Prezesa KZGW i Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie przedstawiono w tabeli 38.

Tabela 38. Dane adresowe Prezesa KZGW oraz Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie

Organ	Adres
Prezes KZGW	ul. Grzybowska 80/82, 00-844 Warszawa
Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie	ul. Zarzecze 13B 03-194 Warszawa

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych, a także stanu JCWP i JCWPd jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska, którego dane adresowe przedstawiono w tabeli 39.

Tabela 39. Dane adresowe Głównego Inspektora Ochrony Środowiska

Organ	Adres
Główny Inspektor Ochrony Środowiska	ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa

Aktualizacja PGW na obszarze dorzecza Jarft wpłynie na poprawę stanu JCWP i JCWPd oraz przyczyni się do możliwości osiągnięcia celów środowiskowych w JCWP i JCWPd.

11.2. Procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji

Procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji reguluje ustawa o informacji o środowisku. Zgodnie z art. 8 ustawy o informacji o środowisku organy administracji są zobowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Informacje o środowisku oraz jego ochronie udostępniane są w formie ustnej, pisemnej, elektronicznej, wizualnej, dźwiękowej lub w innej formie (art. 9 ust. 2 ustawy o informacji o środowisku) na wniosek pisemny, bądź w przypadkach niewymagających wyszukiwania – bez pisemnego wniosku (art. 12 ust.1 i 2 ustawy o informacji o środowisku), nie później niż w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wniosku (art. 14 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku).

Kategorie informacji podlegających udostępnieniu ustanawia art.9 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku i są to między innymi: informacje dotyczące stanu elementów środowiska, emisji zanieczyszczeń i odpadów promieniotwórczych, środków administracyjnych, przepisów prawnych dotyczących środowiska i gospodarki wodnej, raporty na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska, informacje na temat stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku organ administracyjny może odmówić udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie, jeżeli informacje dotyczą w szczególności danych objętych tajemnicą statystyczną, prawem autorskim, związanych z ochroną danych osobowych, spraw z toczącym się postępowaniem sądowym, informacji o wartości handlowej, danych zagrażającym bezpieczeństwu publicznemu i państwowemu.

Dane o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie zamieszczane są w publicznie dostępnych wykazach (art. 21 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku), do prowadzenia których zobowiązane są organy administracji właściwe w sprawach, bądź właściwe do prowadzenia postępowania, w ramach którego lub w wyniku którego sporządzane są dokumenty (art. 22 ustawy o informacji

o środowisku). Publicznie dostępne wykazy prowadzone są w formie elektronicznej i udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej (art. 23 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku).

11.3. Dokumentacja źródłowa wykorzystana przy sporządzaniu Planu

Podczas prac przy aPGW na obszarze dorzecza Jarft wykorzystano szereg dokumentów i opracowań sporządzonych w trakcie trwania cyklu planistycznego i aktualizujących, bądź uszczegóławiających dane opracowane i wykorzystane w pierwszym cyklu planistycznym. Wszystkie dane wykorzystane przy sporządzaniu aPGW stanowią dane publiczne, dostępne rejestry lub też zostały pozyskane w trybie ustawy o informacji o środowisku.

Podstawą doboru działań służących osiągnięciu celów środowiskowych była weryfikacja PWŚK oraz wyniki PMŚ w zakresie monitoringu wód. Dane monitoringowe wykorzystane przy opracowaniu programu działań dla rzek pochodziły z lat 2010 – 2012 oraz z 2013 r., dla jezior z lat 2010-2013, dla wód przejściowych, przybrzeżnych oraz wód podziemnych z lat 2010-2012. Ponadto na potrzeby opracowania programów działań zostały wykorzystane również dokumentacje planistyczne sporządzane w związku z przepisami art. 113 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo wodne:

- 1) wykazy JCW, ze wskazaniem SCW i SZCW oraz JCW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- 2) charakterystyki JCW;
- 3) cele środowiskowe dla wszystkich JCW i obszarów chronionych;
- 4) identyfikacja znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocena ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych;
- 5) identyfikacja oddziaływań zmian poziomów wód podziemnych;
- 6) rejestr wykazów obszarów chronionych;
- 7) analizy ekonomiczne związane z korzystaniem z wód;
- 8) programy monitoringu wód,
- 9) wykazy wielkości emisji i stężeń: substancji priorytetowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 38d ust. 2 oraz innych substancji powodujących zanieczyszczenie, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości.

Ponadto na potrzeby doboru działań wykorzystano informacje dotyczące inwestycji w zakresie gospodarki komunalnej pochodzące z IV aKPOŚK oraz Masterplanu 2015 r.⁵ Ponadto w celu pozyskania najbardziej aktualnych informacji o działaniach na terenach nieaglomeracyjnych przeprowadzono ankietyzację w starostwach powiatowych i za ich pośrednictwem w gminach. Ankietowano również administratorów cieków w zakresie planów inwestycyjnych dotyczących udrażniania budowli piętrzących w celu umożliwienia migracji ichtiofauny oraz planowanych działań renaturyzacyjnych.

Do oszacowania potrzeb w zakresie wyposażania ludności niepodłączonej do kanalizacji w urzędzenia do zbierania i oczyszczania ścieków oraz ilości niezbędnych do wybudowania miejsc do przechowywania nawozów naturalnych wykorzystano dane pochodzące z GUS – Bank Danych Lokalnych.

Wymienione wyżej materiały wykorzystano również podczas analizy konieczności i możliwości ustanowienia odstępstw od osiągnięcia celów środowiskowych.

Ponadto, w ramach ustanawiania odstępstw, konieczne było przeanalizowanie czy inwestycje mogące uniemożliwić osiągnięcie celów, zgłoszone przez inwestorów spełniają przesłanki z art. 38j ustawy – Prawo wodne. Weryfikacja przesłanek odbyła się na podstawie dokumentacji przesłanej przez inwestorów. Oprócz formularzy wypełnianych przez inwestorów, analizowano także dokumentację projektową, raporty środowiskowe, decyzje środowiskowe oraz inne udostępnione dokumenty i opracowania.

11.4. Spodziewane wyniki realizacji aPGW

Głównym celem niniejszego dokumentu jest zapewnienie osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych dla wód i obszarów chronionych. Cel ten ma być osiągnięty poprzez podjęcie działań podstawowych i uzupełniających przypisanych JCW i obszarom chronionym oraz działań ogólnokrajowych. Realizacja zaplanowanych w ramach aPWŚK działań, które zostały podsumowane w planie ma zapewnić efekt w postaci zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do środowiska zarówno ze źródeł obszarowych jak i punktowych, racjonalizację poboru wód, zapewnienie możliwości migracji organizmów wodnych w ciekach, których drożność jest warunkiem osiągnięcia dobrego stanu wód, ograniczenie presji hydromorfologicznej. Dla części wód cel ten zostanie osiągnięty do 2015 r., dla części zgodnie z informacjami zawartymi w rozdziale 5, do 2021 r. lub do 2027 r. Spodziewanym efektem wdrożenia postanowień dokumentu jest więc osiągnięcie dobrego stanu wód we wskazanych dla poszczególnych JCW terminach lub też utrzymanie ich dobrego stanu.

⁵ Dokument dostępny na stronie <http://www.kzgw.gov.pl/pl/Krajowy-program-oczyszczania-ściekow-komunalnych.html>.

12. PODSUMOWANIE WSZELKICH ZMIAN LUB UAKTUALNIEŃ DOKONANYCH OD DNIA OGŁOSZENIA POPRZEDNIEGO PGW NA OBSZARZE DORZECZA JARFT

Od chwili opublikowania pierwszego PGW w polskim systemie prawa wprowadzono zmiany, które pozwoliły w pełni dostosować je do zasad zarządzania zasobami wodnymi zgodnie z wymogami stawianymi przez prawo UE.

Szczególne znaczenie miała ustawa o zmianie ustawy – Prawo wodne z 2011 r. Wprowadzone zmiany są niezwykle istotne z punktu widzenia stworzenia ram prawnych do pełnego wdrożenia przepisów UE.

Najistotniejsza z wprowadzonych zmian to wprowadzenie do ustawy – Prawo wodne definicji celów środowiskowych oraz przepisów warunkujących stosowanie odstępstw. Przepisy art. 38 oraz art. 114a ustawy – Prawo wodne definiują cele środowiskowe dla JCW oraz obszarów chronionych i ustalają zasady stosowania odstępstw od ich realizacji, co jest pełną transpozycją w tym zakresie.

Art. 38j ustawy – Prawo wodne, warunkuje możliwość realizacji inwestycji ingerujących w charakterystyki fizyczne JCW. Artykuł ten określa warunki zastosowania odstępstwa polegającego na nieosiągnięciu dobrego stanu wód lub też jego pogorszeniu w wyniku nowych inwestycji. Wprowadzenie tego przepisu umożliwiło przeprowadzenie szerokich analiz realizowanych i planowanych inwestycji z zakresu między innymi ochrony przeciwpowodziowej, pod kątem ich zgodności z celami środowiskowymi.

Art. 114a z ustawy – Prawo wodne z kolei wskazuje na możliwość ustanowienia w szczególnych przypadkach mniej rygorystycznych celów.

Ustawa o zmianie ustawy – Prawo wodne z 2011 r. wprowadza również narzędzia umożliwiające utrzymanie JCW oraz obszarów chronionych w stanie niepogorszonym. Zapewnia to art. 31 ust. 2 ustawy – Prawo wodne, zgodnie z którym korzystanie z wód w szczególności nie może powodować pogorszenia stanu wód i ekosystemów od nich zależnych, w szczególności ustaleń PGW na obszarze dorzecza.

Kolejne zmiany w dziedzinie polityki wodnej ustanawiającej środowiskowe normy jakości wprowadzono przez rozszerzenie upoważnienia w art. 38a ust. 3 ustawy – Prawo wodne, o określenie środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń. Realizację powyższego upoważnienia stanowi rozporządzenie klasyfikacyjne.

Podsumowując, od czasu pierwszego cyklu planistycznego w Polsce wypracowano szereg narzędzi i uwarunkowań prawnych, których brak wówczas był odczuwalny. Oprócz opisanych powyżej zmian w prawodawstwie, zostało przeprowadzone uszczegółowienie najważniejszych analiz będących elementem procesu planowania, w tym przede wszystkim: analizy oddziaływań antropogenicznych i ich wpływu na stan wód oraz analizy ekonomicznej korzystania z wód. Program monitoringu wód dostosowany został w pełni do wymogów prawa UE, zaś na podstawie jego wyników została przeprowadzona aktualna ocena stanu wód. Monitoring wód prowadzony w obecnym cyklu planistycznym, jest znacznie bardziej wyczerpujący, między innymi: uwzględniony został monitoring elementów biologicznych. W badaniu stanu ekologicznego podstawowe kryterium to stan wodnych biocenoz, inne kryteria (fizykochemiczne i hydromorfologiczne) pełnią rolę pomocniczą. Do elementów biologicznych badanych w zakresie monitoringu należą następujące elementy:

- 1) fitoplankton;
- 2) fitobentos i makrofity;
- 3) makrobezkręgowce bentoniczne;
- 4) ichtiofauna.

Kolejnym ważnym krokiem było precyzyjne ustalenie celu środowiskowego dla każdej JCW. Wykaz celów środowiskowych opracowany w obecnym cyklu planistycznym zawiera między innymi bardziej rygorystyczne cele środowiskowe odnoszące się do obszarów chronionych, w obrębie których poszczególne JCWP są umiejscowione. W pierwszym cyklu planistycznym nie wskazano celów środowiskowych, ale przyjęto odpowiednio, iż dla naturalnych JCWP jest nim dobry stan ekologiczny i chemiczny, zaś dla SZCW i SCW dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny. Dla JCWPd celem był dobry stan ilościowy i chemiczny. W pierwszym cyklu planistycznym nie określono także celów środowiskowych dla obszarów chronionych. W obecnym cyklu planistycznym wyznaczenie celów środowiskowych dokonano zgodnie z postanowieniami prawa UE oraz wytycznymi KE, uwzględnione zostały jednak krajowe uwarunkowania i ograniczenia. Omówione zmiany w prawodawstwie, w połączeniu z uszczegółowionymi analizami dotyczącymi w szczególności dogłębnego rozpoznania aktualnych warunków i stanu wód pozwalają przypuszczać, iż aPWŚK w znacznie większym stopniu będzie odpowiadała na rzeczywiste potrzeby w zakresie poprawy stanu wód.

13. OCENA POSTĘPU W OSIĄGANIU CELÓW ŚRODOWISKOWYCH Z PREZENTACJĄ WYNIKÓW MONITORINU W OKRESIE OBJĘTYM POPRZEDNIM PLANEM ORAZ WYJAŚNIENIEM PRZYCZYN EWENTUALNEGO NIEOSIĄGNIĘCIA NIEKTÓRYCH CELÓW ŚRODOWISKOWYCH

Postęp w osiągnięciu celów środowiskowych przyjętych dla poszczególnych kategorii wód określono na podstawie oceny stanu wód przeprowadzonej na podstawie danych z lat 2010-2012, którą opisano w rozdziale 5. Zgodnie z powyższą oceną stwierdzono, że na obszarze dorzecza Jarft stanu żadnej z JCWP rzecznych nie oceniono jako dobrego, co oznaczałoby osiągnięcie celu środowiskowego w tym zakresie. Żadna JCWP nie osiągnęła celu w zakresie dobrego stanu chemicznego ani w zakresie dobrego stanu lub potencjału ekologicznego.

Na obszarze dorzecza Jarft znajduje się jedna JCWPd, która osiągnęła cele środowiskowe.

W celu podsumowania postępów w osiągnięciu celów środowiskowych, porównano zmiany w czasie wybranych wartości wskaźników jakości wód w punktach monitoringowych, położonych w ujściowych odcinkach większych rzek. Z uwagi na fakt, iż w pierwszym cyklu planistycznym monitoring wód nie był w pełni dostosowany do wymogów wspólnotowych, możliwe było porównanie jedynie elementów fizykochemicznych, których zakres i metodyka badań nie uległy znaczącym zmianom.

Na obszarze dorzecza Jarft porównania dokonano w jednym ppk Podleśne.

Pośród wskaźników jakości wód (wskaźniki fizyczne – zawiesina, wskaźniki tlenowe – BZT₅, ChZT_{Mn} oraz wskaźniki biogenne – azot azotanowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny) odnoszących się do JCW, wybrano najbardziej reprezentatywne: zawiesina, BZT₅, ChZT_{Mn}, azot azotanowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny. Zgodnie z aktualnie obowiązującym rozporządzeniem klasyfikacyjnym dokonano porównania, zarówno wyników pomiarów tych wskaźników, jak i ich klasyfikacji.

We wskazanym punkcie monitoringowym cieku Banówka wyniki z 2012 r. wskazują, iż dla pięciu wskaźników wartości zawierają się w pierwszej klasie, ChZT_{Mn} w klasie drugiej, natomiast stężenie fosforanów wskazuje na stan poniżej dobrego. Porównując wyniki monitoringu z punktu monitoringowego z lat 2008-2009 i 2012 r. należy zauważyć, iż nastąpił wzrost wartości dla następujących wskaźników, to jest zawiesiny ogólnej z 15,3 mg/dm³ do 24,2 mg/dm³, BZT₅ z 1,68 mg/dm³ na 2,4 mg/dm³, ChZT_{Mn} z 8,13 mg/dm³ na 10,8 mg/dm³, azotu azotanowego z 1,06 mg/dm³ na 1,4 mg/dm³ oraz azotu ogólnego 2,27 mg/dm³ na 3,06 mg/dm³. Wyniki pokazują jednak, iż w wszystkich przypadkach zmiana klasy nie nastąpiła. Natomiast poprawie uległy wskaźniki w zakresie fosforu, zarówno fosfor ogólny jak i fosforany. W tabeli 40 przedstawiono porównanie wyników klasyfikacji wybranych wskaźników jakości wód w punkcie monitoringowym Lejdy.

Tabela 40. Porównanie wyników klasyfikacji wybranych wskaźników jakości wód w latach 2009 i 2012 w punkcie monitoringowym Lejdy

Rok	Zawiesina	BZT ₅	ChZT _{Mn}	Azot azotanowy	Azot ogólny	Fosforany	Fosfor ogólny
2008	I		II				
2009		I		I	I	-	II
2012	I	I	II	I	I	-	I

Reasumując można przyjąć, iż w skali obszaru dorzecza jakość wód nie uległa pogorszeniu. Wszystkie porównywane parametry mieszczą się w granicach charakterystycznych dla I lub II klasy jakości, co odpowiada co najmniej dobremu stanowi. Wyjątek stanowią fosforany, dla których przypisano klasę poniżej stanu dobrego. Na obszarze całego dorzecza, nastąpiło pogorszenie wartości badanych wskaźników, jednak nie spowodowało to pogorszenia klasyfikacji badanych wskaźników. Ponadto w zakresie fosforanów oraz fosforu ogólnego wartości wskaźników się poprawiły, a w przypadku fosforu ogólnego zmieniona została klasa z II na I.

14. CHARAKTERYSTYKA I WYJAŚNIENIE WSZYSTKICH DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH WE WCZEŚNIEJSZEJ WERSJI PGW W DORZECZU JARFT, KTÓRE NIE ZOSTAŁY ZASTOSOWANE

Jednym z dokumentów planistycznych w planowaniu gospodarowania wodami, zgodnie z art. 113 ust. 1 pkt 1 ustawy - Prawo wodne, jest PWŚK. Dokument ten zawiera program działań, których realizacja w określonym czasie pozwoli uzyskać efekty w postaci osiągnięcia celów środowiskowych przez wszystkie JCW. W PWŚK wyróżniono działania podstawowe oraz działania uzupełniające.

W trakcie prac nad aPWŚK dokonano podsumowania realizacji działań wskazanych w pierwszym cyklu planistycznym. Dane do oceny stanu realizacji działań pochodziły w znacznym zakresie z przeprowadzonych ankietyzacji starostw powiatowych, administratorów cieków jak również aglomeracji w rozumieniu art. 43 ust. 2 pkt 1 ustawy - Prawo wodne. Ankiety skierowane do starostw dotyczyły inwestycji zrealizowanych bądź planowanych do realizacji w latach 2013-2021 na terenie powiatu (tj. między innymi wykonania ujęć wód podziemnych i powierzchniowych, budowy lub rozbudowy oczyszczalni ścieków nieobjętych KPOŚK, modernizacji, budowy lub rozbudowy składowisk odpadów i innych obiektów przemysłowych, działań rekultywacyjnych oraz innych działań mających wpływ na stan wód). Kwestionariusz skierowany do aglomeracji dotyczył planowanych lub zrealizowanych w latach 2007-2013 inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji kanalizacji. Ponadto, informacje uzyskane z ankiet zostały uzupełnione o dane zawarte na portalach internetowych poszczególnych gmin, wojewódzkich zarządów melioracji i urzędzeń wodnych, rzgw oraz innych podmiotów. Ze względu na istniejący wymóg dotyczący zamieszczania ogólnodostępnych danych na temat inwestycji realizowanych z funduszy UE, strony internetowe stanowią dobre źródło informacji. Ponadto ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 2058, z późn. zm.) zobowiązuje podmioty wykonujące zadania publiczne do udostępnienia informacji o sprawach publicznych. W przypadku inwestycji związanych z realizacją KPOŚK, stopień realizacji działań wynikał z kolejnych aktualizacji programu oraz corocznych sprawozdań dotyczących stopnia wykonania założeń programu. Sprawozdania składane są Prezesowi KZGW przez marszałków województw. Przekazywane dane obejmowały wyznaczone aglomeracje, w związku z czym poszczególne dane przypisano do JCW. Podsumowując w trakcie cyklu planistycznego na terenach aglomeracji wybudowano 18 742 km nowych sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej, modernizacji poddano 1646,36 km oraz zrealizowano 824 inwestycje obejmujące budowę nowych oraz rozbudowę bądź modernizację oczyszczalni ścieków komunalnych.

Do oceny stopnia realizacji zadań wykorzystano dane pozyskane z GIOŚ (baza danych dotyczących rozmieszczenia eksploatowanych i zamkniętych składowisk odpadów według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r.), PIG-PIB (baza składowisk wraz z warstwami SHP) oraz z aktualnie obowiązujących planów gospodarowania odpadami w województwach i gminach. Ponadto, do weryfikacji wykonania działań, wykorzystano dane pozyskane z Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (zarządzenia dotyczące ustanowienia PZO obszarów Natura 2000, lista zatwierdzonych oraz będących w trakcie konsultacji PZO dla obszarów Natura 2000 oraz warstw SHP dla wszystkich form ochrony przyrody), z regionalnych dyrekcji ochrony środowiska (zarządzenia dotyczące ustanowienia PO rezerwatów przyrody, zarządzenia dotyczące ustanowienia PZO obszarów Natura 2000, kosztorysy poszczególnych zadań ochronnych w PZO dla obszarów Natura 2000), jak również od dyrektorów zespołów parków krajobrazowych (zarządzenia dotyczące ustanowienia PO parków krajobrazowych). Wykorzystano również opracowania wykonane w ostatnich latach na potrzeby aPGW i PZRP.

W przypadku działań dla JCWPd w PWŚK przyjęto, że wszystkie działania zmierzające do osiągnięcia wymaganego stanu JCWP, będą wpływać na poprawę stanu chemicznego i ilościowego JCWPd. W związku z powyższym można stwierdzić, iż stan realizacji działań programowanych dla poprawy stanu JCWPd jest porównywalny ze stanem realizacji działań wskazanych dla JCWP. Ponadto, większość działań wskazanych dla JCWPd to działania ciągłe, dla których nie ocenia się w sposób bezpośredni stopnia ich realizacji, są to między innymi: weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia, monitoring potencjalnych ognisk zanieczyszczeń. Na obszarze dorzecza Jarft nie wykazano działań niezrealizowanych.

15. CHARAKTERYSTYKA KONIECZNYCH DODATKOWYCH DZIAŁAŃ USTALONYCH W TRAKCIE REALIZACJI PLANU

Jeżeli monitorowanie lub inne dane wskazują, że cele środowiskowe dla części wód prawdopodobnie nie będą osiągnięte, państwa członkowskie UE zapewniają, że:

- 1) przyczyny możliwego niepowodzenia zostaną zbadane;
- 2) odpowiednie pozwolenia i zezwolenia zostaną właściwie zbadane i poddane kontroli;
- 3) programy monitorowania zostaną poddane kontroli i właściwie dostosowane;
- 4) dodatkowe środki, jakie mogą być konieczne do osiągnięcia celów, zostaną ustalone, włączając, jeżeli to stosowne, ustalenie bardziej restrykcyjnych środowiskowych norm jakości.

Jeżeli przyczyny nieosiągnięcia celów są spowodowane okolicznościami pochodzenia naturalnego lub sił wyższych, które są wyjątkowymi i nie mogły być racjonalnie przewidziane, w szczególności ekstremalnymi powodziami i długimi suszami, państwa członkowskie mogą ustalić, że dodatkowe środki nie są praktyczne.

Przepisy nakazują zawarcie w aPGW podsumowania środków podjętych na tej podstawie, jak również dodatkowych działań tymczasowych przyjętych od czasu publikacji poprzedniej wersji PGW na obszarze dorzecza.

Art. 113c ust. 1 ustawy – Prawo wodne, wskazuje, że jeżeli na podstawie wyników monitoringu wód lub innych danych, w tym danych uzyskanych w toku opracowywania projektu PWŚK lub jego aktualizacji, Prezes KZGW stwierdził, że jest zagrożone osiągnięcie celów środowiskowych:

- 1) dokonuje się analizy przyczyn tych zagrożeń i uzupełnia PWŚK o dodatkowe działania;
- 2) dokonuje się dodatkowego przeglądu udzielonych pozwoleń wodnoprawnych;
- 3) poddaje się przeglądowi programy monitoringu wód i w razie potrzeby dostosowuje te programy w zakresie koniecznym dla osiągnięcia celów środowiskowych.

Kolejne ustępy art. 113c ustawy – Prawo wodne precyzują zasady wypełnienia powyższych zadań przez Prezesa KZGW, organy właściwe do wydawania pozwoleń wodnoprawnych oraz organy IOŚ. Przed zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 850, z późn. zm.), analogiczną treść zawierał art. 113b ust. 8 ustawy – Prawo wodne. Do przedmiotowej regulacji odsyłają także: art. 119 ust. 2 ustawy – Prawo wodne (wskazanie odpowiedzialnych organów) oraz art. 136 ust. 1 pkt 8 ustawy – Prawo wodne (możliwość cofnięcia lub ograniczenia bez odszkodowania pozwolenia wodnoprawnego).

Działania w tym zakresie są prowadzone zgodnie z prawem krajowym. Działania, o których mowa w przedmiotowym rozdziale zostały zaplanowane także w ramach aPWŚK i aPGW. W obecnym cyklu planistycznym dobór działań oparty był między innymi na ocenie stanu wód z okresu 2010-2012, dodatkowo zweryfikowanej oceną stanu z 2013 r., która w stosunku do oceny stanu stanowiącej podstawę PGW i PWŚK, jest oparta na bardziej rozbudowanym i dostosowanym do wymagań KE monitoringu wód. Tam gdzie ocena stanu nie pozwalała na sprecyzowanie działań (ocena z tak zwanego przeniesienia), zaplanowano dodatkowe działania (między innymi monitoring badawczy wód), które pozwolą w trakcie cyklu planistycznego na zidentyfikowanie potrzeb wprowadzenia konkretnych działań i realizację działań zmierzających do ich wdrożenia.

Jako jednostkę odpowiedzialną za działanie w zakresie monitoringu badawczego wskazano wojewodę będącego zwierzchnikiem administracji zespolonej, w tym wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Działanie to obejmuje prowadzenie monitoringu w zakresie substancji biogenych w przekrojach zlokalizowanych na wejściu i na zamknięciu JCWP w okresie 2016-2017, z częstotliwością 4 razy w roku.

Załącznik nr 1 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Jarft: Cele środowiskowe dla obszarów chronionych, zgodnie z przepisami art. 38f ustawy - Prawo wodne

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW40001757231	OCHK280	Rzeki Banówki	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradel, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornym, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW40001757231	OCHK285	Rzeki Walszy	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowlach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenażowych i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW40001757231	PLB280015	Ostoja Warmińska	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. piskliwca wymaga: zachow. natur. dolin i brzegów rzek, w tym ter. aluwialnych, natur. procesów akumul. aluwioów. --- Właściwy stan ochr. zimorodka wymaga: zachow. natur. dynamiki rzek, w tym natur. procesów erozji bocznej, powstawania, utrzymywania i rozwoju skarp (wyrw) brzegowych. --- Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łągowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. gągoła wymaga: zachow. akwenów z leśną strefą brzeg. bogatą w drzewa dziuplaste, zachow. spokoju tafli wody w okr. wodzenia młodych. --- Właściwy stan ochr. bociana białego wymaga: zachow. biotopów żerowiskowych, w tym wilg. i podmokłych łąk i pastwisk, pośrednio dla zachow. bazy żerowej zachow. uwilgotnienia terenu i obfitości zabagnień i oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. błotniaka stawowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. stawów, zbiorn. wodnych, podmokłych szuwarów. --- Właściwy stan ochr. błotniaka łąkowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. dużych kompleksów podmokłych łąk, turzycowisk, szuwarów, zabagnień. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk. --- Właściwy stan ochr. łabędzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łabędzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. zabagnień i wyklucz. ich odwadniania. --- Właściwy stan ochr. bielika wymaga: zachow. spokojnej tafli i obrzeży wody jako miejsca żerowania. --- Właściwy stan ochr. nurogęsi wymaga: zachow. akwenów z naturalną leśną strefą brzegową, bogatą w drzewa dziuplaste, ograniczenia urbanizacji ter. wokół akwenów, ogranicz. presji rekreacji i turystyki wodnej. --- Właściwy stan ochr. koncentracji siewki złotej wymaga: zachow. w okresie wędrówki wiosennej ter. łąkowych płytko zalanych. --- Właściwy stan ochr. zielonki wymaga: zachow. bagiennego char. terenu: bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, zwykle jako komponentu stawów rybnych bądź zalewanych części dolin rzecznych. --- Właściwy stan ochr. samotnika wymaga: zachow. bagiennego char. biotopu, w tym bagiennych lasów.</p> <p>[Wymaga wg. 'planu lokalnej współpracy'2007': utrzymania obecnych wilg. war. wodnych wilg. użytków zielonych].</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW40001757245	PLB280015	Ostoja Warmińska	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. piskliwca wymaga: zachow. natur. dolin i brzegów rzek, w tym ter. aluwialnych, natur. procesów akumul. aluwiiów. --- Właściwy stan ochr. zimorodka wymaga: zachow. natur. dynamiki rzek, w tym natur. procesów erozji bocznej, powstawania, utrzymywania i rozwoju skarp (wyrw) brzegowych. --- Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łągowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. gągoła wymaga: zachow. akwenów z leśną strefą brzeg. bogatą w drzewa dziuplaste, zachow. spokoju tafli wody w okr. wodzenia młodych. --- Właściwy stan ochr. bociana białego wymaga: zachow. biotopów żerowiskowych, w tym wilg. i podmokłych łąk i pastwisk, pośrednio dla zachow. bazy żerowej zachow. uwilgotnienia terenu i obfitości zabagnień i oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. błotniaka stawowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. stawów, zbiorn. wodnych, podmokłych szuwarów. --- Właściwy stan ochr. błotniaka łąkowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. dużych kompleksów podmokłych łąk, turzycowisk, szuwarów, zabagnień. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia niemego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. zabagnień i wyklucz. ich odwadniania. --- Właściwy stan ochr. bielika wymaga: zachow. spokojnej tafli i obrzeży wody jako miejsca żerowania. --- Właściwy stan ochr. nurogęsi wymaga: zachow. akwenów z naturalną leśną strefą brzegową, bogatą w drzewa dziuplaste, ograniczenia urbanizacji ter. wokół akwenów, ogranicz. presji rekreacji i turystyki wodnej. --- Właściwy stan ochr. koncentracji siewki złotej wymaga: zachow. w okresie wędrówki wiosennej ter. łąkowych płytko zalanych. --- Właściwy stan ochr. zielonki wymaga: zachow. bagiennego char. terenu: bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, zwykle jako komponentu stawów rybnych bądź zalewanych części dolin rzecznych. --- Właściwy stan ochr. samotnika wymaga: zachow. bagiennego char. biotopu, w tym bagiennych lasów. [Wymaga wg. 'planu lokalnej współpracy'2007': utrzymania obecnych wilg. war. wodnych wilg. użytków zielonych].</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW40001757261	OCHK330	Wzniesień Górowskich	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w tym starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW40001757261	PLB280015	Ostoja Warmińska	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. piskliwca wymaga: zachow. natur. dolin i brzegów rzek, w tym ter. aluwialnych, natur. procesów akumul. aluwii. --- Właściwy stan ochr. zimorodka wymaga: zachow. natur. dynamiki rzek, w tym natur. procesów erozji bocznej, powstawania, utrzymywania i rozwoju skarp (wyrw) brzegowych. --- Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łągowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. gągoła wymaga: zachow. akwenów z leśną strefą brzeg. bogatą w drzewa dziuplaste, zachow. spokoju tafli wody w okr. wodzenia młodych. --- Właściwy stan ochr. bociana białego wymaga: zachow. biotopów żerowiskowych, w tym wilg. i podmokłych łąk i pastwisk, pośrednio dla zachow. bazy żerowej zachow. uwilgotnienia terenu i obfitości zabagnień i oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. błotniaka stawowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. stawów, zbiorn. wodnych, podmokłych szuwarów. --- Właściwy stan ochr. błotniaka łąkowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. dużych kompleksów podmokłych łąk, turzycowisk, szuwarów, zabagnień. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia niemego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. zabagnień i wyklucz. ich odwadniania. --- Właściwy stan ochr. bielika wymaga: zachow. spokojnej tafli i obrzeży wody jako miejsca żerowania. --- Właściwy stan ochr. nurogęsi wymaga: zachow. akwenów z naturalną leśną strefą brzegową, bogatą w drzewa dziuplaste, ograniczenia urbanizacji ter. wokół akwenów, ogranicz. presji rekreacji i turystyki wodnej. --- Właściwy stan ochr. koncentracji siewki złotej wymaga: zachow. w okresie wędrówki wiosennej ter. łąkowych płytko zalanych. --- Właściwy stan ochr. zielonki wymaga: zachow. bagiennego char. terenu: bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, zwykle jako komponentu stawów rybnych bądź zalewanych części dolin rzecznych. --- Właściwy stan ochr. samotnika wymaga: zachow. bagiennego char. biotopu, w tym bagiennych lasów. [Wymaga wg. 'planu lokalnej współpracy'2007': utrzymania obecnych wilg. war. wodnych wilg. użytków zielonych].</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW400017572641	OCHK330	Wzniesień Górowskich	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami].</p> <p>Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w tym starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW400017572641	PLB280015	Ostoja Warmińska	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. piskliwca wymaga: zachow. natur. dolin i brzegów rzek, w tym ter. aluwialnych, natur. procesów akumul. aluwiiów. --- Właściwy stan ochr. zimorodka wymaga: zachow. natur. dynamiki rzek, w tym natur. procesów erozji bocznej, powstawania, utrzymywania i rozwoju skarp (wyrw) brzegowych. --- Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łągowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. gągoła wymaga: zachow. akwenów z leśną strefą brzeg. bogatą w drzewa dziuplaste, zachow. spokoju tafli wody w okr. wodzenia młodych. --- Właściwy stan ochr. bociana białego wymaga: zachow. biotopów żerowiskowych, w tym wilg. i podmokłych łąk i pastwisk, pośrednio dla zachow. bazy żerowej zachow. uwilgotnienia terenu i obfitości zabagnień i oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. błotniaka stawowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. stawów, zbiorn. wodnych, podmokłych szuwarów. --- Właściwy stan ochr. błotniaka łąkowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. dużych kompleksów podmokłych łąk, turzycowisk, szuwarów, zabagnień. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk. --- Właściwy stan ochr. łąbądzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łąbądzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łąbądzia niemego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. zabagnień i wyklucz. ich odwadniania. --- Właściwy stan ochr. bielika wymaga: zachow. spokojnej tafli i obrzeży wody jako miejsca żerowania. --- Właściwy stan ochr. nurogęsi wymaga: zachow. akwenów z naturalną leśną strefą brzegową, bogatą w drzewa dziuplaste, ograniczenia urbanizacji ter. wokół akwenów, ogranicz. presji rekreacji i turystyki wodnej. --- Właściwy stan ochr. koncentracji siewki złotej wymaga: zachow. w okresie wędrówki wiosennej ter. łąkowych płytko zalanych. --- Właściwy stan ochr. zielonki wymaga: zachow. bagiennego char. terenu: bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, zwykle jako komponentu stawów rybnych bądź zalewanych części dolin rzecznych. --- Właściwy stan ochr. samotnika wymaga: zachow. bagiennego char. biotopu, w tym bagiennych lasów.</p> <p>[Wymaga wg. 'planu lokalnej współpracy'2007': utrzymania obecnych wilg. war. wodnych wilg. użytków zielonych.]</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW40001757281	OCHK280	Rzeki Banówki	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW40001757281	PLB280015	Ostoja Warmińska	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. piskliwca wymaga: zachow. natur. dolin i brzegów rzek, w tym ter. aluwialnych, natur. procesów akumul. aluwii. --- Właściwy stan ochr. zimorodka wymaga: zachow. natur. dynamiki rzek, w tym natur. procesów erozji bocznej, powstawania, utrzymywania i rozwoju skarp (wyrw) brzegowych. --- Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łąkowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. gągoła wymaga: zachow. akwenów z leśną strefą brzeg. bogatą w drzewa dziuplaste, zachow. spokoju tafli wody w okr. wodzenia młodych. --- Właściwy stan ochr. bociana białego wymaga: zachow. biotopów żerowiskowych, w tym wilg. i podmokłych łąk i pastwisk, pośrednio dla zachow. bazy żerowej zachow. uwilgotnienia terenu i obfitości zabagnień i oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. błotniaka stawowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. stawów, zbiorn. wodnych, podmokłych szuwarów. --- Właściwy stan ochr. błotniaka łąkowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. dużych kompleksów podmokłych łąk, turzycowisk, szuwarów, zabagnień. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia niemego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. zabagnień i wyklucz. ich odwadniania. --- Właściwy stan ochr. bielika wymaga: zachow. spokojnej tafli i obrzeży wody jako miejsca żerowania. --- Właściwy stan ochr. nurogęsi wymaga: zachow. akwenów z naturalną leśną strefą brzegową, bogatą w drzewa dziuplaste, ograniczenia urbanizacji ter. wokół akwenów, ogranicz. presji rekreacji i turystyki wodnej. --- Właściwy stan ochr. koncentracji siewki złotej wymaga: zachow. w okresie wędrówki wiosennej ter. łąkowych płytko zalanych. --- Właściwy stan ochr. zielonki wymaga: zachow. bagiennego char. terenu: bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, zwykle jako komponentu stawów rybnych bądź zalewanych części dolin rzecznych. --- Właściwy stan ochr. samotnika wymaga: zachow. bagiennego char. biotopu, w tym bagiennych lasów. [Wymaga wg. 'planu lokalnej współpracy'2007': utrzymania obecnych wilg. war. wodnych wilg. użytków zielonych].</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK124	Jezior Legińsko-Mrażowskich	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłkowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybnom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenażowych i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłkowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK133	Jeziora Mielno	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie w stanie nienaruszonym obszarów wodno-błotnych, w tym torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia splywu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybnom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej splyw zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.</p>
PLGW700020	OCHK135	Jeziora Oświn	<p>Zachowanie śródleśnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia splywu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zachowanie i utrzymanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących cieków, mokradeł, torfowisk. Ograniczenie zabudowy przy ciekach i kanałach,</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			w celu zachowania ciągłości przyrodniczo-krajobrazowych oraz ochrony brzegów rzecznych przed ruchami osuwiskowymi. Ograniczenie zabudowy przy brzegach rzek, w celu zachowania ciągłości przyrodniczo-krajobrazowych oraz ochrony krawędzi tarasów rzecznych przed ruchami osuwiskowymi. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą.
PLGW700020	OCHK151	Krainy Wielkich Jezior Mazurskich	Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łąkach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródleśnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowlach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym,

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.
PLGW700020	OCHK2	Bagien Mażańskich	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenażowych i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			obszarów źródliskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Odtwarzanie meandrów na wybranych odcinkach cieków; w razie możliwości wprowadzanie wtórnego zabagnienia terenów. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.
PLGW700020	OCHK213	Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego - Zachód	Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródliskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia splotu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowłach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej splot zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu,

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłkowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.
PLGW700020	OCHK227	Pojezierza Olsztyńskiego	Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie w stanie nienaruszonym obszarów wodno-błotnych, w tym torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz obszarów źródłkowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rydom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenażowych i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.
PLGW700020	OCHK264	Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej	Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie w stanie nienaruszonym obszarów wodno-błotnych, w tym torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia sływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej sływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>odtworzyć siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.</p>
PLGW700020	OCHK272	Równiny Orneckiej	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłkowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia splotu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej splot zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłkowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			odtworzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.
PLGW700020	OCHK280	Rzeki Banówki	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybnom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK285	Rzeki Walszy	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.</p>
PLGW700020	OCHK330	Wzniesień Górowskich	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w tym starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.</p>
PLGW700020	OCHK383	Krzyżany	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łęgach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródleśnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowlach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK49	Doliny Dolnej Łyny	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie w stanie nienaruszonym obszarów wodno-błotnych, w tym torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybotom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK50	Doliny Elmy	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródlęśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie w stanie nienaruszonym obszarów wodno-błotnych, w tym torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz obszarów źródliskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowli piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródliskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK51	Dolina Goldapy i Węgorapy	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródlęśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybnym w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzeczna i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Zachowanie i wspomaganie naturalnego przepływu wód w zbiornikach wodnych na obszarach międzywala; zaleca się stopniowe przywracanie naturalnych procesów kształtowania i sukcesji starorzeczy poprzez zastosowanie naturalnych wylewów. Utrzymywanie i odtwarzanie meandrów na wybranych odcinkach cieków; w razie możliwości wprowadzanie wtórnych zabagnień terenów. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK52	Dolina Górnej Drwęcy	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łąkach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK65	Dolina Pasłęki	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględny zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogenych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK72	Doliny Rzeki Guber	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie w stanie nienaruszonym obszarów wodno-błotnych, w tym torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK85	Dolina Środkowej Łyny	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łąkach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowłach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	OCHK86	Dolina Symsarny	<p>Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych [w lasach], w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk [w lasach]. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych [poza lasami]. Ograniczenie melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko do realizowanych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Ograniczenie wyznaczenia lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych do rzeczywistej konieczności ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej. Ograniczenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko do zakresu niezbędnego dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzeczka i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych wspomagająca ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promująca gatunki o pochodzeniu lokalnym, prowadząca do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	PK38	Mazurski Park Krajobrazowy	<p>Ochrona charakterystycznych i unikatowych cech środ. przyrodniczego z jego gat. roślin i zwierząt oraz ekosystemami wodnymi i lądowymi. Utrzymanie podstaw. procesów ekologicznych. Ochrona natur. układów hydrologicznych. Ochrona brzegów rzek i jezior (zapobieg. niszczeniu trzcinowisk i roślin przybrzeżnej) przez unikanie lokaliz. zabud. letniskowej i pól namiotowych w bezpośrednim sąsiedztwie strefy brzegowej jezior i wykluczenie samowoli budowlanych. Zapobieganie dewastacji strefy brzegowej jezior i rzek. Wykluczenie możliwości wpływania turystycznego łodziami motorowymi na tereny wrażliwe przyrodniczo tzn. zatoki, starorzecza, przesmyki między wyspami. Zachowanie zadrzewień i zakrzewień oraz roślin zielnej w strefie brzeg. wód powierzchni., z dopuszcz. bud. pomostów na wys. ośrodków turystyki wodnej, pól namiot. i biwakowych oraz wyzn. miejsc wodowania i odbioru kajaków. Zapobieganie zaśmieceniu i wylewaniu ścieków bytowych, w tym opróżnianiu toalet chemicznych z jedn. pływających w miejscach do tego nie przystosowanych. Przywracanie wyższych poziomów wód powierzchniowych oraz w gruncie przez małą i średnią retencję zwłaszcza na obszarach leśnych i w dorzeczu Krutyni. Utrzymywanie wysokich stanów wód w systemie Wielkich Jezior Mazurskich (stabilizacja na poziomie 115,90-116 m n.p.m. zwłaszcza w okresie wiosennym i gospod. wodą jak zbiornik retencyjny) i w dolnym biegu rz. Krutyni (uniezależnienie od poz. wody w jeziorach za pomocą systemu śluz i wykonania bystrzy). Zapobieganie odwadnianiu śród. podmokłych i utrzymanie lub odtworzenie bagiennych war. wodnych torfowisk. Ograniczenie nawożenia gnojowicą zwłaszcza na przedwiośniu i wczesną wiosną oraz w strefie 100 m od brzegów jezior i rzek i 25-30m od śródpolnych zbiorników wodnych i rozlewisk. Wyznaczenie i ochrona terenów tarliskowych. Wykluczenie niszczenia tarlisk i łąk ramienicowych przy połowach ryb. sprzętem ciągnionym. Wykluczenie rybackiego użytkowania jezior dystroficznych i rzek włosienicznikowych. Wykluczenie likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych. Realizacja ochrony i regeneracji ekosystemów mokradłowych. Wyklucz. wprowadzania nawet oczyszczonych ścieków do rzeki Krutyni od jez. Krutyńskiego do Beldan, oraz do jezior. Ochrona śródpolnych i śródlesnych zbiorn. astatycznych jako unikatowych biotopów. Wykluczenie melioracji powodujących osuszanie zagłębień teren., destabilizujących poziom wody w zagłębieniach nie gwarantując ich napełnienia w latach średnich, wykluczenie likwid. biotopów bagiennych, wykluczenie niszc. źródeł i ich najbliższego rejonu, wykluczenie obniżania poz. wody w jeziorach, odwadniania gleb organicznych bez zapewnienia nawodnień efektywnych. Ograniczenie do minimum stosowania melioracyjnych urządzeń technicznych na rzecz zabiegów agromelioracyjnych. Obsadzanie drzewami i krzewami cieków. Pozostawienie w stanie istniejącym wszystkich kotlin bezodpływowych, zagłębień terenowych itp. Ograniczenie turystyki i rekreacji wodnej i rozbud. związ. z tym infrastruktury do wskazanych miejsc i akwenów.</p>
PLGW700020	PLB280004	Jezioro Oświn i okolice	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. krakwy wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udziałem różnych silnie zarośniętych zb. wodnych. --- Właściwy stan ochr. rybitwy białowąskiej wymaga: zachow. aktualnych i umożliw. powstawanie potencjalnych miejsc lęgowych zwykle na skupieniach roślin pływającej; wyklucz. niepokojenia w koloniach lęg. Gdy gniazda.. na stawach zachow. ekstensywnej gospod. stawowej z zachow. roślin pływającej i z ochroną kolonii rybitwy przed niepokojeniem. --- Właściwy stan ochr. zielonki wymaga: zachow.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			bagiennego char. terenu: bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, zwykle jako komponentu stawów rybnych bądź zalewanych części dolin rzecznych.
PLGW700020	PLB280007	Puszcza Napiwodzko-Ramucka	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. zimorodka wymaga: zachow. natur. dynamiki rzek, w tym natur. procesów erozji bocznej, powstawania, utrzymywania i rozwoju skarp (wyrw) brzegowych. --- Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łągowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. bociana białego wymaga: zachow. biotopów żerowiskowych, w tym wilg. i podmokłych łąk i pastwisk, pośrednio dla zachow. bazy żerowej zachow. uwilgotnienia terenu i obfitości zabagnień i oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródlęśnych. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łąbiedzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. Wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. koncentracji żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. silnie podtopionych zabagnień i wyklucz. ich odwadniania; dostępności spokojnych noclegowisk. --- Właściwy stan ochr. żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. zabagnień i wyklucz. ich odwadniania. --- Właściwy stan ochr. bielika wymaga: zachow. spokojnej tafli i obrzeży wody jako miejsca żerowania. --- Właściwy stan ochr. kani czarnej wymaga: zachow. akwenów i ter. podmokłych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. kani rudej wymaga: zachow. akwenów i ter. podmokłych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. rybołowa wymaga: zachow. spokojnej tafli wody jako żerowiska, bezpieczeństwa od kłusownictwa na stawach rybnych. --- Właściwy stan ochr. zielonki wymaga: zachow. bagiennego char. terenu: bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, zwykle jako komponentu stawów rybnych bądź zalewanych części dolin rzecznych. --- Właściwy stan ochr. rybitwy rzecznej wymaga: zachow. aktualnych i umożliw. powstawania potencjalnych miejsc łągów (wg lok. war. obszaru: zazwyczaj łąchy aluwialne na rzekach, piaszczyste wyniesienia na ter. zalewowych, inne biotopy żwirowe, niekiedy stawy, zbiorniki). --- Właściwemu stanowi ochrony cietrzewia może sprzyjać: zachow. war. wodnych, w tym bagiennego char. torfowisk.</p> <p>[Wymaga wg. 'planu lokalnej współpracy'2007': zahamowanie spadku poziomu wód gruntowych, powstrzymanie degradacji czystości wód.]</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	PLB280008	Puszcza Piska	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łągowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. bąka wymaga: zachow. bagiennych, podtopionych szuwarów. --- Właściwy stan ochr. bociana białego wymaga: zachow. biotopów żerowiskowych, w tym wilg. i podmokłych łąk i pastwisk, pośrednio dla zachow. bazy żerowej zachow. uwilgotnienia terenu i obfitości zabagnień i oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. błotniaka stawowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. stawów, zbiorn. wodnych, podmokłych szuwarów. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk. --- Właściwy stan ochr. żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. zabagnień i wyklucz. ich odwadniania. --- Właściwy stan ochr. bielika wymaga: zachow. spokojnej tafli i obrzeży wody jako miejsca żerowania. --- Właściwy stan ochr. kani czarnej wymaga: zachow. akwenów i ter. podmokłych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. rybołowa wymaga: zachow. spokojnej tafli wody jako żerowiska, bezpieczeństwa od kłusownictwa na stawach rybnych. --- Właściwy stan ochr. zielonki wymaga: zachow. bagiennego char. terenu: bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, zwykle jako komponentu stawów rybnych bądź zalewanych części dolin rzecznych. --- Właściwy stan ochr. kropiatki wymaga: zachow. bagiennego char. terenu: bagiennych niskich szuwarów z oczkami wody, turzycowisk. -- - Właściwy stan ochr. rybitwy rzecznej wymaga: zachow. aktualnych i umożliw. powstawania potencjalnych miejsc łągów (wg lok. war. obszaru: zazwyczaj łąchy aluwialne na rzekach, piaszczyste wyniesienia na ter. zalewowych, inne biotopy żwirowe, niekiedy stawy, zbiorniki). --- Właściwemu stanowi ochrony cietrzewia może sprzyjać: zachow. war. wodnych, w tym bagiennego char. torfowisk.</p> <p>[Wymaga wg. 'pilotażowego planu ochrony': Zachowanie naturalnych brzegów rzek. Ochrona linii brzegowych zbiorników wodnych poprzez ograniczenie zabudowy indywidualnymi pomostami. Ograniczenie użytkowania rybackiego i wędkarskiego w terminie od 01.04. do 31.07. na najważniejszych żerowiskach rybołowa, kani czarnej i bielika na następujących jeziorach, Jez. Kołowin, Jez. Kołowinek, Jez. Skok, Jez. Krawno, Jez. Krawienko, Jez. Brzozolasek, Zatoka Łukniańska Jez. Śniardwy, Zatoka Iznocka i północna część Zat. Wigryńskiej jez. Beldany. Ochrona najważniejszych tarlisk na wybranych akwenach wodnych, np. poprzez ustanawianie obrębów ochronnych.]</p>
PLGW700020	PLB280012	Jezioro Dobskie	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. krakwy wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. różnych silnie zarośniętych zb. wodnych. --- Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łągowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. gągoła wymaga: zachow. akwenów z leśną strefą brzeg. bogatą w drzewa dziuplaste, zachow. spokoju tafli wody w okr. wodzenia młodych. --- Właściwy stan ochr. koncentracji żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. silnie podtopionych zabagnień i wyklucz. ich odwadniania; dostępności spokojnych noclegowisk. --- Właściwy stan ochr. żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. zabagnień i</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>wyklucz. ich odwadniania. --- Właściwy stan ochr. nurogęsi wymaga: zachow. akwenów z naturalną leśną strefą brzegową, bogatą w drzewa dziuplaste, ograniczenia urbanizacji ter. wokół akwenów, ogranicz. presji rekreacji i turystyki wodnej. --- Właściwy stan ochr. kani czarnej wymaga: zachow. akwenów i ter. podmokłych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. helmiatki wymaga: zachow. akwenów, gdzie występuje z bujnymi strefami szuwarowymi. --- Właściwy stan ochr. kormorana wymaga: tolerowania żerowania gatunku. --- Właściwy stan ochr. kormorana wymaga: tolerowania żerowania gatunku. --- Właściwy stan ochr. zielonki wymaga: zachow. bagienno char. terenu: bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, zwykle jako komponentu stawów rybnych bądź zalewanych części dolin rzecznych.</p>
PLGW700020	PLB280015	Ostoja Warmińska	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. piskliwca wymaga: zachow. natur. dolin i brzegów rzek, w tym ter. aluwialnych, natur. procesów akumul. aluwii. --- Właściwy stan ochr. zimorodka wymaga: zachow. natur. dynamiki rzek, w tym natur. procesów erozji bocznej, powstawania, utrzymywania i rozwoju skarp (wyrw) brzegowych. --- Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łąkowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. gągoła wymaga: zachow. akwenów z leśną strefą brzeg. bogatą w drzewa dziuplaste, zachow. spokoju tafli wody w okr. wodzenia młodych. --- Właściwy stan ochr. bociana białego wymaga: zachow. biotopów żerowiskowych, w tym wilg. i podmokłych łąk i pastwisk, pośrednio dla zachow. bazy żerowej zachow. uwilgotnienia terenu i obfitości zabagnień i oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. błotniaka stawowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. stawów, zbiorn. wodnych, podmokłych szuwarów. --- Właściwy stan ochr. błotniaka łąkowego wymaga: zachow. natur. mozaiki mokradłowego krajobrazu, zwykle z udz. dużych kompleksów podmokłych łąk, turzycowisk, szuwarów, zabagnień. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk. --- Właściwy stan ochr. łabędzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łabędzia krzyliwego wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. łabędzia niemeo wymaga: zachow. w stanie natur. zbiorn. wodnych, na których gniazduje. --- Właściwy stan ochr. żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradel w krajobrazie, w tym zachow. zabagnień i wyklucz. ich odwadniania. --- Właściwy stan ochr. bielika wymaga: zachow. spokojnej tafli i obrzeży wody jako miejsca żerowania. --- Właściwy stan ochr. nurogęsi wymaga: zachow. akwenów z naturalną leśną strefą brzegową, bogatą w drzewa dziuplaste, ograniczenia urbanizacji ter. wokół akwenów, ogranicz. presji rekreacji i turystyki wodnej. --- Właściwy stan ochr. koncentracji siewki złotej wymaga: zachow. w okresie wędrówki wiosennej ter. łąkowych płytko zalanych. --- Właściwy stan ochr. zielonki wymaga: zachow. bagienno char. terenu: bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, zwykle jako komponentu stawów rybnych bądź zalewanych części dolin rzecznych. --- Właściwy stan ochr. samotnika wymaga: zachow. bagienno char. biotopu, w tym bagiennych lasów.</p> <p>[Wymaga wg. 'planu lokalnej współpracy'2007': utrzymania obecnych wilg. war. wodnych wilg. użytków</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			zielonych].
PLGW700020	PLH280002	Gierłoż	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami.
PLGW700020	PLH280004	Mamerki	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami.

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	PLH280006	Rzeka Pasłęka	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieków wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych (3150) wymaga: zaostrome parametry fizykochemiczne: przezroczystość (wid. krążka Secchiego) >2,5 m (w płytszych do dna), niezależnie od współczyn. Schindlera; pokrycie pleustofitów <25%, a w starorzeczach <50% pow. wody. Brak gat. obcych i inwazyjnych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczniki kanad. pH 6,5-7,9. Przewodnictwo <600 mikroS/cm. Brak zakwitów sinicowych. Wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i złych form gosp. rybackiej, naturalna strefa brzegowa i litoral. W przypadku starorzeczy: naturalna dynamika i reżim hydrologiczny rzeki; dające możliwości powstawania nowych starorzeczy i naturalnego okresowego kontaktu z wodami rzecznoimi starorzeczy istniejących. --- Właściwy stan ochr. zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (6410) wymaga: zachow. zmiennowilgotnych i wilgotnych warunków siedliskowych, umożliw. jednak przynajmniej okazjonalne (niekoniecznie coroczne) koszenie. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorniska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. łągowych lasów dębowo-wiązowo-jesionowych (91F0) wymaga: zalewy wodami rzecznoimi raz na kilka lat. W przypadku łągów poza zalewowymi dolinami rzecznoimi - naturalne wilgotne warunki wodne. --- Właściwy stan ochr. bobrowa wymaga: tolerowanie działań bobrow. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego zróżnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. kumaka niz. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. traszki grzebieniastej wymaga: zachow. kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. bolenia wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: wzgl. liczebność >0,01 os./m², obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, YUV, YOY). --- Właściwy stan ochr. kozy wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Gdy wyst. w starorzeczach, zachow. starorzeczy w stanie natur. Gdy wyst. w rowach, obecność namulów. Gdy wyst. w jeziorach naturalność strefy brzeg. i litoral. Wzgl. liczebność >0,01 os./m², obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%; udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających główcaze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. minoga rzecznoego w obszarach rozrodu wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Wstępowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tarłowych (odc. piaszczysto-żwirowe) i potenc. miejsc odrostu larw (namuły). --- Właściwy stan ochr. minoga strumieniowego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Występowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tarłowych (odc. piaszczysto-żwirowe) i potenc. miejsc odrostu larw (namuły). Wzgl. liczebność >0,05 os./m2, obecne wszystkie kategorie wiekowe spośród trzech (ADULT, JUV, YOY) lub brak JUV. Udział >10% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. piskorza wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Gdy wyst. w starorzeczach, zachow. starorzeczy w stanie natur. Gdy wyst. w rowach, obecność namulów. Gdy wyst. w jeziorach, naturalność strefy brzeg. i litoralu. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%; udział >3% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. różanki wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Zarośn. wody przez roślinność >50%. Względna liczebność małży skójkowatych >0,1 os./m2. Gdy wyst. w jez. naturalność strefy litoralu i wyst. małży skójkowatych >0,1 os./m2. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, >25 osobn. <4 cm dług.; udział >20% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. trzepli zielonej wymaga: koryto ciekunaturalne lub zrenaturyzowane (także spontan.), z dopuszcz. niewielkimi przekształceniami nie zmien. istotnie char. przepływu i brzegów. W miejscach wyst. >10 os./10 m.</p>
PLGW700020	PLH280011	Gązwa	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich zdegrad. lecz zdolnych do regeneracji (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 20 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. kumaka niz. wymaga: zachow. miejsc łęgowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. [Wymaga wg proj. PZO: Stabilizacja poziomu wody na torfowisku w celu powstrzymania sukcesji sosny a następnie stopniowej regresji tego gatunku, poprzez zablokowanie odpływów rowami.]</p>
PLGW700020	PLH280033	Warmińskie Buczyny	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych (3150) wymaga: zaostrzone parametry fizykochemiczne: przezroczystość (wid. krążka Secchiego) >2,5 m (w płytszych do dna), niezależnie od współczyn. Schindlera; pokrycie pleustofitów <25%, a w starorzeczach <50% pow. wody. Brak gat. obcych i inwazyjnych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczarki kanad. pH 6,5-7,9. Przewodnictwo <600 mikroS/cm. Brak zakwitów sinicowych. Wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i złych form gosp. rybackiej, naturalna strefa brzegowa i litoral. W przypadku starorzeczy: naturalna dynamika i reżim hydrologiczny rzeki; dające możliwości powstawania nowych starorzeczy i naturalnego okresowego kontaktu z wodami rzecznyymi starorzeczy istniejących. --- Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiającą swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. kumaka niz. wymaga: zachow. miejsc łęgowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. czerwończyka nieparka wymaga: naturalne war. wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne, w tym jeśli dotyczy z zarośn. rowami z wyst. szczawi, ale umożliw. koszenie łąk. [Wymaga wg proj. dokument. PZO: Dla jeziora Limajno - osiągnięcie bardzo dobrego stanu ekologicznego, w tym unaturalnienie strefy brzegowej, w perspektywie czasowej 2021 r. Co najmniej 90% strefy litoralu nie zaburzone. Powstrzymanie urbanizacji otoczenia jeziora na poziomie wyznaczonym obecnie obowiązującymi planami. Zachowana cała różnorodność biologiczna związana z jeziorami.]</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			Zachowanie naturalnej dynamiki ziołorośli w dol. Łyny i naturalnych procesów w łągach. Utrzymanie bez ingerencji rzeki Łyny i jej bezpośredniego sąsiedztwa.].
PLGW700020	PLH280039	Jonkowo-Warkały	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. naturalnych, dystroficznych zbiorn. wodnych (3160) wymaga: naturalny stan hydrologii i roślinności powiązanych torfowisk; przewodnictwo <100 mikroS/cm; TDS <60 m/dm³; barwa wody: <50 mg Pt/dm³ (lub barwa wody brązowa, klarowna lub o niewielkiej mętności). pH 3-7. Brak sieci czynnych sztucznych rowów odwadniających lub doprowadzających wody spoza torfowiska; plankton z domin. gat. miksotroficznych i ew. sprężnic, z obec. gat. acydofilnych, bez zakwitów sinicowych ani dominacji sinic lub okrzemek; wykluczenie intens. gosp. ryb., w szczególności nawożenia i wapnowania. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania.</p> <p>[Wymaga wg proj. dokument. PZO: Odtworzenie właściwego udowodnienia torfowisk oraz borów i lasów bagiennych, poprzez budowę zastawek hamujących nadmierny odpływ wód oraz podnoszących i stabilizujących poziom wód gruntowych].</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	PLH280040	Kaszuny	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych (3150) wymaga: zaostrome parametry fizykochemiczne: przezroczystość (wid. krążka Secchiego) >2,5 m (w płytszych do dna), niezależnie od współczyn. Schindlera; pokrycie pleustofitów <25%, a w starorzeczach <50% pow. wody. Brak gat. obcych i inwazyjnych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczarki kanad. pH 6,5-7,9. Przewodnictwo <600 mikroS/cm. Brak zakwitów sinicowych. Wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i złych form gosp. rybackiej, naturalna strefa brzegowa i litoral. W przypadku starorzeczy: naturalna dynamika i reżim hydrologiczny rzeki; dające możliwości powstawania nowych starorzeczy i naturalnego okresowego kontaktu z wodami rzecznyymi starorzeczy istniejących. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorniska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. [Wymaga wg proj. PZO: Zachowanie naturalnej roślinności linii brzegowej oraz naturalnej roślinności strefy wodnej jezior. Zachow. obecnych optymalnych warunków wodnych torfowisk i borów i lasów bagiennych.].</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	PLH280044	Ostoja nad Oświnem	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieków wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych (3150) wymaga: zaostrome parametry fizykochemiczne: przezroczystość (wid. krążka Secchiego) >2,5 m (w płytszych do dna), niezależnie od współczyn. Schindlera; pokrycie pleustofitów <25%, a w starorzeczach <50% pow. wody. Brak gat. obcych i inwazyjnych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczniki kanad. pH 6,5-7,9. Przewodnictwo <600 mikroS/cm. Brak zakwitów sinicowych. Wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i złych form gosp. rybackiej, naturalna strefa brzegowa i litoral. W przypadku starorzeczy: naturalna dynamika i reżim hydrologiczny rzeki; dające możliwości powstawania nowych starorzeczy i naturalnego okresowego kontaktu z wodami rzecznyymi starorzeczy istniejących. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniającej torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorniska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. bobrowa wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. żółwia błotnego wymaga: stabilność zbiornika wodnego, bogactwo struktur do wygrzewania i ukrywania się (rośl. wodna, powalone drzewa, konary), obfitość bezkręgowców i drobnych kręgowców stanow. bazę pokarmową. --- Właściwy stan ochr. kumaka niz. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. kozy wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Gdy wyst. w starorzeczach, zachow. starorzeczy w stanie natur. Gdy wyst. w rowach, obecność namulów. Gdy wyst. w jeziorach naturalność strefy brzeg. i litoralu. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%; udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. piskorza wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Gdy wyst. w starorzeczach, zachow. starorzeczy w stanie natur. Gdy wyst. w rowach, obecność namulów. Gdy wyst. w jeziorach, naturalność strefy brzeg. i litoralu. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%; udział >3% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. różanki wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Zarośn. wody przez roślinność >50%. Względna liczebność małży skójkowatych >0,1 os./m2. Gdy wyst. w jez. naturalność strefy litoralu i wyst. małży skójkowatych >0,1 os./m2. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, >25 osobn. <4 cm dług.; udział >20% w</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			zespole ryb i minogów.

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	PLH280045	Ostoja Północnomazurska	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. twardowodnych oligo- i mezotroficznym zbiorników z podwodnymi łąkami ramienic (3140) wymaga: zachowanie ilościowości i różnorodności podwodnych łąk ramienicowych. Optymalnie >4 gat. ramienic. Strefa fotyczna >15 m głęb. lub do dna jez. Występowanie ramienic >5 m głęb. lub do dna jez. pH stabilne, 7-8,5. Brak gat. obcych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczarki kanad. Brak gat. ekspansywnych jak rogatek sztywny, rdestnica grzebieniasta, glony nitkowate. Brak dominacji sinic. Wykluczenie presji dopływu ścieków, eutrofizacji, użytkowania wędkarskiego i in. użytkowania rekreacyjnego, fragmentacji strefy brzegowej, szuwarów i litoralu, która mogłaby pogarszać parametry wody lub stan roślinności ramienicowej. --- Właściwy stan ochr. starorzeczy i naturalnych eutroficznym zbiorników wodnych (3150) wymaga: zaostrożone parametry fizykochemiczne: przezroczystość (wid. krążka Secchiego) >2,5 m (w płytszych do dna), niezależnie od współczyn. Schindlera; pokrycie pleustofitów <25%, a w starorzeczach <50% pow. wody. Brak gat. obcych i inwazyjnych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczarki kanad. pH 6,5-7,9. Przewodnictwo <600 mikroS/cm. Brak zakwitów sinicowych. Wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i złych form gosp. rybackiej, naturalna strefa brzegowa i litoral. W przypadku starorzeczy: naturalna dynamika i reżim hydrologiczny rzeki; dające możliwości powstawania nowych starorzeczy i naturalnego okresowego kontaktu z wodami rzecznyymi starorzeczy istniejących. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. łągowych lasów dębowo-wiązowo-jesionowych (91F0) wymaga: zalewy wodami rzecznyymi raz na kilka lat. W przypadku łągów poza zalewowymi dolinami rzecznyymi - naturalne wilgotne warunki wodne. --- Właściwy stan ochr. kumaka niz. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr.kozy wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Gdy wyst. w starorzeczach, zachow. starorzeczy w stanie natur. Gdy wyst. w rowach, obecność namulów. Gdy wyst. w jeziorach naturalność strefy brzeg. i litoralu. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%; udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. piskorza wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Gdy wyst. w starorzeczach, zachow. starorzeczy w stanie natur. Gdy wyst. w rowach, obecność namulów. Gdy wyst. w jeziorach, naturalność strefy brzeg. i litoralu. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%; udział >3% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. różanki wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Zarośn. wody przez roślinność >50%. Względna liczebność mały skójkowatych >0,1 os./m2. Gdy wyst. w jez. naturalność strefy litoralu i wyst. mały skójkowatych >0,1 os./m2. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, >25 osobn. <4 cm dług.; udział >20% w</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			zespole ryb i minogów.

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	PLH280046	Swajnie	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieków wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych (3150) wymaga: zaostrome parametry fizykochemiczne: przezroczystość (wid. krążka Secchiego) >2,5 m (w płytszych do dna), niezależnie od współczyn. Schindlera; pokrycie pleustofitów <25%, a w starorzeczach <50% pow. wody. Brak gat. obcych i inwazyjnych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczniki kanad. pH 6,5-7,9. Przewodnictwo <600 mikroS/cm. Brak zakwitów sinicowych. Wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i złych form gosp. rybackiej, naturalna strefa brzegowa i litoral. W przypadku starorzeczy: naturalna dynamika i reżim hydrologiczny rzeki; dające możliwości powstawania nowych starorzeczy i naturalnego okresowego kontaktu z wodami rzecznyymi starorzeczy istniejących. --- Właściwy stan ochr. naturalnych, dystroficznych zbiorn. wodnych (3160) wymaga: naturalny stan hydrologii i roślinności powiązanych torfowisk; przewodnictwo <100 mikroS/cm; TDS <60 m/dm³; barwa wody: <50 mg Pt/dm³ (lub barwa wody brązowa, klarowna lub o niewielkiej mętności). pH 3-7. Brak sieci czynnych sztucznych rowów odwadniających lub doprowadzających wody spoza torfowiska; plankton z domin. gat. miksotroficznych i ew. sprężnic, z obec. gat. acydofilnych, bez zakwitów sinicowych ani dominacji sinic lub okrzemek; wykluczenie intens. gosp. ryb., w szczególności nawożenia i wapnowania. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorniska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. haczykowca błyszczącego wymaga: uwodnienie terenu (wilgotność podłoża) duże. --- Właściwy stan ochr. haczykowca błyszczącego wymaga: uwodnienie terenu (wilgotność podłoża) duże. --- Właściwy stan ochr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy zerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. kumaka niz. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. głowacza białołetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. minoga strumieniowego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Występowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tarłowych (odc. piaszczysto-żwirowe) i potenc. miejsc odrostu larw (namuły). Wzgl. liczebność >0,05 os./m2, obecne wszystkie kategorie wiekowe spośród trzech (ADULT, JUV, YOY) lub brak JUV. Udział >10% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. czerwończyka nieparka wymaga: naturalne war. wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne, w tym jeśli dotyczy z zarośn. rowami z wyst. szczawi, ale umożliw. koszenie łąk. --- Właściwy stan ochr. skójki gruboskorupowej wymaga: koryto rzeki naturalne lub zrenaturyzowane. Natur. struktura substratu dna. Azotany <=2mg/l NO3-N. W miejscach wyst. >10 os./1 mb cieku. Obecność wszystkich klas wielk: <3 cm, 3-6 cm, >6 cm.</p> <p>[Pozostawienie w stanie naturalnym jez. Swajnie, jeziorok dystroficznych, torfowisk. Zachowanie rzeki Kirsna na odcinku przebiegającym przez obszar w stanie naturalnym, nie regulowanie i nie odmulanie, pozostawienie przewróconych drzew. Tolerowanie piętrzenia wody przez bobry i jego skutków.].</p>
PLGW700020	PLH280047	Torfowiska Źródłiskowe koło Łabędnika	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. źródeł wapiennych (7220) wymaga: stały i równomierny wypływ wód podziemnych bogatych w Ca. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami.</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	PLH280048	Ostoja Piska	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. aryt. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. twardowodnych oligo- i mezotroficznych zbiorników z podwodnymi łakami ramienic (3140) wymaga: zachowanie ilościowości i różnorodności podwodnych łak ramienicowych. Optymalnie >4 gat. ramienic. Strefa fotyczna >15 m głęb. lub do dna jez. Występowanie ramienic >5 m głęb. lub do dna jez. pH stabilne, 7-8,5. Brak gat. obcych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczarki kanad. Brak gat. ekspansywnych jak rogatek sztywny, rdestnica grzebieniasta, glony nitkowate. Brak dominacji sinic. Wykluczenie presji dopływu ścieków, eutrofizacji, użytkowania wędkarskiego i in. użytkowania rekreacyjnego, fragmentacji strefy brzegowej, szuwarów i litoralu, która mogłaby pogarszać parametry wody lub stan roślinności ramienicowej. --- Właściwy stan ochr. starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych (3150) wymaga: zaostrome parametry fizykochemiczne: przezroczystość (wid. krążka Secchiego) >2,5 m (w płytszych do dna), niezależnie od współczyn. Schindlera; pokrycie pleustofitów <25%, a w starorzeczach <50% pow. wody. Brak gat. obcych i inwazyjnych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczarki kanad. pH 6,5-7,9. Przewodnictwo <600 mikroS/cm. Brak zakwitów sinicowych. Wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i złych form gosp. rybackiej, naturalna strefa brzegowa i litoral. W przypadku starorzeczy: naturalna dynamika i reżim hydrologiczny rzeki; dające możliwości powstawania nowych starorzeczy i naturalnego okresowego kontaktu z wodami rzecznyymi starorzeczy istniejących. --- Właściwy stan ochr. naturalnych, dystroficznych zbiorn. wodnych (3160) wymaga: naturalny stan hydrologii i roślinności powiązanych torfowisk; przewodnictwo <100 mikroS/cm; TDS <60 m/dm³; barwa wody: <50 mg Pt/dm³ (lub barwa wody brązowa, klarowna lub o niewielkiej mętności). pH 3-7. Brak sieci czynnych sztucznych rowów odwadniających lub doprowadzających wody spoza torfowiska; plankton z domin. gat. mikrotroficznych i ew. sprężnic, z obec. gat. acydofilnych, bez zakwitów sinicowych ani dominacji sinic lub okrzemek; wykluczenie intens. gosp. ryb., w szczególności nawożenia i wapnowania. --- Właściwy stan ochr. zmiennowilgotnych łak trzęślicowych (6410) wymaga: zachow. zmiennowilgotnych i wilgotnych warunków siedliskowych, umożliw. jednak przynajmniej okazjonalne (niekoniecznie coroczne) koszenie. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. obniżen na podłożu torfowym z roślin przygiętkową (7150) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk nakredowych (7220) wymaga: poziom wody 0-10 cm ppt (dla kłociowisk dopuszcz. 0-10 cm ppt). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiornika roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. - -- Właściwy stan ochr. haczykowca błyszczącego wymaga: uwodnienie terenu (wilgotność podłoża) duże. - -- Właściwy stan ochr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego różnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. żółwia błotnego wymaga: stabilność zbiornika wodnego, bogactwo struktur do wygrzewania i ukrywania się (roślin. wodna, powalone drzewa, konary), obfitość bezkręgowców i drobnych kręgowców stanów. bazę pokarmową. --- Właściwy stan ochr. żółwia błotnego wymaga: stabilność zbiornika wodnego, bogactwo struktur do wygrzewania i ukrywania się (roślin. wodna, powalone drzewa, konary), obfitość bezkręgowców i drobnych kręgowców stanów. bazę pokarmową. --- Właściwy stan ochr. kumaka nisz. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. trzaski grzebieniastej wymaga: zachow. kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. kozy wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Gdy wyst. w starorzeczach, zachow. starorzeczy w stanie natur. Gdy wyst. w rowach, obecność namulów. Gdy wyst. w jeziorach naturalność strefy brzeg. i litoralu. Wzgl. liczebność >0,01 os./m², obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%; udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. zalotki większej wymaga: naturalna mozaika roślin. wynurzonych i pływającej. 2 lub więcej gat. makrofitów przyjaznych zalotce. Niska antropopresja na strefę brzegową, w tym niska presja wędk., brak intens. gosp. ryb., brak odwadniania i wpływu wód zanieczyszcz., brak nowych lub odtwarzanych rowów odwadn. W miejscach wyst. >10 samców./100 m transektu; >10 wylinek/10 m². --- Właściwy stan ochr. poczwarówki zwężonej wymaga: w miejscach wyst. naturalne (bezwzgl. domin. wilgotne lub mokre kl. II-III wg Killeena i Moorkensa) war. wodne.</p> <p>[Wymaga wg. 'pilotażowego planu ochrony': Zahamowanie procesu obniżania się poziomu wód gruntowych poprzez utrzymywanie maksymalnych i stabilnych stanów wód w jeziorach i rzekach, z szczególnym uwzględnieniem rzeki Krutyni poprzez całoroczne utrzymanie stałego i wysokiego poziomu wody na śluzach „Zyzdrój” i „Karwik” oraz jazie przy Jeziorze Krutyńskim. Dla śluzy „Karwik” należy utrzymywać poziom lustra wody powyżej rzędnej 116 m n.p.m. Wykluczenie odwadniania terenów (z</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			wyjątkiem osiedli i gruntów ornych). Wykluczenie regulacji i umacniania brzegów wszystkich naturalnych cieków na terenie Ostoi. Zapewnienie wysokiego stanu jakości wód rzek i jezior (co najmniej II klasy) poprzez eliminację nielegalnych źródeł zanieczyszczeń, skanalizowanie wsi i osad oraz budowę nowoczesnych oczyszczalni ścieków. Wykluczenie odprowadzania oczyszczonych ścieków bezpośrednio do jezior oraz rzek i strumieni znajdujących się w dorzeczu rzeki Krutyni. Stworzenie systemu kanalizacyjnego odprowadzającego ścieki do oczyszczalni zbiorczych. Odtworzenie ciągłości ekologicznej cieków.].
PLGW700020	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. twardowodnych oligo- i mezotroficznymi zbiorników z podwodnymi łąkami ramienic (3140) wymaga: zachowanie ilościowości i różnorodności podwodnych łąk ramienicowych. Optymalnie >4 gat. ramienic. Strefa fotyczna >15 m głęb. lub do dna jez. Występowanie ramienic >5 m głęb.. lub do dna jez. pH stabilne, 7-8,5. Brak gat. obcych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczarki kanad. Brak gat. ekspansywnych jak rogatek sztywne, rdestnica grzebieniasta, glony nitkowate. Brak dominacji sinic. Wykluczenie presji dopływu ścieków, eutrofizacji, użytkowania wędkarskiego i in. użytkowania rekreacyjnego, fragmentacji strefy brzegowej, szuwarów i litoralu, która mogłaby pogarszać parametry wody lub stan roślinności ramienicowej. --- Właściwy stan ochr. starorzeczy i naturalnych eutroficznymi zbiorników wodnych (3150) wymaga: zaostrome parametry fizykochemiczne: przezroczystość (wid. krążka Secchiego) >2,5 m (w płytszych do dna), niezależnie od współczyn. Schindlera; pokrycie pleustofitów <25%, a w starorzeczach <50% pow. wody. Brak gat. obcych i inwazyjnych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczarki kanad. pH 6,5-7,9. Przewodnictwo <600 mikroS/cm. Brak zakwitów sinicowych. Wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i złych form gosp. rybacej, naturalna strefa brzegowa i litoral. W przypadku starorzeczy: naturalna dynamika i reżim hydrologiczny rzeki; dające możliwości powstawania nowych starorzeczy i naturalnego okresowego kontaktu z wodami rzecznoimi starorzeczy istniejących. --- Właściwy stan ochr. naturalnych, dystroficznymi zbiorn. wodnych (3160) wymaga: naturalny stan hydrologii i roślinności powiązanych torfowisk; przewodnictwo <100 mikroS/cm; TDS <60 m/dm3; barwa wody: <50 mg Pt/dm-3 (lub barwa wody brązowa, klarowna lub o niewielkiej mętności). pH 3-7. Brak sieci czynnych sztucznych rowów odwadniających lub doprowadzających wody spoza torfowiska; plankton z domin. gat. mikrotroficznymi i ew. sprężnic, z obec. gat. acydofilnych, bez zakwitów sinicowych ani dominacji sinic lub okrzemek; wykluczenie intens. gosp. ryb., w szczególności nawożenia i wapnowania. --- Właściwy stan ochr. nizinnych i podgórskich rzek ze zbiorowiskami włosieniczników (3260) wymaga: wskaźnik hydromorfologiczny HQA (RHS)>50; brak nowych sztucznych pięter oraz dopływu ścieków; naturalne elementy morfologiczne: odsypy boczne, meandrowe, środkorytowe, erodujące i stabilne podcięcia brzegów, naturalne wyspy i głazy w korycie; wykluczenie zamulania dna. Wskaźniki fizykochemiczne wody w klasie I lub II. --- Właściwy stan ochr. zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (6410) wymaga: zachow.

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>zmiennowilgotnych i wilgotnych warunków siedliskowych, umożliw. jednak przynajmniej okazjonalne (niekoniecznie coroczne) koszenie. --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk wysokich zdegrad. lecz zdolnych do regeneracji (7110) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 20 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. łągowych lasów dębowo-wiązowo-jesionowych (91F0) wymaga: zalewy wodami rzecznyymi raz na kilka lat. W przypadku łągów poza zalewowymi dolinami rzecznyymi - naturalne wilgotne warunki wodne. --- Właściwy stan ochr. haczykowca błyszczącego wymaga: uwodnienie terenu (wilgotność podłoża) duże. --- Właściwy stan ochr. lipiennika Loesela wymaga: uwodnienie terenu duże. --- Właściwy stan ochr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego zróżnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. żółwia błotnego wymaga: stabilność zbiornika wodnego, bogactwo struktur do wygrzewania i ukrywania się (rośl. wodna, powalone drzewa, konary), obfitość bezkręgowców i drobnych kręgowców stanow. bazę pokarmową. --- Właściwy stan ochr. kumaka niz. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. traszki grzebieniastej wymaga: zachow. kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. kozy wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Gdy wyst. w starorzeczach, zachow. starorzeczy w stanie natur. Gdy wyst. w rowach, obecność namulów. Gdy</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			<p>wyst. w jeziorach naturalność strefy brzeg. i litoralu. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%; udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. piskorza wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Gdy wyst. w starorzeczach, zachow. starorzeczy w stanie natur. Gdy wyst. w rowach, obecność namulów. Gdy wyst. w jeziorach, naturalność strefy brzeg. i litoralu. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%; udział >3% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. różanki wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Zarośn. wody przez roślinność >50%. Względna liczebność małży skójkowatych >0,1 os./m2. Gdy wyst. w jez. naturalność strefy litoralu i wyst. małży skójkowatych >0,1 os./m2. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, >25 osobn. <4 cm dług.; udział >20% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. zalotki większej wymaga: naturalna mozaika roślin wynurzonych i pływającej. 2 lub więcej gat. makrofitów przyjaznych zalotce. Niska antropopresja na strefę brzegową, w tym niska presja wędk., brak intens. gosp. ryb., brak odwadniania i wypływu wód zanieczyszcz., brak nowych lub odtwarzanych rowów odwadn. W miejscach wyst. >10 samców./100 m transektu; >10 wylinek/10 m2. --- Właściwy stan ochr. czerwończyka nieparka wymaga: naturalne war. wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne, w tym jeśli dotyczy z zarośn. rowami z wyst. szczytu, ale umożliw. koszenie łąk. --- Właściwy stan ochr. poczwarówki zwężonej wymaga: w miejscach wyst. naturalne (bezwzgl. domin. wilgotne lub mokre kl. II-III wg Killeena i Moorkensa) war. wodne.</p>
PLGW700020	PLH280055	Mazurska Ostoja Żółwia Baranowo	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych (3150) wymaga: zastrzone parametry fizykochemiczne: przezroczystość (wid. krążka Secchiego) >2,5 m (w płytszych do dna), niezależnie od współczyn. Schindlera; pokrycie pleustofitów <25%, a w starorzeczach <50% pow. wody. Brak gat. obcych i inwazyjnych z ew. wyjątk. dopuszczalnej moczarki kanad. pH 6,5-7,9. Przewodnictwo <600 mikroS/cm. Brak zakwitów sinicowych. Wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i złych form gosp. rybacej, naturalna strefa brzegowa i litoral. W przypadku starorzeczy: naturalna dynamika i reżim hydrologiczny rzeki; dające możliwości powstawania nowych starorzeczy i naturalnego okresowego kontaktu z wodami rzeczno-jeziornymi starorzeczy istniejących. --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. haczykowca błyszczącego wymaga: uwodnienie terenu (wilgotność podłoża) duże. --- Właściwy stan ochr. lipiennika Loesela wymaga: uwodnienie terenu duże. --- Właściwy stan ochr. żółwia błotnego wymaga: stabilność zbiornika wodnego, bogactwo struktur do wygrzewania i ukrywania się (rośl. wodna, powalone drzewa, konary), obfitość bezkręgowców i drobnych kręgowców stanowiących bazę pokarmową. --- Właściwy stan ochr. kumaka niz. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci (zależnie od specyf. obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochr. traszki grzebieniastej wymaga: zachow. kompleksów drobnych zbiorn. wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. [Wymaga wg proj.dokument. PZO: Zapobieżenie odwadnianiu i przesuszaniu się terenu, zanikowi torfowisk i oczek wodnych].
PLGW700020	REZ247	Jezioro Martwe	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych stanowiska maliny moroszki (<i>Rubus chamaemorus</i>) [wymaga zachow. jez. w stanie naturalnym i zachow. bagiennych war. wodnych torfowiska].
PLGW700020	REZ263	Kałckie Błota	Zachowanie biotopów łągowych różnych gatunków zwierząt wodnych i błotnych [wymaga zachow. bagiennych war. wodnych].
PLGW700020	REZ264	Półwysp i wyspy na Jeziorze Rydzewskim	Ochrona miejsc łągowych ptactwa wodnego i błotnego i miejsc odpoczynku ptactwa przelotnego oraz w celu zachowania swoistych cech krajobrazu [wymaga zachow. naturaln. strefy brzegowej wysp, wykluczenia presji rekreac. na wyspy].
PLGW700020	REZ267	Mokradła Żegockie	Zachowanie populacji gniazdujących, przelotnych i zalatujących ptaków wodno-błotnych, naturalnych nieleśnych zbiorowisk roślinnych (zbiorowisk szuwarowych, turzycowisk) oraz walorów krajobrazowych [wymaga zachow. bagiennych war. wodnych].
PLGW700020	REZ268	Ustnik	Zachowanie miejsc łągowych i obszaru wypoczynku wielu rzadkich i zagrożonych wyginięciem ptaków wodno-błotnych [wymaga utrzymania wysokiego poz. wody w rozlew.].
PLGW700020	REZ269	Bajory	Zachowanie biotopów łągowych różnych gatunków zwierząt wodnych i błotnych [wymaga zachowania bagiennych warunków wodnych, tolerowania piętrzenia wody przez bobry].
PLGW700020	REZ286	Redykajny	Zachowanie śródleśnego torfowiska w lesie miejskim Olsztyna [wymaga zachow. lub przywrócenia bagiennych war. wodnych].
PLGW700020	REZ287	Mszar	Zachowanie śródleśnego torfowiska z bogatą i charakterystyczną dla tego zespołu przyrodniczego roślinnością [wymaga zachow. lub odtworz. bagiennych war. wodnych].
PLGW700020	REZ289	Zabrodzie	Zachowanie stanowiska brzozy niskiej (<i>Betula humilis</i>) oraz fragmentu boru bagiennego zachowanego w stanie naturalnym [wymaga zachow. naturalnych bagiennych war. wodnych].
PLGW700020	REZ290	Gązwa	Zachowanie kompleksu torfowisk śródleśnych przejściowych i wysokich, charakterystycznych dla Pojezierza Mazurskiego. Przywrócenie natur. war. hydrologicznych i niedopuszczenie do dalszej degradacji torfowiska [wymaga: odtworz. właściwego uwodnienia torfowiska w tym powstrzymania odpływu wody rowami, także zlokalizowanymi poza granicami rez.].
PLGW700020	REZ306	Źródła Rzeki Łyny im. prof. Romana Kobendzy	Zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajoznawczych źródeł rzeki Łyny, wykazujących silną erozję wsteczną [wymaga zachow. zasilania wodami podziemnymi, zachow. w stanie naturalnym źródeł i potoków].
PLGW700020	REZ545	Jezioro Siedmiu Wysp	Zachowanie naturalnego środowiska gnieźdzenia się ptactwa wodnego i błotnego [wymaga zachow. mozaiki ekosystemów wodno-błotnych, w tym natur. roślinności wodnej i szuwarowej, bagiennych war. wodnych torfowisk, wilg. warunków wodnych łąk i pastwisk].
PLGW700020	REZ881	Jezioro Orłowo Małe	Zachowanie populacji żółwia błotnego (<i>Emys orbicularis</i>) oraz optymalnych dla tego gatunku siedlisk [wymaga zachow. jeziora w stanie natur. i wykluczenia wszelkiej presji].

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW700020	REZ885	Bagno Nadrowskie	Zachowanie populacji żółwia błotnego (<i>Emys orbicularis</i>) oraz siedlisk stanowiących ostoje herpetofauny i ptaków wodno-błotnych [wymaga zachow. naturalnych bagiennych war. wodnych].
PLGW700020	REZ887	Kwiecewo	Zachowanie rozlewiska stanowiącego ostoję łęgową oraz miejsce występowania licznych gatunków ptaków wodno-błotnych [wymaga zachow. wysokiego poz. wody rozlewiska].
PLGW700020	REZ888	Polder Sątopy-Samulewo	Zachowanie rozlewiska stanowiącego łęgowisko licznych gatunków ptaków wodno-błotnych oraz miejsce koncentracji ptaków w czasie jesiennych i wiosennych migracji [wymaga utrzymyw. wysokiego poz. wody w rozlewisku].
PLGW700020	REZ894	Jezioro Košno	Zachow. natur. roślinności, w tym ramienicowej, oraz fauny jeziora.
PLGW700020	REZ895	Las Warmiński	Ochrona procesów ekologicznych zachodzących w ekosystemach leśnych oraz wodnych [wymaga zachow. naturalnych war. wodnych i naturalnego charakteru cieków i jezior].